

**Gemeente
Haarlem**

Programmabegroting 2020 - 2024

Programmabegroting 2020 - 2024

Gemeente Haarlem

Uitgave gemeente Haarlem
September 2019

Informatie

(023) 511 51 15

www.haarlem.nl, ook voor een digitale versie

Stadhuis, Grote Markt 2
Postbus 511
2003 PB Haarlem

Aanbiedingsbrief

Begroting 2020-2024: Koers houden

Het college van burgemeester en wethouders van Haarlem en Spaarndam (vanaf nu: Haarlem) biedt de raad met de Programmabegroting 2020-2024 de tweede begroting van deze coalitieperiode aan. Hierin zijn de besluiten die de gemeenteraad bij de Kadernota 2019 heeft genomen verwerkt en geconcretiseerd. De begroting is ook dit jaar digitaal ([pdf](#)) beschikbaar. Evenals vorig jaar is de begroting voorzien van een infographic die als Begroting In Eén Oogopslag (BIEO) bij de Programmabegroting wordt verspreid.

Financiële ontwikkelingen

De Meicirculaire 2019 van het Rijk heeft flinke gevolgen voor de programmabegroting, die nog niet in de Kadernota 2019 waren opgenomen. Het Rijk gaf weliswaar meer middelen voor het sociaal domein, maar tegelijk ook een korting op de Algemene Uitkering. Door onder andere de bloeiende economie is de orderportefeuille van veel organisaties en bedrijven zo gevuld dat het Rijk minder opdrachten kan laten realiseren en dus minder geld besteedt. De hoogte van de Algemene Uitkering aan gemeenten wordt bepaald door de uitgaven van het Rijk. Omdat deze lager zijn, wordt de uitkering van het Rijk aan gemeenten dus ook lager. Door lagere inkomsten moet de gemeente keuzes maken in haar uitgaven. De koers van het coalitieprogramma wordt vastgehouden, maar financiële taakstellingen hebben wel gevolgen voor het ambitieniveau en het tempo waarin ambities waargemaakt kunnen gaan worden.

Bijsturen

De besparingen zijn evenwichtig verdeeld over de taakvelden van de begroting. Het voorstel om de parkeertarieven te verhogen sluit aan bij het doel meer autoverkeer naar parkeergarages te krijgen. Soms is het mogelijk taken efficiënter te doen, bijvoorbeeld door kosten van maatwerk te vermijden. Een substantieel deel van de gemeentebegroting bestaat uit de budgetten sociaal domein. Dat maakt het onvermijdelijk ook een deel van de taakstellingen in te vullen binnen dit domein. Tegelijkertijd geeft de Meicirculaire 2019 vooral meer geld voor jeugdzorg, bedoeld om bestaande tekorten tegen te gaan en stijgt de vraag binnen het sociaal domein. Er blijven maatregelen nodig om de toenemende zorgkosten voor de gemeente beheersbaar te houden. Met de geleidelijke invoering van een nieuw normenkader voor huishoudelijke ondersteuning wil het college op termijn een besparing realiseren. De inkomensgrens voor bestaande minimegelingen wordt niet verder verhoogd. Effectiever gebruik van cultuuraccommodaties moet vanaf 2022 € 250.000 opleveren.

In het fysieke domein wordt de taakstelling deels ingevuld door het verlagen van het niveau van beheer en onderhoud. Door groot onderhoud in de stad later uit te voeren kan € 550.000 worden bespaard. Minder maaien levert € 200.000 op, waarbij de ecologische waarde van bermen en daarmee de biodiversiteit toeneemt. Voor een aantal investeringen is de planning geactualiseerd. Dat betekent dat de bij de investering behorende kapitaallasten in latere jaren vallen. Dat leidt tot meer haalbare en realistische plannings en heeft ook een positief effect op de netto-schuldquote. Het voorstel om drie jaar geen dotatie te doen aan de reserve schuldbeheersing is verantwoord omdat de doelstelling met betrekking tot de netto schuldquote op koers ligt.

Ontwikkeling schuld

De groei van de gemeente en transitie opgaven laten de schuld stijgen, maar de schuldquote komt desondanks in 2020 op 92% uit, waarmee de gemeente in de 'groene zone' valt volgens de VNG-norm (onder 100%) en de gehele coalitieperiode onder de netto schuldquote van 120% blijft die de gemeenteraad heeft vastgesteld. De netto schuldquote stijgt naar 113% in 2023. De schuld stijgt de komende jaren en is naar verwachting € 560 miljoen in 2024.

Duurzaamheid

De stad Haarlem duurzaam en klimaatbestendig maken, blijft de grootste ambitie van het coalitieprogramma. De energietransitie, klimaatadaptatie en verduurzaming komen in bijna alle beleidsontwikkelingen voor en vanzelfsprekend ook binnen de reguliere taken van de gemeente. Naast het realiseren van een duurzame stad die klaar is voor de toekomst zijn er programma's die inwoners, ondernemers en partners in de stad bewust maken van de noodzaak om duurzaam te worden. Hiervoor wordt een revolverend fonds ingesteld.

Woonlasten

Doordat in Haarlem de gemiddelde waardeverhoging van onroerend goed hoger ligt dan het landelijke gemiddelde, wordt Haarlem in de Algemene Uitkering meer gekort door het Rijk. De gedachte daarachter is dat gemeenten met hogere WOZ waarden een hogere belastingcapaciteit kennen. De oplopende korting in het gemeentefonds leidt ertoe dat het verhogen van de OZB met alleen de inflatie niet meer kan worden volgehouden. Naast de in de Kadernota 2019 voorgestelde verhoging van de OZB-opbrengsten woningen met € 1 miljoen vanaf 2020 kiest het college ervoor vanaf 2021 aanvullend € 1 miljoen extra OZB te heffen om zo de inkomsten van de gemeente te verhogen en de daling van inkomsten die de gemeente ontvangt van het Rijk deels te compenseren. De opbrengsten van de OZB niet-woningen worden vanaf 2022 nogmaals met € 250.000 verhoogd.

Groei van Haarlem

Haarlem wil 10.000 nieuwe woningen opleveren. Met de toename van het aantal woningen en inwoners de komende jaren moeten ook de voorzieningen in Haarlem meegroeien, zoals scholen, sportvoorzieningen, winkelcentra en werkgelegenheid. Ook bereikbaarheid, veiligheid en mobiliteit van de stad moet aangepast zijn op de groei van Haarlem.

Sociale stad

De sociale stad Haarlem biedt voorzieningen voor mensen die (nog) onvoldoende zelfredzaam zijn, waarbij de gemeente voor iedereen gelijke kansen wil bieden. Het sociaal domein regelt niet alleen begeleiding, hulp of voorzieningen, maar het voorkómen van hulpvragen krijgt een steeds belangrijkere plaats. Dat kan de gemeente Haarlem niet alleen. Preventie van gezondheidsverschillen, eenzaamheid en sociaal isolement moet vormgegeven worden binnen de sociale basis. Dat lukt alleen door nauwe samenwerking met partners, zodat mensen elkaar kunnen ontmoeten, een netwerk opbouwen en daardoor minder afhankelijk worden van zorgprofessionals.

Uitkomsten begroting ont(k)leed

De Programmabegroting 2020-2024 is na de Kadernota 2019 de eerste begroting waarbij de uitkomsten van de raadsconferentie over de leesbaarheid van de begroting zijn verwerkt. Alle doelen, effecten, prestaties en indicatoren zijn opnieuw beoordeeld. Hierdoor zijn er minder prestaties en effecten zonder indicator opgenomen, minder dubbele teksten en informatie en een beter leesbare begroting.

Raadsbehandeling Programmabegroting 2020-2024

De begroting wordt door de gemeenteraad behandeld op maandag 4 en donderdag 7 november.

Het college van burgemeester en wethouders
Haarlem, 27 september 2019

Programma's

Gemeente Haarlem

1 Maatschappelijke participatie | 67 miljoen
De gemeente wil de sportdeelname van Haarlemmers vergroten. Bij het onderwijs zijn gelijke kansen voor iedereen het belangrijkste. Kwetsbare Haarlemmers worden zoveel mogelijk ondersteund bij het versterken van zelfredzaamheid en participatie.

2 Ondersteuning en zorg | 129 miljoen
In 2020 zorgt de gemeente dat jeugdhulp niet bij 18 jaar ophoudt, maar daarna overgaat in volwassenenzorg. Ondanks dat de vraag om zorg toeneemt, wil de gemeente dat iedereen die zorg nodig heeft, dat ook krijgt.

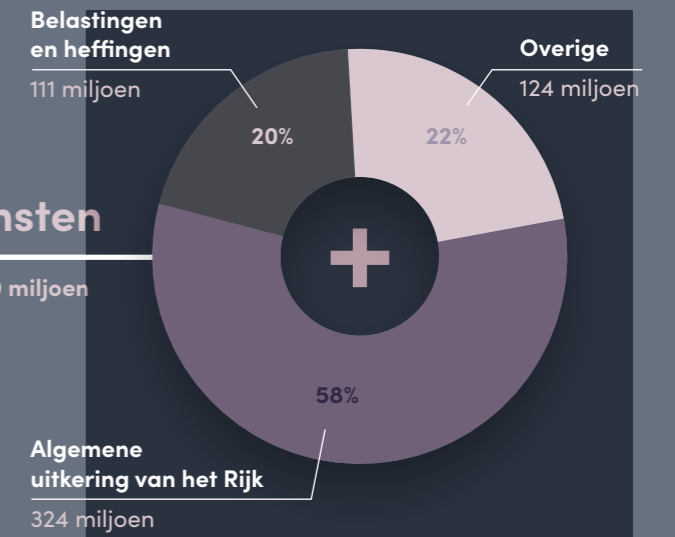
3 Werk en inkomen | 95 miljoen
In 2020 zoekt de gemeente Haarlemmers met betalingsachterstanden actief op, zo willen we ernstige schuldenproblematiek voorkomen. Samen met partners gaat Haarlem mensen met een uitkering en weinig kansen op een baan extra ondersteunen.

4 Duurzame stedelijke vernieuwing | 55 miljoen
Haarlem wil graag een duurzame stad zijn. Nieuwe woningen worden aardgasvrij en vanaf 2020 is klimaatadaptatie onderdeel van al het beleid. In de voorbereiding op de omgevingswet start de gemeente in 2020 met het omgevingsplan.

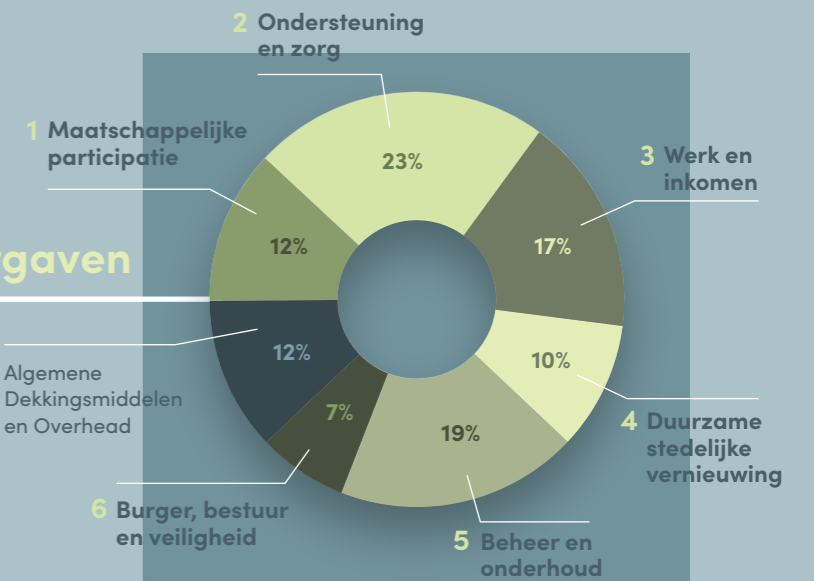
Inkomsten

Totaal 559 miljoen

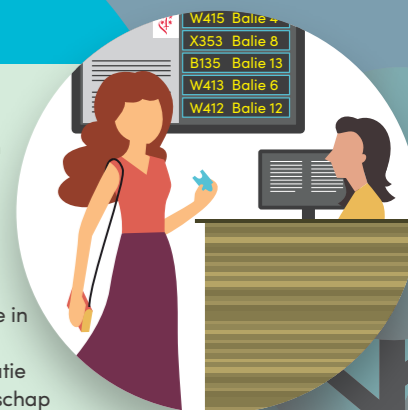

Uitgaven

Algemene Dekkingsmiddelen en Overhead

5 Beheer en onderhoud | 104 miljoen
Haarlem wil een schone stad zijn: extra aandacht aan het voorkomen van zwerfvuil. Het onderhoudsniveau gaat iets omlaag om kosten te besparen, maar er komen meer bomen en meer groen in de stad.

6 Burger, bestuur en veiligheid | 40 miljoen
Veiligheid wordt steeds belangrijker. De invoering van de gewijzigde bluswatervoorziening is een belangrijk doel voor 2020. Verder handhaaft de gemeente in samenspraak met inwoners en politie. Via Nieuwe Democratie krijgen inwoners meer zeggenschap over de stad.

Begroting 2020

De begroting geeft aan wat de inkomsten en de uitgaven van de gemeente zijn. In 2020 krijgt de gemeente minder geld van het Rijk. De gemeente moet daarom voor 2020 ongeveer € 5 miljoen besparen, dat oploopt tot € 10 miljoen na 2022. De gemeente bespaart onder andere op het onderhoud van de stad, sociale voorzieningen en cultuur. Ook gaan de parkeertarieven en de OZB omhoog. Dit overzicht is de begroting voor 2020 in één oogopslag. De volledige begroting is te vinden op www.haarlem.nl/begroting.

Het college vindt een duurzame groei belangrijk om de stad voor te bereiden op klimaatveranderingen en bevordert duurzame energie. Per programma is aangegeven waar de gemeente het geld aan uitgeeft en wat de belangrijkste punten van het beleid zijn. Hoeveel geld dat per programma is, staat aangegeven in de tekst bij het programma. Rechtsboven staat in een cirkeldiagram waar de gemeente haar inkomsten uit krijgt.

De begroting wordt door de gemeenteraad behandeld op maandag 4 en donderdag 7 november.

Woonlasten meerpersoonshuishouden

2020

De gemiddelde woonlasten stijgen, onder andere door gescheiden afvalinzameling en de uitvoering van het rioleringsplan.

OZB	€ 306,-
Gemiddelde woning	
Rioolheffing	€ 149,-
Gemiddelde woning	
Afvalstoffenheffing	€ 392,-
Meerpersoonshuishouden	
Totale woonlasten	€ 847,-

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	6
Leeswijzer	8
Deel 1 Algemeen	9
1.1 Beleidsmatige ontwikkelingen vanuit Duurzaam Doen	10
1.2 Ontwikkeling financieel kader	13
1.3 Samenvatting van baten en lasten	21
1.4 Financiële positie	23
1.5 Taakstellingen	28
1.6 Investeringsplan (Investeringsplan 2020 – 2024)	34
1.7 Onderzoeken ingevolge de Verordening art. 213a	37
1.8 Interbestuurlijk toezicht	38
Deel 2 Programma's	39
2.1 Inleiding programma's	40
Cluster sociaal	42
Programma 1 Maatschappelijke participatie	49
Programma 2 Ondersteuning en zorg	59
Programma 3 Werk, inkomen en schulden	70
Cluster fysiek	82
Programma 4 Duurzame stedelijke vernieuwing	90
Programma 5 Beheer en onderhoud	103
Cluster burger en bestuur	117
Programma 6 Burger, bestuur en veiligheid	121
Programma 7 Algemene dekkingsmiddelen en overhead	132
2.2 Duurzaamheid	145
2.3 Gebiedsgerichte vertaling	147
Deel 3 Paragrafen	148
3.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing	149
3.2 Lokale heffingen	159
3.3 Onderhoud kapitaalgoederen	179

3.4 Financiering	183
3.5 Bedrijfsvoering	191
3.6 Verbonden partijen en subsidies.....	195
3.7 Grond- en vastgoedbeleid	216
Deel 4 Besluit.....	220
4.1 Besluit	221
Deel 5 Bijlagen.....	223
5.1 Investeringsplan 2020-2024	224
5.2 Samenstelling huidig bestuur	240
5.3 Kerngegevens	242
5.4 Benchmarkindicatoren	245
5.5 Overzicht personeel.....	260
5.6 Productenraming.....	262
5.7 Overzicht taakvelden.....	275
5.8 Incidentele baten en lasten.....	280
5.9 Reserves en voorzieningen.....	284
5.10 Kostenonderbouwingen heffingen conform model VNG.....	287
5.11 Overzicht risico's.....	294

De bijlagen zijn online beschikbaar via haarlem.nl/begroting.

Leeswijzer

De programmabegroting bestaat uit vijf delen:

1. Algemeen;
2. Programma's;
3. Paragrafen;
4. Besluit;
5. Bijlagen.

Het deel **Algemeen** schetst allereerst de algemene ontwikkelingen op het gebied van beleid. Er wordt ingegaan op de grotere beleidsmatige ontwikkelingen die de programmatische indeling van de begroting overstijgen. Naast de beleidsmatige ontwikkelingen wordt in dit deel ingegaan op de financiële ontwikkelingen en positie van de gemeente.

Programma's vormen het beleidsmatige deel van de begroting. De zeven programma's zijn gegroepeerd in de clusters Sociaal, Fysiek en Burger en bestuur. De programma- en clusterteksten kennen dezelfde structuur. Deze structuur wordt toegelicht in de inleiding van dit deel. In dit deel is ook aandacht voor duurzaamheid en een link naar de vertaling van de beleidsmatige ontwikkelingen naar de verschillende stadsdelen in Haarlem.

Het deel **Paragrafen** bestaat uit de wettelijk voorgeschreven paragrafen die volgens het Besluit Begroting en Verantwoording gemeenten en provincies (BBV) moeten worden opgenomen. Deze paragrafen geven een dwarsdoorsnede van de begroting vanuit verschillende perspectieven (risico's, financiering, verbonden partijen, etc.). De kengetallen zijn opgenomen in paragraaf 3.1.

Het **Besluit** bevat het voorstel van het college aan de raad om de Programmabegroting 2020-2024 vast te stellen.

Het deel **Bijlagen** bestaat onder andere uit meer gedetailleerde financiële informatie, het Investeringsplan 2020-2024, een overzicht van reserves en voorzieningen en de productenraming. De bijlagen zijn online beschikbaar via haarlem.nl/begroting.

Alle in de financiële tabellen vermelde bedragen zijn maal € 1.000, tenzij anders vermeld.

Digitale begroting

Naast de aan de raad aangeboden papieren versie van de begroting is deze eveneens beschikbaar via de website van de gemeente als Pdf-bestand. Vanuit dit bestand kan de achterliggende informatie (beleidsnota's, visie documenten, etc.) via de link worden geraadpleegd.

Om de begroting ook begrijpelijk te maken voor alle lezers, is een 'begroting in één oogopslag' (BIEO) ontwikkeld. Hierop staan in een infographic de hoofdlijnen uit de begroting en staan de inkomsten en uitgaven van de gemeente weergegeven.

De begrippenlijst en afkortingenlijst is opgenomen in een online [Lexicon](#).

DEEL 1 ALGEMEEN

1.1 Beleidsmatige ontwikkelingen vanuit Duurzaam Doen

Dit is de tweede begroting van het college dat in 2018 is aangetreden met het ambitieuze coalitieprogramma Duurzaam Doen. Dit hoofdstuk licht toe welke beleidsontwikkelingen de Programmabegroting 2020 – 2024 in zich heeft. We kunnen spreken van een beleidsarme begroting. De reden hiervoor is de financiële situatie van de gemeente op dit moment. Hoewel Nederland een periode van hoogconjunctuur meemaakt, zijn de inkomsten van de gemeente fors gedaald. Dat komt vooral door een lagere uitkering van het Rijk aan de gemeenten. Door de bloeiende economie kan het Rijk minder opdrachten uitzetten en geeft het Rijk minder uit. De algemene uitkering aan gemeenten is een afgeleide van de uitgaven van het Rijk en deze wordt zodoende ook lager.

Via de meicirculaire heeft het Rijk wel extra middelen beschikbaar gesteld voor het sociaal domein. Deze zijn echter grotendeels nodig om gerealiseerde groei het sociaal domein op te vangen. Bij ongewijzigd beleid zijn er reeds aanvullende maatregelen nodig in verband met de nog openstaande taakstellingen. Er zijn dus ingrijpende maatregelen nodig die de kaders van het coalitieakkoord kunnen raken. De uitdaging voor het komende jaar is om de koers van het coalitieakkoord vast te houden, maar bij te sturen op ambitie en tempo.

Duurzaam

De komende jaren zet Haarlem stappen in de energietransitie, klimaatadaptatie en verduurzaming. Naast de mogelijkheden hiervoor binnen de reguliere taken van de gemeente zijn er allerlei programma's die inwoners, ondernemers en partners in de stad bewust maken van de noodzaak en motiveren en stimuleren duurzaam te worden.

In 2030 wil Haarlem klimaatneutraal zijn, per 2040 aardgasvrij en circulair en in 2050 moet de openbare ruimte zo zijn ingericht dat deze klimaatbestendig is. De raad onderstreept het belang van duurzaamheid en het klimaat. In 2020 worden de regionale energiestrategie en de transitievisie warmte bestuurlijk vastgesteld en wordt ook duidelijk hoe het Rijk bijdraagt aan de energietransitie van gemeenten. Hierdoor wordt in 2020 steeds duidelijker hoe, wanneer en tegen welke kosten de stad verder aardgasvrij gemaakt kan worden.

Wonen en Ruimtelijke Ordening

De groei van Haarlem betekent dat er voor nieuwe Haarlemmers ook nieuwe huizen en voorzieningen moeten zijn. De Woonvisie heeft als doel tot 2025 al 7.500 woningen te realiseren. Het overgrote deel daarvan wordt gerealiseerd in de acht ontwikkelzones verspreid over de stad. Het doel om 10.000 extra woningen te realiseren blijft fier overeind. Aardgasvrije woningen, bij voorkeur Nul op de Meter en misschien zelfs energieleverend.

De schaarse ruimte vraagt om nieuwe keuzes, bijvoorbeeld voor nieuwe mobiliteitsconcepten. Ook voor klimaatadaptatie bereidt de gemeente zich voor door de openbare ruimte van de stad aan te passen op hittestress en extreme wateroverlast. Zo wordt in 2020 klimaatadaptatie opgenomen in beleidsnota's en wordt bij projecten in de openbare ruimte rekening gehouden met klimaatadaptatieve maatregelen.

De voorbereiding van de Omgevingswet die in 2021 in werking treedt, maakt het makkelijker om projecten te ontwikkelen. De invoering wordt voorbereid met het programma Implementatie Omgevingswet. Begin 2020 wordt de concept Omgevingsvisie afgerond en dit vormt de start van de formele procedure om te komen tot het vaststellen van deze visie door de gemeenteraad begin

2021. Op basis van de concept Omgevingsvisie kan in 2020 ook worden gestart met de daadwerkelijke inrichting van het Omgevingsplan.

De invoering van de Omgevingswet is ingrijpend voor de gemeente en vraagt zowel bestuurlijk als ambtelijk een andere manier van werken.

Sociaal

In 2020 maakt de gemeente nieuwe afspraken over de sociale basis: het geheel van inwoners, bewonersinitiatieven, sociaal ondernemers en professionele organisaties die een sociale stad vormen. De nieuwe afspraken met deze initiatieven en organisaties gaan onder andere over preventie, innovatie, samenwerking en grip op effectiviteit. De toenemende uitgaven aan maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp maken het voorbereiden van maatregelen noodzakelijk.

In 2020 neemt gemeente Haarlem een besluit over de mogelijke oprichting van een participatiebedrijf. Een participatiebedrijf biedt mensen met een indicatie sociale werkvoorziening of beschut werk diverse werksoorten aan en verzorgt de re-integratie van alle werkzoekenden die onder de Participatiewet vallen en een overbrugbare afstand tot de arbeidsmarkt hebben.

In het onderwijs wil de gemeente gelijke kansen voor iedereen. Schooluitval wordt voorkomen door aansluiting tussen verschillende onderwijsvormen te stimuleren en de regionale vervolgaanpak Voorkomen voortijdige schooluitval van jongeren. De gemeente zorgt ook dat onderwijs en jeugdhulp goed op elkaar aangesloten zijn.

Groen, water, klimaatadaptatie en openbare ruimte

Bomen zijn belangrijk in de stad. Vanwege het groene karakter, maar ook als middel voor klimaatadaptatie, ter voorkoming van hittestress en reguleren van fijnstof en CO₂. Het aantal bomen in de openbare ruimte in Haarlem neemt toe en wordt vanaf 2020 met een bomenmonitor bijgehouden. Haarlem wordt groener en steeds meer groen wordt ecologisch beheerd, wat bijdraagt aan behoud en ontwikkeling van insecten, vogels en andere dieren die belangrijk zijn voor het milieu.

Met de Visie voor Beleidsplan Schoon wordt een andere aanpak voorbereid om de stad schoon te houden. Belangrijk is het voorkomen van vervuiling door meer en betere samenwerking met iedereen die gebruik maakt van de stad. Ook gaat de gemeente scheiding van afval bij de bron verbeteren via het SPA project. Eind 2020 komt een voorstel om het scheiden van afval op een eerlijke manier te gaan belonen.

Bereikbaarheid en mobiliteit

Haarlem groeit, maar wil ook bereikbaar en leefbaar blijven op een gezonde manier. Met zo min mogelijk CO₂-uitstoot. Dat betekent een verandering van autogebruik naar fietsen en wandelen. Dat scheelt ook parkeerplekken in de stad. Het meerjarig uitvoeringsprogramma Structuurvisie Openbare Ruimte is hiervoor het belangrijkste instrument. Zichtbaar wordt het effectief mobiliteitsbeleid dat in 2020 wordt vastgesteld en het uitbreiden en beter benutten van stallingscapaciteit bij OV-knooppunten in de binnenstad. Het regionale busvervoer zelf wordt ook verbeterd, onder meer door HOV Noord op de Rijksweg en de herinrichting van het Houtplein. De laatste fase van 'Moderniseren Parkeren' is ingegaan, waarmee de stad autoluw wordt.

Economie, werkgelegenheid, recreatie, toerisme

Groei van Haarlem moet ook groei van de werkgelegenheid betekenen. In een verdichte stad wordt het lastig de huidige woon-werkbalans te houden door een toegankelijke arbeidsmarkt zonder

forensenverkeer te bieden. De economische visie moet daarop ingaan, in samenhang met de groei van de stad in lijn met de Omgevingsvisie.

Toeristen zijn belangrijk voor Haarlem, zowel voor de economie als de werkgelegenheid. De balans tussen toerisme en leefbaarheid wordt onderdeel van de toeristische visie die in 2020 aan de raad wordt aangeboden.

Kunst en cultuur

Haarlem is ook een aantrekkelijke stad vanwege het diverse aanbod aan kunst en cultuur, zowel voor bezoekers als voor Haarlemmers. Zo wordt de huisvesting van het Popcentrum in het voormalige slachthuis voorbereid. In samenwerking met de culturele sector en andere betrokkenen wordt het nieuwe cultuurplan vormgegeven dat vanaf 2020 de huidige gaat vervangen. De intrinsieke en inspirerende kwaliteit van kunst blijft voorop staan, maar cultuur levert ook een belangrijke bijdrage aan de sociale cohesie en leefbaarheid in de stad.

Veiligheid

De intensieve samenwerking met politie, openbaar ministerie, de Veiligheidsregio Kennemerland en diverse andere partijen dragen bij aan vergroting van de openbare orde en veiligheid. Criminaliteit en ondermijning van de samenleving worden voorkomen en zo veel mogelijk tegengegaan, wat een belangrijke prioriteit is voor 2020. Voorbeelden daarvan zijn voortzetting van project Lelie en de wijkaanpak Rozenprieel.

Voor een veilige stad is professionele brandweezorg een voorwaarde. Voor 2020 is de invoering van de gewijzigde bluswatervoorziening een belangrijk doel.

Gemeentelijke organisatie

Met 'Samen maken we de Stad' voert de gemeente het Actieprogramma Nieuwe Democratie uit, waarbij betere samenwerking met inwoners, ondernemers en partners in de stad (participatie) het doel is. Dit vraagt om een bestuur en een organisatie die begrijpelijk communiceert en participatie bevordert. De gemeente geeft ruimte aan Haarlemmers om eerder en op nieuwe wijze mee te denken bij het besluitvormingsprocessen van de gemeente (participatie en inspraak). In 2020 starten experimenten met het overdragen van zeggenschap aan inwoners, zoals een buurtbegroting, gelote wijkraad en right2challenge.

In 2020 staan afstemming over de implementatie van het klimaatakkoord, de vorming van de regionale energiestrategie en de invoering van de Omgevingswet op de agenda van bestuurlijk Nederland. Haarlem profileert zich in Europa via het Urban Agenda partnerschap voor Innovatief en verantwoord aanbesteden en profiteert daarvan bij het innovatief en meer duurzaam inkopen.

1.2 Ontwikkeling financieel kader

In de programmabegroting geeft het college aan wat de maatschappelijke effecten en doelen zijn die de komende jaren in Haarlem nagestreefd worden en wat daarvoor concreet in 2020 wordt gedaan.

In dit deel van de begroting wordt ingegaan op de gevolgen daarvan voor het financieel kader en dus ook voor de financiële positie.

In deel 2 worden de beleidsvoornemens geconcretiseerd per programma en wordt per beleidsveld aangegeven welke financiële middelen daarvoor nodig zijn. Deel 3 bevat de voorgeschreven paragrafen, waarin een dwarsdoorsnede wordt gegeven van de verschillende aspecten van de begroting gezien vanuit een bepaald perspectief, zoals risico's, kapitaalgoederen, bedrijfsvoering en grondbeleid.

Begrotingsuitkomst en analyse begrotingsaldo 2020-2024

Het startpunt van deze analyse is de prognose van het meerjarensaldo, zoals vermeld in de Kadernota 2019 (p. 34). Vervolgens is het saldo bijgesteld aan de hand van de volgende ontwikkelingen:

- a. De financiële consequenties van de meicirculaire;
- b. De financiële consequenties van de nieuwe cao- gemeenteambtenaren en de hogere werkgeverslasten;
- c. Actualisatie IP;
- d. Uitkomsten treasury;
- e. Overige actualisaties.

Deze meerjarenbegroting wordt ook beïnvloed door de uitkomsten van de Bestuursrapportage 2019, voor zover baten en lasten structureel doorwerken naar 2020 en verder. De consequenties daarvan zijn eveneens inzichtelijk gemaakt.

Verwerking meicirculaire en autonome ontwikkelingen	2020	2021	2022	2023	2024
Meerjarenraming 2020-2024, zoals vermeld op pagina 34 van de Kadernota 2019	-244 v	-159 v	241 n	-316 v	-880 v
1. Meicirculaire (2019/501893)	6.079 n	7.461 n	9.037 n	8.704 n	7.082 n
2. Gevolgen nieuw cao en hogere werkgeverslasten	1.555 n	2.611 n	2.430 n	2.495 n	2.487 n
3. Uitwerking IP	-2.110 v	-2.155 v	-558 v	-694 v	-59 v
4. Uitkomsten treasury	5 n	-803 v	-803 v	-803 v	-803 v
5. Overige actualisaties	-895 v	-416 v	-512 v	-440 v	-404 v
Uitkomst Meerjarenraming incl. autonome ontwikkelingen	4.390 n	6.539 n	9.835 n	8.946 n	7.423 n

NB: De jaarschijf 2024 is als nieuwe jaarschijf aan de meerjarenbegroting toegevoegd. De Kadernota 2019 was beperkt tot de jaarschijven 2019-2023.

Toelichting:

1. Meicirculaire 2019

De meicirculaire wordt op een zodanig tijdstip ontvangen, dat verwerking in de kadernota niet mogelijk is. De meicirculaire is dan ook de eerste wijziging op de uitkomsten van de Kadernota 2019. Voor meer uitgebreide toelichting wordt verwezen naar de informatienota over de Meicirculaire 2019 ([2019/501893](#)).

2. Gevolgen nieuwe cao en stijging werk

Na de totstandkoming van de Kadernota 2019 is een nieuwe cao voor gemeenteammbtenaren afgesloten. Als gevolg van deze cao en aanpassing van de loonsom aan een verwachte stijging van de sociale lasten ingaande 2020 is een hogere loonsom geraamd dan opgenomen in de begroting 2020, op basis van de uitgangspunten voor de begroting 2020. De hogere lasten bedragen afgerond € 2,5 miljoen structureel.

3. Uitwerking investeringsplan (IP)

Het Investeringsplan 2020-2024 is onderdeel van de Programmabegroting 2020-2024 en opgenomen in [bijlage 5.1](#) van deze begroting. De kapitaallasten zijn geraamd aan de hand van de concreet geraamde investeringen. Omdat afschrijvingen pas plaatsvinden nadat het investeringsgoed is opgeleverd, zijn kapitaallasten later zichtbaar dan de geraamde investering. Het actualiseren van geraamde investeringen op basis van planningsrealisme leidt ertoe dat sommige investeringen later gepland zijn, waardoor kapitaallasten, met name in 2020 en 2021, lager zijn geraamd dan in de Kadernota 2019 was voorzien.

Op basis van de verwachte voortgang en voortschrijdend inzicht in de planning van investeringen, zijn de bedragen in het investeringsplan geactualiseerd. Dit is in de Bestuursrapportage 2019 ('prognose realisatie investeringen') toegelicht voor wat betreft de verschuivingen in jaargang 2019.

De uitkomst is dat van het investeringsvolume van € 83 miljoen dat voor 2019 stond geprogrammeerd, een bedrag van afgerond € 30 miljoen doorschuift naar 2020. De grootste verschuivingen van 2019 naar latere jaren zijn:

- € 7,8 miljoen voor de Rudolf Steiner school;
- € 4 miljoen voor rioleringen;
- € 2 miljoen Prins Bernhardlaan;
- € 2 miljoen voor woonvoorziening Domus;
- € 2 miljoen Schoter College;
- €5 miljoen stelposten onderwijshuisvesting en binnensport voor de sporthal Sportweg.

Ook zijn na de kadernota twee investeringen toegevoegd aan het IP, te weten vervanging van landmeetapparatuur (€ 130.000) en een krediet voor voorbereiding van en onderzoek naar een te openen grondexploitatie 'Entree het Verre Oosten' (€ 183.000).

Deze wijzigingen in het IP leiden tot een gewijzigde raming van kapitaallasten die uit de investeringen voortvloeien. De financiële effecten van deze wijziging zijn integraal in de Programmabegroting 2020-2024 verwerkt.

Wijziging kapitaallasten t.o.v. Kadernota 2019

	2020	2021	2022	2023	2024
Kapitaallasten van dit IP	5.312	10.535	15.790	20.010	22.685
Kapitaallasten IP Kadernota	-8.311	-12.877	-16.333	-20.689	-22.729
Mutatie	-2.999	-2.342	-543	-679	-44
- te verrekenen met rioolheffing	361	195	-7	-7	-7
- te verrekenen met reserve MN	-8	-8	-8	-8	-8
Saldo	-2.646	-2.155	-558	-694	-59

4. Uitkomsten treasury

Aan de hand van de Kadernota 2019 met het daarbij behorende investeringsplan en MPG (meerjarenprognose grondexploitaties) is een geprognostiseerde balans opgesteld en zijn de omslagrente en de rente voor grondexploitaties berekend.

Uit deze doorrekening blijkt dat de rente voor de grondexploitaties, zoals opgenomen in het MPG, geen 2,82% meer bedraagt maar richting de 2% beweegt. Voornaamste oorzaak van deze daling is de afname van de gemiddelde rentelast. Dit heeft tot gevolg dat deze rente herzien moet worden conform de notitie rente: "Om te voorkomen dat de renteparameter in de meerjarenprognose van de grondexploitatiebegroting ook elk jaar fluctueert, is het mogelijk om als gemeente te kiezen voor het rekenen met een stabiel rentepercentage in de meerjarenprognose. Dit betreft dan het rentepercentage zoals berekend in het jaar van vaststellen van de grondexploitatiebegroting en kan alleen gehanteerd blijven indien de werkelijke rente niet meer afwijkt dan 0,5% boven of onder het initieel vastgestelde rentepercentage". Op grond hiervan is de rente voor grondexploitaties aangepast naar 2,13%.

Ook de omslagrente is op basis van de aannames op de toekomstige rentelast, de aangepaste rentetoerekening aan de grondexploitaties (2,13%) en de (verwachte) standen per 1 januari, opnieuw berekend en getoetst of het huidige rentepercentage van 2,50% houdbaar is of aangepast dient te worden bij een afwijking groter dan 0,5%.

Voor 2020 is de rentelast geraamd op afgerond 2%. Op grond van de notitie rente is daarom de omslagrente aangepast naar 2%. Omdat de werkelijk berekende rentelast en de omslagrente in evenwicht zijn, ontstaat er voor 2020 geen voordeel.

Voor 2021 en volgende jaren wordt een verdere daling van de rentelast geraamd. Voor 2021 blijft dit binnen de bandbreedte van 0,5%, waardoor de omslagrente niet wordt aangepast. Dit leidt tot een geraamd voordeel van € 803.000.

5. Overige actualisaties

Bij nadere uitwerking van de begroting op basis van de kadernota zijn enige kleinere posten (<€ 100.000) aangepast of gecorrigeerd. Vier posten betroffen € 100.000 of meer:

Voordelen:

- Voor 2020 e.v. is het dividend van de BNG met € 100.000 verhoogd;
- Conform raadsbesluit 2019/391384 is de raming van de participantenbijdrage voor het Recreatieschap Spaarnwoude voor 2020 incidenteel met € 176.000 verlaagd (dit is het aandeel voor het wegwerken van het achterstallig onderhoud bij deelgebied Spaarnwoude);
- Bij het opstellen van de begroting worden de kostendekkende heffingen integraal berekend (zie [bijlage 5.10](#) van de begroting). Door het toerekenen van kosten die niet direct in de begroting geraamd worden en vanwege actualisatie van lasten zoals de renteomslag, kan pas na integrale berekening de kostendekkendheid worden bepaald. Op basis van deze berekening zijn de baten afval- en rioolheffing op kostendekkend niveau geraamd. Dit levert een voordeel op van € 662.000 aflopend naar € 469.000 in 2024.

Nadeel:

- In de Kadernota 2019 is voor 2021 een bedrag van € 116.000 per abuis als voordeel op de bijdrage aan de VRK opgenomen, terwijl het een nadeel is.

Meerjarige gevolgen Bestuursrapportage 2019

Voorafgaand aan de Programmabegroting 2020-2024 wordt de Bestuursrapportage 2019 door het college vastgesteld en ter vaststelling aan de raad aangeboden. Hoewel de bestuursrapportage primair gericht is op een bijstelling van lasten en baten in het lopende begrotingsjaar 2019 is het onontkoombaar ook de lasten en baten die structureel doorwerken in het financieel kader door te berekenen. De oorzaken van deze wijzigingen zijn verder toegelicht in de Bestuursrapportage 2019. Het resultaat van de bestuursrapportage vermindert de beschikbare ruimte.

De uitkomsten zijn in onderstaande tabel samengevat:

	2020	2021	2022	2023	2024
Uitkomsten Bestuursrapportage ¹	1.899 n	585 n	585 n	1.084 n	1.084 n

¹ Uitkomst excl. meicirculaire en cao-gemeente-ambtenaren. Deze zijn wel in de Bestuursrapportage 2019 opgenomen, maar in de tabel autonome ontwikkelingen al afzonderlijk gespecificeerd.

Indien met deze uitkomst van de Bestuursrapportage 2019 rekening wordt gehouden, wijzigt het meerjarenperspectief als volgt:

	2020	2021	2022	2023	2024
Uitkomst Meerjarenraming incl. autonome ontwikkelingen	4.390 n	6.539 n	9.835 n	8.946 n	7.423 n
Resultaat Bestuursrapportage 2019	1.899 n	585 n	585 n	1.084 n	1.084 n
Uitkomst Meerjarenraming incl. Bestuursrapportage	6.289 n	7.124 n	10.420 n	10.030 n	8.507 n

Taakstelling en uitkomst begroting inclusief aanvullende voorstellen

Op basis van de hiervoor geschetste ontwikkelingen van het financieel kader en de voorlopige uitkomsten van de Bestuursrapportage 2019 kan de taakstelling worden bepaald.

	2020	2021	2022	2023	2024
Begroting incl. Bestuursrapportage	6.289 n	7.124 n	10.420 n	10.030 n	8.507 n
Ruimte voor capaciteitsuitbreiding		2.000 n	2.000 n	2.000 n	2.000 n
Mogelijke continuering hogere baten jeugdzorg			-2.000 v	-2.000 v	-2.000 v
Aanvullend voorstel informatieveiligheid	230 n	230 n	230 n	230 n	230 n
Invulling capaciteitsuitbreiding 2020	2.081 n				
Dekking: stelpost capaciteitsuitbreiding	-1.000 v				
Bijdrage Zandvoort	-73 v				
Onttrekking t.l.v. reserve Groei van Haarlem	-1.008 v				
Taakstelling, incl. aanvullende voorstellen	6.519 n	9.354 n	10.650 n	10.260 n	8.737 n

Toelichting:

Voor de Kadernota 2019 is onderzoek gedaan naar de capaciteitsknelpunten in de organisatie. In de kadernota is daar verder verslag van gedaan. Vanwege het ontbreken van financiële middelen zijn verzoeken om uitbreiding, zeker als het structurele capaciteit betrof, vooralsnog niet gehonoreerd. Dit is in feite een bezuiniging die weinig zichtbaar is. Om in de komende jaren de meest urgente capaciteitsknelpunten te kunnen verminderen, wordt de taakstelling met een bedrag van € 2 miljoen verhoogd.

In de bestuursrapportage en de begroting zijn de baten en lasten ten behoeve van het sociaal domein nu reëel geraamd. Vanuit de meicirculaire zijn voor de jaren 2019 tot en met 2021 extra middelen (€ 2,7 miljoen) voor de kosten van jeugd verstrekt. Er loopt een onderzoek van het rijk of deze middelen structureel gemaakt worden. Als dat het geval is kunnen deze extra middelen worden ingezet om de resterende taakstelling in te vullen. Vanwege de onzekerheid wordt niet van een hogere bijdrage uitgegaan.

Verder is gebleken dat vanwege de hoge urgentie extra budget noodzakelijk is om op drie punten privacyrisico's terug te brengen naar een acceptabel niveau. Het gaat om veilige alternatieven voor mailverkeer, beter afschermen van informatie in het Document Management System en de verdere aanpak van het testen met persoonsgegevens (n.a.v. RKC-rapport). Hiervoor is € 230.000 structureel nodig. Mogelijk dat in komende jaren daar nog meer budget voor nodig is. Daarvoor is een programmering opgenomen.

Om urgente capaciteitsknelpunten op te lossen is in de Kadernota 2019 een budget van € 1 miljoen gereserveerd voor 2020. Op basis van een nadere afweging heeft het college incidenteel voor het jaar 2020, in de kadernota een budget van € 1 miljoen gereserveerd. Deze afweging heeft geleid tot het toekennen van extra formatie om onvermijdelijke en organisatorisch zeer urgente knelpunten incidenteel op te lossen. Hiervoor is een uitbreiding van de formatie met 11,6 fte voorzien. De kosten bedragen € 1,081 miljoen, waarvan afgerond € 73.000 ten gunste en dus ook voor rekening van de gemeente Zandvoort komt.

Daarnaast wordt de formatie uitgebreid met 7,5 fte voor duurzame stedelijke vernieuwing en beheer en onderhoud voor een bedrag van afgerond € 1 miljoen. Voorgesteld wordt deze uitgave te dekken door een eenmalige onttrekking aan de reserve groei van Haarlem.

Voorstellen voor invulling taakstelling

Om een sluitende begroting te kunnen aanbieden, zijn aanvullende voorstellen ter besluitvorming voorgelegd en toegelicht. Deze voorstellen zijn ingedeeld in een vijftal clusters voor lastenverlaging en een cluster verhoging van de baten. Er worden voorstellen voorbereid voor taakstellingen op bestaand beleid, maar ook op voorstellen die het ambitieniveau raken. Ook van het sociaal domein wordt een bijdrage gevraagd om tot een sluitende begroting te komen.

Als uitgangspunten zijn clusters gekozen die betrekking hebben op:

- Baten
- Sociaal domein binnen het op te heffen hek
- Bestaand beleid
- Investerings
- Ambitie

Totaaloverzicht geordend naar cluster

Totaal taakstellingen alle clusters	2020	2021	2022	2023	2024
Voorstellen Cluster Baten	1.400	2.440	2.690	2.690	2.690
Voorstellen Cluster Sociaal Domein binnen het op te heffen hek	390	860	990	1.115	1.240
Voorstellen Cluster Bestaand Beleid	2.321	2.672	2.877	2.907	2.857
Voorstellen Cluster Investerings	0	541	1.122	1.351	1.330
Voorstellen Cluster Ambitie	1.100	2.300	2.600	2.450	1.850
Totaal voorstellen alle clusters	5.211	8.813	10.279	10.513	9.967

Voorgesteld wordt in te stemmen met de invulling van de taakstellingen, zoals deze afzonderlijk zijn toegelicht in de paragraaf taakstellingen en de bijlage waarin alle voorstellen afzonderlijk zijn

toegelicht. De begroting, inclusief de uitwerking van de aanvullende voorstellen, wordt als volgt gewijzigd:

	2020	2021	2022	2023	2024
Taakstelling	6.519 n	9.354 n	10.650 n	10.260 n	8.737 n
Saldo voorstellen	-5.211 v	-8.813 v	-10.279 v	-10.513 v	-9.967 v
Uitkomst incl. voorstellen	1.308 n	541 n	371 n	-253 v	-1.230 v

Met de invulling van de taakstellingen is de Programmabegroting 2020-2024 nagenoeg sluitend. Of het kader sluitend gemaakt kan worden met incidentele dekkingen en verhoging van taakstelling hangt onder meer af van de vraag of de begroting structureel in evenwicht is.

Structureel evenwicht

De meerjarenbegroting omvat zowel incidentele als structurele lasten en baten. Als “onder de streep”, na toevoegingen en onttrekkingen aan reserves een jaarschijf sluitend is, spreken we van een structureel evenwicht.

Of de begroting structureel in evenwicht is, moet blijken door alle incidentele baten en lasten uit de meerjarenraming te verwijderen, zodat alleen de structurele baten en lasten overblijven. In het Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader 2020 van de provincie Noord-Holland wordt hier ook uitdrukkelijk aandacht voor gevraagd.

Daarbij is als uitgangspunt meegenomen dat taakstellingen als incidentele dekking worden beschouwd. Dus door een taakstelling op te nemen kan er geen structureel evenwicht worden gecreëerd. In paragraaf 1.4 is het overzicht van structurele lasten en baten opgenomen. Dit overzicht is aangevuld met de uitkomsten van de Bestuursrapportage 2019 en de invulling van de taakstellingen. Dit resulteert in het volgende overzicht:

Structureel evenwicht	2020	2021	2022	2023	2024
Structureel saldo begroting 2020-2024	-1.775 v	6.637 n	6.394 n	3.598 n	2.728 n
<i>Structurele doorwerking Bestuursrapportage</i>					
Structurele nadelen	1.163 n	1.163 n	1.163 n	1.163 n	1.163 n
Structurele voordelen	-567 v	-567 v	-567 v	-567 v	-567 v
<i>Structurele doorwerking voorstellen</i>					
Hogere structurele baten	-1.400 v	-2.440 v	-2.690 v	-2.690 v	-2.690 v
Lagere structurele lasten	-3.311 v	-5.423 v	-6.139 v	-6.673 v	-6.777 v
Saldo structurele lasten en baten	-5.890 v	-630 v	-1.839 v	-5.169 v	-6.143 v

Toelichting:

De eerste regel geeft het saldo van de begroting weer exclusief incidentele lasten en baten en excl. de voorstellen. Hieruit blijkt dat er nog geen structureel evenwicht is, want in 2021 e.v. resteert er een structureel nadeel: de structurele lasten zijn hoger dan de structurele baten.

De meerjarenbegroting wordt vervolgens gemuteerd door de doorwerking van structurele lasten en baten van de (nog vast te stellen) Bestuursrapportage 2019.

Tenslotte worden er taakstellingen structureel ingevuld. Indien met de bestuursrapportage en de aanvullende voorstellen wordt ingestemd, blijkt uit het overzicht dat de structurele baten, de structurele lasten overtreffen. Er is structureel evenwicht, waarbij de ruimte in 2021 beperkt is.

Samenvatting uitkomsten Programmabegroting 2020-2024

Op basis van de uitkomsten van het structureel evenwicht is het mogelijk het nog resterende tekort voor 2020 te dekken door een eenmalige onttrekking aan de reserve sociaal domein. Na verwerking van de baten en lasten van de meicirculaire en onder verwijzing naar het voorstel in de Bestuursrapportage 2019 het hek om het Sociaal Domein ultimo 2019 op te heffen, is het saldo toereikend om deze onttrekking te ramen. Daarnaast wordt voorgesteld in 2021 een vrij aanwendbaar gedeelte van de reserve duurzame sportvoorzieningen van € 191.000 aan te wenden voor dekking in 2021. Tenslotte wordt voorgesteld de taakstelling zoals opgenomen in de Kadernota 2019, met € 0,5 miljoen structureel te verhogen.

De taakstelling voor 2021 wordt daarmee verhoogd van € 1,5 miljoen naar € 2 miljoen en vanaf 2022 en verder van € 2 miljoen naar € 2,5 miljoen.

Daarmee kan een structureel sluitende Programmabegroting 2020-2024 ter vaststelling worden aangeboden.

	2020	2021	2022	2023	2024
Meerjarenraming 2020-2024, zoals vermeld op pagina 34 van de Kadernota 2019	-244 v	-159 v	241 n	-316 v	-880 v
Consequenties meicirculaire	6.079 n	7.461 n	9.037 n	8.704 n	7.082 n
Consequenties nieuwe cao gemeente-ambtenaren en herberekening sociale lasten	1.555 n	2.611 n	2.430 n	2.495 n	2.487 n
Uitwerking IP	-2.110 v	-2.155 v	-558 v	-694 v	-59 v
Aanpassen omslagrente en uitkomsten treasury	5 n	-803 v	-803 v	-803 v	-803 v
Overige wijzigingen	-895 v	-416 v	-512 n	-440 v	-404 v
Uitkomst begroting 2020-2024	4.390 n	6.539 n	9.835 n	8.946 n	7.423 n
Doorwerking Bestuursrapportage 2019	1.899 n	585 n	585 n	1.084 n	1.084 n
Begroting incl. Bestuursrapportage	6.289 n	7.124 n	10.420 n	10.030 n	8.507 n
Aanvullende voorstellen	230 n	2.230 n	230 n	230 n	230 n
Invulling taakstelling	-5.211	-8.813 v	-10.279 v	-10.513 n	-9.967 v
Ophogen taakstelling in te vullen bij KN 2020		-500 v	-500 v	-500 v	-500 v
Onttrekking aan reserve Sociaal Domein	-1.308 v				
Onttrekking aan reserve duurzame sportvoorzieningen		-191 v			
Uitkomst Programmabegroting 2020-2024	0 v	-150 v	-129 v	-753 v	-1.730 v

1.3 Samenvatting van baten en lasten

Nr.	Programma naam	Rekening 2018	Begroting 2019 na wijz.	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Lasten (exclusief mutaties reserves)								
1	Maatschappelijke participatie	64.205	67.235	67.631	68.994	68.085	66.884	66.760
2	Ondersteuning en Zorg	124.205	121.960	128.890	128.142	127.794	127.745	127.744
3	Werk, Inkomen en Schulden	97.450	95.991	94.663	94.793	94.685	94.386	94.026
4	Duurzame Stedelijke Vernieuwing	48.352	46.708	55.450	47.772	45.267	40.328	40.374
5	Beheer en Onderhoud	101.603	106.576	105.217	108.095	108.219	108.428	109.024
6	Burger, Bestuur en Veiligheid	39.160	40.246	40.478	41.202	40.161	39.931	39.926
7	Algemene Dekkingsmiddelen & Overhead	64.117	66.442	71.738	68.277	66.519	66.628	67.282
	- waarvan overhead	58.437	61.121	63.261	64.410	64.186	64.178	64.823
	- waarvan vennootschapsbelasting	746	700	700	700	700	700	700
	Totaal lasten	539.092	545.158	564.067	557.275	550.730	544.330	545.136
Baten (exclusief mutaties reserves)								
1	Maatschappelijke participatie	-8.969	-8.250	-7.490	-7.347	-7.186	-7.186	-7.186
2	Ondersteuning en Zorg	-9.185	-5.120	-5.235	-5.235	-5.235	-5.235	-5.235
3	Werk, Inkomen en Schulden	-58.883	-58.930	-58.820	-56.344	-56.344	-56.344	-56.344
4	Duurzame Stedelijke Vernieuwing	-14.012	-4.595	-16.593	-12.569	-8.214	-6.882	-6.882
5	Beheer en Onderhoud	-78.111	-78.806	-78.721	-79.257	-79.039	-78.834	-78.931
6	Burger, Bestuur en Veiligheid	-12.693	-9.360	-9.570	-9.623	-8.843	-8.846	-8.846
7	Algemene Dekkingsmiddelen & Overhead	-360.830	-373.065	-387.387	-385.959	-377.780	-379.861	-381.134
	- waarvan overhead	-10.183	-10.535	-10.637	-10.612	-10.612	-10.541	-10.541
	- waarvan vennootschapsbelasting							
	Totaal baten	-542.683	-538.126	-563.816	-556.334	-542.641	-543.188	-544.558
Saldo (exclusief mutaties reserves)								
1	Maatschappelijke participatie	55.236	58.985	60.141	61.647	60.899	59.698	59.574
2	Ondersteuning en Zorg	115.020	116.840	123.655	122.907	122.559	122.510	122.509
3	Werk, Inkomen en Schulden	38.567	37.061	35.843	38.449	38.341	38.042	37.682
4	Duurzame Stedelijke Vernieuwing	34.340	42.113	38.857	35.203	37.053	33.446	33.492
5	Beheer en Onderhoud	23.492	27.770	26.496	28.838	29.180	29.594	30.093
6	Burger, Bestuur en Veiligheid	26.467	30.886	30.908	31.579	31.318	31.085	31.080
7	Algemene Dekkingsmiddelen & Overhead	-296.713	-306.623	-315.649	-317.682	-311.261	-313.233	-313.852
	- waarvan overhead	48.254	50.586	52.624	53.798	53.574	53.637	54.282
	- waarvan vennootschapsbelasting	746	700	700	700	700	700	700
	Totaal saldo	-3.591	7.032	251	941	8.089	1.142	578
	Toevoegingen aan reserves	32.819	19.752	27.817	25.029	20.597	20.919	19.664
	Onttrekkingen aan reserves	-29.755	-28.543	-23.678	-19.430	-18.851	-13.115	-12.819
	Totaal saldo incl. mutaties reserves	-527	-1.759	4.390	6.540	9.835	8.946	7.423

Een '-' (negatief saldo) is voordelig.

Structureel begrotingssaldo

Het structurele begrotingssaldo geeft aan of er een structureel evenwicht is. Ofwel worden de structurele lasten gedekt door structurele baten. Zowel vanuit het Gemeenschappelijk Financieel Toezichtskader (GTK) van de provincie Noord-Holland als vanuit de raad is verzocht dit saldo in één overzicht weer te geven. Hiervoor is gebruik gemaakt van de opzet uit het GTK.

Uit dit overzicht blijkt dat voor 2020 de structurele baten de structurele lasten overstijgen, voor 2021 en verder is dit niet het geval en is er nog geen sprake van structureel evenwicht. Dat is op zich ook verklaarbaar, omdat de begroting is opgesteld op basis van de vastgestelde Kadernota 2019. De gevolgen van de meicriculaire waren hierin nog niet opgenomen. De lagere algemene uitkering is inmiddels wel meerjarig in de begroting verwerkt. Om tot een sluitend kader te komen worden er aanvullende voorstellen ter vaststelling voorgelegd. Omdat deze voorstellen geen onderdeel uitmaken van de kaderstelling (Kadernota 2019) zijn deze voorstellen nog niet integraal in de begroting verwerkt. Voorgesteld wordt de financiële consequenties aanvullend te ramen. Het structureel begrotingssaldo zal vervolgens worden gewijzigd met de structurele doorwerking van wijzigingen die uit de Bestuursrapportage 2019 voortvloeien en de aanvullende voorstellen (zie paragrafen 1.2 en 1.5).

Voor een specificatie van de incidentele baten en lasten wordt verwezen naar de [bijlage 5.8](#) Incidentele baten en lasten.

Presentatie van het structureel begrotingssaldo	2020	2021	2022	2023	2024
Saldo baten en lasten	1.082	1.604	8.597	1.484	921
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	3.308	4.936	1.238	7.462	6.502
Begrotingssaldo na bestemming	4.390	6.540	9.835	8.946	7.423
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	-6.165	99	-3.440	-5.347	-4.696
Structureel begrotingssaldo	-1.775	6.639	6.395	3.599	2.727

1.4 Financiële positie

Overzicht van baten en lasten 2020

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) beoogt integraal een beeld te schetsen van de financiële positie op basis van een aantal vaste ijkpunten. Eén daarvan betreft het overzicht van baten en lasten van de programma's, de geraamde algemene dekkingsmiddelen, de geraamde kosten van overhead en de geraamde bedragen voor vennootschapsbelasting en onvoorziene uitgaven.

Uit dit overzicht blijkt dat zonder de nog vast te stellen aanvullende dekkingsmiddelen de begroting 2020 sluit met een tekort van afgerond € 4,4 miljoen.

Overzicht van lasten en baten 2020	Lasten	Baten	Saldo
A. Programmakosten			
1 Maatschappelijke participatie	67.631	-7.490	60.141
2 Ondersteuning en Zorg	128.890	-5.235	123.655
3 Werk, Inkomen en Schulden	94.663	-58.820	35.843
4 Duurz. Stedelijke Vernieuwing	55.450	-16.593	38.857
5 Beheer en Onderhoud	105.217	-68.261	36.956
6 Burger, Bestuur en Veiligheid	40.478	-9.245	31.233
7 Alg. Dekkingsmiddelen&Overhead	7.144	-1.420	5.723
B. Algemene dekkingsmiddelen			
5 Beheer en Onderhoud		-10.460	-10.460
6 Burger, Bestuur en Veiligheid		-325	-325
7 Alg. Dekkingsmiddelen&Overhead	208	-375.330	-375.122
C. Onvoorziene uitgaven			
7 Alg. Dekkingsmiddelen&Overhead	426		426
D. Overhead			
7 Alg. Dekkingsmiddelen&Overhead	63.261	-10.637	52.624
E. Vennootschapsbelasting			
7 Alg. Dekkingsmiddelen&Overhead	700		700
Saldo baten en lasten exclusief reservemutaties	564.067	-563.816	252
Toevoegingen en onttrekkingen reserves	27.817	-23.678	4.138
Totaal	591.884	587.494	4.390

Geprognosticeerde balans

Activa (stand per ultimo)	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Vaste activa	646.798	677.380	716.284	744.407	754.525	751.966
(Im)materiële vaste activa	621.530	652.260	691.312	719.584	729.813	727.342
Financiële vaste activa	25.268	25.120	24.972	24.823	24.713	24.625
Vlottende activa	59.868	50.062	54.179	53.260	59.834	59.834
Voorraden	34	-9.772	-5.655	-6.574	0	0
Uitzettingen met looptijd < 1 jaar	42.561	42.561	42.561	42.561	42.561	42.561
Liquide middelen	320	320	320	320	320	320
Overige vlottende activa	16.953	16.953	16.953	16.953	16.953	16.953
Totaal activa	706.666	727.442	770.462	797.667	814.359	811.800

Passiva (stand per ultimo)	2019	2020	2021	2022	2023	2023
Vaste passiva	622.960	616.814	659.834	687.039	703.731	701.171
Algemene reserves	28.852	32.044	27.626	25.267	26.362	26.362
Bestemmingsreserves	92.850	93.797	103.814	107.919	114.628	121.472
Saldo van baten en lasten	1.759	-2.631	-9.171	-19.006	-27.951	-35.374
Voorzieningen	18.337	20.439	22.541	24.643	26.745	28.847
Vaste schulden	481.162	473.165	515.024	548.216	563.946	559.864
Vlottende passiva	83.706	110.628	110.628	110.628	110.628	110.628
Netto vlottende schuld met looptijd < 1 jaar	46.630	73.552	73.552	73.552	73.552	73.552
Overlopende passiva	37.076	37.076	37.076	37.076	37.076	37.076
Totaal passiva	706.666	727.442	770.462	797.667	814.359	811.800

Vaste activa

Het saldo van de vaste activa in de laatste jaarrekening (2019) bedroeg € 647 miljoen. Door extra investeringen stijgt dit bedrag tot € 752 miljoen in 2024. Een nadere toelichting op de investeringen is te vinden in het investeringsplan.

Voorraden

Onder de voorraden wordt de boekwaarde van de grondexploitaties opgenomen. Dit betreft de boekwaarde van de grondexploitatie minus de voorziening op de grondexploitaties. Met de jaarrekening (2019) bedroeg de waarde € 34 miljoen, deze daalt in 2019 en verder hard doordat er in het MPG voor 2019 verkoopopbrengsten van € 41 mln. worden verwacht. Voor een nadere toelichting op de grondexploitaties zie de paragraaf Grondbeleid en het vastgestelde MPG.

Eigen vermogen

De reservemutaties die in de begroting zijn verwerkt, leiden tot een wijziging van de eigen vermogenspositie van de gemeente net zoals het begrotingssaldo wat verwerkt is in de balans. Hieruit valt op te maken dat de eigen vermogen van de gemeente verslechtert, wat voornamelijk wordt veroorzaakt door het negatieve begrotingssaldo voor de jaren 2020 en verder.

Vaste schulden

De begrote schuldpositie van de gemeente stijgt van € 481 miljoen per 31 december 2019 naar € 560 miljoen eind 2024. De stijging is voornamelijk het gevolg van de geplande investeringen. De netto schuldquote stijgt naar 110% in 2022 en blijft daarmee onder het in de Kadernota 2018 bepaalde maximum van 120%.

Ontwikkeling EMU-saldo

Het EMU-saldo geldt binnen de Europese Unie als een indicator om de gezondheid van de overheidsfinanciën te kunnen bepalen. Het saldo geeft aan of een overheid een overschot of een tekort heeft.

Het EMU-saldo is het saldo van inkomsten en uitgaven met derden (dus geen afschrijvingen, waardemutaties, etc.) van de overheid op transactiebasis in een bepaalde periode. Eenvoudig gezegd geeft het EMU-saldo aan of er in een bepaald jaar met reële transacties meer geld uitgegeven is dan er in dat jaar is binnengekomen, of dat er netto geld overgehouden is. Het EMU-saldo van de gemeente Haarlem is voor 2020 - € 19 miljoen. Het betekent dat in EMU-termen de uitgaven € 19 miljoen euro groter zijn dan de inkomsten. De gemeente draagt voor 2020 dus niet bij aan de vermindering van het EMU-tekort van het Rijk.

		2019	2020	2021
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves zie BBV, artikel 17c)	-7.032	-252	-941
2	Mutaties (im)materiële vaste activa af	-2.732	-30.730	-39.052
3	Mutaties voorzieningen bij	-1.756	2.102	2.102
4	Mutaties voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie) af	27.681	9.806	-4.117
5	Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	0	0	0
		16.161	-19.074	-42.008

Uitkomsten investeringsplan

De uitkomsten van het Investeringsplan 2020-2024 zijn integraal in de Programmabegroting 2020-2024 verwerkt. De basis wordt gevormd door de kaders en de actualisatie die bij de Kadernota 2019 zijn vastgesteld. In het plan zijn ook de geplande investeringen in 2019 opgenomen, omdat dit nog lopende investeringen betreft.

De volgende zaken zijn meegenomen als mutaties ten opzichte van de Kadernota 2019:

1. Nieuwe investeringen;
2. Actualiseren planning zoals opgenomen in de Kadernota 2019.

Wijzigingen Investeringsplan t.o.v. Kadernota 2019

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
IP Kadernota 2019 (p47)	83.093	68.291	55.537	56.068	25.346	6.396
Actualisatie IP	-32.664	6.847	19.712	3.311	21.233	32.140
Investeringsplan 2020-2024	50.429	75.138	75.249	59.379	46.579	38.536

Een verdere toelichting is opgenomen in het Investeringsplan 2020-2024, als opgenomen in [bijlage 5.1](#).

Ontwikkeling schuld

De vaste schuld is het totaal van langlopende leningen die de gemeente is aangegaan. In de Jaarrekening 2018 is de vaste schuldpositie geëindigd op € 489 miljoen. De prognose van de vaste schuld per eind 2019 is € 481 miljoen. Dit is € 36 miljoen minder dan werd verwacht bij de Programmabegroting 2019-2023. Dit komt voornamelijk door minder gerealiseerde investeringen en meer gerealiseerde opbrengsten op grondexploitaties dan begroot. In onderstaande tabel is te zien dat de verwachte schuld de komende jaren stijgt en naar verwachting € 560 miljoen bedraagt eind 2024. Deze stijging komt voornamelijk door de extra investeringen in (de groei van) de stad. Meer informatie over de schuldpositie van de gemeente is te vinden in de paragraaf Financiering.

Verloop van de vaste schuld	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Stand vaste schuld per 1 januari	489	481	473	515	548	564
Bij (nieuw aan te trekken)	35	52	102	93	78	46
Af (af te lossen)	-43	-60	-60	-60	-62	-50
Stand vaste schuld per 31 december	481	473	515	548	564	560

Uitkomst weerstandsvermogen

Om de financiële gevolgen die samenhangen met bepaalde risico's te kunnen opvangen houdt de gemeente weerstandscapaciteit aan. Op basis van een risico-inventarisatie binnen de organisatie wordt een risicosimulatie uitgevoerd. De risicosimulatie berekent hoeveel weerstandscapaciteit nodig is om het totaal aan (financiële) risico's te kunnen dekken. Dit wordt weergegeven door het weerstandsvermogen.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{28,9}{12,2} = 2,4^*$$

* De methodiek wat betreft het bepalen van het weerstandsvermogen in de programmabegroting is gewijzigd. Werd eerder gerekend met de reserve-standen per einde van het begrotingsjaar, wordt er vanaf nu gerekend met de reserve-standen per begin van het begrotingsjaar. Hierdoor liggen de peildata van de benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit dichter bij elkaar. Wanneer de methodiek van voorheen gehanteerd wordt geeft dat een ratio van 2,6.

De ratio weerstandsvermogen bedraagt 2,4 en is daarmee uitstekend (boven de 2,0).

Ontwikkeling kengetallen	Rek. 2016	Begr. 2018	Rek. 2017	Begr. 2019	Rek. 2018	Begr. 2020
Weerstandsratio	2,2	1,6	2,4	1,9	2,3	2,4

De weerstandsratio is bij de Jaarrekening 2018 voor het laatst bepaald en is toen vastgesteld op 2,3. De weerstandsratio is nu berekend op 2,4. De stijging wordt geheel veroorzaakt door een stijging in de beschikbare weerstandscapaciteit.

Ontwikkeling woonlasten

In meerjarenperpectief ontwikkelen de woonlasten van een meerpersoonshuishouden zich als volgt:

Lokale lastendruk	2019	2020	2021	2022	2023	2024
OZB eigenaren woningen*	289	306	306	306	306	306
Rioolheffing	157	149	154	160	163	166
Afvalstoffenheffing	383	392	395	384	377	374
Totaal*	829	847	855	850	846	846
Woonlastenindex	100%	102%	103%	103%	102%	102%

* Dit bedrag is op basis van de afspraken bij Kadernota 2019 en dus exclusief het voorstel zoals opgenomen in de paragraaf en bijlage Taakstellingen.

De woonlasten stijgen met afgerond 2% ten opzichte van 2019, een iets hoger percentage dan de geraamde inflatie van 1,4%. De stijging wordt in hoofdzaak veroorzaakt door een verhoging van de OZB als gevolg van een gedeeltelijke compensatie voor de korting in het gemeentefonds van afgerond € 2 miljoen, omdat de WOZ-waarden in Haarlem meer stijgen dan het landelijk gemiddelde.

1.5 Taakstellingen

In het coalitieprogramma “Duurzaam doen” is vastgelegd dat in 2020 het beleid en de uitgangspunten worden herijkt. De actualiteit heeft dit uitgangspunt achterhaald. Het budgettaire effect voor de algemene middelen van de Meicirculaire 2019 is voor alle jaren significant negatief. Onvoorziene tegenvaller is ook de nieuwe cao-gemeenteambtenaren en er zijn aanvullende middelen nodig voor noodzakelijke capaciteitsuitbreiding. Deze en andere ontwikkelingen (voor toelichting zie paragraaf 1.2 Ontwikkeling financieel kader) zorgen voor een negatief financieel beeld in de Programmabegroting 2020-2024 en maken actie noodzakelijk. Net als drie kwart van de Nederlandse gemeenten (bron: Binnenlands Bestuur) ontkomt de gemeente Haarlem er daarom niet aan om flink bij te sturen om de gemeentebegroting sluitend te houden. Als de trend zich doorzet dat meer inwoners gebruik maken van zorg zal dit impact hebben op de zorguitgaven.

Doordat het financieel beeld structureel negatief is, is nu ingrijpen met structurele taakstellingen noodzakelijk voor een sluitende meerjarenbegroting. Dat past bij het financieel beleid dat van een gemeente verwacht mag worden. Er is bovendien geen reden om te veronderstellen dat de algemene uitkering de komende tijd veel gunstiger wordt. Eerder geldt dat de kans op een recessie toeneemt en als die recessie zich zou voordoen, heeft dat op termijn juist een negatief effect op de gemeentefinanciën. Daarbij komt dat het concreet uitwerken en implementeren van bezuinigingen in de praktijk veel tijd kost. Als we langer wachten met in gang zetten van bezuinigingen verliezen we kostbare tijd waardoor taakstellingen later worden gerealiseerd.

Het nu voorliggende pakket aan voorstellen is ingrijpend en doorkruist op meerdere beleidsterreinen bestuurlijke ambities die eerder zijn geformuleerd. Ambities waar liever geen concessies aan worden gedaan omdat de achterliggende problemen handelen nodig maken. Denk bijvoorbeeld aan de noodzaak om ook in Haarlem alles op alles te zetten voor de benodigde energietransitie, de urgentie om meer woningen te realiseren of aan toereikende voorzieningen voor kwetsbare inwoners.

Het nu voorliggende pakket voorstellen is niet willekeurig gekozen, er is naar balans gezocht tussen clusters van taakstellingen:

- Baten van de gemeente
- Bestaand beleid
- Sociaal Domein binnen het hek
- Investerings
- Ambitieniveau

Hoewel de keuze voor voorstellen vanzelfsprekend een politieke is, wordt het voorliggende pakket evenwichtig geacht.

Uit oogpunt van goed financieel beleid is het van belang dat er een structureel begrotingsevenwicht is en de begroting niet sluitend wordt gemaakt met allerlei incidentele dekking. De provinciale toezichthouder heeft hiervoor een toezichtkader ontwikkeld. Het pakket voorstellen voldoet hieraan.

Voor wat betreft de baten is aansluiting mogelijk bij het gemeentelijk beleid. Zo is bij de voorstellen betreffende parkeren rekening gehouden met het beleidsstreven om meer autoverkeer naar garages

te krijgen. De voorstellen OZB voor zowel woningen als niet-woningen zijn opgenomen vanwege het feit dat de relatief hoge prijzen van onroerend goed in Haarlem zorgen voor een korting in de algemene uitkering.

De voorstellen bestaand beleid raken alle beleidsvelden van de gemeentebegroting (fysiek, sociaal maar ook burger en bestuur). Soms is het mogelijk taken efficiënter te doen bijvoorbeeld door kosten van maatwerk te vermijden of door meer verantwoordelijkheid bij inwoners te leggen, bijvoorbeeld bij kleine verbouwingen. Effectiever gebruik van cultuuraccommodaties is ingerekend voor € 250.000 in 2022 oplopend tot € 330.000 in de jaren erna. In veel gevallen wordt er niet aan ontkomen om subsidies e.d. achterwege te laten.

De zorgbehoefte van onze inwoners stijgt terwijl er door de vaste abonnementstarief niet veel sturingsmogelijkheden zijn op de budgetten. Een substantieel deel van de gemeentebegroting betreft de budgetten sociaal domein. Dat maakt het logisch en verantwoord om ook daar een deel van de taakstellingen in te vullen. De qua bedrag grootste bezuiniging wordt ingevuld door een nieuw normenkader voor de huishoudelijke ondersteuning WMO. Dat is verdedigbaar omdat het aantal uren huishoudelijke ondersteuning van 2,9 hoger is dan het gemiddelde in de regio van 2,3 uur. Dit nieuwe normenkader houdt daarmee het bieden van huishoudelijke ondersteuning betaalbaar en biedt naast normen voor een 'gemiddelde' cliëntsituatie ook veel flexibiliteit voor bijzondere situaties. Daarnaast sluit de verdeling van de taakstellingen aan bij de financiële ontwikkelingen uit de Meicirculaire 2019. De loon- en prijscompensatie Sociaal Domein heeft financiële ruimte opgeleverd waardoor een aantal knelpunten opgelost is. Dat biedt tegelijkertijd de mogelijkheid te kijken waar het minder kan zonder voorzieningen te schrappen voor degenen die het echt nodig hebben.

In het fysieke domein wordt de taakstelling deels ingevuld door het verlagen van het niveau van beheer en onderhoud. Door groot onderhoud in de stad later uit te voeren kan € 550.000 worden ingeboekt. Minder maaien levert € 200.000 op waarbij overigens het een voordeel is dat de ecologische waarde van bermen en daarmee de biodiversiteit toeneemt. Voor een aantal investeringen is de planning geactualiseerd. Dat betekent dat de bij de investering behorende kapitaallasten in latere jaarschijven vallen. Dat leidt tot meer haalbare en realistische planningen maar heeft ook een positief (lees: verlagend) effect op de netto-schuldquote. Dat draagt er weer toe bij dat er ruimte ontstaat om in 2020 een onttrekking te doen aan de reserve sociaal domein van ruim € 1,3 miljoen en voor bijna € 0,2 miljoen in 2021 aan de reserve duurzame sportvoorzieningen (zie paragraaf 1.2 financieel kader).

De specifiek voor deze raadsperiode benoemde ambities binnen het fysieke als sociale domein blijven niet buiten schot. Dat maakt dat er minder grote stappen gezet kunnen worden bij ontwikkelingen in het kader van de Groei van de stad en de Structuurvisie openbare ruimte maar ook dat de inkomensgrens van de bestaande minimaregelingen niet verder wordt verruimd. Het voorstel om in 2021 t/m 2023 geen dotatie te doen aan de reserve schuldbeheersing is verantwoord omdat de doelstelling met betrekking tot de netto schuldquote op koers ligt.

Er is voor een beperkt bedrag aan voorstellen betreffende de interne organisatie gedaan. Dat is logisch gezien de constatering uit de Kadernota 2019 dat er onbalans is tussen de beschikbare capaciteit enerzijds en de (wettelijke) taken en opgaven anderzijds. Om de meest urgente

capaciteitsknelpunten op te lossen, wordt de taakstelling met een bedrag van € 2 miljoen verhoogd. Gelet hierop en gezien het beleid omtrent het meeademprincipe (overhead groei en daalt met omvang lijn) is zelfstandig bezuinigen op formatie niet verantwoord. Wel zullen taakstellingen worden uitgewerkt waardoor duidelijk wordt hoe taakstellingen verdeeld gaan worden over materiele lasten en capaciteit primair proces. Daarna wordt de daling van capaciteit in het primair proces doorgerekend naar de overhead. Verder is terughoudendheid betracht bij het dekken van tekorten uit reserves. Dat is vooral omdat deze dekking niet structureel is.

De verdeling van taakstellingen is als volgt:

Totaal taakstellingen alle clusters	2020	2021	2022	2023	2024
Voorstellen Cluster Baten	1.400	2.440	2.690	2.690	2.690
Voorstellen Cluster Sociaal Domein binnen op te heffen hek	390	860	990	1.115	1.240
Voorstellen Cluster Bestaand Beleid	2.321	2.672	2.877	2.907	2.857
Voorstellen Cluster Investerings	0	541	1.122	1.351	1.330
Voorstellen Cluster Ambitie	1.100	2.300	2.600	2.450	1.850
Totaal voorstellen alle clusters	5.211	8.813	10.279	10.513	9.967

Hieronder een volledige opsomming van alle voorstellen geordend naar structurele en incidentele taakstellingen. In een losse bijlage bij deze programmabegroting wordt per voorstel een inhoudelijke toelichting gegeven.

Totaaloverzicht geordend naar incidentele en structurele voorstellen

Voorstellen Incidenteel	2020	2021	2022	2023	2024
Voorstel BB 4.3 Eenmalige onttrekking budget Leefbaarheid & participatie	150				
Voorstel BB 4.4 Minder duurzaamheidsbudget	100	100	100	50	
Voorstel Ambitie 4 Verlagen subsidie wijkinitiatieven	250	100	350	100	
Voorstel Ambitie 5 Geen dotatie aan reserve Schuldbeheersing		500	500	500	
Totaal voorstellen incidenteel	500	700	950	650	0

Voorstellen Structureel	2020	2021	2022	2023	2024
Voorstel Baten 1.1 Verhogen parkeertarieven	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
Voorstel Baten 2.1 Bijstellen raming toeristenbelasting	150	150	150	150	150
Voorstel Baten 2.2 Invoering toeristenbelasting nachtverblijf pleziervaartuig		40	40	40	40
Voorstel Baten 3.1 Verhogen OZB woningen (netto)		1.000	1.000	1.000	1.000
Voorstel Baten 3.2 Verhogen OZB niet woningen	250	250	500	500	500
Totaal voorstellen Baten	1.400	2.440	2.690	2.690	2.690

Voorstellen Structureel	2020	2021	2022	2023	2024
Voorstel SD binnen hek 1 Electriche deuropeners	75	75	75	75	75
Voorstel SD binnen hek 2 Verhuiskostenvergoeding	35	35	35	35	35
Voorstel SD binnen hek 3 Kleine woningaanpassingen	30	30	30	30	30
Voorstel SD binnen hek 4 Nieuw normenkader huishoudelijke ondersteuning	100	200	300	400	500
Voorstel SD binnen hek 5 CJG taakstelling op de overheadkosten	150	150	150	150	150
Voorstel SD binnen hek 6 Aanpak complexe meervoudige problematiek		120	150	175	200
Voorstel SD binnen hek 7 Invulling ombuigingsvoorstellen Kadernota 2019		250	250	250	250
Totaal voorstellen SD binnen hek	390	860	990	1.115	1.240
Voorstel BB 1.1 Verlagen onderhoud wegen/straatmeubilair	550	550	550	550	550
Voorstel BB 1.2 Verlagen onderhoud bermen	200	200	200	200	200
Subtotaal cluster BB Beheer en Onderhoud	750	750	750	750	750
Voorstel BB 2.1 Effectiever accommodatiegebruik culturele instellingen			250	330	330
Voorstel BB 2.2 Cofinanciering combinatiefuncties/buurtsportcoaches		57	57	57	57
Voorstel BB 2.3 Verlagen subsidie breedtesport	25	25	25	25	25
Voorstel BB 2.4 Versoberen ouderensporten		25	50	50	50
Voorstel BB 2.5 Beëindigen subsidie eenmalige activiteiten zelf- en belangenorganisaties	40	40	40	40	40
Subtotaal BB 2 Subsidies	65	147	422	502	502
Voorstel BB 3.1 Subsidieregeling peuterspeelzaalwerk		100	100	100	100
Voorstel BB 3.2 Subsidieregeling duurzame sportvoorzieningen	50	50	50	50	50
Subtotaal BB 3 Onderwijs en Sport	50	150	150	150	150
Voorstel BB 4.1 Verlagen budget funderingsherstel	100	100	100	100	100
Voorstel BB 4.2 Lagere subsidie economisch programmamanagement	50	50	50	50	50
Subtotaal BB 4 Economie en Cultuur	150	150	150	150	150
Voorstel BB 5.1 Efficiënter proces door vermijden maatwerk bij ruimtelijke plannen	350	350	350	350	350
Subtotaal BB 5 Openbare Ruimte en Mobiliteit	350	350	350	350	350
Voorstel BB 6.1 Advisering ARK terugbrengen		50	50	50	50
Voorstel BB 6.2 Beperkt toezicht kleine verbouwingen	60	80	80	80	80
Voorstel BB.6.3 Deels terugdraaien uitbreiding handhaving	130	130	130	130	130
Subtotaal BB 6 Openbare Orde en Veiligheid	190	260	260	260	260
Voorstel SD buiten hek 7.1 Bijzondere bijstand voor kosten beschermingsbewind naar 100%	100	100	100	100	100
Voorstel SD buiten hek 7.2 Subsidie Jeugdfonds	35	35	35	35	35

Voorstellen Structureel	2020	2021	2022	2023	2024
Voorstel SD buiten hek 7.3 Aflossingstermijn leningen verhuiskosten verlengen met 1 jaar		85	85	85	85
Voorstel SD buiten hek 7.4 Verhoging eigen bijdrage economisch dakloze gezinnen	42	86	86	86	86
Voorstel SD buiten hek 7.5 Verlagen budget stimulering gezondheid	70	90	20	20	20
Voorstel SD buiten hek 7.6 Bijstelling raming BUIG		100	100	100	100
Subtotaal SD buiten hek	247	496	426	426	426
Voorstel BB 8.1 Opleidingsbudget verlagen van 2% naar 1,8%	185	185	185	185	185
Voorstel BB 8.2 Verkleining traineeprogramma van 8 naar 6 trainees	84	84	84	84	84
Subtotaal HRM	269	269	269	269	269
Totaal Cluster Bestaand Beleid	2.071	2.572	2.777	2.857	2.857
Voorstel INV 1 Investerings planning geactualiseerd		541	1.122	1.351	1.330
Totaal Cluster Investerings	0	541	1.122	1.351	1.330
Voorstel Ambitie 1 Verlagen exploitatiebudget SOR	500	500	450	450	450
Voorstel Ambitie 2 Halveren dotatie aan reserve Groei van de stad	350	300	400	500	500
Voorstel Ambitie 3 Afzien van verdere verhoging inkomensgrens minimaregelingen		900	900	900	900
Totaal voorstellen Ambitie	850	1.700	1.750	1.850	1.850

Taakstellingen nog in te vullen

De provincie Noord-Holland heeft de gemeenten eerder geadviseerd om in de begroting inzicht te bieden in nog openstaande taakstellingen. Dit doet zij in het kader van haar toezichtsrol op de gemeentelijke financiën. Wanneer sprake zou zijn van veel nog niet ingevulde taakstellingen in een begroting, kan de begroting een te geflatteerd beeld geven over de daadwerkelijke financiële positie. De begroting lijkt dan materieel structureel sluitend maar is dat feitelijk niet. Er resteert -afgezien van de in te vullen taakstelling bij de Kadernota 2020, zie daarvoor paragraaf financieel kader- een aantal niet concreet ingevulde taakstellingen (er is een ondergrens van € 100.000 aangehouden):

Taakstellingen nog in te vullen	2020	2021	2022	2023	2024
Programma 2 Sociaal domein		250	250	250	250
Programma 3 WSW	466	1.064	1.200	1.348	1.808
Programma 5 Accommodatiegebruik			250	250	250
Programma 7 Achterstand investeringen	713	737	737	737	737
Programma 7 Taakstelling in te vullen bij KN 2020		2.000	2.500	2.500	2.500

Taakstelling programma 2:

In de Kadernota 2019 is een lijst met ramingsbijstellingen/bezuinigingen vastgesteld olopend tot een bedrag van € 1,1 mln. Deze bijstellingen zijn verwerkt, de betreffende budgetten zijn daadwerkelijk aangepast (verlaagd). Daarnaast bevat de lijst nog een aantal pm-posten hier moet nog actief uitwerking aan gegeven worden. Door een extern bureau zijn hiervoor aanbevelingen gedaan. Omdat er € 1 miljoen dotatie is aan de reserve sociaal domein om de aanbevelingen uit te werken, is het logisch ook voordelen uit die aanbevelingen te ramen. Dat gebeurt voor € 250.000 (zie toelichting voorstel SD binnen hek 7). Deze taakstelling moet echter wel worden uitgewerkt en is om die reden als “nog in te vullen” in dit overzicht verwerkt.

Taakstelling programma 3:

De uitvoering van de WSW kent in meerjarenraming een tekort. De Rijksbijdrage WSW is niet voldoende om de uitvoeringskosten van de GR Paswerk te dekken. Dit tekort is in de werkelijkheid vaak kleiner of niet aanwezig omdat het Rijk ieder jaar de WSW-bijdrage indexeert. Een hogere Rijksbijdrage bij gelijkblijvende lasten leidt daardoor voor de gemeenten tot een lagere of, in het meest gunstige geval, geen aanvullende bijdrage aan de GR Paswerk. Het geraamde tekort is tot op heden gedekt door het re-integratie budget, met uitzondering van de afgelopen twee jaar (dekking uit de reserve Sociaal Domein). Om dit tekort niet ten laste te laten komen van het re-integratiebudget is hiervoor een taakstelling opgenomen. Daarbij is het de reële verwachting dat de taakstelling door toename van de Rijksbijdrage WSW grotendeels ingevuld wordt en ligt er bij de GR Paswerk een opgave het operationele resultaat zo hoog mogelijk te houden. Tenslotte wordt het re-integratie budget niet meer onnodig verlaagd waardoor langdurige verplichtingen gericht op uitstroom naar werk aangegaan kunnen worden.

Taakstelling programma 5:

Vanaf 2022 wordt het budget voor cultuuraccommodaties met € 250.000 euro verlaagd. De verwachting is dat door het vastgoed beter te benutten, te verduurzamen en nauwere samenwerkingen binnen de culturele sector te bewerkstelligen efficiency en besparing op onderhoudskosten te realiseren is. Deze taakstelling moet echter nog worden uitgewerkt en geconcretiseerd en is om die reden meegenomen in het staatje “nog in te vullen”.

Taakstelling programma 7:

De taakstelling op programma 7 betreft een te verwachten voordeel op de kapitaallasten doordat op basis van ervaring rekening wordt gehouden met het feit dat naar verwachting het investeringsplan niet geheel wordt gerealiseerd. Taakstellingen worden ingevuld door concrete budgetverlagingen. Verder is op programma 7 een taakstelling opgenomen voor nog in te vullen dekkingsmaatregelen van € 2 miljoen in 2021 olopend naar € 2,5 miljoen vanaf 2022. Bij de Kadernota 2020 of uiterlijk bij de Programmabegroting 2021 - 2025 worden hiervoor concrete voorstellen gedaan. Verder wordt vermeld dat op basis van de Meicirculaire 2019 niet alleen extra uitgavenbudgetten voor Jeugd zijn opgenomen maar ook extra inkomsten na 2021 (€ 2 miljoen). Deze middelen zijn nog niet “hard” in te rekenen op basis van een gemeentefondscirculaire. Echter Rijk en de toezichthouder hebben geadviseerd om in de meerjarenbegroting rekening te houden met deze inkomsten. Als deze inkomsten onverhoopt alsnog niet zouden komen dan verhoogt dit de taakstelling met € 2 miljoen.

1.6 Investeringsplan (Investeringsplan 2020 – 2024)

Samenvatting

Het Investeringsplan 2020-2024 bevat investeringen die de gemeente in deze periode wil doen, samen met 2019 als lopend jaar. De basis wordt gevormd door de kaders over de maximale schuldquote en de daaraan gekoppelde maximale omvang van het Investeringsplan zoals vastgesteld bij de Kadernota 2018, en de wijzigingen waarover bij de Kadernota 2019 is besloten.

Het Investeringsplan is voor het laatst vastgesteld bij de Programmabegroting 2019. Bij de Kadernota 2019 is het plan geactualiseerd en zijn de kapitaallasten opnieuw berekend. De raad heeft bij de Kadernota 2019 besluiten genomen over investeringen. Deze besluiten zijn uitgewerkt en verwerkt in het Investeringsplan. Na vaststelling van de kadernota zijn besluiten genomen die hebben geleid tot wijzigingen in het Investeringsplan. Tenslotte is op basis van voortgang opnieuw gekeken naar de planning van investeringen in de tijd. Deze zaken hebben geleid tot het nu voorliggende geactualiseerde Investeringsplan.

In de paragraaf taakstellingen wordt voorgesteld een aantal investeringen te verschuiven om zo te komen tot lagere kapitaallasten. Deze mutaties zijn nog niet verwerkt in dit Investeringsplan, dit volgt nadat de besluitvorming over de te nemen voorstellen is afgerond. Het effect ervan wordt bij de eerstvolgende actualisatie van het Investeringsplan, bij de Kadernota 2020 verwerkt.

De wijzigingen in het Investeringsplan leiden tot een gewijzigde begroting voor de rente en kapitaallasten die uit de investeringen voortvloeien. De financiële effecten van deze wijziging zijn integraal in de Programmabegroting 2020-2024 verwerkt.

Wijziging kapitaallasten t.o.v. Kadernota 2019

	2020	2021	2022	2023	2024
Kapitaallasten van dit IP	5.312	10.535	15.790	20.010	22.685
Kapitaallasten IP Kadernota	8.311	12.877	16.332	20.689	22.728
Mutatie	-2.463	-2.342	-542	-679	-43
- te verrekenen met rioolheffing	-361	-195	7	7	7
- te verrekenen met reserve MN	8	8	8	8	8
Saldo	-2.110	-2.155	-557	-694	-58

Belangrijkste wijzigingen Investeringsplan 2020-2024

Op pagina 54 van de Kadernota 2019 zijn de besluitpunten opgenomen over wijzigingen in het investeringsplan. Deze zijn verwerkt in het nu geactualiseerde plan. Het gehele investeringsplan is als [bijlage 5.1](#) opgenomen bij deze programmabegroting. De verwerking van de besluitpunten uit de kadernota wordt in die bijlage toegelicht.

Naast de wijzigingen die bij de vaststelling van de Kadernota 2019 zijn besloten, heeft de gemeenteraad in een aantal besluiten kredieten verleend met effect op het Investeringsplan. Waar een krediet heeft geleid tot een wijziging van één of meer IP posten worden ook deze in [bijlage 5.1](#) genoemd.

Op basis van de verwachte voortgang en voortschrijdend inzicht in de planning van investeringen, zijn de bedragen in het investeringsplan geactualiseerd. Dit is in de Bestuursrapportage 2019 ('prognose realisatie investeringen') toegelicht voor wat betreft de verschuivingen in jaargang 2019.

De hoofdlijn is dat van de € 83 miljoen die voor 2019 stond geprogrammeerd, een bedrag van circa € 30 miljoen doorschuift naar 2020 en verder als gevolg van deze actualisatie. De grootste verschuivingen van 2019 naar latere jaren zijn € 7,8 miljoen voor de Rudolf Steiner school, € 4 miljoen voor rioleringen, € 2 miljoen voor de Prins Bernhardlaan, € 2 miljoen voor woonvoorziening Domus+, € 2 miljoen voor het Schoter College en €5 miljoen van de stelposten onderwijshuisvesting en binnensport voor de sporthal Sportweg.

Ook zijn na de kadernota twee investeringen toegevoegd aan het IP.

Voor de vervanging van landmeetapparatuur is een bedrag van € 130.000 nodig. Hoewel dit bedrag binnen de begroting is op te vangen, moet de aanschaf verplicht geactiveerd worden waardoor dit in het Investeringsplan moet worden opgenomen. Deze investering is onder nummer DV.13 als B-investering opgenomen. Dit houdt in dat na vaststelling van het IP het college bevoegd is om over de aanschaf te besluiten.

De tweede investering is € 183.000 voor voorbereiding van en onderzoek naar een te openen grondexploitatie 'Entree het Verre Oosten'. Deze kosten mogen op grond van de BBV regels tijdelijk worden geactiveerd, om ze bij het openen van de grondexploitatie op te nemen in deze grondexploitatie. Deze investering leidt dus waarschijnlijk niet tot een netto besteding binnen het financiële kader. Voor het geval er geen grondexploitatie wordt geopend, is ruimte gemaakt binnen het financieel kader door een zelfde bedrag van de investering in de openbare ruimte Zuiderpolder van 2022 naar 2023 te verschuiven. Op deze post resteert in 2022 nog een bedrag van € 3,5 miljoen, de verschuiving zal geen gevolg hebben voor het tempo van de uitvoering.

De reservering op IP post VG.ON 'levensduur verlengend onderhoud gemeentelijk bezit' is bedoeld voor te activeren (onderdelen van) noodzakelijk en planmatig onderhoud aan gemeentelijk vastgoed. Het onderhoud aan het vastgoed vindt plaats binnen het door de raad in de nota 'Onderhoud vastgoed ([2012/471809](#)) vastgestelde kader. Het wel of niet activeren van een ingreep aan een gebouw is geen keuze, dit wordt voorgeschreven door de regels vanuit het BBV en het gemeentelijk activabeleid. Met het activabeleid en de beleidskaders voor het onderhoud aan gemeentelijk vastgoed heeft de raad de inhoudelijke kaders voor deze uitgaven vastgelegd. Door een reservering in het Investeringsplan op te nemen bepaalt de raad de maximale hoogte van de uitgaven. Bij de Kadernota 2020 zal verdere besluitvorming hierover aan de raad worden voorgelegd.

2. Geactualiseerd investeringsplan

In onderstaande tabel zijn de investeringen per programma en per cluster opgenomen.

Investerings per programma	2019	2020	2021	2022	2023	2024
1 Maatschappelijke participatie	16.121	24.353	21.018	14.081	4.946	4.080
2 Ondersteuning en zorg			2.025			
4 Duurzame stedelijke vernieuwing	438	4.639	2.693	1.705	4.374	1.180
5 Beheer en onderhoud	29.205	42.974	46.514	40.593	33.249	28.946
6 Burger, bestuur en veiligheid	419	55			150	150
7 Algemene dekkingsmiddelen & overhead	4.246	3.117	3.000	3.000	3.860	4.180
Totaal	50.429	75.138	75.249	59.379	46.579	38.536

Het gehele investeringsplan is opgenomen als [bijlage 5.1](#) bij deze programmabegroting.

1.7 Onderzoeken ingevolge de Verordening art. 213a

De Gemeentewet artikel 213a schrijft voor dat gemeenten doelmatigheidsonderzoeken uitvoeren. In Haarlem is dit bekrachtigd door de raad in de 'Verordening onderzoek doelmatigheid en doeltreffendheid van het door het college gevoerde bestuur van de gemeente Haarlem' ([2012/469231](#)). Middels de programmabegroting geeft het college aan welke onderwerpen geschikt lijken om in 2020 een 213a onderzoek voor in te zetten. Overwegingen die daarbij een rol spelen zijn onder andere rendement van het verwachte resultaat en wenselijkheid en haalbaarheid van het onderzoek naar betreffende onderwerpen.

Voor 2020 wil het college onderzoek doen naar de volgende onderwerpen:

- de werking van de '3 lines of defence' binnen Haarlem
- digitalisering van de dienstverlening

Uitvoering

Voor de uitvoering van bovenstaande onderzoeken wordt mogelijk een beroep gedaan op externe deskundigheid.

1.8 Interbestuurlijk toezicht

Kader

De Wet 'revitalisering generiek toezicht' (zie ook de informatienota Interbestuurlijk toezicht [2013/393816](#)) is de basis voor het door het kabinet gewenste interbestuurlijk toezicht (IBT): het toezicht van de ene overheid op de andere.

Het uitgangspunt van de wet is het vertrouwen in een goede taakuitoefening door de gemeente. Daarbij hoort dat de horizontale verantwoording (college aan raad) en het horizontale toezicht (raad op college) in orde zijn. Het toezicht op de uitvoering van al deze medebewindstaken door het college ligt primair bij de raad.

Invulling interbestuurlijk toezicht door provincie

Ook in 2020 houdt de provincie op de volgende medebewindstaken in dit kader voor Haarlem expliciet toezicht:

1. Ruimtelijke ordening;
2. Omgevingsrecht;
3. Archiefbeheer (vastgelegd in de provinciale informatieverordening).

Ad 1 Ruimtelijke ordening

De beoordeling van de medebewindstaak Ruimtelijke Ordening (RO) is adequaat gezien de aanwezigheid en actualiteit van bestemmingsplannen en structuurvisies.

Ad 2 Omgevingsrecht

De provincie heeft de processen op toezicht- en handhaving binnen dit kader als redelijk adequaat beoordeeld. De verbeterpunten zijn inmiddels verwerkt in het beleidsplan VTH en het uitvoeringsprogramma 2019, zodat naar verwachting deze medebewindstaak in 2019 als adequaat zal worden beoordeeld.

Ad 3 Archiefwet

De uitvoering van het archief- en Informatiebeheer verloopt conform de gemaakte afspraken met de toezichthouder en archiefinspectie. Er is medio 2019 nog geen nieuwe beoordeling of rapportage beschikbaar. De uitvoering van de Archiefwet- en regelgeving in Haarlem in 2018 is door de provincie als adequaat gekwalificeerd. Er is geen reden te verwachten dat de bestuurlijk toezichthouder haar beoordeling van 'adequaat' niet zal voortzetten.

DEEL 2 PROGRAMMA'S

2.1 Inleiding programma's

In dit deel van de programmabegroting wordt het beleid voor 2020 toegelicht. De opbouw van de programmateksten volgt een vaste structuur die hieronder wordt verklaard.

Allereerst zijn de zeven programma's gegroepeerd in drie clusters: Sociaal, Fysiek en Burger en bestuur. Elk cluster begint met een clustertekst waarin de context van het cluster wordt gegeven, de onderliggende programma's worden benoemd en de hoofdkoers van het cluster wordt toegelicht. Ook staan hier going concern zaken en belangrijke ontwikkelingen binnen het cluster en de onderliggende programma's.

Vervolgens worden de onderliggende programma's verder uitgediept volgens de volgende indeling:

- Een overzicht van de behandelende commissies (raad), portefeuilles (bestuur) en afdelingen (ambtelijk);
- De programmadoelstelling;
- De kaderstellende beleidsnota's. Deze zijn (vrijwel) allemaal voorzien van de corresponderende nummers uit het Bestuurlijk Informatie Systeem (BIS) en daarmee in het pdf-document via een link te openen;
- De doelenboom. Deze brengt de samenhang in beeld tussen de programmadoelstelling, de beleidsvelden en de hieraan gekoppelde doelen, prestaties en indicatoren;
- De beleidsvelden. Per beleidsveld worden de doelen omschreven (wat willen we bereiken), de prestaties die Haarlem nastreeft (wat gaan we ervoor doen) en de bijbehorende effect- en prestatie-indicatoren. Hierbij worden de verbonden partijen genoemd die bijdragen aan het doel of de prestatie. Deze kunnen in het pdf-document aangeklikt worden voor meer informatie in de paragraaf Verbonden partijen;
- De financiën van het programma.

De vorm van dit deel van de begroting wijkt sterk af van voorgaande jaren. De aanleiding hiervoor is dat de raad vorig jaar heeft aangegeven dat de begroting dunner en leesbaarder te willen. Dit heeft geleid tot 'de begroting ont(k)leed' ([2019/204237](#)). Dit heeft vooral zijn uitwerking in de programma's. Doelen, prestaties en bijbehorende indicatoren zijn opnieuw op relevantie beoordeeld en overzichtelijk in een schema gepresenteerd. Waar nodig zijn de indicatoren opnieuw geformuleerd om tot een betere verantwoording van doelen en prestaties te komen. Effectindicatoren hebben betrekking op doelen. Prestatie-indicatoren hebben betrekking op prestaties. R/S in de tabel staat voor resultaten uit voorgaande realisatiejaren en streefwaarden voor komende jaren. Bij nieuwe indicatoren waarbij nog geen nulmeting voor handen is, is aangegeven dat nulmeting nog plaats moet vinden en dat de streefwaarden daarom nog een (ruwe) inschatting zijn.

In navolging van de aanbevelingen van de commissie Duisenberg en de RKC is een verbeteringslag gemaakt op de opgenomen doelen, prestaties en indicatoren. Alle doelen, prestaties en indicatoren zijn tegen het licht gehouden en waar mogelijk verbeterd. In vergelijking met de begroting vorig jaar zijn er minder doelen zonder effectindicator (7% i.p.v. 29%) en minder prestaties zonder prestatie-indicator (20% i.p.v. 76%).

Naast de eigen geformuleerde indicatoren zijn ook de landelijk verplichte indicatoren opgenomen onder de verschillende programma's, daar waar deze het beste tot hun recht komen. Deze

indicatoren zijn herkenbaar aan de toevoeging 'BZK' (naar het ministerie dat dit heeft opgesteld). Ook is een link in het pdf-document opgenomen naar het dashboard van 'waar staat je gemeente', waarop deze indicatoren voor alle gemeenten zijn gepubliceerd. Via dit dashboard kunnen online vergelijkingen worden gemaakt met andere gemeenten of landelijke cijfers. De belangrijkste vergelijkingen zijn ook opgenomen in [bijlage 5.4 Benchmark indicatoren](#). Hier is Haarlem in grafieken weergegeven ten opzichte van vergelijkbare gemeenten en Nederland. De verplichte indicatoren worden op het online dashboard met regelmaat geactualiseerd of met terugwerkende kracht gecorrigeerd. Het is zodoende mogelijk dat deze indicatoren in deze begroting afwijken van de actuele situatie op het dashboard. In deze programmabegroting zijn deze indicatoren opgenomen, zoals deze op 1 augustus 2019 op het dashboard zijn gepubliceerd. In deze begroting zijn alleen cijfers voor hele jaren opgenomen, terwijl op het dashboard soms ook halfjaarcijfers worden gepubliceerd.

CLUSTER SOCIAAL

Inleiding en context

Het cluster Sociaal gaat over de brede ondersteuning van kinderen, jeugdigen, volwassenen en ouderen. Deze ondersteuning kan bestaan uit jeugdhulp, maatschappelijke ondersteuning, opvang wonen en herstel, participatie, werk, inkomensondersteuning, armoedebestrijding en schulddienstverlening.

De sociale stad Haarlem kan nog verder worden versterkt. De gemeente doet dit al een aantal jaren met het transformatieprogramma sociaal domein. Dit programma staat voor de ambitie een verandering door te voeren in de organisatie van zorg en ondersteuning. In deze verandering staat de leefwereld van inwoners centraal en zijn mensen zoveel mogelijk eigenaar van hun probleem en van de oplossing. En waarbij professionals de ruimte krijgen om samen met cliënten en hun omgeving hulp op maat te bieden, integraal, nabij, licht waar het kan en zwaar waar het moet. Aan de transformatie is ook een financiële opgave verbonden: door een verschuiving van specialistische zorg naar preventieve zorg kan op termijn de zorg betaalbaar blijven. Een zwaardere inzet op preventie - de sociale basis - is daarvoor een vereiste. De financiële tekorten op de gemeentelijke taken uit de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en jeugdhulp, samen met de toenemende vraag naar ondersteuning, vragen ook om een versterking van de sturing en monitoring, zodat de gemeente tijdig kan bijsturen. Om zorg en ondersteuning aan Haarlemmers ook op langere termijn goed te organiseren, wordt in het eerste half jaar van 2020 een nieuw Transformatieprogramma sociaal domein opgesteld. Dit omvat ook de ontwikkelagenda waarin uitvoering wordt gegeven aan het versterken van de sturing en beheersing in het sociaal domein.

Vanaf 2019 is het grootste deel van de Integratie-uitkering sociaal domein onderdeel van de algemene uitkering geworden. Alleen voor Beschermd wonen (centrumgemeente) en de uitvoering van de WSW wordt nog een Integratie-uitkering ontvangen. Het uitgangspunt “rijksbudget = werkbudget” is daarmee niet meer goed toe te passen. In de Bestuursrapportage 2019 is voorgesteld om ultimo 2019 het hek en de reserve Sociaal Domein op te heffen (zie daarvoor de voorstellen in de Bestuursrapportage 2019).

Onderliggende programma's

Het cluster Sociaal bestaat uit drie programma's:

Programma 1: *Maatschappelijke participatie* is gericht op zelfredzaam zijn en regie over het eigen leven hebben, een goede start, gelijke kansen in het onderwijs en het behalen van een startkwalificatie, minder gezondheidsverschillen, sociale samenhang, het hebben van een netwerk en over advies en ondersteuning als iemand zelf minder regie heeft.

Programma 2: *Ondersteuning en zorg* is gericht op maatwerk op het gebied van voorzieningen voor jeugd en volwassenen. Die voorzieningen zorgen dat iedereen zoveel mogelijk mee kan doen in de samenleving vanuit eigen kracht. Waar nodig zijn er voorzieningen met verblijf.

Programma 3: *Werk, inkomen en schulden* is gericht op een tijdelijk financieel vangnet en toeleiding naar werk, scholing of participatie, om vanuit eigen kracht zelfredzaam te zijn in de samenleving. Haarlemmers met een minimum inkomen of met schulden worden ondersteund.

Hoofdkoers

Maatschappelijke participatie

Het aantal woningen en inwoners van Haarlem groeit en voorzieningen moeten in de pas lopen met deze groei. Daarom investeert de gemeente de komende jaren in scholen en sportvoorzieningen. Beleid en uitgangspunten hiervoor zijn vastgelegd en de komende jaren ligt de nadruk op de uitvoering van bijvoorbeeld Investeringsagenda binnensport ([2019/237490](#)) en het Strategisch huisvestingsplan onderwijs ([2019/85960](#)). De kansen die dit biedt om integrale kindcentra te realiseren worden benut. In deze centra zijn voorzieningen gecombineerd, bijvoorbeeld onderwijs, Centrum voor Jeugd en Gezin, opvang, jeugdzorg en sport- en vrijetijdsvoorzieningen.

Bij jeugd, onderwijs en sport zijn veel partijen betrokken, elk met een eigen verantwoordelijkheid. Peuteropvang, (passend) onderwijs, sport, welzijn-, culturele- en zorginstellingen werken samen met de gemeente om kinderen en jongeren gezond, veilig en gelukkig te laten opgroeien. Ouders en jongeren worden actief betrokken om input te leveren. De gemeente Haarlem wil de integraliteit en samenwerking bewaken en stimuleren.

De gemeente wil de komende jaren de sportdeelname van Haarlemmers verder vergroten. Hiervoor wordt in 2020 de Agenda Sport geactualiseerd. Hierin worden de afspraken van het Lokaal Sport Akkoord verwerkt. In 2020 wordt het project Sportfonds 18 – 50 jaar geëvalueerd.

Afgeschreven sportveldverlichting wordt vervangen door ledverlichting. De verenigingen worden gestimuleerd om een deel van de besparingen die dit oplevert te investeren in andere duurzaamheidsmaatregelen om ook op die manier hun maatschappelijke rol in te vullen.

Bij het onderwijs ligt de focus de komende tijd op het vergroten van gelijke kansen voor iedereen, onder andere door het uitvoeren van de nieuwe nota Onderwijsachterstandenbeleid (2019). Schooluitval wordt voorkomen door aansluiting tussen verschillende onderwijsvormen te stimuleren en door het uitvoeren van de regionale vervolgaanpak Voorkomen voortijdige schooluitval van jongeren ([2018/695279](#)).

De gemeente zorgt ook dat onderwijs en jeugdhulp goed op elkaar aangesloten zijn. Hiervoor zijn afspraken gemaakt in de Lokale en Regionale Educatieve Agenda's. De nieuwe agenda's worden in 2019 vastgesteld.

In 2020 maakt de gemeente nieuwe afspraken over de sociale basis. Deze sociale basis is het geheel van inwoners, bewonersinitiatieven, sociaal ondernemers en professionele organisaties die bijdragen aan een sociale stad en leefbare buurten. De gemeente speelt hier een rol in door subsidie te verstrekken aan initiatieven en organisaties. De nieuwe afspraken met deze initiatieven en organisaties gaan onder andere over preventie, innovatie, samenwerking en grip op effectiviteit.

Het sociaal wijkteam en het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) maken ook onderdeel uit van de sociale basis, maar hebben daarin een bijzondere positie. Zij richten zich primair op Haarlemmers en Haarlemse gezinnen die extra advies en ondersteuning nodig hebben.

Ondersteuning en zorg

Het verstrekken van maatwerkvoorzieningen voor volwassenen en jeugd is een belangrijke taak van de gemeente. Haarlem verstrekt als dat nodig is zorg en ondersteuning met de focus op mee kunnen doen in de samenleving en met perspectief op een toekomst met zo veel mogelijk zelfstandigheid en onafhankelijkheid. Speciale aandacht is er voor jongeren die jeugdhulp ontvangen tot de leeftijd van

18 jaar en daarna hulp kunnen blijven ontvangen als verlening van zorg nodig is en de Wmo dit kan bieden.

Een belangrijk thema in 2020 is de herijking van de toegang tot Wmo-voorzieningen, waarbij de gemeente samen met aanbieders onderzoekt hoe de toegang tot ondersteuning met hun betrokkenheid kan verbeteren, versnellen en meer wijkgericht georganiseerd kan worden.

Vanaf 2020 is de Wet Verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvvggz) van kracht die de rechten regelt van mensen die te maken hebben met verplichte zorg in de GGZ. Deze wet biedt zorgverleners meer mogelijkheden om zorg op maat te bieden en maakt het mogelijk om verplichte zorg ook buiten een GGZ-instelling op te leggen.

Het Rijk wil vanaf 2021 de financiering van de taken maatschappelijke opvang en beschermd wonen aan de afzonderlijke gemeenten toekennen in plaats van aan Haarlem als centrumgemeente (doordecentraliseren). Dit moet bijdragen aan de ambitie dat psychisch kwetsbare inwoners in de lokale omgeving zo gewoon mogelijk kunnen wonen en herstelondersteuning krijgen. Het Rijk wil de verdeling van de middelen in plaats van op *historische* gronden op *objectieve* gronden gaan doen. Tenslotte wordt per 2021 de Wet langdurige zorg (Wlz) opengesteld voor de GGZ-doelgroep, die nu onder beschermd wonen valt maar waarbij 24-uurs zorg nodig is én het herstellend vermogen ontbreekt. De gemeenten in de regio bereiden samen deze ingrijpende veranderingen voor met maatschappelijke partners, cliënten, aanbieders, corporaties en welzijnsorganisaties.

De nieuwe nota 'Samen voor de jeugd', die in september 2019 wordt vastgesteld, is de basis voor integraal jeugdbeleid waarin verbinding wordt gelegd tussen de verschillende onderdelen die van belang zijn voor het welzijn van alle kinderen en jongeren in Haarlem. De zogenaamde 'kansencirkel' staat hierbij als methodiek centraal. Bij zorg voor de jeugd en de sociale basis 2020 krijgt transformatie van de hulp en preventie meer de nadruk. Om preventie te versterken worden middelen verschoven van specialistische naar preventie. Om de monitoring en sturing in de jeugdhulp te versterken, zal op basis van casuïstiek van 25 gezinnen onderzocht worden of zij de juiste zorg ontvangen.

Werk, inkomen en schulden

Armoede maakt het lastig voor mensen om keuzes voor de lange termijn te maken. Het is moeilijk om perspectief te zien en in actie te komen om de situatie te veranderen. Financiële ondersteuning kan helpen om dat perspectief terug te krijgen.

Het minimabeleid ([2017/174103](#)) wordt voortgezet. Het blijft belangrijk de bekendheid van de HaarlemPas te vergroten en de vele regelingen die er in Haarlem zijn voor inwoners met een laag inkomen. De regelingen zijn toegankelijk, omdat aanvragen op een eenvoudige manier kunnen worden gedaan. De gemeente wil vooral ondersteunen om kinderen een goed toekomstperspectief te bieden.

Met integrale ondersteuning vanuit schulddienstverlening wordt de structurele financiële zelfredzaamheid van Haarlemmers vergroot. De gemeente wil dat geldzorgen en schulden geen belemmering zijn om mee te doen in de samenleving. Met voorlichting en budgetcoaching helpt de gemeente inwoners te leren omgaan met geld. Haarlemmers mogen geen drempels ervaren als zij hulp zoeken bij geldzorgen of schulden. Zij kunnen daarom snel passende ondersteuning krijgen via een gesprek thuis, in de wijk of bij de gemeente. Ook als de problematische schulden zijn opgelost, biedt de gemeente met budgetcoaches uitgebreide nazorg. Het is belangrijk dat inwoners grip op hun financiën weten te houden.

In de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening wordt in 2020 de taak opgenomen schulden vroeg te signaleren. De gemeente vernieuwt hiervoor het beleid voor integrale schulddienstverlening. De gemeente neemt contact op met inwoners als er signalen zijn van achterstanden in de betaling van vaste lasten. Door direct hulp aan te bieden kan de ontwikkeling van problematische schulden tegengegaan worden en hoeven schulden niet verder op te lopen.

De afgelopen jaren ging de aandacht vooral uit naar ondersteuning van uitkeringsgerechtigden met een korte afstand tot de arbeidsmarkt. De aandacht is verlegd naar mensen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt. Dit gebeurt samen met partners in de stad volgens de principes 'Ken je klant' en 'Ken je stad' ([2016/255655](#)). De Participatiewet biedt de gemeente verschillende instrumenten en voorzieningen die worden ingezet om alle doelgroepen, ook mensen met een arbeidsbeperking, daadwerkelijk te laten participeren, bij voorkeur via betaald werk. Hierbij werkt de gemeente samen met partners in de regio.

In november 2018 lanceerde staatssecretaris Van Ark van Sociale Zaken en Werkgelegenheid het Breed Offensief. Dit moet mensen met een arbeidsbeperking makkelijker, simpeler en duurzamer aan het werk helpen. In het Breed Offensief zijn onder andere wijzigingen in de Participatiewet aangekondigd die naar verwachting in juli 2020 ingaan. Daarnaast worden er door diverse landelijke werkgroepen voorstellen uitgewerkt die als doel hebben om zoveel mogelijk drempels om aan het werk te gaan kunnen wegnemen.

De gemeente Haarlem onderzoekt de mogelijkheden om een participatiebedrijf op te richten voor alle werkzoekenden die onder de Participatiewet vallen en een overbrugbare afstand tot de arbeidsmarkt hebben. Zo'n participatiebedrijf moet een regierol op de re-integratie hebben, maar nadrukkelijk in samenwerking met de partners in de stad en met ruimte voor innovatie. Ook de uitvoering van de sociale werkvoorziening en de toeleiding naar beschermt werk en garantiebanen kunnen bij een participatiebedrijf worden ondergebracht. De financiële en bestuurlijke consequenties voor de gemeente Haarlem en de regiogemeenten worden in kaart gebracht en er worden afspraken gemaakt over het vervolg.

De nieuwe Wet inburgering, zoals die door de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid is aangekondigd, leidt tot een stelselwijziging waarbij de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de wet verschuift naar de gemeente. De wet gaat op 1 januari 2021 in werking. De gemeente Haarlem neemt een actieve rol in de aanloop naar de nieuwe wet door de huidige groep inburgeraars goed in beeld te krijgen en ondersteuning in het taalproces te bieden. Het ministerie stelt in 2020 extra budget beschikbaar voor de huidige groep inburgeraars en voor inburgeraars die tussen nu en 2021 instromen.

Ontwikkeling inkomsten en uitgaven sociaal domein

Wmo en Jeugd

De uitgaven voor Jeugd en Wmo vertonen nog steeds een stijgende lijn. In de Bestuursrapportage 2019 en Begroting 2020 is, als gevolg van de volumegroei, opnieuw een bijstelling van de uitgaven opgenomen. Al in de Begroting 2019 en de Kadernota 2019 zijn de uitgaven op het sociaal domein hoger geraamd, met name vanwege volumestijgingen en hogere tarieven Jeugd, tekorten bij Veilig Thuis en hogere tarieven en volumes Wmo, o.a. als gevolg van de invoering het abonnementstarief Wmo. Die hogere uitgaven konden grotendeels gedekt worden door een oplopende rijksbijdrage (toegekende loon- en prijscompensatie 2018 in de Meicirculaire 2018), en door een aantal

taakstellingen/ramingsbijstellingen tot een (oplopend) bedrag van € 1,1 miljoen (zie pag. 8 Kadernota 2019):

Kadernota 2019	2019	2020	2021	2022	2023
Actuele stand begroting	1.104 n	927 n	442 n	442 n	442 n
Mutaties					
Tekort Jeugd	3.000 n	3.000 n	3.000 n	3.000 n	3.000 n
Saldo onvermijdelijke uitgaven	1.920 n	2.120 n	1.920 n	1.920 n	1.920 n
Saldo ramingsbijstellingen	-104 v	-2.155 v	-3.802 v	-5.542 v	-5.223 v
Nieuwe stand begroting	5.920 n	3.892 n	1.560 n	-180 v	139 n

In de Meicirculaire 2019 zat een financiële bijstelling voor de diverse onderdelen in het sociaal domein (loon- en prijscompensatie Wmo en Jeugd voor 2019 en verder en voor 3 jaar extra middelen Jeugd). Deze extra middelen zijn ook hard nodig, want een deel van de extra uitgaven betreft stijging van tarieven, zoals gepresenteerd in de Kadernota 2019. De tijdelijke extra middelen Jeugd zijn feitelijk een gedeeltelijke compensatie voor het tekort Jeugd (gepresenteerd in de kadernota), dat ten laste van het overschot Wmo (binnen het hek) was gebracht.

En we zijn er nog niet. In 2019 zien we de volumes en daardoor de uitgaven Jeugd en met name Wmo stijgen. In de afgelopen periode (na de kadernota en meicirculaire) is op basis van de actuele financiële gegevens (declaraties aanbieders) en cliëntgegevens (onder meer indicaties, onderhanden werk en verzilvering van indicaties) een prognose voor 2019 en verder opgesteld. Daaruit blijkt dat het voorspelde volume-risico zich al in 2019 voordoet. Voor zowel de Wmo als Jeugd is sprake van een toename van de uitgaven, in 2019 en verder. De jaren na 2020 zijn daarbij op het niveau van 2020 geraamd, zodat een reëel beeld van de verwachte uitgaven ontstaat. Dit is conform de motie *Budgettaire verwerking van stijgende Wmo-vraag* zoals aangenomen door de raad bij de Kadernota 2019 (nr. 56). Een financiële vertaling maken van de mogelijke groei van het aantal nieuwe toekenningen, zonder zicht op soort toekenning en omvang van die toekenning (recht, hoogte en duur) én zonder rekening te houden met interventies, leidt niet tot een realistischer financieel beeld.

Wmo

De uitgaven voor Wmo-voorzieningen stijgen met name voor huishoudelijke ondersteuning, dagopvang en ambulante begeleiding. Ook voor woonvoorzieningen en hulpmiddelen en vervoer is er sprake van een lichte overschrijding, veroorzaakt door de nieuwe tarieven. De lasten voor de PGB's nemen licht af.

De uitgaven voor ambulante begeleiding stijgen fors. Dat wordt veroorzaakt door een flinke toename van het aantal inwoners dat een beroep doet op deze voorziening. Het gaat dan veelal om zwaardere zorg waarvoor een hoger tarief geldt; met een extra effect op de uitgaven tot gevolg.

Dit is een landelijke trend als gevolg van het langer zelfstandig wonen, extramuralisering van de GGZ, wachtlijsten in de GGZ en het aantal Haarlemmers dat in lijn met beleid uitstroomt vanuit de maatschappelijke opvang en beschermd wonen naar zelfstandig wonen met begeleiding in een contingentwoning (ca 100 per jaar). Bij woonvoorzieningen is sprake van een toename van het gebruik (vermoedelijk ook als gevolg van abonnementstarief eigen bijdrage).

Jeugd

De uitgaven voor ambulante ondersteuning nemen toe. De uitgaven voor jeugdhulp met verblijf nemen licht af. De gewenste verschuiving van zware naar lichte(re) zorg gaat de goede kant op, maar vertaalt zich nog niet in lagere uitgaven. Tenslotte zijn de gesprekken over de omvang en wijze van bepalen van de gecontracteerde tarieven nog niet afgerond. De uitkomst van die gesprekken kan nog budgettaire gevolgen hebben.

Alle bovenstaande ontwikkelingen leiden tot onderstaande financiële bijstellingen (de reeks vanaf 2020 is verwerkt in de begroting):

Financiële ontwikkelingen 2019 en verder	2019*	2020	2021	2022	2023
HO	350 n	650 n	650 n	650 n	650 n
Dagbesteding en -opvang	300 n	300 n	300 n	300 n	300 n
Ambulante begeleiding	2.100 n	2.100 n	2.100 n	2.100 n	2.100 n
Overige bijstellingen Wmo	680 n				
Jeugd	1.050 n	1.050 n	1.050 n	1.050 n	1.050 n
Programma	150 n				
Meicirculaire 2019	-6.138 v	-5.823 v	-5.883 v	-3.212 v	-3.685 v
Nieuwe stand begroting	-1.508 v	-1.723 v	-1.783 v	888 n	415 n

*Bijstellingen 2019 zijn opgenomen in de Bestuursrapportage 2019

Ten opzichte van de Kadernota 2019 leidt dit tot onderstaand begroot exploitatietekort:

Saldo sociaal domein	2019	2020	2021	2022	2023
Stand na Kadernota 2019	5.920 n	3.892 n	1.560 n	-180 v	139 n
Financiële ontwikkelingen	-1.508 v	-1.723 v	-1.783 v	888 n	415 n
Nieuwe stand begroting	4.412 n	2.169 n	-223 n	708 v	554 n

De financiële ontwikkeling blijft - door de extra rijksbijdrage en de extra uitgaven - min of meer gelijk. Er is (nog steeds) sprake van een aflopend tekort. Ten opzichte van een totaalbudget Sociaal Domein van ruim € 125 miljoen blijft het tekort beperkt.

In de Bestuursrapportage 2019 wordt voorgesteld het hek en de reserve sociaal domein eind 2019 op te heffen. Vanaf de Begroting 2020 worden financiële bijstellingen via het reguliere P&C-proces (kadernota - begroting - bestuursrapportage - jaarrekening) voorgelegd en integraal afgewogen en worden eventuele tekorten in de jaarrekening ten laste van de Algemene reserve gebracht.

Programma 1 Maatschappelijke participatie

Commissie	Samenleving
(Coördinerende) Portefeuilles	Zorg, Welzijn, Volksgezondheid, Jeugd, Onderwijs, Sport, Ouderen
Afdeling(en)	Jeugd, Onderwijs, Sport en Maatschappelijke Ondersteuning

Programmadoelstelling (missie)

De gemeente stimuleert dat zoveel mogelijk Haarlemmers zelfredzaam zijn en regie over hun eigen leven hebben, dat ze meedoen in de maatschappij en erbij horen. Daarvoor zijn goede algemeen toegankelijke voorzieningen (de sociale basis) nodig met aandacht voor welzijn, onderwijs, sport en gezondheid. Daarnaast biedt de gemeente advies en ondersteuning als daar behoefte aan is. De gemeente wil bijdragen aan de mate waarin elke Haarlemmer, ongeacht beperking of kwetsbaarheid, meetelt en mee kan doen en wil de inzet van (zwaardere) zorg voorkomen.

Kaderstellende beleidsnota's

- Kaderstelling gemeentelijke vraag basisinfrastructuur sociaal domein 2016-2020 ([2015/68952](#))
- Nota lokaal volksgezondheidsbeleid 2017-2020 ([2017/232133](#))
- Verordening maatschappelijke ondersteuning Haarlem 2018 ([2018/126542](#))
- Transformatieprogramma sociaal Domein Agenda 2018-2020 ([2018/432318](#))
- Samen voor Jeugd Haarlem ([2019/293239](#))
- Onderwijskansenbeleid (2018/91353)
- Meerjarenbeleidsplan Vervolgaanpak voorkomen voortijdig schooluitval van jongeren 2019 t/m 2022 RMC regio West Kennemerland ([2018/871454](#))
- Strategisch huisvestingsplan onderwijs ([2019/85960](#))
- Agenda voor de Sport Samen bewegen ([2015/29476](#))
- Geactualiseerde Investeringsagenda binnensport 2019-2022 ([2019/237490](#))
- Uitvoeringsplan Sportaccommodaties 2018-2028 Sport aan zet ([2018/15838](#))
- Toekomstig extra areaal binnen en buitensport accommodaties ([2017/227826](#))

Doelenboom Programma 1 'Maatschappelijke participatie'

Beleidsveld	Doel	Effectindicator	Prestatie	Prestatie-indicator
1.1 Onderwijs & Sport	Meer kansen voor de jeugd in het onderwijs en peuteropvang	% leerlingen dat voortijdig het VO- en MBO-onderwijs verlaat (BZK)	Uitvoeren onderwijskansenbeleid	% deelname VVE kinderen aan een VVE-programma
		Aantal leerplichtigen dat ongeoorloofd afwezig is (BZK)	Uitvoeren aanpak 'Voorkomen en bestrijden voortijdig schoolverlaten'	Aantal stage- en leerwerkplekken
		Aantal leerplichtigen dat niet op school staat ingeschreven (BZK)		
	Meer Haarlemmers sporten of bewegen	% inwoners dat niet sport t.o.v. totaal aantal inwoners (BZK)	Uitvoeren van beweeg- en sportprogramma's, ook voor kwetsbare groepen	Aantal deelnemers van 50+ aan sportactiviteiten
		% volwassenen dat voldoende beweegt		Aantal deelnemers aan de Jeugdsportpas
		% kinderen dat lid is van een sportvereniging		
	Voldoende goed onderhouden van onderwijs- en sportvoorzieningen	Het aantal opgeleverde projecten uit SHO	Uitbreiden en (ver)nieuwbouw schoolgebouwen	Aantal gestarte (ver)nieuwbouw- en uitbreidingsprojecten schoolgebouwen
		Het oordeel van Haarlemmers over gemeentelijke sportaccommodaties	Zorg voor voldoende en goed onderhouden sportaccommodaties	% goed onderhouden sportaccommodaties
	1.2 Sociale basis	Versterken zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie kwetsbare Haarlemmers	% Haarlemmers dat zichzelf volledig zelfredzaam beschouwt	Zorg voor voldoende ondersteuning t.b.v. redzaamheid
% Haarlemmers dat aangeeft voldoende contact te hebben				
Inwoners nemen initiatief en ondersteunen elkaar		% Haarlemmers dat vrijwillige inzet pleegt	Bemiddelen, ruimte bieden en zorgen voor ondersteuning voor mantelzorgers	Aantal matches via BUUV
		% Mantelzorgers dat aangeeft vaak overbelast te zijn		Aantal mantelzorgers dat ondersteund wordt
Voorkomen van escalatie problematiek	% Haarlemmers dat sociaal wijkteam kent	Versterken via voorlichting en ondersteuning i.s.m. CJG en SWT	Aantal (nieuw) bereikte kinderen, gezinnen en jongeren	
	% Haarlemse gezinnen dat zelfstandig verder kan			

Beleidsvelden

Beleidsveld 1.1 Onderwijs en sport

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

BV 1.1 Onderwijs en sport

Doel Meer kansen creëren voor de jeugd in het onderwijs en peuteropvang.

Effect indicator Voortijdig schoolverlaters: het percentage van het totaal aantal leerlingen (12-23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het vo- en mbo-onderwijs verlaat (Ingrado, t/m 2016 en Verzuimloket Dienst Uitvoering Onderwijs/OCW, 2017-2018) (BZK).

R/S	5,0% (2008)	2,7% (2014)	2,2% (2015)	1,9% (2016)	1,9% (2017)	1,9% (2018)	1,9% (2019)	1,9% (2020)	1,9% (2021)	1,9% (2022)	1,9% (2023)	1,9% (2024)
-----	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------

Effect indicator Relatief verzuim: het aantal leer- of kwalificatieplichtige jongeren dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is, per 1.000 leerlingen (Ingrado, t/m 2017 en Dienst Uitvoering Onderwijs/OCW, 2018) (BZK).

R/S	29,13 (2014)	24,91 (2015)	22,45 (2016)	21,32 (2017)	30 (2018)	30 (2019)	30 (2020)	30 (2021)	30 (2022)	30 (2023)	30 (2024)
-----	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------

Effect indicator Absoluut verzuim: het aantal leerplichtige jongeren tussen de 5 en 16 jaar of jongeren van 16 of 17 jaar die vallen onder de kwalificatieplicht, dat niet is ingeschreven op een school en ook niet is vrijgesteld van de inschrijvingsplicht, per 1.000 leerlingen (Ingrado, t/m 2017 en Dienst Uitvoering Onderwijs/OCW, 2018) (BZK)

R/S	0,38 (2014)	0,65 (2015)	0,14 (2016)	0,10 (2017)	1 (2018)	- (2019)	0,3 (2020)	0,3 (2021)	0,3 (2022)	0,3 (2023)	0,3 (2024)
-----	----------------	----------------	----------------	----------------	-------------	-------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Prestatie De gemeente maakt gelijke kansen voor de jeugd in het onderwijs mogelijk zoals beschreven in het nieuwe onderwijskansenbeleid ([2018/695279](#)) dat eind 2019 ter besluitvorming wordt voorgelegd. Dit gebeurt in samenwerking met partners in de stad, zoals peuteropvang met een voorschools educatieprogramma, (passend) onderwijs met een vroegschoolse educatieprogramma, Jeugdgezondheidszorg (JGZ) en andere zorg- en welzijnsinstellingen.

Prestatie indicator Het percentage kinderen in de doelgroep dat heeft deelgenomen aan peuteropvang met een voorschools educatieprogramma (VE) (Toeleidingsmonitor voorschoolse voorzieningen JGZ).

¹ in verband met een wijziging in rijksbeleid is de definitie van de doelgroep veranderd, waardoor het percentage doelgroepkinderen verlaagd is (Beleidsnota Onderwijskansenbeleid Haarlem; 2018/91353).

R/S	80% (2017)	80% (2018)	85% (2019)	65% ¹ (2020)	65% (2021)	70% (2022)	70% (2023)	70% (2024)
-----	---------------	---------------	---------------	----------------------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Prestatie In opdracht van het bestuur van de [gemeenschappelijke Regeling schoolverzuim en Voortijdig schoolverlaters](#) zorgt het leerplein voor gemeente Haarlem ook voor het voorkomen en bestrijden van voortijdig schoolverlaten door jongeren tot en met 23 jaar, zoals beschreven in het meerjarenbeleidsplan Vervolgaanpak bestrijding voortijdig schooluitval 2019 t/m 2022 RMC regio 'West Kennemerland' (2018/871454). Dit gebeurt in samenwerking met alle betrokken schoolbesturen van het voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs, re-integratie- en dagbestedingspartners in Haarlem en regio.

Prestatie indicator Het aantal stage- en leerwerkplekken ter versterking van de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt (Gemeentelijke registratie CAREL).

R/S	30 (2012)	60 (2014)	70 (2015)	80 (2016)	88 (2017)	110 (2018)	100 (2019)	100 (2020)	100 (2021)	100 (2022)	100 (2023)	100 (2024)
-----	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Doel Meer Haarlemmers sporten of bewegen.

Effect indicator Het percentage niet-wekelijkse sporters ten opzichte van het totaal aantal inwoners van 19 jaar en ouder. (Gezondheidsmonitor GGD'en, CBS en RIVM, deze indicator wordt eens in de vier jaar op landelijk niveau gemeten) (BZK).

R/S	40% (2012)	42,5% (2016)	- (2017)	- (2018)	- (2019)	42% (2020)	- (2021)	- (2022)	- (2023)	41% (2024)
------------	---------------	-----------------	-------------	-------------	-------------	---------------	-------------	-------------	-------------	---------------

Effect indicator Het percentage volwassenen dat voldoende beweegt¹ (Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen, GGD in samenwerking met CBS en RIVM).

R/S	66,1% (2012)	67,1% (2016)	- (2017)	- (2018)	- (2019)	67,3% (2020)	- (2021)	- (2022)	- (2023)	67,5% (2024)
------------	-----------------	-----------------	-------------	-------------	-------------	-----------------	-------------	-------------	-------------	-----------------

¹ Bewegnorm is 2,5 uur per week matig intensief bewegen, verspreid over meerdere dagen.

Effect indicator Het percentage kinderen dat lid is van een sportvereniging (Kennis en informatiesysteem Sport, KISS).

R/S	36,2% (2014)	39,4% (2018)	- (2019)	- (2020)	- (2021)	39,5% (2022)	- (2023)	- (2024)
------------	-----------------	-----------------	-------------	-------------	-------------	-----------------	-------------	-------------

Prestatie De gemeente voert sport- en beweegprogramma's uit en gebruikt de kracht van sport voor kwetsbare groepen binnen het sociaal domein, zoals genoemd in de nota Agenda voor de Sport Samen bewegen ([2015/29476](#)). Dit gebeurt in samenwerking met sportverenigingen, jongerenwerk, onderwijs, zorg- en welzijnsinstellingen en Sportsupport die namens de gemeente breedtesportactiviteiten organiseren.

Prestatie indicator Het aantal deelnemers van 50 jaar en ouder aan door de gemeente aangeboden sportactiviteiten (SportSupport).

R/S	410 (2018)	- (2019)	400 (2020)	400 (2021)	400 (2022)	400 (2023)	400 (2024)
------------	---------------	-------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Prestatie indicator Het aantal deelnemers aan de Jeugdsportpas bij sportverenigingen (SportSupport).

R/S	1.005 (2018)	- (2019)	1.000 (2020)	1.000 (2021)	1.000 (2022)	1.000 (2023)	1.000 (2024)
------------	-----------------	-------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------

Doel Voldoende goed onderhouden van onderwijs- en sportvoorzieningen.

Effect indicator Het aantal opgeleverde projecten uit het Strategische Huisvestingsplan Onderwijs (SHO) 2019-2022 waardoor schoolgebouwen uitgebreid, nieuw en/of vernieuwd zijn ([2019/85960](#)).

R/S	0 (2019)	0 (2020)	1 (2021)	3 (2022)	3 (2023)	4 (2024)
------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------

Effect indicator Het oordeel van Haarlemmers (rapportcijfer) over gemeentelijke binnen- en buitensportaccommodaties, sporthallen, zwembaden en gymzalen in Haarlem (Omnibusonderzoek).

R/S	7,3 (2007)	7,1 (2014)	7,5 (2015)	7,5 (2016)	7,6 (2017)	7,7 (2018)	>7 (2019)	>7,5 (2020)	>7,5 (2021)	>7,5 (2022)	>7,5 (2023)	>7,5 (2024)
------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	--------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------

Prestatie De gemeente zorgt in samenwerking met de schoolbesturen voor primair en voortgezet onderwijs voor uitbreiding en (ver)nieuwbouw van schoolgebouwen, zoals beschreven in het Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs ([2018/734006](#)) dat eind 2019 ter besluitvorming wordt voorgelegd.

Prestatie indicator Het aantal gestarte (ver)nieuwbouw- en uitbreidingsprojecten schoolgebouwen (Jaarlijks Onderwijshuisvestingsplan).

R/S		-	5	3	1	- ¹	-
		(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)

¹ Het Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs (SHO) betreft de periode 2019-2022.

Prestatie De gemeente zorgt voor voldoende en goed onderhouden sportaccommodaties, zoals beschreven in het Integraal Uitvoeringsplan Sportaccommodaties 2018 t/m 2028 Sport aan zet ([2018/15838](#)), in de nota Toekomstig extra areaal buiten- en binnensportaccommodaties ([2017/227826](#)) en de Geactualiseerde Investeringsagenda binnensport 2019-2022 ([2019/237490](#)). Dit gebeurt in samenwerking met sportverenigingen en [SRO](#) die namens de gemeente de sportaccommodaties beheert en onderhoudt.

Prestatie indicator Het percentage goed onderhouden sportaccommodaties (Registratie SRO).

R/S	93%	94%	95%	95%	95%	95%	95%	95%	95%	95%	95%
	(2014)	(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)

Beleidsveld 1.2 Sociale basis

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

BV 1.2 Sociale basis

Doel Het versterken van de zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie van kwetsbare Haarlemmers

Effect indicator Het percentage Haarlemmers dat zichzelf volledig zelfredzaam beschouwt (Omnibusonderzoek)

R/S	85%	85%	88%	84%	86%	86%	>85%	>85%	>85%	>85%	>85%	>85%
	(2013)	(2014)	(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)

Effect indicator Het percentage Haarlemmers dat aangeeft voldoende contact te hebben (Omnibusonderzoek)

R/S	82%	71%	71%	68%	71%	69%	>70%	>70%	>70%	>70%	>70%	>70%
	(2007)	(2014)	(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)

Prestatie De gemeente zorgt voor kwalitatief voldoende ondersteuning van kwetsbare inwoners. Deze ondersteuning draagt bij aan zelfredzaamheid in en om het huis, ontmoeten, waardevol werk, een gezonde leefstijl en opvoeden en opgroeien.

Prestatie indicator Het percentage cliënten dat aangeeft bekend te zijn met de mogelijkheid gebruik te maken van cliëntondersteuning (Cliëntervaringsonderzoek Wmo)

R/S		42%	-	37%	47%	>40%	>40%	>40%	>40%	>40%	>40%
		(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)

Doel	Inwoners nemen initiatief voor ondersteuning, ontmoeting en hulp en ondersteunen elkaar											
Effect indicator	Het percentage Haarlemmers dat vrijwillige inzet pleegt (Omnibusonderzoek)											
R/S		55%	55%	48%	49%	>50%	>50%	>50%	>50%	>50%	>50%	
		(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	
Effect indicator	Het percentage mantelzorgers dat aangeeft (zeer) vaak overbelast te zijn (Omnibusonderzoek)											
R/S	12%	11%	16%	16%	16%	16%	<16%	<16%	<16%	<16%	<16%	
	(2009)	(2014)	(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)
Prestatie	De gemeente bemiddelt voor inwoners, biedt ruimte voor initiatieven en zorgt voor ondersteuning voor mantelzorgers.											
Prestatie indicator	Het aantal matches via BUUV (registratie BUUV)											
R/S	1.200	2.200	3.220	3.230	3.341	2.975	3.250	3.250	3.250	3.250	3.250	3.250
	(2011)	(2014)	(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)
Prestatie indicator	Het aantal mantelzorgers dat ondersteund wordt om overbelasting te verminderen (registratie Tandem)											
R/S	584	2.079	4.042	4.083	4.025	4.041	>5.000	>5.000	>5.000	>5.000	>5.000	>5.000
	(2007)	(2014)	(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)
Doel	Het voorkomen van escalatie van problematiek bij Haarlemmers op het gebied van welzijn											
Effect indicator	Het percentage Haarlemmers dat het sociaal wijkteam kent en weet waarvoor je hier terecht kunt (Omnibusonderzoek)											
R/S		20%	24%	24%	>24%	>24%	>24%	>24%	>24%	>24%	>24%	
		(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)		
Effect indicator	Het percentage Haarlemse gezinnen dat zelfstandig verder kan met of zonder duurzame hulp. (registratie CJG Kennemerland). <i>Betreft nieuwe indicator. Nulmeting vindt plaats in 2019. De streefwaarden zijn een (ruwe) inschatting.</i>											
R/S					-	80%	80%	80%	80%	80%	80%	
					(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)		
Prestatie	De gemeente versterkt Haarlemmers in hun redzaamheid via laagdrempelige, professionele voorlichting, informatie, advisering en ondersteuning door inzet van het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) en het Sociaal Wijkteam (SWT).											
Prestatie indicator	Het aantal (nieuw) bereikte kinderen, gezinnen en jongeren door het Centrum voor Jeugd en Gezin (via onder andere haar website, het Informatie- en Adviesteam, de CJG-coaches en de CJG praktijkondersteuners jeugd bij huisartsen) (registratie CJG Kennemerland)											
R/S					-	2.500	2.500	2.500	2.500	2.500	2.500	
					(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)		

Financiën

Progr. Bel. veld	Maatschappelijke participatie	Rekening 2018	Begroting 2019 na wijz.	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Lasten (exclusief mutaties reserves)								
11	Onderwijs en sport	37.139	36.197	37.558	38.966	38.231	37.028	36.954
12	Sociale basis	27.066	31.038	30.074	30.028	29.854	29.856	29.806
	Totaal lasten	64.205	67.235	67.631	68.994	68.085	66.884	66.760
Baten (exclusief mutaties reserves)								
11	Onderwijs en sport	-8.754	-8.145	-7.384	-7.241	-7.080	-7.080	-7.080
12	Sociale basis	-215	-105	-106	-106	-106	-106	-106
	Totaal baten	-8.969	-8.250	-7.490	-7.347	-7.186	-7.186	-7.186
Saldo (exclusief mutaties reserves)								
11	Onderwijs en sport	28.385	28.052	30.174	31.725	31.151	29.948	29.874
12	Sociale basis	26.852	30.933	29.968	29.922	29.748	29.751	29.700
	Totaal saldo	55.236	58.985	60.141	61.647	60.899	59.698	59.574
	Toevoegingen aan reserves	444	100	100	100	100	100	100
	Onttrekkingen aan reserves	-1.557	-1.161	-174	-621	-150	-150	-100
	Totaal saldo incl. mutaties reserves	54.123	57.924	60.067	61.126	60.849	59.648	59.574

Analyse saldo beleidsveld Onderwijs en sport

1.1 Onderwijs en sport	Bedrag
Bijgestelde begroting 2019 (exclusief reservemutaties)	28.052
Begroting 2020 (exclusief reservemutaties)	30.174
Verschil	2.122

1.1 Onderwijs en sport	bedrag	v/n
Toelichting lasten		
De geraamde lasten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2020 € 1,361 miljoen hoger dan in 2019.	1.361	n
<i>Meerjarenraming 2019-2023:</i>		
In de vorige meerjarenraming werd al met hogere lasten gerekend door verwerking van kapitaallasten van af te ronden investeringen in -met name- onderwijshuisvesting.	2.004	n
In 2019 is een bedrag ingezet ter dekking van investeringen <100.000 euro.	-794	v
<i>Kadernota 2019/financiële voortgangsrapportage 2019:</i>		
Bij de kadernota zijn de subsidies, lonen en materiële kosten geïndexeerd.	277	n
De kapitaallasten in het investeringsplan zijn geactualiseerd.	-1.662	v
Incidentele inzet duurzaamheidsmiddelen Rudolf Steiner in 2019	-194	v
Lagere rijksmiddelen Onderwijs Achterstandenbeleid (zie baten)	-142	v
Bijdrage Metropool Regio Amsterdam aan Internationale School Haarlem in 2019 (zie baten)	-191	v
Incidentele rijksmiddelen Baankansen	-257	v
<i>Begroting 2020:</i>		
Overhevelen budget peuterspeelzalen uit programma 2	1.747	n
Verdeling stelpost investeringen <100.000 euro	475	n
Diverse verschillen < € 100.000.	98	n

1.1 Onderwijs en sport	bedrag	v/n
Toelichting baten		
De geraamde baten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2020 € 761.000 lager dan in 2019.	761	n
<i>Meerjarenraming 2019-2023:</i>		
In de vorige meerjarenraming werd al met lagere baten gerekend door verwerking van de lagere rijksmiddelen voor uitvoering van de WEB.	460	n
<i>Kadernota 2019/financiële voortgangsrapportage 2019:</i>		
Lagere rijksmiddelen Onderwijs Achterstandenbeleid (zie lasten)	142	n
Bijdrage Metropool Regio Amsterdam aan Internationale School Haarlem in 2019 (zie lasten)	191	n
Diverse verschillen < € 100.000.	-32	v

Analyse saldo beleidsveld Sociale basis

1.2 Sociale basis	Bedrag
Bijgestelde begroting 2019 (exclusief reservemutaties)	30.933
Begroting 2020 (exclusief reservemutaties)	29.968
Verschil	-965

1.2 Sociale basis	bedrag	v/n
-------------------	--------	-----

Toelichting lasten

De geraamde lasten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2020 € 964.000 lager dan in 2019.	-964	v
---	-------------	----------

Meerjarenraming 2019-2023:

In de vorige meerjarenraming werd al met lagere lasten gerekend, omdat in 2019 de lasten voor statushouders (1,450 miljoen euro) en de versnellers (1,025 miljoen euro) incidenteel waren begroot.	-2.475	v
--	--------	---

Kadernota 2019/financiële voortgangsrapportage 2019:

Aanvullende inzet versnellers incidenteel in 2019	-328	v
Bij de kadernota zijn de subsidies, lonen en materiële kosten geïndexeerd.	518	n
Aanvullende rijksmiddelen 2019 statushouders	-334	v
Overhevelen middelen peuterspeelzalen vanuit programma 2	1.128	n
Ramingsbijstellingen binnen het hek	190	n

Begroting 2020:

Aanpassing van de kostenverdeling in het sociaal domein	270	n
Diverse verschillen < € 100.000.	67	n

1.2 Sociale basis	bedrag	v/n
-------------------	--------	-----

Toelichting baten

De geraamde baten (exclusief mutaties reserves) blijven in 2020 nagenoeg gelijk.	-1	v
---	-----------	----------

Reservemutaties per programma

Reservemutaties	Toevoegingen	Onttrekkingen
Mutatie 2020	100	174
Reserve Duurzame Sportvoorzieningen	100	100
Reserve Budgetoverheveling		24
Algemene Reserve		50

Investerings programma 1

IP nummer	Omschrijving	Investing 2020
Investerings gemandateerd door raad aan college		
77.01	Gymzaal BO De Kring (Phoenixstraat)	1.400
77.01	SHO BO Ter Cleeff / Argonauten	70
77.01	SHO VO Rudolf Steiner (programmaliijn Schalkwijk)	7.788
81.06	Haarlem Kennemerland kantelen veld	27
81.28	Renovatie binnenterrein atletiekbaan Pim Mulier	40
81.28	Stelpost verrekening sportaccommodaties 2015-2020	217
81.28	Vervanging sportvelden: onderbouw	260
Investerings waarover nog een raadsbesluit moet worden genomen		
77.01	Kadernota 2018 BO	3.600
77.01	Kadernota 2018 VO	2.212
81.06	Vervanging grassportvelden	126
81.27	Vervanging kleedaccommodaties	1.259
81.28	Vervanging sportvelden: toplagen	929
81.29	Sporthal Sportweg	4.724
81.30	Kadernota 2018 Binnen- en buitensportaccommodaties	1.700
Totaal netto investeringen		24.353

Risico's

Er zijn twee risico's met financieel gevolg geïdentificeerd binnen programma 1, deze risico's zijn terug te vinden in de [bijlage 5.11](#) en leiden tot een benodigde weerstandscapaciteit van € 0,6 miljoen.

Programma 2 Ondersteuning en zorg

Commissie	Samenleving
(Coördinerende) Portefeuilles	Zorg, Welzijn, Volksgezondheid, Jeugd, Ouderen
Afdeling(en)	Maatschappelijke Ondersteuning en Jeugd, Onderwijs en Sport

Programmadoelstelling (missie)

De gemeente organiseert specialistische ondersteuning en zorg op maat. Als er sprake is van een beperking, van chronische, psychische of psychosociale problemen of als jeugdigen opgroeien in een onveilige situatie of een strafbaar feit hebben begaan, biedt de gemeente passende zorg. Deze ondersteuning en zorg wordt geboden tot het niet langer nodig is en gaat uit van de individuele burger, de leefeenheid of het gezin. Het doel daarbij is dat Haarlemmers weer zoveel mogelijk kunnen participeren in de maatschappij.

Kaderstellende beleidsnota's

- Regionaal Kompas 2015-2020 ([2014/72764-3](#))
- Een Veilig Thuis 2015-2020 ([2014/72764-4](#))
- Beleidskader Opvang, wonen en herstel 2017-2020 ([2016/324154](#))
- Verordening maatschappelijke ondersteuning Haarlem 2018 ([2018/126542](#))
- Transformatieprogramma Sociaal Domein Agenda 2018-2020 ([2018/432318](#))
- Uitvoeringsprogramma Opvang Wonen en Herstel ([2017/131203](#))
- Samen voor Jeugd Haarlem ([2019/293239](#))

Doelenboom Programma 2 'Ondersteuning en zorg'

Beleidsveld	Doel	Effectindicator	Prestatie	Prestatie-indicator
2.1 Voorzieningen volwassenen	Haarlemmers zo lang mogelijk thuis laten wonen, functioneren en maatschappelijk participeren	% cliënten Wmo dat aangeeft zich beter te kunnen redden	Verstrekken materiële – en immateriële voorzieningen	Aantal cliënten maatwerkarrangementen Wmo (BZK)
		% cliënten dat aangeeft betere kwaliteit van leven te hebben		% cliënten Wmo dat snel geholpen is met aanvraag
				% cliënten dat aangeeft dat medewerker gemeente hen serieus nam
				% cliënten dat kwaliteit zorg goed vindt
2.2 Voorzieningen jeugd	Tijdige jeugdhulp op maat bieden	% jongeren met jeugdhulp (BZK)	Betere aansluiting jeugdhulp op vraag en behoefte jongere/gezin	Aantal uitgevoerde jeugdhulptrajecten volgens plan
	Jongeren groeien zo veel mogelijk thuis op, in gezinsgerichte omgeving	% jongeren in pleegzorg / gezinsvervangend verblijf	Meer passend en toereikend aanbod voor gezinsvervangende zorgvormen	Aantal jongeren in pleegzorg / gezinsvervangende verblijfsvormen
	Herstellen veiligheid en voorkomen (verdere) ontsporing jongeren	% jongeren met jeugdbescherming (BZK)	Verminderen jeugdbeschermingsmaatregelen	Aantal (voorlopige) OTS Aantal jongeren met jeugdreclassering (BZK)
2.3 Opvang wonen en herstel	Zelfredzaamheid van psychisch kwetsbare Haarlemmers vergroten en waar mogelijk zelfstandig laten wonen	Het aantal cliënten beschermd wonen dat bij uitstroom gebruik maakt van een contingentwoning	Zorgen voor passend aanbod bij ondersteuningsbehoefte van cliënten	Aantallen Domus, Skeave Huse, contingent, beschermd en beschut wonen, maatschappelijke opvang, vrouwenopvang
		Het aantal cliënten dat uitstroomt uit de maatschappelijke opvang	Passende begeleiding voor cliënten in de MO en BW	Aantallen trajecten in de maatschappelijke opvang Aantal maatwerkarrangementen in beschermd wonen
	Terugdringen aantal daklozen	Het aantal feitelijke daklozen	Het voorkomen van huisuitzettingen door huurschuld	Het aantal huisuitzettingen door huurschuld
	Stoppen en duurzaam oplossen van huiselijk geweld en kindermishandeling	% Triage binnen 5 dagen	Passende en tijdige inzet van beoordeling en onderzoek door Veilig Thuis	% onderzoek naar huiselijk geweld en kindermishandeling binnen 10 weken
Passende en tijdige inzet CJG en SWT			% meldingen dat wordt overgedragen naar CJG/SWT	

Beleidsvelden

Beleidsveld 2.1 Voorzieningen volwassenen

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

BV 2.1 Voorzieningen volwassenen

Doel Haarlemmers zo lang en zelfstandig mogelijk thuis laten wonen, functioneren en maatschappelijk participeren.

Effect indicator Percentage cliënten Wmo dat aangeeft zich beter te kunnen redden door de zorg/ondersteuning die zij krijgen (Cliëntervaringsonderzoek Wmo).

R/S	77%	-	79%	86%	>80%	>80%	>80%	>80%	>80%	>80%
	(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)

Effect indicator Percentage cliënten dat aangeeft dat zij een betere kwaliteit van leven hebben door de zorg/ondersteuning die zij krijgen (Cliëntervaringsonderzoek Wmo).

R/S	70%	-	74%	78%	>73%	>74%	>74%	>74%	>74%	>74%
	(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)

Prestatie Verstrekken materiële en/of immateriële voorzieningen naar tevredenheid van de burger.

Prestatie indicator Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo per 1.000 inwoners (CBS Monitor Sociaal Domein Wmo) (BZK).

R/S	65	66	67	<75	<75	<75	<75	<75	<75
	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)

Prestatie indicator Percentage cliënten Wmo dat aangeeft dat zij door de gemeente snel geholpen werden met hun hulpvraag (Cliëntervaringsonderzoek Wmo).

R/S	61%	-	73%	68%	70%	>70%	>70%	>70%	>70%	>70%
	(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)

Prestatie indicator Percentage cliënten Wmo dat aangeeft dat de medewerker van de gemeente hen serieus nam (Cliëntervaringsonderzoek Wmo).

R/S	81%	-	91%	85%	>88%	>88%	>88%	>88%	>88%	>88%
	(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)

Prestatie indicator Percentage cliënten Wmo dat aangeeft dat zij de kwaliteit van de zorg/ondersteuning die zij krijgen goed vinden (Cliëntervaringsonderzoek Wmo).

R/S	71%	-	82%	83%	>80%	>82%	>82%	>82%	>82%	>82%
	(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)

Beleidsveld 2.2 Voorzieningen jeugd

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

BV 2.2 Voorzieningen jeugd

Doel Tijdige jeugdhulp op maat bieden.

Effect indicator Het percentage jongeren met jeugdhulp als percentage van alle jongeren tot 18 jaar (CBS)(BZK)

R/S	8,1%	8,8%	8,2%	8,9%	9,4%	10%	10,6%	11%	11%	11%
	(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)

Prestatie De jeugdhulp is toegankelijk en sluit aan op de vraag en behoefte van de jongere en gezin. Er is een verschuiving van residentiële zorg naar ambulante jeugdhulp, zoals beschreven in de beleidsnota Samen voor Jeugd Haarlem (2018/854604).

Prestatie indicator Het aantal uitgevoerde jeugdhulptrajecten volgens plan (CBS).

R/S	3.074	2.774	2.854	3.367	-	3.800	4.100	4100	4.100	4.100
	(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)

Doel Jongeren groeien zo veel mogelijk thuis op, in een gezinsgerichte omgeving.

Effect indicator Het percentage jongeren in pleegzorg of gezinsgerichte omgeving van totaal percentage jeugdhulp met verblijf (CBS)

R/S	53,8%	48,2%	58,2%	61,9%	-	62%	62,5%	63%	63%	63%
	(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)

Prestatie Meer passend en toereikend aanbod voor gezinsvervangende zorgvormen zoals beschreven in de nota Samen voor Jeugd Haarlem (2018/854604). Dit gebeurt in samenwerking met jeugdhulpaanbieders en aanbieders van pleegzorg.

Prestatie indicator Het aantal jongeren in pleegzorg of gezinsvervangende verblijfsvormen (CBS).

R/S	180	195	195	195	-	209	217	225	233	241
	(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)

Doel Herstellen van de veiligheid en voorkomen van (verdere) ontsporing van jongeren, zoals verwoord in de nota Samen voor Jeugd Haarlem (2018/854604).

Effect indicator Percentage jongeren met jeugdbescherming als percentage van alle jongeren tot 18 jaar (CBS). (BZK)

R/S	1,1%	0,9	0,9%	0,8%	0,9%	0,9%	0,9%	0,9%	0,9%	0,9%
	(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)

Prestatie Het verminderen van het aantal jeugdbeschermings- en jeugdreclasseringsmaatregelen door preventieve maatregelen, samen met het CJG. Het versterken van de vrijwillige hulpverlening en het verminderen van de hulpverlening onder dwang van de rechter, zoals beschreven in de nota Samen voor Jeugd Haarlem (2018/854604).

Prestatie indicator Het aantal (voorlopige) onder toezicht stellingen (OTS) (CBS).

R/S	300 (2015)	235 (2016)	225 (2017)	225 (2018)	- (2019)	220 (2020)	220 (2021)	220 (2022)	220 (2023)	220 (2024)
-----	---------------	---------------	---------------	---------------	-------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Prestatie indicator Het percentage jongeren met een jeugdreclassering als percentage van alle jongeren van 12 tot 23 jaar (CBS).(BZK)

R/S	0,4% (2015)	0,4% (2016)	0,4% (2017)	0,5% (2018)	0,4% (2019)	0,4% (2020)	0,4% (2021)	0,4% (2022)	0,4% (2023)	0,4% (2024)
-----	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------

Beleidsveld 2.3 Opvang, wonen en herstel

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

BV 2.3 Opvang, wonen en herstel

Doel De zelfredzaamheid van psychisch kwetsbare Haarlemmers vergroten en hen waar mogelijk weer zelfstandig laten wonen

Effect indicator Het aantal cliënten beschermd wonen dat bij uitstroom gebruik maakt van een contingentwoning (Gemeentelijke registratie).

R/S	19 (2018)	- (2019)	20 (2020)	20 (2021)	20 (2022)	20 (2023)	20 (2024)
-----	--------------	-------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------

Effect indicator Het aantal cliënten dat uitstroomt uit de maatschappelijke opvang binnen 6 maanden, binnen 9 maanden en de totale uitstroom (deze cijfers zijn gebaseerd op basis van de uitstroomcijfers van alle aanbieders in de maatschappelijke opvang. Dit zijn Kenter, Hvo-Querido en de RIBW/KAM)

R/S	<6mnd	66 (2018)	- (2019)	72 (2020)	75 (2021)	75 (2022)	78 (2023)	80 (2024)
	<9mnd	36	-	40	40	40	40	40
	Totaal	152 (2018)	- (2019)	165 (2020)	168 (2021)	168 (2022)	170 (2023)	175 (2024)

Prestatie indicator Zorgen voor aanbod dat past bij de ondersteuningsbehoefte van cliënten, waaronder het omklappen van plekken 'beschermd wonen' naar plekken 'beschut wonen' en zorgen voor huisvesting voor een Domus Plus en Skaeve Huse.

Prestatie indicator Aantallen: (Gemeentelijke registratie)
 Domus Plus
 Skaeve Huse
 Contingentwoningen
 Beschut wonen
 Beschermd wonen
 Maatschappelijke opvang
 Vrouwenopvang

R/S	0 0 95 18 610 177 26 (2018)	- - - - - - - (2019)	0 0 100 50 540 171 26 (2020)	0 4 100 60 500 152 26 (2021)	24 4 100 80 470 135 26 (2022)	24 4 100 90 430 129 26 (2023)	24 4 100 110 390 119 26 (2024)
-----	--	---	---	---	--	--	---

Prestatie Passende begeleiding voor cliënten in de maatschappelijke opvang (trajectbegeleiding) en beschermd wonen (maatwerkarrangement)

Prestatie indicator Aantal trajecten in de maatschappelijke opvang (Gemeentelijke registratie). *Betreft nieuwe indicator. Nulmeting vindt plaats in 2019. De streefwaarden zijn een (ruwe) inschatting.*

R/S		-	410	413	416	418	423
		(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)

Prestatie indicator Aantal maatwerkarrangementen beschermd wonen (Gemeentelijke registratie)

R/S	240	-	310	330	350	370	380
	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)

Doel Het terugdringen van het aantal daklozen

Effect indicator Het aantal feitelijke daklozen (Brede Centrale Toegang)

R/S	538	-	525	520	515	510	500
	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)

Prestatie Het voorkomen van huisuitzettingen door huurschuld

Prestatie indicator Aantal huisuitzettingen door huurschuld (Elan, Pré en Ymere)

R/S	15	-	13	12	11	10	10
	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)

Doel Stoppen en duurzaam oplossen van individuele gevallen van huiselijk geweld en kindermishandeling

Effect indicator Het percentage triage (=beoordeling op onveiligheid) binnen 5 dagen ([Veilig Thuis](#))

R/S	92%	38%	-	90%	90%	90%	90%
	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)

Prestatie Passende en tijdige inzet van beoordeling en onderzoek door [Veilig Thuis](#)

Prestatie indicator Het percentage onderzoek naar huiselijk geweld en kindermishandeling door [Veilig Thuis](#) binnen 10 weken (Veilig Thuis)

R/S	80%	56%	-	90%	90%	90%	90%
	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)

Prestatie Passende en tijdige inzet van het CJG en het Sociaal Wijkteam naar aanleiding van meldingen bij [Veilig Thuis](#)

Prestatie indicator Het percentage meldingen dat direct na veiligheidsbeoordeling kan worden overgedragen naar het CJG of Sociaal Wijkteam ([Veilig Thuis](#)).

R/S	25%	-	40%	55%	55%	55%	55%
	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)

Financiën

Progr. Bel. veld	Ondersteuning en Zorg	Rekening 2018	Begroting 2019 na wijz.	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Lasten (exclusief mutaties reserves)								
21	Voorzieningen volwassenen	32.776	30.822	35.470	35.566	35.517	35.517	35.517
22	Voorzieningen jeugd	32.661	28.997	30.865	29.956	29.703	29.653	29.653
23	Opvang, wonen en herstel	58.769	62.141	62.555	62.620	62.574	62.575	62.574
	Totaal lasten	124.205	121.960	128.890	128.142	127.794	127.745	127.744
Baten (exclusief mutaties reserves)								
21	Voorzieningen volwassenen	-3.730	-999	-1.021	-1.021	-1.021	-1.021	-1.021
22	Voorzieningen jeugd	-260	-90	-90	-90	-90	-90	-90
23	Opvang, wonen en herstel	-5.194	-4.031	-4.124	-4.124	-4.124	-4.124	-4.124
	Totaal baten	-9.185	-5.120	-5.235	-5.235	-5.235	-5.235	-5.235
Saldo (exclusief mutaties reserves)								
21	Voorzieningen volwassenen	29.045	29.823	34.449	34.545	34.496	34.496	34.496
22	Voorzieningen jeugd	32.401	28.907	30.775	29.866	29.613	29.563	29.563
23	Opvang, wonen en herstel	53.575	58.110	58.431	58.497	58.450	58.451	58.450
	Totaal saldo	115.020	116.841	123.655	122.907	122.559	122.510	122.509
	Toevoegingen aan reserves	1.083	680	9.204	12.047	10.117	9.773	9.664
	Onttrekkingen aan reserves	-7.214	-5.563	-11.293	-10.743	-10.744	-10.246	-10.001
	Totaal saldo incl. mutaties reserves	108.889	111.957	121.566	124.211	121.932	122.037	122.172

Analyse saldo beleidsveld Voorzienenen volwassenen

2.1 Voorzienenen volwassenen	Bedrag
Bijgestelde begroting 2019 (exclusief reservemutaties)	29.823
Begroting 2020 (exclusief reservemutaties)	34.449
Verschil	4.626

2.1 Voorzienenen volwassenen	bedrag	v/n
Toelichting lasten		
De geraamde lasten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2020 € 4,648 miljoen hoger dan in 2019.	4.648	n
<i>Meerjarenraming 2019-2023:</i>		
In de vorige meerjarenraming werd al met hogere lasten gerekend.	1.621	n
<i>Kadernota 2019/financiële voortgangsrapportage 2019:</i>		
Bij de kadernota zijn de subsidies, lonen en materiële kosten geïndexeerd.	615	n
Onvermijdelijke bijstellingen Sociaal Domein (invoering abonnementstarief en reële tarieven)	1.200	n
Ramingsbijstellingen binnen het hek	-1.845	v
<i>Begroting 2020:</i>		
Actualisatie kosten WMO voorzieningen	3.050	n
Diverse verschillen < € 100.000.	7	n

2.1 Voorzienenen volwassenen	bedrag	v/n
Toelichting baten		
De geraamde baten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2020 € 23.000 hoger dan in 2019.	-23	v
Diverse verschillen < € 100.000.	-23	v

Analyse saldo beleidsveld Voorzienenen jeugd

2.2 Voorzienenen jeugd	Bedrag
Bijgestelde begroting 2019 (exclusief reservemutaties)	28.907
Begroting 2020 (exclusief reservemutaties)	30.775
Verschil	1.867

2.2 Voorzieningen jeugd	bedrag	v/n
Toelichting lasten		
De geraamde lasten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2020 € 817.000 hoger dan in 2019.	1.867	n
<i>Meerjarenraming 2019-2023:</i>		
In de vorige meerjarenraming werd al met hogere lasten gerekend.	260	n
<i>Kadernota 2019/financiële voortgangsrapportage 2019:</i>		
Bij de kadernota zijn de subsidies, lonen en materiële kosten geïndexeerd.	542	n
Onvermijdelijke bijstellingen Sociaal Domein (tarieven Jeugd)	220	n
Ramingsbijstellingen binnen het hek	-400	v
Bijraming tekort Jeugd	3.000	n
Bijstelling lasten jeugdhulp	1.050	n
<i>Begroting 2020:</i>		
Overheveling budget peuterspeelzalen en jongerenwerk naar programma 1.	-2.874	v
Diverse verschillen < € 100.000.	69	n

2.2 Voorzieningen jeugd	bedrag	v/n
Toelichting baten		

Analyse saldo beleidsveld Opvang, wonen en herstel

23 Opvang, wonen en herstel	Bedrag
Bijgestelde begroting 2019 (exclusief reservemutaties)	58.110
Begroting 2020 (exclusief reservemutaties)	58.431
Verschil	321

2.3 Opvang, wonen en herstel	bedrag	v/n
------------------------------	--------	-----

Toelichting lasten

De geraamde lasten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2020 € 413.000 hoger dan in 2019. 1.415 n

Meerjarenraming 2019-2023:

In de vorige meerjarenraming werd al met hogere lasten gerekend. 259 n

Kadernota 2019/financiële voortgangsrapportage 2019:

Enmalige budgetten 2019 (niet bestede budgetten uit 2018) -1.075 v

Bij de kadernota zijn de subsidies, lonen en materiële kosten geïndexeerd, inclusief verwerking meicirculaire Sociaal Domein 635 n

Incidenteel budget 2019 Septembercirculaire -81 v

Aanvulling budget Veilig Thuis 200 n

Bijstelling lasten jeugdhulp 1.050 n

Begroting 2020:

Aanpassing budgetten als gevolg van de Meicirculaire 2019 534 n

2.3 Opvang, wonen en herstel	bedrag	v/n
------------------------------	--------	-----

Toelichting baten

De geraamde baten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2020 € 93.000 hoger dan in 2019. -93 v

Reservemutaties per programma

Reservemutaties	Toevoegingen	Onttrekkingen
Mutatie 2020	9.204	9.693
Reserve Sociaal Domein	9.204	9.693

Investerings programma 2

IP nummer	Omschrijving	Investering 2020
	Geen investeringen in dit programma in 2020	
	Totaal netto investeringen	0

Risico's

Er zijn twee risico's met financieel gevolg geïdentificeerd binnen programma 2, deze risico's zijn terug te vinden in de [bijlage 5.11](#) en leiden tot een benodigde weerstandscapaciteit van € 0,4 miljoen.

Programma 3 Werk, inkomen en schulden

Commissie	Samenleving
(Coördinerende) Portefeuilles	Sociale Zaken, Schulden en Minima
Afdeling(en)	Werk en Inkomen, Schulden Minima en Sociale Recherche

Programmadoelstelling (missie)

De gemeente Haarlem ondersteunt als dat nodig is inwoners bij werk, inkomen en schulden. De belangrijkste opgave uit de Participatiewet is om zoveel mogelijk mensen zelfstandig te laten deelnemen aan de samenleving. Mensen worden begeleid naar werk en ontvangen (tijdelijke) financiële ondersteuning als betaald werk niet of nog niet mogelijk is. Alle Haarlemmers, ook de Haarlemmers met een uitkering, moeten kunnen meedoen in de samenleving door werk, opleiding of andere vormen van participatie, zoals vrijwilligerswerk of arbeidsmatige dagbesteding. De gemeente biedt een financieel vangnet met diverse regelingen voor Haarlemmers met een inkomen op minimumniveau. De gemeente biedt brede ondersteuning bij (dreigende) schulden en het voorkomen ervan.

Kaderstellende beleidsnota's

- Transformatieprogramma Sociaal Domein 2015 ([2015/168421](#))
- Uitvoeringsprogramma Participeren naar vermogen 2015 ([2015/162169](#))
- Beleidsplan Schulddienstverlening 2016-2019 'Stevig op eigen benen' ([2016/191640](#))
- Nota Minimabeleid 2016-2020, 'Samen actief tegen armoede' ([2015/488128](#))
- Wijzigingsverordening individuele inkomenstoeslag ([2016/61507](#))
- Diverse verordeningen Participatiewet 2015
- Eerste wijzigingsverordening Participatiewet ([2015/56604](#))
- Beleidsnota Handhaven met zorg Participatiewet ([2017/294348](#))
- Verordening Loonkostensubsidie 2015 ([2015/136644](#))
- Verordening Adviesraad sociaal domein 2015 ([2014/412378](#))
- Koersdocument Werk en Inkomen 2016 ([2016/255654](#))
- Verordening individuele studietoelage Participatiewet gemeente Haarlem ([2017/106121](#))

Doelenboom Programma 3 'Werk, inkomen en schulden'

Beleidsveld	Doel	Effectindicator	Prestatie	Prestatie-indicator
3.1 Werk	Werkzoekenden met een overbrugbare afstand tot de arbeidsmarkt hebben betaald werk	Het aantal werkzoekenden zonder afstand tot de arbeidsmarkt dat passend werk heeft gevonden	Het ondersteunen, werk-fit maken en bemiddelen van werkzoekenden	Het aantal werkzoekenden zonder afstand tot de arbeidsmarkt dat is overgedragen aan een uitzendbureau
		Het aantal werkzoekenden met overbrugbare afstand tot de arbeidsmarkt dat passend werk heeft gevonden		Het aantal werkzoekenden met een overbrugbare afstand tot de arbeidsmarkt dat in een ondersteuningstraject zit
		% werkzame beroepsbevolking (BZK)		
		% werkloze jongeren (BZK)		
		Lopende re-integratievoorzieningen (BZK)		
Uitkeringsgerechtigden met onoverbrugbare afstand tot de arbeidsmarkt participeren	Aantal uitkeringsgerechtigden met onoverbrugbare afstand tot de arbeidsmarkt dat participeert	Het ondersteunen en bemiddelen naar participeren in de samenleving		
3.2 Inkomen	Mensen met een arbeidsbeperking hebben betaald werk	Aantal Sw-ers dat werkzaam is in de sociale werkvoorziening	Behouden van bestaande werkplekken voor medewerkers in sociale werkvoorziening	Het aantal mensen met een Beschut Werken indicatie dat werkzaam is op een Beschut Werken plek
		Aantal mensen met een indicatie beschut werk	Creëren van beschut werk werkplekken	
		Aantal mensen werkzaam in een garantiebaan	Voldoen aan de regionale opgave voor de invulling van garantiebanen	
	Het vergroten van financiële zelfstandigheid en participatie inwoners met minimuminkomen.	Aantal Participatiewet-uitkeringsgerechtigden	Tijdig afhandelen van aanvragen inkomensondersteuning	% aanvragen Participatiewet-uitkering (1), bijzondere bijstand (2) en minimavoorzieningen (3) dat binnen de wettelijke termijn van acht weken is afgehandeld
		Aantal huishoudens dat minimaregeling aanvraagt	Samen met partners vergroten van de bekendheid van minimaregelingen	Aantal huishoudens met HaarlemPas
% kinderen tot 18 jaar waarvan gezin van bijstandsuitkering moet rondkomen (BZK)		Aantal gezinnen dat gebruik maakt schoolkostenregeling		
Aantal personen met bijstandsuitkering (BZK)		Makkelijk maken aanvragen minimaregelingen	Rapportcijfer klanten dienstverlening minimavoorzieningen	
Misbruik en oneigenlijk gebruik uitkeringen en niet nakomen van inlichtingenplicht signaleren en voorkomen		Onderzoeken fraude	Aantal gestarte fraudeonderzoeken Participatiewet/loaw/loaz	
		Beëindigen en terugvorderen onrechtmatig verstrekte uitkeringen	Aantal beëindigde uitkeringen o.b.v. onrechtmatigheid	
3.3 Schulden	Het voorkomen en vroeg signaleren van schulden bij inwoners	Het aantal kennismakingsgesprekken over geldzorgen en/of schulden	Het vergroten van de bekendheid van mogelijkheden van hulp bij geldzorgen	Aantal deelnemers aan preventieve voorlichtingsbijeenkomsten
			Vergroten van kennis en vaardigheden in het omgaan met geld	
	Het vergroten financiële zelfredzaamheid van inwoners met schulden	% succesvolle uitstroom van klanten met geldzorgen en/of schulden	Het zorgen voor een drempelloze toegang naar schulddienstverlening	Klanten gestart in een regulier schuldbemiddelingstraject
		Het aantal klanten dat succesvol uitstroomt na drie jaar reguliere schuldbemiddeling	Het geven van nazorg	Rapportcijfer van klanten voor schulddienstverlening
			Klanten in nazorg na geslaagde schuldbemiddeling	

Beleidsvelden

Beleidsveld 3.1 Werk

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

BV 3.1 Werk

Doel Werkzoekenden met een [overbrugbare](#) afstand tot de arbeidsmarkt vinden betaald werk.

Effect indicator Het aantal werkzoekenden zonder afstand tot de arbeidsmarkt dat passend werk heeft gevonden ten opzichte van het totaal aantal uitkeringsgerechtigden (gemeentelijke registratie).

R/S		547/3580 (2018)	- (2019)	550/3600 (2020)	550 (2021)	550 (2022)	550 (2023)	550 (2024)
-----	--	--------------------	-------------	--------------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Effect indicator Het aantal werkzoekenden met een overbrugbare afstand tot de arbeidsmarkt dat passend werk heeft gevonden ten opzichte van het totaal aantal uitkeringsgerechtigden (gemeentelijke registratie).

R/S		18/3600 (2018)	- (2019)	40/3600 (2020)	40 (2021)	40 (2022)	40 (2023)	40 (2024)
-----	--	-------------------	-------------	-------------------	--------------	--------------	--------------	--------------

Effect indicator Netto arbeidsparticipatie: het percentage van de werkzame beroepsbevolking (15-74 jaar) ten opzichte van de totale beroepsbevolking (CBS). (BZK)

R/S	69,4 (2007)	67,3 (2014)	68,5 (2015)	68,8 (2016)	70,1 (2017)	71,4 (2018)	68,8 (2019)	72 (2020)	72 (2021)	72 (2022)	72 (2023)	72 (2024)
-----	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------

Effect indicator Het percentage werkloze jongeren (16-22 jaar) (Verwey Jonker Instituut). (BZK)

R/S	3,03 (2005)	1,09 (2014)	1,38 (2015)	- (2016)	- (2017)	- (2018)	1,38 (2019)	1,0 (2020)	1,0 (2021)	1,0 (2022)	1,0 (2023)	1,0 (2024)
-----	----------------	----------------	----------------	-------------	-------------	-------------	----------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Effect indicator Lopende re-integratievoorzieningen per 1.000 inwoners 15-74 jaar (CBS). (BZK)

R/S		10,1 (2015)	- (2016)	- (2017)	23,9 (2018)	9,1 (2019)	25 (2020)	25 (2021)	25 (2022)	25 (2023)	25 (2024)
-----	--	----------------	-------------	-------------	----------------	---------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------

Prestatie Het ondersteunen, werk-fit maken en bemiddelen van werkzoekenden.

Prestatie indicator Het aantal werkzoekenden [zonder afstand tot de arbeidsmarkt](#) dat is overgedragen aan een uitzendbureau, ten opzichte van het totaal aantal uitkeringsgerechtigden (gemeentelijke registratie).

R/S		22/3580 (2018)	- (2019)	50/3600 (2020)	50 (2021)	50 (2022)	50 (2023)	50 (2024)
-----	--	-------------------	-------------	-------------------	--------------	--------------	--------------	--------------

Prestatie indicator Het aantal werkzoekenden met een overbrugbare afstand tot de arbeidsmarkt dat in een ondersteuningstraject zit (gemeentelijke registratie).

R/S		940 (2018)	- (2019)	900 (2020)	900 (2021)	900 (2022)	900 (2023)	900 (2024)
-----	--	---------------	-------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Doel Uitkeringsgerechtigden met een [onoverbrugbare](#) afstand tot de arbeidsmarkt participeren.

Effect indicator Het aantal uitkeringsgerechtigden met een onoverbrugbare afstand tot de arbeidsmarkt dat participeert in de vorm van maatschappelijke participatie of arbeidsmatige dagbesteding (gemeentelijke registratie).

R/S		638	-	800	800	800	800	800
		(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)

Prestatie Het ondersteunen en bemiddelen naar participeren in de samenleving.

Doel Zorgen dat mensen met een arbeidsbeperking betaald werk hebben.

Effect indicator Het aantal mensen met een indicatie op grond van de Wet Sociale Werkvoorziening dat werkzaam is in de sociale werkvoorziening (gemeentelijke registratie).

R/S	684	649	641	631	622	576	560	530	500	470	440
	(2014)	(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)

Effect indicator Het aantal mensen met een indicatie Beschut werk dat werkzaam is op een beschut werk-plek (gemeentelijke registratie).

R/S		17	23	-	40	40	40	40	40
		(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)

Effect indicator Het aantal mensen werkzaam in een garantiebaan binnen de arbeidsmarktregio Zuid-Kennemerland en IJmond (gemeentelijke registratie).

R/S		1.134	1.313	1.454	1.872	-	1.925	1.950	1.950	1.950	1.950
		(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)

Prestatie Het behouden van bestaande werkplekken voor de medewerkers in de sociale werkvoorziening bij werkvoorzieningsschap Zuid-Kennemerland ([Paswerk](#)).

Prestatie Het creëren van werkplekken voor mensen met een indicatie Beschut werk.

Prestatie indicator Het aantal mensen met een indicatie Beschut werk indicatie dat werkzaam is op een Beschut werk-plek (gemeentelijke registratie).

R/S			34	-	40	40	40	40	40
			(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)

Prestatie Voldoen aan de regionale opgave voor de invulling van garantiebanen in de arbeidsmarktregio voor mensen die opgenomen zijn in het doelgroepenregister.

Beleidsveld 3.2 Inkomen

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

BV 3.2 Inkomen

Doel Het vergroten van financiële zelfstandigheid en de participatie van inwoners met een minimuminkomen.

Effect indicator Het aantal uitkeringsgerechtigden dat een Participatiewet-uitkering ontvangt (gemeentelijke registratie).

R/S	2.536 (2009)	3.441 (2014)	3.550 (2015)	3.695 (2016)	3.760 (2017)	3.580 (2018)	4.100 (2019)	3.600 (2020)	3.600 (2021)	3.600 (2022)	3.600 (2023)	3.600 (2024)
------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------

Effect indicator Het aantal huishoudens dat gebruik maakt van een minimaregeling via een gemeentelijke aanvraag (gemeentelijke registratie).

R/S	2.238 (2013)	2.580 (2014)	3.080 (2015)	3.960 (2016)	4.460 (2017)	4.807 (2018)	4.500 (2019)	5.000 (2020)	5.000 (2021)	5.000 (2022)	5.000 (2023)	5.000 (2024)
------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------

Effect indicator Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen (Verweij-Jonker-Instituut) (BZK).

R/S	7,92 (2000)	5,36 (2014)	5,42 (2015)	- (2016)	- (2017)	- (2018)	5,8 (2019)	5,7 (2020)	5,7 (2021)	5,7 (2022)	5,7 (2023)	5,7 (2024)
------------	----------------	----------------	----------------	-------------	-------------	-------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Effect indicator Het aantal personen (18 jaar en ouder) met een bijstandsuitkering per 1.000 inwoners (CBS) (BZK).

R/S		35,8 (2015)	36,7 (2016)	37,5 (2017)	37,2 (2018)	36 (2019)	37 (2020)	37 (2021)	37 (2022)	37 (2023)	37 (2024)
------------	--	----------------	----------------	----------------	----------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------

Prestatie Het tijdig afhandelen van aanvragen inkomensondersteuning.

Prestatie indicator Het percentage aanvragen Participatiewet-uitkering dat binnen de wettelijke termijn van acht weken is afgehandeld (gemeentelijke registratie).

R/S		83% (2015)	91% (2016)	88% (2017)	89% (2018)	- (2019)	98% (2020)	98% (2021)	98% (2022)	98% (2023)	98% (2024)
------------	--	---------------	---------------	---------------	---------------	-------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Prestatie indicator Het percentage aanvragen bijzondere bijstand dat binnen de wettelijke termijn van acht weken is afgehandeld (gemeentelijke registratie).

R/S		98% (2015)	94% (2016)	98% (2017)	96% (2018)	98% (2019)	98% (2020)	98% (2021)	98% (2022)	98% (2023)	98% (2024)
------------	--	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Prestatie indicator Het percentage aanvragen minimavoorzieningen dat binnen de wettelijke termijn van acht weken is afgehandeld (gemeentelijke registratie).

R/S		82% (2015)	78% (2016)	82% (2017)	85% (2018)	90% (2019)	98% (2020)	98% (2021)	98% (2022)	98% (2023)	98% (2024)
------------	--	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Prestatie Het samen met partners vergroten van de bekendheid van minimaregelingen.

Prestatie indicator	Het aantal huishoudens met een HaarlemPas (gemeentelijke registratie).										
R/S	4.240 (2014)	5.722 (2015)	5.896 (2016)	7.222 (2017)	7.302 (2018)	7.500 (2019)	8.000 (2020)	8.000 (2021)	8.000 (2022)	8.000 (2023)	8.000 (2024)

Prestatie indicator	Het aantal gezinnen dat gebruik maakt van de schoolkostenregeling (gemeentelijke registratie).										
R/S					1.207 (2018)	- (2019)	1.350 (2020)	1.350 (2021)	1.350 (2022)	1.350 (2023)	1.350 (2024)

Prestatie Het makkelijk maken van het aanvragen van minimaregelingen.

Prestatie indicator	Het rapportcijfer van klanten voor dienstverlening minimavoorzieningen (Klanttevredenheidsonderzoek Werk, Inkomen en Schulden).										
R/S					6,7 (2018)	- (2019)	7,0 (2020)	7,0 (2021)	7,0 (2022)	7,0 (2023)	7,0 (2024)

BV 3.2 Inkomen

Doel Misbruik en oneigenlijk gebruik van uitkeringen en het niet nakomen van de inlichtingenplicht signaleren en voorkomen.

Prestatie De gemeente onderzoekt fraude (Beleidsnota Handhaven met zorg, Participatiewet, [2017/294348](#))

Prestatie indicator	Het aantal gestarte fraudeonderzoeken Participatiewet/loaw/loaz (gemeentelijke registratie).										
R/S		388 (2015)	439 (2016)	349 (2017)	404 (2018)	- (2019)	320 (2020)	320 (2021)	320 (2022)	320 (2023)	320 (2024)

Prestatie De gemeente beëindigt onrechtmatig verstrekte uitkeringen en vordert deze terug.

Prestatie indicator	Het aantal beëindigde uitkeringen op basis van onrechtmatigheid (gemeentelijke registratie).										
R/S		147 (2015)	89 (2016)	81 (2017)	85 (2018)	- (2019)	85 (2020)	85 (2021)	85 (2022)	85 (2023)	85 (2024)

Beleidsveld 3.3 Schulden

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

BV 33 Schulden

Doel Het voorkomen en vroeg signaleren van schulden bij inwoners.

Effect indicator Het aantal kennismakingsgesprekken over geldzorgen en/of schulden (gemeentelijke registratie).

R/S		61	334	240	600	650	650	650	650
		(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)

Prestatie Het vergroten van de bekendheid van mogelijkheden van hulp bij geldzorgen.

Prestatie Het vergroten van kennis en vaardigheden in het omgaan met geld.

Prestatie indicator Het aantal deelnemers aan preventieve voorlichtingsbijeenkomsten (gemeentelijke registratie).

R/S	525	1.014	850	918	1450	850	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
	(2014)	(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)

Doel Het vergroten van de financiële zelfredzaamheid van inwoners met schulden.

Effect indicator Het percentage succesvolle uitstroom van klanten met geldzorgen en/of schulden die geholpen zijn (gemeentelijke registratie).

R/S		80%	80%	83%	-	85%	85%	85%	85%	85%
		(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)

Effect indicator Het aantal klanten dat succesvol uitstroomt na drie jaar reguliere schuldbemiddeling (gemeentelijke registratie).

R/S	70	99	81	116	151	-	120	130	135	135	135
	(2014)	(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)

Prestatie Het zorgen voor een drempelloze toegang naar schulddienstverlening.

Prestatie indicator Het aantal klanten gestart in een regulier schuldbemiddelingstraject (gemeentelijke registratie).

R/S	123	139	181	147	168	-	140	150	160	160	160
	(2014)	(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)

Prestatie indicator Het rapportcijfer van klanten voor schulddienstverlening (Klanttevredenheidsonderzoek Werk, Inkomen en Schulden).

R/S		7,8	-	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5
		(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	

Prestatie Het geven van nazorg

Prestatie indicator Het aantal klanten dat nazorg heeft gekregen na geslaagde schuldbemiddeling (gemeentelijke registratie).

R/S		105	-	85	95	95	95	95
		(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)

Financiën

Progr. Bel. veld	Werk, Inkomsten en Schulden	Rekening 2018	Begroting 2019 na wijz.	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Lasten (exclusief mutaties reserves)								
31	Werk	25.245	23.320	21.479	21.048	20.690	20.192	19.732
32	Inkomen	69.086	69.464	70.860	71.490	71.740	71.940	72.040
33	Schulden	3.120	3.207	2.324	2.255	2.255	2.255	2.255
	Totaal lasten	97.450	95.991	94.663	94.793	94.685	94.386	94.026
Baten (exclusief mutaties reserves)								
31	Werk	-1.155	-926	0	0	0	0	0
32	Inkomen	-57.487	-57.784	-58.598	-56.123	-56.123	-56.123	-56.123
33	Schulden	-242	-220	-222	-222	-222	-222	-222
	Totaal baten	-58.883	-58.930	-58.820	-56.344	-56.344	-56.344	-56.344
Saldo (exclusief mutaties reserves)								
31	Werk	24.090	22.394	21.479	21.048	20.690	20.192	19.732
32	Inkomen	11.599	11.680	12.261	15.367	15.617	15.817	15.917
33	Schulden	2.878	2.987	2.102	2.033	2.033	2.033	2.033
	Totaal saldo	38.567	37.061	35.843	38.448	38.341	38.042	37.682
	Toevoegingen aan reserves	2.665	3.517	0	0	0	0	0
	Onttrekkingen aan reserves	-476	-4.946	-241	0	0	0	0
	Totaal saldo incl. mutaties reserves	40.755	35.632	35.602	38.448	38.341	38.042	37.682

Analyse saldo beleidsveld Werk

3.1 Werk	Bedrag
Bijgestelde begroting 2019 (exclusief reservemutaties)	22.394
Begroting 2020 (exclusief reservemutaties)	21.479
Verschil	-915

3.1 Werk	bedrag	v/n
Toelichting lasten		
De geraamde lasten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2020 € 1.84 miljoen lager dan in 2019.	-1.841	v
<i>Meerjarenraming 2019-2023:</i>		
In de vorige meerjarenraming werd al met lagere lasten gerekend. Het betreft vooral lagere budgetten voor reïntegratie door afloop ESF subsidie toeleiding naar werk 2 en aflopende begroting WSW	-2.032	v
<i>2e en 3e Bestuursrapportage 2018:</i>		
Uitgaven versneller 'Ik doe mee' verschuiven van 2019 naar 2018	480	n
<i>Kadernota 2019:</i>		
Ramingsbijstellingen binnen het hek	-100	v
Bij de kadernota zijn de subsidies, lonen en materiële kosten geïndexeerd.	412	n
<i>Begroting 2020:</i>		
De kostenverdeling is geactualiseerd	-391	v
Opnemen taakstelling tekort uitvoer Wsw	-524	v
Meicirculaire 2019; verhoging taalniveau statushouders	186	n
Diverse verschillen < € 100.000.	128	n

3.1 Werk	bedrag	v/n
Toelichting baten		
De geraamde baten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2020 € 0.93 miljoen lager dan in 2019.	926	n
<i>Meerjarenraming 2019-2023:</i>		
In de vorige meerjarenraming werd al met lagere lasten gerekend. Het betreft het aflopen van ESF subsidie toeleiding naar werk 2	926	n
Diverse verschillen < € 100.000.		

Analyse saldo beleidsveld Inkomen

3.2 Inkomen	Bedrag
Bijgestelde begroting 2019 (exclusief reservemutaties)	11.680
Begroting 2020 (exclusief reservemutaties)	12.261
Verschil	581

3.2 Inkomen	bedrag	v/n
Toelichting lasten		
De geraamde lasten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2020 € 1.40 miljoen hoger dan in 2019.	1.395	n
<i>Meerjarenraming 2019-2023:</i>		
In de vorige meerjarenraming werd al met lagere lasten gerekend.	-192	v
<i>1e Bestuursrapportage 2019:</i>		
Uitvoering projecten minima voegt incidenteel budget toe aan de begroting 2019	-109	v
<i>Kadernota 2019:</i>		
Bijstelling BUIG	993	n
<i>Begroting 2020:</i>		
Verdeling directe overhead	353	n
De kostenverdeling is geactualiseerd	279	n
Diverse verschillen < € 100.000.	71	n

3.2 Inkomen	bedrag	v/n
Toelichting baten		
De geraamde baten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2020 € 0.81 miljoen hoger dan in 2019.	-814	v
<i>Kadernota 2019:</i>		
Bijstelling BUIG	-814	v
Diverse verschillen < € 100.000.		

Analyse saldo beleidsveld Schuld

3.3 Schulden	Bedrag
Bijgestelde begroting 2019 (exclusief reservemutaties)	2.987
Begroting 2020 (exclusief reservemutaties)	2.102
Verschil	-884

3.3 Schulden	bedrag	v/n
Toelichting lasten		
De geraamde lasten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2020 € 0.88 miljoen lager dan in 2019.	-883	v
<i>Meerjarenraming 2019-2023:</i>		
In de vorige meerjarenraming werd al met lagere lasten gerekend	-246	v
<i>2e en 3e Bestuursrapportage 2018:</i>		
Overhevelen budget SMSR gemeentelijke armoede- en schuldbeleid voegt incidenteel geld toe aan de begroting van 2019	-295	v
<i>Begroting 2020:</i>		
De kostenverdeling is geactualiseerd	-542	v
Diverse verschillen < € 100.000.	200	n

3.3 Schulden	bedrag	v/n
Toelichting baten		
De geraamde baten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2020 € 0.002 miljoen hoger dan in 2019.	-1	v
Diverse verschillen < € 100.000.	-1	v

Reservemutatie per programma

Reservemutaties	Toevoegingen	Onttrekkingen
Mutatie 2020		241
Algemene Reserve		241

Investerings programma 3

IP-nr	Omschrijving	Investering 2020
	Geen investeringen in dit programma in 2020	
	Totaal netto investeringen	0

Risico's

Er zijn twee risico's met financieel gevolg geïdentificeerd binnen programma 3, deze risico's zijn terug te vinden in de [bijlage 5.11](#) en leiden tot een benodigde weerstandscapaciteit van € 0,4 miljoen.

CLUSTER FYSIEK

Inleiding en context

Dit cluster gaat over de duurzame ontwikkeling en het beheer van de fysieke stad en tevens over de economie van de stad, evenementen, cultuur en toerisme.

Haarlem is een aantrekkelijke stad en neemt in de editie van 2019, net als het jaar daarvoor, de vierde plek in op de woonaantrekkelijkheidsindex van de 50 grootste gemeenten van de Atlas voor gemeenten. De stad moet zich verder ontwikkelen om toekomstbestendig te worden: andere energiebronnen, circulaire economie en aangepast aan een veranderend klimaat.

De gemeente wil in de periode tot en met 2025 10.000 extra woningen realiseren, voornamelijk in acht ontwikkelzones in de stad. Om een aantrekkelijke stad te blijven moet de groei evenwichtig zijn: behoud van de stedelijke kwaliteit en de juiste balans tussen wonen, werken, voorzieningen, groen en mobiliteit. Het college voert hiermee een ambitieus en integraal woningbouwprogramma uit dat de stad mooier moet maken.

De ontwikkelvisies voor de zones zijn aan de raad voorgelegd. Op basis van een stedelijke ontwikkelstrategie én vijf zonestrategieën staat 2020 in het teken van de vertaling van de visies naar concrete projecten. Dit doet de gemeente in samenwerking met partners en belanghebbenden, zoals ontwikkelaars, corporaties, andere initiatiefnemers, bewoners van en ondernemers in de zones.

Haarlem maakt deel uit van de Metropool Regio Amsterdam (MRA). De MRA heeft een aantal zogenaamde sleutelgebieden benoemd waar de gebiedsontwikkelingen zo groot en complex zijn dat ze samen met Rijk en regio moeten worden opgepakt. De Haarlemse binnenstedelijke verdichtingsopgave wordt door de MRA als een van de sleutelgebieden gezien. De sleutelgebieden worden met de betrokken gemeenten uitgewerkt voor fasering, kansen, opgaven en knelpunten per sleutelgebied. Dit wordt betrokken bij de MRA Verstedelijkingsstrategie Rijk Regio 2020, een samenwerking tussen MRA en de ministeries van BZK, EZ en I&W. Hierin worden keuzes gemaakt ten aanzien van ruimtelijke invulling, investeringen en bekostiging.

De nieuwe woningen worden duurzaam en aardgasvrij. Voor bestaande woningen is er nog een flinke opgave. De energietransitie vraagt om samenwerking tussen Rijk (Klimaatakkoord) en de gemeente (116strategie).

Onderliggende programma's

Het cluster Fysiek bestaat uit twee programma's:

Programma 4: *Duurzame stedelijke vernieuwing* gaat over de ontwikkeling van Haarlem: een mooie leefomgeving, beter aanbod van woningen en duurzaamheid. Het gaat ook over een goed klimaat voor (duurzame) ondernemers, grip op toerisme en een goed cultuuraanbod.

Programma 5: *Beheer en onderhoud* gaat over de openbare ruimte die schoon, heel en veilig is en groener en klimaatbestendiger wordt en over een verschuiving in mobiliteit naar fiets en openbaar vervoer.

Hoofdkoers

Duurzame stedelijke ontwikkeling

Haarlem heeft de ambitie een duurzame stad te worden: een stad waarin duurzame ontwikkeling een structureel uitgangspunt is voor keuzes en beleid voor het stadsbestuur, inwoners, bedrijven en

maatschappelijke organisaties. Een gezonde leefomgeving (lucht, geluid, bodem) is de basis voor planontwikkeling.

Het toevoegen van woningen gebeurt altijd duurzaam (aardgasvrij) en met verbetering van de kwaliteit en een groene en klimaatbestendige openbare ruimte. De schaarse ruimte vraagt om nieuwe keuzes, bijvoorbeeld voor nieuwe mobiliteitsconcepten. Om een hoogwaardige leefomgeving te ontwikkelen is het soms nodig te experimenteren, bijvoorbeeld met klimaatbestendigheid, circulaire economie en het versterken van de ongedeelde stad. De ontwikkelzones bieden deze ruimte.

De effecten van de klimaatverandering worden steeds meer zichtbaar. Met Haarlem Klimaatbestendig 2050 ([2018/808064](#)) bereidt de gemeente zich, in lijn met de landelijke opgave, voor door de openbare ruimte van de stad aan te passen op hittestress en extreme wateroverlast en in te zetten op bewustwording van inwoners over klimaatverandering. Vanaf 2020 wordt klimaatadaptatie opgenomen in beleidsnota's en wordt bij projecten in de openbare ruimte rekening gehouden met klimaatadaptatieve maatregelen.

Erfgoed is de verzamelnaam voor archeologie, bouwhistorie en cultuurhistorie. Met ruim 2.500 monumenten en vijf beschermde stads- en dorpsgezichten staat Haarlem in de top vijf van Nederlandse erfgoedsteden. Dat is een van de redenen waarom Haarlem een aantrekkelijke stad is. De traditionele objectgerichte benadering van erfgoed heeft plaats gemaakt voor een gebiedsgerichte aanpak. Met de invoering van de Omgevingswet in 2021 wordt dit alleen maar belangrijker.

Met de komst van de Omgevingswet in 2021 worden veel ruimtelijke ordeningsregels gebundeld, waarmee het makkelijker wordt om projecten te ontwikkelen. Begin 2020 wordt de concept Omgevingsvisie afgerond en dit vormt de start van de formele procedure om te komen tot het vaststellen van deze visie door de gemeenteraad begin 2021. Op basis van de concept Omgevingsvisie kan in 2020 ook worden gestart met de daadwerkelijke inrichting van het Omgevingsplan.

De invoering van de Omgevingswet is ingrijpend voor de gemeente en vraagt zowel bestuurlijk als ambtelijk een andere manier van werken. De invoering wordt voorbereid met het programma Implementatie Omgevingswet.

Duurzaamheid

De raad heeft met het aannemen van de moties: 'O, o, Haarlem'; 'Klimaatcrisis' en '40 puntenplan Urgenda' het belang van duurzaamheid en het klimaat onderstreept ([Kadernota 2019](#)). In 2020 worden de regionale energiestrategie en de transitievisie warmte bestuurlijk vastgesteld. Het Rijk maakt dan ook bekend welke financiële middelen beschikbaar komen voor gemeenten om uitvoering te geven aan de energietransitie. Zo ontstaat een steeds gedetailleerder beeld van zowel de opgave als de benodigde inzet en financiële consequenties om de ambities benoemd in de duurzame routekaart aardgasvrij 2040 ([2017/93567](#)) te behalen.

Haarlem wil in 2040 aardgasvrij zijn. De gemeente werkt samen met partners, inwoners en ondernemers aan energiebesparing, het opwekken van duurzame elektriciteit en benutten van duurzame warmtebronnen. Dankzij onder meer onderzoeken naar mogelijke warmtebronnen, het beschikbaar stellen van financiering die inzet op kwetsbare Haarlemmers of Haarlemmers met een kleine portemonnee, krijgt de energietransitie steeds meer vorm. De uitdaging is groot voor een historische stad met een relatief oud woningbestand, veel monumenten en beschermde stadsgezichten.

Wonen

In 2020 richt Haarlem zich op uitbreiding van de woningvoorraad en het aanbod aan sociale huur en middeldure huur en koop aanbod hierin. Het belangrijkste is de realisatie van nieuwbouw in ontwikkelzones, maar ook daarbuiten vindt nieuwbouw plaats.

Ondanks het toevoegen van woningen zal de druk op de woningmarkt in Haarlem de komende jaren hoog blijven. In 2020 evalueert de gemeente de werking van de nieuwe regels in de huisvestingsverordening voor het aanpassen van de bestaande woningvoorraad. De gemeente volgt de mogelijkheden die vanuit nieuwe regelgeving worden ontwikkeld, zoals een vergunningstelsel voor verhuur, zelfbewoningsplicht, reguleren van middenhuur, en weegt af of dit kan worden ingezet om de negatieve effecten van de hoge druk te beperken.

In 2020 eindigt de looptijd van het Regionaal Actie Programma Wonen ZKL/IJmond 2016-2020 ([2016/196212](#)) en de Woonvisie Haarlem 2017-2021 ([2017/47534](#)). Nieuwe versies van deze kaderstellende documenten worden in 2020 voorbereid.

Economie en toerisme

De gemeente wil dat met de groei van het aantal inwoners ook de werkgelegenheid meegroeit. Met de beperkte beschikbare ruimte is het een uitdaging de huidige woon-werkbalans te behouden, de ambities op het gebied van een duurzame en circulaire economie te realiseren en een gezonde arbeidsmarkt dichtbij huis te houden. Haarlem werkt aan een economische visie en een uitvoeringsprogramma die hieraan richting geeft, in lijn met de Omgevingsvisie en de groei. De Haarlemse economie moet klaar zijn voor de toekomst en het ondernemings-, vestigings- en investeringsklimaat wordt verbeterd om werkgelegenheid te behouden en aan te trekken. Een gezonde arbeidsmarkt is daarbij cruciaal. Daarvoor werkt de gemeente veel samen met het onderwijs en de ondernemers in de stad, onder andere met diverse bedrijfsinvesteringszones (BIZ) en in de Waarderpolder met Stichting Parkmanagement. De gemeente en de aan haar verbonden partijen kunnen versnellen richting een circulaire economie door onderling kennis te delen en (meer) samenwerking op te zoeken.

Toerisme blijft een belangrijke sector voor Haarlem. Als gastvrije stad ontvangt de gemeente graag (zakelijke) bezoekers. Wel is het zaak actief de balans tussen toerisme en leefbaarheid te bewaken. De gemeente werkt aan een toeristische visie.

Cultuur

Haarlem is rijk aan kunst en cultuur. Ook dit is onderdeel van de aantrekkelijkheid van de stad voor inwoners en bezoekers. Grote en kleinere instellingen, festivals en evenementen dragen bij aan dit rijke culturele aanbod en klimaat.

De voorbereidingen voor de huisvesting van het Popcentrum in het voormalige slachthuis zijn in volle gang. Daarnaast is de voorbereiding voor de verbouwing van de bibliotheek gestart. Uitgangspunt hiervoor is een laagdrempelige, goed bereikbare moderne bibliotheekvoorziening die naast de traditionele taken op het gebied van lezen en informeren ook invulling geeft aan ontmoeting, burgerschap, debat en een leven lang leren.

De huidige cultuurnota loopt tot en met 2020. De voorbereidingen voor een nieuw cultuurplan zijn inmiddels gestart. In samenwerking met de culturele sector en andere betrokkenen wordt het plan vormgegeven. In een startnotitie worden de ambities voor het cultuurbeleid aan de raad voorgelegd en vervolgens samen met de sector uitgewerkt. Enkele belangrijke aandachtspunten hierbij zijn meer samenwerking tussen kleine en grotere instellingen en een sterkere verbinding tussen cultuur en domeinen zoals zorg, welzijn, sport en onderwijs. De intrinsieke en inspirerende kwaliteit van kunst

blijft voorop staan, maar cultuur levert ook een belangrijke bijdrage aan de sociale cohesie en leefbaarheid in de stad.

Kunst in de openbare ruimte maakt de stad aantrekkelijker, ook op wijkniveau. Zo realiseert de gemeente samen met verschillende partijen *murals* (muurschilderingen) in Schalkwijk. Combinatiefunctionarissen hebben een belangrijke rol in het verbinden van culturele en maatschappelijke organisaties en het ondersteunen van programma's die onder meer de cultuurparticipatie van ouderen stimuleren.

Openbare ruimte

Het aantal bomen in de openbare ruimte neemt toe en met een bomenmonitor maakt de gemeente dit zichtbaar. De oude bomenbalans is verouderd. Een bomenmonitor maakt inzichtelijk wat het actuele bomenbestand van Haarlem is, is via de website voor iedereen digitaal inzichtelijk en wordt dagelijks geactualiseerd. Het totale groenoppervlak in de openbare ruimte zal iets toenemen en het oppervlak ecologisch beheerd groen wordt vergroot. Deze maatregelen dragen bij aan behoud en ontwikkeling van insecten, vogels en andere dieren die belangrijk zijn voor het milieu.

Haarlem wil een stad zijn die schoon is en schoon blijft. Met de Visie voor Beleidsplan Schoon ([2019/327372](#)) wordt een andere aanpak voorbereid. Wat de gemeente anders gaat doen wordt beschreven in het Beleidsplan Schoon (nog niet vastgesteld), met meer aandacht voor het voorkomen van vervuiling, meer en betere samenwerking met iedereen die gebruik maakt van de stad. Ook wil de gemeente gedragsverandering stimuleren: het is niet normaal afval op straat te gooien en wel normaal om mee te helpen de stad schoon te maken en te houden.

De gemeente wil scheiding van afval bij de bron verbeteren. Laagbouw is voorzien van rolcontainers. Vanaf 2020 komen de resterende hoogbouw en de compacte wijken aan de beurt. Dit is in totaal 55% van de huishoudens. Met voorzieningen, communicatie, coaching en handhaving wordt ook daar afvalscheiding verbeterd. Eind 2020 volgt een voorstel om het scheiden van afval op een eerlijke manier te gaan belonen.

Mobiliteit

Haarlem groeit en wil tegelijkertijd bereikbaar en leefbaar blijven. Daarnaast wil Haarlem de CO₂-uitstoot van verkeer terugdringen. De komende jaren richt de gemeente de stad daarom zodanig in dat het steeds vanzelfsprekender wordt om vormen van vervoer te kiezen die zowel rijdend als stilstaand de minste ruimte innemen en zorgen voor de minste uitstoot van schadelijke stoffen. De hiervoor te maken keuzes vindt u terug in het meerjarig uitvoeringsprogramma Structuurvisie Openbare Ruimte (nog niet vastgesteld). Dit doet Haarlem onder andere door, in samenwerking met partners en de regio, te werken aan mobiliteitsbeleid en bijvoorbeeld de snelfietsroute Haarlem-Velsen, het uitbreiden en beter benutten van stallingscapaciteit bij OV-knooppunten in de binnenstad. Daarnaast wordt de doorstroming van het regionale busvervoer verbeterd, onder meer door de aanpak van diverse kruispunten op de Rijksweg en bij het Houtplein.

Parkeren

Op het gebied van autoparkeren geeft de gemeente uitvoering aan de laatste fase van de vastgestelde maatregelen uit 'Moderniseren Parkeren' ([2018/755026](#)). Bij de ontwikkelzones wordt ook gekeken naar de samenhang met bereikbaarheid. Er wordt nieuw mobiliteitsbeleid voorgesteld in 2020. Dit mobiliteitsbeleid, autodeelbeleid en het plaatsen van laadpalen in de openbare ruimte draagt bij aan de ambities van de stad met groei, klimaat, bereikbaarheid en leefbaarheid.

Reserve Onderhoud Openbare Ruimte voor dekking voorstellen KN 2019 en verdere verwachte ontwikkelingen

In deze paragraaf wordt inzicht gegeven in het voorziene financiële effect van de actualisatie strategische beheervisie 2018 en de wijze waarop die onderhoudsbehoefte gedekt wordt in de Programmabegroting 2020-2024 en de daarop volgende jaren.

Ontwikkeling reserve OOR

Bij de Kadernota 2019 is besloten een substantieel deel van de precario-opbrengsten in te zetten als dekkingsmiddel voor de voorgestelde beleidsintensivering in deze kadernota. Daarmee wordt er dus € 7 miljoen minder toegevoegd aan de reserve Onderhoud Openbare Ruimte (OOR) en is er minder geld beschikbaar voor de verwachte onderhoudsbehoefte vanaf 2023 (voornamelijk vervangingsonderhoud Schalkwijk).

Stand/ontwikkeling reservepositie OOR	1-1-2019	1-1-2020	1-1-2021	1-1-2022
reserve Onderhoud Openbare Ruimte PB2020		10.234	12.252	14.271
reserve Onderhoud Openbare Ruimte PB2018	4.236	9.400	14.564	19.728
verschil PB2020 - PB2018		834	-2.312	-5.457
reserve Onderhoud Openbare Ruimte JR2018	4.820			
verschil JR2018 -PB2018	584			

Door voornamelijk extra precario-opbrengsten in 2018 en 2019 wordt ten opzichte van de Programmabegroting 2018-2022 niet €7 miljoen maar € 5,5 miljoen minder toegevoegd aan de reserve OOR.

Gevolgen tussentijdse aanpassing BBV regels

Ook zijn sinds de besluitvorming over het sparen van de precario-opbrengsten ten behoeve van de verwachte onderhoudsbehoefte vanaf 2023 de BBV regels met betrekking tot activa met een maatschappelijk nut gewijzigd. Het is onder de huidige regelgeving verplicht om activa met een maatschappelijk nut te activeren en dat zijn voornamelijk de investeringen in de openbare ruimte. Het inzetten van gereserveerde gelden zorgt voor een hoge bestemmingsreserve Kapitaallasten Maatschappelijk Nut. Daardoor wordt veel geld opgepot.

In de Kadernota 2019 en de Programmabegroting 2020-2024 wordt voorgesteld om de incidentele begrotingsvoorstellen voor € 7 miljoen te dekken uit € 7 miljoen incidentele precario-opbrengsten. Daarmee worden op korte termijn incidentele kosten en opbrengsten beter op elkaar afgestemd. Dat houdt dan in dat voor het vervangingsonderhoud extra investeringsruimte en de daarbij behorende structurele kapitaallasten moet worden gereserveerd op lange termijn. Daarmee is er dus ook een betere afstemming tussen de structurele baten en lasten.

Bij de vorming van nieuwe stadsdelen (zoals Schalkwijk) is de aanleg van de openbare ruimte destijds bekostigd uit de grondopbrengsten en niet geactiveerd. Met de nieuwe regelgeving is activering van investeringen in de openbare ruimte verplicht geworden en worden de lasten van de openbare ruimte evenwichtiger verdeeld over de gebruiksduur (30-60 jaar). Dit leidt ook tot minder ingrijpende maatregelen t.a.v. de lokale lastendruk of bezuinigingen op andere beleidsterreinen om een piek in kosten te dekken.

Vervolg na Kadernota 2019

Met de voorstellen uit de Kadernota 2019 en de Programmabegroting 2020-2024 bereiken we dus een evenwichtiger financieel beleid, wordt er minder geld opgepot en moet op termijn voorzien gaan worden in structurele dekking van structurele kosten van de openbare ruimte.

In onderstaand financieel overzicht zijn de verschillen tussen de Programmabegroting 2018 - 2022 (vertaling actualisatie strategische beheervisie 2018) en de Programmabegroting 2020 - 2024 inzichtelijk gemaakt.

Analyse effect besluit KN2019 PB2020 voor Onderhoud OR	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Financiële effecten StraBE actualisatie 2018												
tekort op basis raming beheerkosten	476	476	476	476	476	7.359	7.359	7.359	7.359	7.359	11.359	11.359
dekking Kadernota 2018												
algemene middelen (structureel KN2018)	476	476	476	476	476	476	476	476	476	476	476	476
reserve Onderhoud Openbare Ruimte						6.883	6.883	5.962				
<i>nog in te vullen vanaf PB2022</i>	-	-	-	-	-	-	-	921	6.883	6.883	10.883	10.883
nu voorgestelde dekking PB 2020												
algemene middelen (structureel KN2018)	476	476	476	476	476	476	476	476	476	476	476	476
reserve Onderhoud Openbare Ruimte						6.883	6.883	505				
<i>nog in te vullen PB2022 en PB2023</i>												
Extra investeringsruimte IP reserveren								6.378	6.883	6.883	10.883	10.883
structureel ramen afschrijvingslast t.l.v. AM v.a. PB 2023									319	663	1.007	1.551
<i>nog in te vullen</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Kadernota 2020 en verder

In het bovenstaande meerjarenoverzicht wordt duidelijk dat de gemeente vanaf de Programmabegroting 2022-2026 structurele ruimte moet reserveren om de benodigde investeringen en de daarmee samenhangende kapitaallasten te dekken. Vanaf 2027 t/m 2037 loopt die structurele last met circa € 0,5 mln. per jaar op. Het is dus zaak om tijdig ook structurele ruimte in de meerjaren begroting te reserveren en regelmatig op basis van inspecties en onderzoeken de feitelijke kwaliteit en noodzaak tot vervanging van de betreffende openbare ruimte te toetsen en de ramingen te actualiseren. Over 2 jaar (eens in de 4 jaar) wordt de strategische beheer visie weer geactualiseerd en kunnen wij een actueler beeld schetsen van de onderhoudsbehoefte en de hiervoor benodigde middelen.

In zijn algemeenheid betekent deze opvatting dat in het IP van Haarlem meer ruimte gereserveerd zal moeten worden voor vervangingsinvesteringen gelet op de ouderdom van stadsdelen en moment van vervanging in komend decennium plaatsvindt. Indien het aantal nieuwe investeringen in die periode niet naar beneden bijgesteld kan worden dan zullen de jaarlijkse investeringsschijven groeien met betekenis van groeiende kapitaallasten in de begroting en met betekenis voor de

ontwikkeling van het plafond van de nsq. Ook de betekenis van klimaatadaptie maatregelen voor het IP is nog onduidelijk. In de komende jaren dient meer zicht op deze ontwikkelingen te komen met begeleidende berekeningen om tot een (financiële) beleidsopvatting te komen.

Programma 4 Duurzame stedelijke vernieuwing

Commissie	Ontwikkeling
(Coördinerende) Portefeuilles	Duurzaamheid, Economie, Ruimtelijke Ontwikkeling, Monumenten, Wonen
Afdeling(en)	Bedrijven, Beheer Beleid en Openbare Ruimte, Economie Cultuur Duurzaamheid en Wonen, Omgevingsbeleid, Project en Contractmanagement, Programma's en Gebieden

Programmadoelstelling (missie)

Haarlem groeit. Door de groei neemt de kwaliteit van de leefomgeving niet af maar worden bestaande kwaliteiten juist versterkt. We doen dit door samen te werken met de stad. Haarlem houdt een hoogwaardige leefomgeving met voldoende woningen, werkgelegenheid en voorzieningen. Ook houdt Haarlem een groene omgeving met cultuurhistorische kwaliteiten. Haarlem is een stad waarin het voor de huidige en toekomstige bewoners en ondernemers goed leven en werken is. Duurzaamheid is een structureel uitgangspunt bij alle keuzes die gemaakt worden bij beleidsvorming, visievorming en planadvisering.

Kaderstellende beleidsnota's

- Structuurplan Haarlem 2020 ([2005/71](#))
- Nota Ruimtelijke Kwaliteit, 2012 ([2012/192768](#))
- Regionaal Actieprogramma Wonen (RAP) Zuid-Kennemerland/ IJmond 2016 t/m 2020 ([2016/196212](#))
- Hoogbouwprincipes, kansen voor hoogbouw in Haarlem ([2018/710378](#))
- Kernregistratie erfgoed en ruimte ([2015/433564](#))
- Structuurvisie openbare ruimte: Haarlem 2040 groen en bereikbaar ([2017/477571](#))
- Woonvisie Haarlem 2017-2020 "Doorbouwen aan een (t)huis" ([2017/47534](#))
- Kaders en instrumenten sociale huur en middensegment ([2018/273161](#))
- Economische Agenda Haarlem Samen Doen ([2015/497137](#))
- Cultuurnota Haarlem 2013-2020 ([2013/133552](#))
- Duurzaamheidsprogramma Haarlem 2015-2019 ([2015/245568](#))
- Versnelling van het Duurzaamheidsprogramma (incl. Routekaart Haarlem Aardgasvrij 2040, [2016/266008](#); [2017/93567](#))
- Voortgang klimaatadaptatieprogramma ([2018/808064](#))
- Onderzoek naar een energiestrategie ([2018/876759](#))
- Startnotitie Regionale energiestrategie 2019 ([2019/434911](#))
- Duurzame warmtebronnen voor Haarlem 2019 ([2019/393567](#))
- Parkeervisie ([2013/138311](#))
- Beleidsregel bergingen bij nieuwe woongebouwen Haarlem 2018 ([2018/702509](#))
- Beleidsregels Hogere waarden Wet Geluidshinder ([2009/163223](#))
- Bodemkwaliteitskaart en nota bodembeheer ([2013/232071](#))
- Bodembeleidskader 2014 ([2014/307156](#))

- Regionaal Actieprogramma Wonen (RAP) Zuid-Kennemerland/ IJmond 2016 t/m 2020: aanvullende afspraken over regionale woningbouwprogrammering om te voldoen aan de Provinciale Ruimtelijke Verordening ([2018/1440](#))
- Huisvestingsverordening Zuid-Kennemerland/IJmond: Haarlem 2017 ([2017/132998](#))
- Aanpassing Huisvestingsverordening Zuid-Kennemerland/IJmond: Haarlem 2017 ([2018/582299](#))
- Nota kaders en instrumenten sociale huur en middensegment ([2018/273161](#))
- Woonvisie Haarlem 2017 -2021 “Doorbouwen aan een (t)huis ([2017/047534](#))

Doelenboom Programma 4 'Duurzame stedelijke vernieuwing'

Beleidsveld	Doel	Effectindicator	Prestatie	Prestatie-indicator
4.1 Duurzame stedelijke ontwikkeling	Hoogwaardige integrale kwaliteit van de leefomgeving	Oordeel bewoners over hun straat	Opstellen van integraal omgevingsbeleid, visies en plannen o.b.v. richtlijn duurzame stedenbouw	Percentage waar de richtlijn duurzame stedenbouw is toegepast
		Demografische druk (BZK)		
		Gemiddelde WOZ waarde van woningen (BZK)		
	Meer en beter aanbod van woningen	Gemiddelde inschrijf- en wachttijd sociale huurwoning	Afspraken maken met woningcorporaties, private partijen en omliggende gemeenten over woningbouwprogramma	Aantal sociale huurwoningen van woningcorporaties
		Nieuw gebouwde woningen (BZK)		
		Gemiddelde energie-index corporatiewoningen		
Een duurzaam Haarlem	Totale CO2 uitstoot (x1000 ton) in Haarlem	Financiële stimulans energiebesparing en duurzame opwekking	Aantal verstrekte duurzaamheidsleningen	
	Percentage hernieuwbare elektriciteit (BZK)	Zoekgebieden aanwijzen voor de opwek van duurzame energie		
	% Haarlemmers dat aan duurzaamheid doet	Creëren bewustwording hoe Haarlemmers zelf bij kunnen dragen aan de duurzaamheidsdoelstellingen.	Aantal unieke interviews met ambassadeurs	
4.2 Economie, toerisme en cultuur	Toename economische activiteiten	Aantal bedrijfshuisvestingen (BZK)	Zorgen voor ruimte voor werkfuncties	Woon- werk verhouding (BZK)
		Aantal banen (BZK)	Bieden van optimaal ondernemersklimaat	Rapportcijfer Ondernemingsklimaat
		Percentage functiemenging: de verhouding tussen banen en woningen (BZK)		
	Kwalitatieve groei toerisme met aandacht voor de leefbaarheid bewoners	Aantal toeristische binnenlandse dagbezoeken	Stimuleren kwaliteitstoerist	Spreiding van toerisme in tijd in % bezetting hotels
		Gemiddelde besteding per Nederlandse dagbezoeker	Verbeteren leefbaarheid door sturing spreiding toerisme	
		Aantal overnachtingen		
Ervaren overlast toerisme Haarlemmers				
Vergroten deelname aan een kwalitatief en gevarieerd kunst- en cultuuraanbod	Bezoekersaantallen bibliotheek, podia en musea	In stand houden / subsidiëren culturele infrastructuur.	Aantal gesubsidieerde projecten Cultuurstimuleringsfonds	
	Oordeel Haarlemmers over cultureel aanbod	Faciliteren en mogelijk maken van de (ver)bouw van de Bibliotheek, het Popcentrum en museum Dolhuys.		
4.3 Grondexploitaties	Risico's bij grondverkoop beheersbaar houden		Verstrekken van financiële stand van zaken bij grondverkoop	

Beleidsvelden

Beleidsveld 4.1 Duurzame stedelijke ontwikkeling

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

BV 4.1 Duurzame stedelijke ontwikkeling

Doel Hoogwaardige integrale kwaliteit van de leefomgeving.
De groei van de stad gaat hand in hand met: behoud erfgoed, verduurzaming van de stad, verbetering gebruik openbare ruimte, gezonde leefomgeving en toename van voorzieningen.

Effect indicator Oordeel van Haarlemmers over hun straat (rapportcijfer) (Omnibusonderzoek)

R/S						7 (2018)	- (2019)	7,5 (2020)	8 (2021)	8 (2022)	8 (2023)	8 (2024)
-----	--	--	--	--	--	-------------	-------------	---------------	-------------	-------------	-------------	-------------

Effect indicator Demografische druk: de som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar (CBS) (BZK)

R/S	58,8% (2007)	61,7% (2014)	62,6% (2015)	63,0% (2016)	63,4% (2017)	63,8% (2018)	- (2019)	64% (2020)	64% (2021)	64% (2022)	64% (2023)	64% (2024)
-----	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Effect indicator De gemiddelde WOZ-waarde van woningen in duizenden euro (CBS) (BZK)

R/S	219 (2007)	228 (2014)	223 (2015)	228 (2016)	250 (2017)	286 (2018)	- (2019)	290 (2020)	290 (2021)	290 (2022)	290 (2023)	290 (2024)
-----	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	-------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Prestatie Opstellen van integraal omgevingsbeleid, visies en plannen o.b.v. richtlijn duurzame stedenbouw.

Prestatie indicator Percentage waar de richtlijn duurzame stedenbouw is toegepast (Gemeentelijke registratie) *Betreft nieuwe indicator. Nulmeting vindt plaats in 2019.*

R/S							- (2019)	100% (2020)	100% (2021)	100% (2022)	100% (2023)	100% (2024)
-----	--	--	--	--	--	--	-------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------

Doel Meer, betaalbaarder en energiezuiniger aanbod van woningen

Effect indicator Gemiddelde inschrijf- en wachttijd voor een sociale huurwoning in jaren voor Haarlem (Woonservice).

R/S	5,5 (2012)	5,9 (2014)	6,5 (2015)	7,2 (2016)	7,5 (2017)	7,6 (2018)	7,6 (2019)	7,6 (2020)	7,6 (2021)	7,6 (2022)	7,6 (2023)	7,6 (2024)
-----	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Effect indicator Nieuw gebouwde woningen (aantal per 1.000 woningen) (ABF)(BZK)

R/S	3,6 (2012)	7,7 (2014)	1,7 (2015)	2,3 (2016)	9,1 (2017)	7,0 (2018)	9,0 (2019)	10 (2020)	11 (2021)	11 (2022)	12 (2023)	12 (2024)
-----	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------

Effect indicator Gemiddelde energie-index corporatiewoningen (Corporaties). De doelstelling is afgesproken voor 2021. Tussendoelen zijn niet afgesproken. Voor de periode na 2021 worden nieuwe afspraken gemaakt.

R/S	1,78 (2016)	- (2019)	- (2020)	1,56 (2021)	- (2022)	- (2023)	- (2024)
-----	----------------	-------------	-------------	----------------	-------------	-------------	-------------

Prestatie De gemeente maakt (prestatie-)afspraken met woningcorporaties, private partijen en omliggende gemeenten over het te realiseren woningbouwprogramma om zo groei van de sociale woningvoorraad te realiseren.

Prestatie indicator Aantal sociale huurwoningen van woningcorporaties in Haarlem (opgave corporaties) (Prognose woningvoorraad gebaseerd op 2020 (2019/524869) . Afname over 5 jaar vanwege planning tussen sloop, verkoop en opleverdatum nieuwbouw. Prognose 2028 is een groei naar 22.500).

R/S	21.750 (2015)	21.670 (2016)	21.600 (2017)	21.800 (2018)	21.570 (2019)	21.800 (2020)	21.800 (2021)	21.800 (2022)	21.850 (2023)	21.900 (2024)
-----	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------

Doel Een duurzaam Haarlem waarin de gemeente samen met maatschappelijke organisaties, ondernemers en inwoners, inzet op de energietransitie, een circulaire economie en klimaatbestendigheid.

Effect indicator Totale CO₂ uitstoot (x1000 ton) in Haarlem ([Rijkswaterstaat Klimaatmonitor](#))

R/S	670 (2012)	649 (2014)	661 (2015)	636 (2016)	607 (2017)	n.n.b. (2018)	600 (2019)	550 (2020)	525 (2021)	500 (2022)	475 (2023)	450 (2024)
-----	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	------------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Effect indicator Percentage hernieuwbare elektriciteit opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa ([Rijkswaterstaat Klimaatmonitor](#)) (BZK)

R/S	0,3 (2010)	1,4 (2014)	1,7 (2015)	1,9 (2016)	2,2 (2017)	n.n.b. (2018)	2,2 (2019)	5,8 (2020)	8 (2021)	10,3 (2022)	12,6 (2023)	14,9 (2024)
-----	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	------------------	---------------	---------------	-------------	----------------	----------------	----------------

Effect indicator Oordeel Haarlemmers over de mate waarin zij zelf "duurzaam doen" op een schaal van 1 t/m 10 (waarbij 1 = geheel niet duurzaam en 10 = volledig duurzaam) (Omnibusonderzoek). Hierbij is ter inleiding eerst gevraagd naar een aantal concrete voorbeelden van "duurzaam doen" o.a. op het gebied van energietransitie, circulaire economie en klimaatadaptatie. *Betreft nieuwe indicator. Nulmeting vindt plaats in 2019. De streefwaarden zijn een (ruwe) inschatting.*

R/S	- (2019)	6 (2020)	7 (2021)	7 (2022)	8 (2023)	8 (2024)
-----	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------

Prestatie Gemeente Haarlem stimuleert en faciliteert Haarlemmers om energie te besparen en duurzame energie op te wekken via het beschikbaar stellen van financiering (zoals een subsidie, lening)

Prestatie indicator Aantal verstrekte duurzaamheidsleningen ([Rijkswaterstaat Klimaatmonitor](#))

R/S	30 (2014)	30 (2015)	17 (2016)	20 (2017)	52 (2018)	- (2019)	80 (2020)	90 (2021)	100 (2022)	100 (2023)	100 (2024)
-----	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	-------------	--------------	--------------	---------------	---------------	---------------

Prestatie Samen met stakeholders wijst de gemeente zoekgebieden aan voor de opwek van duurzame energie als onderdeel van de regionale energiestrategie

Prestatie Creëren van bewustwording hoe Haarlemmers zelf bij kunnen dragen aan de duurzaamheidsdoelstellingen door middel van campagnes, educatie en het delen van goede voorbeelden.

Prestatie indicator Aantal unieke interviews met ambassadeurs (Haarlemse duurzaamheidsmonitor).

Er wordt per jaar met minstens 35 nieuwe ambassadeurs die zich inzetten op het thema duurzaamheid een interview afgenomen. Deze interviews worden breed gecommuniceerd en zijn belangrijk voor het creëren van draagvlak en bewustwording.

R/S		- (2019)	35 (2020)	35 (2021)	35 (2022)	35 (2023)	35 (2024)
-----	--	-------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------

Beleidsveld 4.2 Economie, toerisme en cultuur

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

BV 4.2 Economie, toerisme en cultuur

Doel Toename economische activiteiten

Effect indicator Aantal vestigingen van bedrijven per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-65 jaar (LISA/BZK)

R/S	106,5 (2007)	122,6 (2014)	128,5 (2015)	134,8 (2016)	140,1 (2017)	148,1 (2018)	149 (2019)	150 (2020)	151 (2021)	152 (2022)	153 (2023)	154 (2024)
-----	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Effect indicator Aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd 15-65 jaar. (LISA/BZK)

R/S	678,4 (2007)	624,6 (2014)	623,1 (2015)	622,2 (2016)	629,7 (2017)	651,3 (2018)	652 (2019)	652 (2020)	652 (2021)	652 (2022)	652 (2023)	652 (2024)
-----	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Effect indicator Percentage functiemenging: de verhouding tussen banen en woningen, waarbij de index varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken)(CBS/LISA/ABF)(BZK)

R/S	48,3% (2004)	47,2% (2014)	46,9% (2015)	46,9% (2016)	47,3% (2017)	47,9% (2018)	47,9% (2019)	47,9% (2020)	47,9% (2021)	47,9% (2022)	47,9% (2023)	47,9% (2024)
-----	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------

Prestatie Zorgen voor ruimte voor werkfuncties door voldoende planologische ruimte in de ontwikkelzones. De gemeente wil voldoende ruimte reserveren om in 2025 8.000 extra banen toe te voegen en daarmee de woonwerkverhouding van 0,4 baan per inwoner in balans te houden. Gemeente reserveert voor de zogenaamde wijkverzorgende economie 15% van de ontwikkelruimte in de ontwikkelzones. Uit een actuele economische visie moet naar voren komen waar en in welke sector Haarlem ruimte kan bieden voor extra banen in de zogenaamde stuwende economie.

Prestatie indicator Woon- werkverhouding (aantal banen gedeeld door het aantal inwoners) (LISA/BZK)

R/S		- (2019)	0,4 (2020)	0,4 (2021)	0,4 (2022)	0,4 (2023)	0,4 (2024)
-----	--	-------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Prestatie Bieden van optimaal ondernemersklimaat door accountmanagement en acquisitie.
De gemeente Haarlem wil met een actuele economische visie bijdragen aan een sterke economische positionering van Haarlem.

Prestatie indicator Rapportcijfer Ondernemingsklimaat (Onderzoek ondernemingsklimaat EZK/Ecorys)

R/S	5,7 (2014)	5,9 (2016)	6,0 (2017)	5,9 (2018)	6,2 (2019)	6,2 (2020)	6,2 (2021)	6,2 (2022)	6,2 (2023)	6,2 (2024)
-----	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Doel Kwalitatieve groei toerisme met aandacht voor de leefbaarheid bewoners

Effect indicator Aantal toeristische binnenlandse dagbezoekers aan Haarlem (x 1.000) (Continu Vakantie Onderzoek NBTC-NIPO Research)

R/S	1.178 (2015)	1.036 (2016)	1.381 (2017)	1.440 (2018)	1.572 (2019)	1.677 (2020)	1.789 (2021)	1.909 (2022)	2.037 (2023)	2.037 (2024)
-----	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------

Effect indicator Gemiddelde besteding per Nederlandse dagbezoeker in euro's (Toeristisch bezoek aan steden NBTC-NIPO Research). *Betreft nieuwe indicator.*

R/S	51,3 (2018)	- (2019)	53 (2020)	54 (2021)	55 (2022)	56 (2023)	57 (2024)
-----	----------------	-------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------

Effect indicator Aantal overnachtingen van toeristische bezoekers in Haarlem x 1.000 ([Cocensus](#))

R/S	286 (2008)	340 (2014)	369 (2015)	383 (2016)	427 (2017)	496 (2018)	530 (2019)	574 (2020)	600 (2021)	600 (2022)	600 (2023)	600 (2024)
-----	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Effect indicator Percentage Haarlemmers dat aangeeft overlast te ondervinden van toerisme (Omnibusonderzoek). *Betreft nieuwe indicator. Nulmeting vindt plaats in 2019. De streefwaarden zijn een (ruwe) inschatting.*

R/S	- (2019)	5% (2020)	5% (2021)	5% (2022)	5% (2023)	5% (2024)
-----	-------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------

Prestatie Stimuleren kwaliteitstoerist i.s.m. Haarlem Marketing en het Haarlem Convention Bureau om kwaliteitstoerist aan te trekken.
Gemeente wil met toerisme meer werkgelegenheid in de stad creëren en het voorzieningenniveau op peil te houden. Haarlem hecht veel belang aan een goede balans met de leefbaarheid in de stad. De gemeente stimuleert daarom hoogwaardig (inter)nationaal kwaliteitstoerisme met meer zakelijke (verblijfs)toeristen.

Prestatie indicator Spreiding van toerisme in tijd in percentage bezetting hotels in het laagseizoen op basis van spreiding toeristenbelasting over de maanden november t/m maart (Visitors Data). *Betreft nieuwe indicator. Nulmeting vindt plaats in 2020. De streefwaarden zijn een (ruwe) inschatting.*

R/S	- (2019)	40% (2020)	42% (2021)	44% (2022)	46% (2023)	48% (2024)
-----	-------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Prestatie Aandacht voor leefbaarheid door jaarrond toeristisch aanbod te stimuleren, sturing op spreiding dagattracties in combinatie met adequate handhaving op overlast. De gemeente wil dat de stad leefbaar blijft. Ze wil negatieve effecten door toerisme (zoals overlast) voorkomen door bezoekers in tijd en plaats te spreiden en te kiezen voor hoogwaardig (jaarrond, zakelijk) toerisme.

Doel Vergroten deelname aan een kwalitatief en gevarieerd kunst- en cultuuraanbod

Effect indicator Bezoekersaantallen (x1.000) bibliotheek en gesubsidieerde podia en musea. *Betreft nieuwe indicator. De streefwaarden zijn een (ruwe) inschatting.*

R/S							1400 (2018)	- (2019)	1410 (2020)	1420 (2021)	1430 (2022)	1440 (2023)	1450 (2024)
------------	--	--	--	--	--	--	----------------	-------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------

Effect indicator Oordeel Haarlemmers over het cultureel aanbod in Haarlem (Omnibusonderzoek)

R/S	7,4 (2007)	7,3 (2014)	8,0 (2015)	8,0 (2016)	8,1 (2017)	8,1 (2018)	8 (2019)	8 (2020)	8 (2021)	8 (2022)	8 (2023)	8 (2024)
------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------

Prestatie Instandhouden/subsidiëren culturele infrastructuur.

De gemeente geeft talentontwikkeling en meer cultuur in Haarlemse wijken prioriteit. De gemeente stimuleert de kruisbestuiving van cultuurinstellingen onderling door versterken van de samenwerking tussen kleine en grote instellingen. Voor de verbinding met andere domeinen onderzoekt de gemeente in 2020 hoe dit duurzaam en resultaatgericht tot stand gebracht kan worden.

Prestatie indicator Aantal gesubsidieerde projecten Cultuurstimuleringsfonds (Gemeentelijke registratie)

R/S	47 (2006)	66 (2014)	69 (2015)	55 (2016)	80 (2017)	80 (2018)	87 (2019)	87 (2020)	87 (2021)	87 (2022)	87 (2023)	87 (2024)
------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------

Prestatie Faciliteren en mogelijk maken van de (ver)bouw van de Bibliotheek, het Popcentrum en museum Dolhuys.

De voorbereidingen voor de huisvesting van het Popcentrum in het voormalige slachthuis zijn in volle gang. Ook is de voorbereiding voor de verbouwing van de bibliotheek gestart. Uitgangspunt hiervoor is een laagdrempelige, goed bereikbare moderne bibliotheekvoorziening die naast de traditionele taken op het gebied van lezen en informeren, ook invulling geeft aan ontmoeting, burgerschap, debat en een leven lang leren.

Beleidsveld 4.3 Grondexploitatie

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

BV 4.3 Grondexploitatie

Doel Risico's bij grondverkoop beheersbaar houden

Prestatie Verstrekken van financiële stand van zaken bij grondverkoop

Financiën

Progr. Bel. veld	Duurz. Stedelijke Vernieuwing	Rekening 2018	Begroting 2019 na wijz.	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Lasten (exclusief mutaties reserves)								
41	Duurzame sted. ontwikkeling	8.777	11.978	9.634	10.297	8.846	7.975	8.027
42	Economie, toerisme en cultuur	29.624	30.279	30.637	30.030	30.092	29.922	29.917
43	Grondexploitaties	9.950	4.451	15.179	7.445	6.329	2.430	2.430
	Totaal lasten	48.352	46.708	55.450	47.772	45.267	40.328	40.374
Baten (exclusief mutaties reserves)								
41	Duurzame sted. ontwikkeling	-1.060	-128	-130	-130	-79	-79	-79
42	Economie, toerisme en cultuur	-422	-228	-229	-229	-229	-229	-229
43	Grondexploitaties	-12.531	-4.239	-16.234	-12.210	-7.906	-6.574	-6.574
	Totaal baten	-14.012	-4.595	-16.593	-12.569	-8.214	-6.882	-6.882
Saldo (exclusief mutaties reserves)								
41	Duurzame sted. ontwikkeling	7.718	11.850	9.504	10.167	8.767	7.896	7.948
42	Economie, toerisme en cultuur	29.202	30.050	30.408	29.800	29.862	29.693	29.688
43	Grondexploitaties	-2.581	212	-1.055	-4.765	-1.577	-4.144	-4.144
	Totaal saldo	34.339	42.113	38.857	35.203	37.053	33.445	33.492
	Toevoegingen aan reserves	6.083	1.440	6.649	4.990	1.636	4.144	4.144
	Onttrekkingen aan reserves	-1.459	-3.565	-4.482	-325	-59	0	0
	Totaal saldo incl. mutaties reserves	38.963	39.989	41.024	39.868	38.629	37.589	37.636

Analyse saldo beleidsveld Wonen

4.1 Duurzame sted. ontwikkeling	Bedrag
Bijgestelde begroting 2019 (exclusief reservemutaties)	11.850
Begroting 2020 (exclusief reservemutaties)	9.504
Verschil	-2.347

4.1 Duurzame stedelijke ontwikkeling	bedrag	v/n
Toelichting lasten		
De geraamde lasten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2020 € 2,3 miljoen lager dan in 2019.	-2.344	v
<i>Meerjarenraming 2019-2023:</i>		
In de vorige meerjarenraming werd al met hogere lasten gerekend.	452	n
<i>Amendementen begroting 2019-2023</i>		
Extra capaciteit Omgevingsbeleid om de ambities van de programma's Groei van Haarlem (incl. ontwikkelzones), Duurzaamheid en Omgevingswet waar te kunnen maken.	-302	v
<i>2e en 3e Bestuursrapportage 2018:</i>		
Haarlems Energiefonds	-500	v
Verdeling budget 2018 omgevingswet. (incidenteel)	-119	v
Implementatie omgevingswet (incidenteel)	-614	v
Strategische ontwikkeling van de stad (incidenteel)	-100	v
Capaciteit voor versnellen aanjagen ontwikkelzones (incidenteel)	-360	v
<i>Kadernota 2019/financiële voortgangsrapportage 2019:</i>		
Duurzaamheidsmiddelen voor Rudolf Steiner	194	n
Haarlem 775 jaar (dekking Participatie en Leefbaarheid)	-150	v
Bestemming resultaat rekening 2018: zero emissie stadslogistiek (incidenteel)	-130	v
Bestemming resultaat rekening 2018: innovatieve aanpak energiebesparing (incidenteel)	-323	v
Bestemming resultaat rekening 2018: zonemanagers (incidenteel)	-278	v
Bestemming resultaat rekening 2018: gorie van Haarlem (incidenteel)	-140	v
<i>Begroting 2020:</i>		
Diverse verschillen < € 100.000.	26	n
4.1 Duurzame stedelijke ontwikkeling		
bedrag v/n		
Toelichting baten		
De geraamde baten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2020 € 0,00 miljoen hoger dan in 2019.	-3	v
Diverse verschillen < € 100.000.	-3	v

Analyse saldo beleidsveld Ruimtelijke ontwikkeling

4.2 Economie, toerisme en cultuur	Bedrag
Bijgestelde begroting 2019 (exclusief reservemutaties)	30.050
Begroting 2020 (exclusief reservemutaties)	30.408
Verschil	357

4.2 Economie, toerisme en cultuur	bedrag	v/n
-----------------------------------	--------	-----

Toelichting lasten

De geraamde lasten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2020 € 0,4 miljoen hoger dan in 2019. **357** n

Meerjarenraming 2019-2023:

In de vorige meerjarenraming werd al met hogere lasten gerekend. 135 n

2e en 3e Bestuursrapportage 2018:

Bijdrage restauratieproject Pieter Teylers Huis (incidenteel) -500 v

Toename niet-geactiveerde investeringen (kleiner dan € 100.000) (incidenteel) -386 v

Kadernota 2019/financiële voortgangsrapportage 2019:

Bij de kadernota zijn de subsidies, lonen en materiële kosten geïndexeerd. 467 n

Haarlem 775 jaar (incidenteel) 150 n

Verdelen en opheffen stelpost kleine investeringen. 849 n

Budget lokale media -250 v

Vrijval bijdrage recreatieschap Spaarnwoude -176 v

Diverse verschillen < € 100.000. 68 n

4.2 Economie, toerisme en cultuur	bedrag	v/n
-----------------------------------	--------	-----

Toelichting baten

De geraamde baten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2020 € 0,00 miljoen hoger dan in 2019. **-1** v

Diverse verschillen < € 100.000. -1 v

Analyse saldo beleidsveld Grondexploitaties

4.3 Grondexploitaties	Bedrag
Bijgestelde begroting 2019 (exclusief reservemutaties)	212
Begroting 2020 (exclusief reservemutaties)	-1.055
Verschil	-1.267

4.3 Grondexploitaties	bedrag	v/n
Toelichting lasten		
De geraamde lasten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2020 € 10,728 miljoen hoger dan in 2019.	10.728	n
<i>Meerjarenraming 2019-2023:</i>		
In de vorige meerjarenraming werd al met hogere lasten gerekend (zie ook baten).	5.804	n
<i>Kadernota 2019/financiële voortgangsrapportage 2019:</i>		
Het Meerjaren Perspectief Grondexploitaties (MPG) is geactualiseerd (zie ook baten).	6.189	n
<i>Begroting 2020:</i>		
De kostenverdeling is geactualiseerd (zie baten).	-1.188	v
Diverse verschillen < € 100.000.	-77	v

4.3 Grondexploitaties	bedrag	v/n
Toelichting baten		
De geraamde baten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2020 € 11,995 miljoen hoger dan in 2019.	-11.995	v
<i>Meerjarenraming 2019-2023:</i>		
In de vorige meerjarenraming werd al met hogere baten gerekend (zie lasten).	-6.923	v
<i>Kadernota 2019/financiële voortgangsrapportage 2019:</i>		
Het Meerjaren Perspectief Grondexploitaties (MPG) is geactualiseerd (zie lasten).	-6.260	v
<i>Begroting 2020:</i>		
De kostenverdeling is geactualiseerd (zie lasten).	1.188	n
Diverse verschillen < € 100.000.		

Reservemutatie per programma

Reservemutaties	Toevoegingen	Onttrekkingen
Mutatie 2020	4.482	6.649
Reserve Grondexploitatie	4.194	5.249
Reserve Bodemprogramma		1.400
Reserve Budgetoverheveling	100	
Reserve Wonen	187	

Investerings programma 4

Ip-nr.	Omschrijving	Investering 2020
Investerings reeds besloten door de raad		
GOB.92	Slachthuis gebouw E-renovatie	1.050
GOB.92	Slachthuis gebouw E -inbouwpakket popcentrum	2.550
Investerings waarover nog een raadsbesluit moet worden genomen		
SZ.112	Vervanging Philharmonie (15jr)	856
GRX.01	Vorbereiding grex 'Entree het Verre Oosten'	183
Totaal netto investeringen		4.639

Risico's

Er zijn dertien risico's met financieel gevolg geïdentificeerd binnen programma 4, deze risico's zijn terug te vinden in de [bijlage 5.11](#) en leiden tot een benodigde weerstandscapaciteit van € 3,6 miljoen.

Programma 5 Beheer en onderhoud

Commissie	Beheer
(Coördinerende) Portefeuilles	Beheer en onderhoud openbare ruimte, Parkeren, Duurzaamheid, Mobiliteit, Vastgoed
Afdeling(en)	Beheer en beleid openbare ruimte, Bedrijven, Programma- en gebiedsmanagement, Project- en contractmanagement, Vastgoed

Programmadoelstelling (missie)

Het doel van het programma is het verbeteren van de kwaliteit van de openbare ruimte.

Het aantal bomen in de openbare ruimte neemt toe en met een bomenbalans wordt deze toename zichtbaar gemaakt. Het totale groenoppervlak in de openbare ruimte en het oppervlak dat ecologisch wordt beheerd neemt toe. Door deze maatregelen ontstaat er meer leefgebied voor insecten, vogels en andere dieren.

Met de afvalinzameling wordt ingezet op bronscheiding. De laagbouw is geheel voorzien van geschikte inzamelingsmiddelen de daartoe benodigde middelen en vanaf 2020 komen hoogbouw en de compacte wijken aan de beurt. Tegen vervuiling op straat worden in 2020 de maatregelen uit het nog vast te stellen beleidsplan Schoon uitgevoerd. Het resultaat is een schonere stad dat wordt gemeten door het tellen van straatvuil en het meten van schoonbeleving via interviews.

Voor mobiliteit wordt een aantal knelpunten aangepakt dat ook in de SOR beschreven is. Hiervoor is het nodig dat een aantal kaders worden bijgesteld zoals de parkeernormen en het Haarlems Verkeer- en Vervoer Plan.

Kaderstellende beleidsnota's

- Integraal Waterplan 2014 ([2013/526116](#))
- Structuurvisie Openbare Ruimte ([2018/137160](#))
- Gemeentelijk Grondwaterplan ([2008/136751](#))
- Visie en Strategie Beheer en Onderhoud ([2012/398572](#))
- Actualisatie Visie Beheer en Onderhoud ([2018/6828](#))
- Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan ([2017/361078](#))
- Haarlems Verkeer- en Vervoerplan HVVP (2002/182821)
- Actielijst voor actualisatie HVVP ([2010/30353](#))
- Regionale bereikbaarheidsvisie Zuid-Kennemerland (2011/50511)
- Duurzaam Ontwikkelingsmodel Mobiliteit en Ruimte ([2016/245554](#))
- Parkeervisie ([2013/138311](#))
- Strategisch Plan Afvalscheiding SPA ([2017/183828](#))

Doelenboom Programma 5 'Beheer en onderhoud'

Beleidsveld	Doel	Effectindicator	Prestatie	Prestatie-indicator
5.1 Openbare ruimte en mobiliteit	Toename groen in openbare ruimte van Haarlem.	Het groenoppervlak van de openbare ruimte	Verminderen van verharding en aanbrengen groen	Oppervlak openbaar groen in parken en groengebieden Groenoppervlak wijk- en buurtgroen (ha) excl. parken en groengebieden
	Meer bomen in de openbare ruimte.	Aantal bomen in de openbare ruimte.	In projecten worden waar mogelijk meer bomen gepland dan er voorheen stonden, extra bomen worden toegevoegd in versteende wijken	Aantal nieuw geplante bomen in de openbare ruimte
	Meer ruimte voor natuur in de stad	De leefruimte voor natuur neemt toe	Een aantal groenstroken wordt aangewezen voor ecologisch beheer	Het oppervlak ecologisch beheerd groen
	Verbetering van de duurzame inzameling van het huishoudelijk afval.	Hoeveelheid huishoudelijk restafval (BZK)	Verbetering van de mogelijkheden voor huishoudens om afval gescheiden aan te leveren	Percentage afval dat gescheiden wordt aangeleverd
	Verbeteren van (regionale) fietsroutes en uitbreiden fietsnetwerk	Percentage Haarlemmers dat voor de grootste afstand in het woon-werk verkeer de fiets gebruikt	Het realiseren van een fietsstraat in de L. van Deysellaan, voorrang voor fietsers bij de Stuyvesantbrug en Orionbrug, verbreden fietspad Zijlweg richting Westelijke Randweg	Aantal fietser dat op gebruikt maakt van de app 'Beter op weg' van het gelijknamige programma
5.2 Parkeren	Goede parkeervoorzieningen voor auto's t.b.v. minder parkeeroverlast	Percentage Haarlemmers dat overlast ondervindt van parkeren in eigen buurt	Verder implementeren van de maatregelen van moderniseren parkeren	Parkeerdruk in Haarlem
	Fietsparkeren in de gemeentelijke stallingen aantrekkelijker maken	Oordeel van Haarlemmers over het totaal van voorzieningenniveau voor fiets	Aanbieden van extra diensten, openingstijden verruimen, zichtbaarheid verbeteren en vindbaarheid vergroten	Bezetting gemeentelijke stallingen
5.3 Overige beheertaken	Verhogen waardering varende bezoekers Haarlemse waterwegen	Oordeel van (varende) Haarlemmers over de kwaliteit van waterwegen	Uitvoeren van gedeeltes van Ambitiekaart Haarlemse wateren	

Beleidsvelden

Beleidsveld 5.1 Openbare ruimte en mobiliteit

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

BV 5.1 Openbare ruimte en mobiliteit

Doel Toename groen in openbare ruimte van Haarlem.

Effect indicator Het groenoppervlak van de openbare ruimte in ha in Haarlem (gemeentelijke registratie).

R/S	357 (2016)	- (2017)	373 (2018)	358 (2019)	374 (2020)	375 (2021)	376 (2022)	377 (2023)	378 (2024)
-----	---------------	-------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Prestatie De verharding wordt verminderd en hier wordt groen aangebracht.

Prestatie indicator Oppervlak openbaar groen in parken en groengebieden in ha (gemeentelijke registratie)

R/S	195 (2016)	- (2017)	- (2018)	- (2019)	210 (2020)	210 (2021)	210 (2022)	210 (2023)	210 (2024)
-----	---------------	-------------	-------------	-------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Prestatie indicator Groenoppervlak wijk- en buurtgroen (ha) excl. parken en groengebieden (gemeentelijke registratie).

R/S	162 (2016)	- (2017)	161 (2018)	163 (2019)	164 (2020)	165 (2021)	166 (2022)	167 (2023)	168 (2024)
-----	---------------	-------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Doel Het aantal bomen in de openbare ruimte neemt toe overeenkomstig coalitieprogramma.

Effect indicator Aantal bomen in de openbare ruimte (gemeentelijke registratie). *minimaal een keer in de drie jaar worden de bomen herteld. Dit kan leiden tot schommelingen in het aantal bomen.

R/S	60.771 (2016)	60.493 (2017)	51.136* (2018)	60.100 (2019)	61.500 (2020)	61.900 (2021)	62.200 (2022)	62.400 (2023)	62.500 (2024)
-----	------------------	------------------	-------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------

Prestatie In projecten worden waar mogelijk meer bomen gepland dan er voorheen stonden, extra bomen worden toegevoegd in versteende wijken.

Prestatie indicator Aantal nieuw aangeplante bomen in de openbare ruimte (gemeentelijke registratie). *Betreft nieuwe indicator. Nulmeting vindt plaats in 2019. De streefwaarden zijn een (ruwe) inschatting.*

R/S	- (2019)	400 (2020)	400 (2021)	300 (2022)	200 (2023)	100 (2024)
-----	-------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Doel Er komt meer ruimte voor natuur in de stad.

Effect indicator De leefruimte voor natuur neemt toe (o.a. planten, insecten, vogels) (gemeentelijke registratie). *Betreft nieuwe indicator. Nulmeting vindt plaats in 2019. Er kunnen voor deze indicator nog geen streefwaardes ingevuld worden, deze worden eind 2019 bekend.*

R/S		- (2019)	n.n.b. (2020)	n.n.b. (2021)	n.n.b. (2022)	n.n.b. (2023)	n.n.b. (2024)
------------	--	-------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------

Prestatie Een aantal groenstroken wordt aangewezen voor ecologisch beheer

Prestatie indicator Het oppervlak ecologisch beheerd groen in ha (gemeentelijke registratie). *Betreft nieuwe indicator. Nulmeting vindt plaats in 2019. Er kunnen voor deze indicator nog geen streefwaardes ingevuld worden, deze worden eind 2019 bekend.*

R/S		- (2019)	n.n.b. (2020)	n.n.b. (2021)	n.n.b. (2022)	n.n.b. (2023)	n.n.b. (2024)
------------	--	-------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------

Doel Verbetering van de duurzame inzameling van het huishoudelijk afval.

Effect indicator Omvang huishoudelijk restafval in kg (CBS) (BZK)

R/S	311 (2006)	265 (2014)	268 (2015)	261 (2016)	248 (2017)	- (2018)	225 (2019)	205 (2020)	195 (2021)	185 (2022)	130 (2023)	130 (2024)
------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	-------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Prestatie Verbetering van de mogelijkheden voor huishoudens om afval gescheiden aan te leveren.

Prestatie indicator Percentage afval dat gescheiden wordt aangeleverd door de huishoudens (gemeentelijke registratie via [Spaarnelanden](#)).

R/S		37 (2015)	- (2016)	- (2017)	- (2018)	- (2019)	53 (2020)	58 (2021)	63 (2022)	68 (2023)	70 (2024)
------------	--	--------------	-------------	-------------	-------------	-------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------

Doel Doorloopsnelheid van fietsers op(regionale) fietsroutes verhogen door verbeteren van het wegdek, verbreden van fietspaden en uitbreiden van voorrang voor fietsers. Aansluiten bij het programma van de [Gemeenschappelijke regeling bereikbaarheid Zuid-Kennemerland](#).

Effect indicator Percentage Haarlemmers dat voor de grootste afstand in het woon-werk verkeer de fiets gebruikt (Omnibusonderzoek)

R/S	30% (2008)	28% (2014)	29% (2015)	29% (2016)	31% (2017)	32% (2018)	32% (2019)	33% (2020)	33% (2021)	34% (2022)	34% (2023)	35% (2024)
------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Prestatie Het realiseren van een fietsstraat in de L. van Deyssellaan, voorrang voor fietsers bij de Stuyvesantbrug en Orionbrug, verbreden fietspad Zijlweg richting Westelijke Randweg.

Prestatie indicator Aantal fietsers dat gebruik maakt van de app 'Beter op weg' van het gelijknamige programma (bron) *Betreft nieuwe indicator. Nulmeting vindt plaats in 2019. De streefwaarden zijn een (ruwe) inschatting.*

R/S		-- (2019)	37% (2020)	40% (2021)	45% (2022)	49% (2023)	54% (2024)
------------	--	--------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Beleidsveld 5.2 Parkeren

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

BV 5.2 Parkeren

Doel Goede parkeervoorzieningen voor auto's zodat er minder parkeeroverlast in woonwijken is.

Effect indicator Percentage Haarlemmers dat (zeer) veel overlast ondervindt van parkeren in de eigen buurt (bron: Omnibusonderzoek).

R/S	29%	29%	32%	31%	34%	35%	35%	37%	37%	37%	37%	37%
	(2010)	(2014)	(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)

Prestatie Verder implementeren van de maatregelen van moderniseren parkeren.

Prestatie indicator Parkeerdruk in Haarlem (Trajan). *Betreft nieuwe indicator. Nulmeting vindt plaats in 2019. De streefwaarden zijn een (ruwe) inschatting.*

R/S		-	91%	91%	91%	91%	91%
		(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)

Doel Fietsparkeren in de gemeentelijke stallingen aantrekkelijker maken.

Effect indicator Oordeel van Haarlemmers over het totaal van het voorzieningsniveau voor fietsers (rapportcijfer) (Omnibusonderzoek).

R/S	6,2	6,5	6,2	6,3	6,2	6,2	6,6	6,3	6,5	6,8	7	7,2
	(2009)	(2014)	(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)

Prestatie Aanbieden van extra diensten, openingstijden verruimen, zichtbaarheid verbeteren door uniforme uitstraling en vindbaarheid vergroten door gerichte communicatie.

Prestatie indicator Bezetting gemeentelijke stallingen (meetmoment: zaterdagen 14-16 uur). *Betreft nieuwe indicator. Nulmeting vindt plaats in 2019. De streefwaarden zijn een (ruwe) inschatting.*

R/S		-	37%	40%	45%	49%	54%
		(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)

Beleidsveld 5.3 Overige beheertaken

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

BV 5.3 Overige beheertaken

Doel Verhogen van de waardering van varende bezoekers voor kwaliteit Haarlemse waterwegen.

Effect indicator Oordeel van (varende) bezoekers aan Haarlem over de voorzieningen op en aan de wateren in Haarlem (rapportcijfer, bron: Onderzoek 'Pleziervaart op het Spaarne' ; 3-jaarlijkse meting)

R/S	7,0	7,4	-	6,9	-	-	7,5	-	-	7,7	-	-
	(2010)	(2013)	(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)

Prestatie Uitvoeren van gedeeltes van Ambitiekaart Haarlemse wateren (2017/408688)

Financiën

Progr. Bel. veld	Beheer en Onderhoud	Rekening 2018	Begroting 2019 na wijz.	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Lasten (exclusief mutaties reserves)								
51	Openbare ruimte en mobiliteit	68.829	74.245	75.057	77.472	77.541	78.253	78.817
52	Parkeren	11.019	12.900	12.295	12.489	12.730	12.736	12.714
53	Overige beheertaken	21.755	19.431	17.865	18.134	17.947	17.439	17.494
	Totaal lasten	101.603	106.576	105.217	108.095	108.219	108.428	109.024
Baten (exclusief mutaties reserves)								
51	Openbare ruimte en mobiliteit	-36.319	-39.473	-38.932	-39.542	-39.313	-39.123	-39.219
52	Parkeren	-21.760	-22.238	-22.543	-22.543	-22.543	-22.543	-22.543
53	Overige beheertaken	-20.032	-17.096	-17.246	-17.171	-17.182	-17.168	-17.168
	Totaal baten	-78.111	-78.806	-78.721	-79.257	-79.039	-78.834	-78.931
Saldo (exclusief mutaties reserves)								
52	Parkeren	-10.741	-9.338	-10.249	-10.054	-9.813	-9.807	-9.830
53	Overige beheertaken	1.723	2.335	619	963	765	271	326
51	Openbare ruimte en mobiliteit	32.511	34.772	36.126	37.930	38.228	39.130	39.598
	Totaal saldo	23.492	27.770	26.496	28.838	29.180	29.593	30.094
	Toevoegingen aan reserves	12.105	4.422	3.519	3.519	3.519	3.519	3.519
	Onttrekkingen aan reserves	-6.234	-3.213	-1.354	-1.482	-1.537	-1.357	-1.357
	Totaal saldo incl. mutaties reserves	29.362	28.979	28.661	30.875	31.162	31.755	32.256

Analyse saldo beleidsveld Openbare ruimte en mobiliteit

51 Openbare ruimte en mobiliteit	Bedrag
Bijgestelde begroting 2019 (exclusief reservemutaties)	34.772
Begroting 2020 (exclusief reservemutaties)	36.126
Verschil	1.354

5.1 Openbare ruimte en mobiliteit	bedrag	v/n
-----------------------------------	--------	-----

Toelichting lasten

De geraamde lasten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2020 € 0,8 miljoen hoger dan in 2019.	813	n
---	------------	----------

Meerjarenraming 2019-2023:

In de vorige meerjarenraming werd al met lagere lasten gerekend.	-107	v
--	------	---

Amendementen begroting 2019:

Extra bijdrage i.k.v. Afvalstoffenheffing i.k.v. Strat. Plan Afvalscheiding (SPA) (inc.)	-800	v
--	------	---

extra middelen initiatievenbudget (inc.)	-100	v
--	------	---

Diverse verschillen < € 100.000:	-16	v
----------------------------------	-----	---

2e en 3e Bestuursrapportage 2018:

Duurzame ledverlichting binnenstad. (inc.)	-175	v
--	------	---

Bijdrage voorziening gemeenschappelijke Regeling Bereikbaarheid Zuid-Kennemerland.	236	n
--	-----	---

Overname budget implementatie Omgevingswet uit programma 4 (inc.)	614	n
---	-----	---

Gebiedsgericht werken Spaarndam	-100	v
---------------------------------	------	---

Modernisering parkeren (inc.)	-200	v
-------------------------------	------	---

Overheveling budget initiatieven (inc.)	-101	v
---	------	---

Parkeerplaatsen Lidl (inc.)	-105	v
-----------------------------	------	---

Diverse verschillen < € 100.000:	-179	v
----------------------------------	------	---

Kadernota 2019/financiële voortgangsrapportage 2019:

Bij de kadernota zijn de subsidies, lonen en materiële kosten geïndexeerd.	917	n
--	-----	---

Actualisatie kapitaallasten	1.661	n
-----------------------------	-------	---

Onderhoud beweegbare bruggen.	337	n
-------------------------------	-----	---

Anterieure overeenkomsten	170	n
---------------------------	-----	---

Continueren en uitbreiden nachttrein (inc.)	110	n
---	-----	---

Extra kosten stormschade 2018 (inc.)	-264	v
--------------------------------------	------	---

5.1 Openbare ruimte en mobiliteit	bedrag	v/n
Vrijval voorziening Land inZicht (inc.)	-110	v
Ambitiekaart Haarlemse wateren	-93	v
Incidentele budgetten 2019 (Ambitiekaart Haarlemse wateren; Woningbouwinitiatieven; wijkraden en Bestemming rekeningresultaat 2018).	134	n
<i>Begroting 2020:</i>		
De kostenverdeling is geactualiseerd.	127	n
Afvalinzameling (areaaluitbreiding en hogere inzamelingskosten)	325	n
Implementatieplan Strategisch Plan Afvalbeheer (SPA).	779	n
Actualisatie kapitaallasten IP	-2.279	v
Stijging verbrandingsbelasting	160	n
Evaluatie oprichting kringloopbedrijf. (verwerking textiel en huisraad).	-100	v
Diverse verschillen < € 100.000.	-28	v

5.1 Openbare ruimte en mobiliteit	bedrag	v/n
Toelichting baten		
De geraamde baten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2020 € 0,5 miljoen lager dan in 2019.	541	n
<i>Meerjarenraming 2019-2023:</i>		
In de vorige meerjarenraming werd al met hogere baten gerekend.	-317	v
<i>Kadernota 2019/financiële voortgangsrapportage 2019:</i>		
Bij de Kadernota zijn de baten geïndexeerd.	-587	v
Niet meer doorrekenen kosten vegen in de afvalstoffenheffing	1.700	n
Minder doorrekening kosen vegen in rioolheffing.	700	n
Overige dekkingen investeringsplan		
<i>Begroting 2019:</i>		
De kapitaallasten in het investeringsplan zijn geactualiseerd.	874	n
Ontwikkelingen afvalstoffenheffing (zie ook lasten)	-957	v
Implementatieplan Strategisch Plan Afvalbeheer (SPA).	-779	v
Minder opbrengst afvalstoffenheffing als gevolg van lagere kosten bij de verwerking van textiele en huisraad (zie toelichting lasten).	100	n
Stijging verbrandingsbelasting.	-160	v
Diverse verschillen < € 100.000.	-33	v

Analyse saldo beleidsveld Parkeren

52 Parkeren	Bedrag
Bijgestelde begroting 2019 (exclusief reservemutaties)	-9.338
Begroting 2020 (exclusief reservemutaties)	-10.249
Verschil	-911

5.2 Parkeren	bedrag	v/n
Toelichting lasten		
De geraamde lasten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2020 € 0,6 miljoen lager dan in 2019.	-605	v
<i>Meerjarenraming 2019-2023:</i>		
<i>2e en 3e Bestuursrapportage 2018:</i>		
Vrijval incidentele lasten in het kader van autonome ontwikkelingen parkeren. (2e Berap 2018)	-50	v
Vrijval incidentele middelen uit hoofde van Coalitieakkoord Parkeren, straatparekern en Handhaving)3e Berap 2018).	-366	v
<i>Kadernota 2019/financiële voortgangsrapportage 2019:</i>		
Bij de kadernota zijn de subsidies, lonen en materiële kosten geïndexeerd.	125	n
<i>Begroting 2020:</i>		
Actualisatie kapitaallasten IP	-199	v
Diverse verschillen < € 100.000.	-115	v

5.2 Parkeren	bedrag	v/n
---------------------	---------------	------------

Toelichting baten

De geraamde baten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2020 € 0,3 miljoen hoger dan in 2019.

-306 v

Meerjarenraming 2019-2023:

Kadernota 2019/financiële voortgangsrapportage 2019:

Bij de kadernota zijn de baten geïndexeerd.

-306 v

Diverse verschillen < € 100.000.

Analyse saldo beleidsveld Overige beheertaken

5.3 Overige beheertaken	Bedrag
Bijgestelde begroting 2019 (exclusief reservemutaties)	2.335
Begroting 2020 (exclusief reservemutaties)	619
Verschil	-1.716

5.3 Overige beheertaken	bedrag	v/n
Toelichting lasten		
De geraamde lasten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2020 € 1,6 miljoen lager dan in 2019.	-1.566	v
<i>Meerjarenraming 2019-2023:</i>		
In de vorige meerjarenraming werd al met lagere lasten gerekend.	-182	v
<i>2e en 3e Bestuursrapportage 2018:</i>		
Verschuiving onttrekking reserve baggeren ivm Kleverlaan (inc.)	-120	v
Verschuiving onttrekking reserve ivm maatregelen duurzaamhedi (inc.)	-217	v
Verschuiving kapitaallasten cultuurpodia van Vastgoed naar Cultuur	110	n
Diverse verschillen < € 100.000.	-50	v
<i>Kadernota 2019/financiële voortgangsrapportage 2019:</i>		
Bij de kadernota zijn de subsidies, lonen en materiële kosten geïndexeerd.	116	n
Vrijval budget NEN meting en verduurzaming (inc.)	-250	v
Vrijval budget aanstelling accountmanager verkoop (inc.)	-101	v
Vrijval budget verkoop Vastgoed (inc.)	-400	v
Vrijval budget Risicoinventarisatie Havendienst (inc.)	-179	v
Nieuwe normbedragen onderhoudsbudget SRO.	157	n
<i>Begroting 2020:</i>		
De kostenverdeling is geactualiseerd.		
De kapitaallasten in het investeringsplan zijn geactualiseerd.	-490	v
Diverse verschillen < € 100.000.	40	n

5.3 Overige beheertaken	bedrag	v/n
Toelichting baten		
De geraamde baten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2020 € 0,2 miljoen lager dan in 2019.	-150	v
<i>Meerjarenraming 2019-2023:</i>		
In de vorige meerjarenraming werd al met lagere baten gerekend.	68	n
<i>2e en 3e Bestuursrapportage 2018:</i>		
Verkorten periode van huurderiving Dolhuijs.	-250	v
<i>Kadernota 2019/financiële voortgangsrapportage 2019:</i>		
Bij de kadernota zijn de baten geïndexeerd.	-232	v
Omzetting erfpacht in verkoop bloort eigendom R Peereboomweg.	363	n
Diverse verschillen < € 100.000.	-99	v

Reservemutatie per programma

Reservemutaties	Toevoegingen	Onttrekkingen
Mutatie 2020	3.519	1.354
Reserve Baggeren	219	
Reserve Kapitaallasten Maatschappelijk Nut	3.300	869
Reserve Grondexploitatie		170
Reserve Budgetoverheveling		40
Reserve Groei van de Stad		75
Reserve Vastgoed		200

Investerings programma 5

Ip-nr.	Omschrijving	Investering 2020
Investerings reeds besloten door de raad		
12.15	Vervanging betaalapparatuur Appelaargarage	242
12.15	Vervanging betaalapparatuur Cronjegarage	155
12.15	Vervanging betaalapparatuur Raaksgarage	300
12.15	Vervanging camera's in parkeergarage	140
12.18	Vervanging parkeervergunning systeem (vignetten)	160
63.19	Rioleringen	11.343
GOB.39	Spaarndam- aanleg parkeervoorziening Kerklaan	194
GOB.63	Rijksstraatweg- aanpassing tbv HOV	2.687
GOB.65	Parkeervoorziening Schalkstad	3.600
GOB.75	Middengebied Schalkwijk herinr. OR	700
GOB.91	Investering maatschappelijk nut (stelpost)	3.300
SZ.127	Museum het Dolhuys	1.600
VG.ON	Levensduurverlengend onderhoud gemeentelijk bezit	200
WZ.06	Wandelpromenade Sanden/Pratten/Engelenburg	3.180
WZ.07	Vervanging kade Spaarne (Melkbrug- Gravestenenbrug)	1.414
Investerings waarover nog een raadsbesluit moet worden genomen		
64.04 a	Integraal Waterplan Haarlem (incl. Waarderpolder)	1.276
64.04 b	Waterplan Schalkwijk/ o.a. Water langs Aziëweg	500
FTS.00	Kadernota 2018 Fietsparkeren (incl. Groenmarkt)	2.000
GOB.23	Reconstructie Nieuwe Groenmarkt	65
GOB.25	Reconstructie Nassaulaan	50
GOB.43	Schoterbos -vervolgfasen	1.750
GOB.52	Vervanging kade Zuider Buitenspaarne, Vijverlaan	300
GOB.58	Vervanging kade Buitenzorgkade	650
GOB.60	Fietsknelpunten rond Kennemerplein en Schoterweg	1.400
GOB.61	Fietsparkeergarage Raaks	995
GOB.62	Herinrichting Houtplein	2.400
GOB.64	Aanpassing kruising Jan Gijzenkade/P.C. Boutenstraat	100
GOB.67	Herinrichten Prins Bernhardlaan	50
GOB.70	Bereikbaar houden Schalkwijk (Amerikaweg)	2.800
GOB.72	Waterverbinding Floris van Adrichemlaan (incl Poort van Boerhaave grachtje)	250
GOB.73	Groenherstel Schalkwijk	500
GOB.74	LV-verbinding Entree-oost ter hoogte van St. Jacob	10
GOB.77	Schalkstad openbare ruimte aan Noord, Oost en Zuid-zijde (buiten grex)	350
GOB.78	Integrale vernieuwing openb.ruimte Meerwijk	1.000

Ip-nr.	Omschrijving	Investering 2020
GOB.79	Integrale vernieuwing openb.ruimte Zuiderpolder	2.000
GOB.80	Bruggen: Schalkwijkerbrug vervanging	200
GOB.84	Schouwbroekerplas saneren en herinrichten	100
GOB.90	Vervangen openbare verlichting/gekoppeld aan besluit 2016/052071	400
SOR.00	SOR - Duurzame mobiliteit	2.000
SOR.01	SOR - Water, groen, klimaatadaptatie, ecologie	2.000
Totaal bruto investeringen		52.361
Investeringsbijdragen		
GOB.60	Fietsknelpunten rond Kennemerplein en Schoterweg - bijdrage	750-
GOB.62	Herinrichting Houtplein - bijdrage	2.400-
GOB.63	Rijksstraatweg- aanpassing tbv HOV - bijdrage	2.287-
GOB.65	Parkeervoorziening Schalkstad - bijdrage	3.600-
GOB.75	Middengebied Schalkwijk herinr. OR - bijdrage	100-
GOB.77	Schalkstad openbare ruimte - bijdrage	250-
Totaal netto investeringen		42.974

Risico's

Er zijn twee risico's met financieel gevolg geïdentificeerd binnen programma 5, deze risico's zijn terug te vinden in de [bijlage 5.11](#) en leiden tot een benodigde weerstandscapaciteit van € 0,2 miljoen.

CLUSTER BURGER EN BESTUUR

Inleiding en context

In het cluster Burger en Bestuur gaat het over het goed besturen van de stad en de zorg voor veiligheid. Het besturen van de stad gebeurt door het college en de gemeenteraad in samenspraak met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. Het is belangrijk dat Haarlemmers vertrouwen hebben en behouden in de besluiten die worden genomen.

Veiligheid is een basisvoorwaarde voor een leefbare stad. De gemeente speelt een grote rol bij de zorg voor veiligheid. Daarbij gaat het om het verkleinen van veiligheidsrisico's, adequaat optreden bij een crisis en handhaving van de regels. Dit alles draagt bij aan het gevoel van veiligheid en daarmee aan de leefbaarheid en het functioneren van de stad. Ook werkt de gemeente samen met zoveel mogelijk inwoners, organisaties en bedrijven.

De begroting is opgesteld naar de vastgestelde kaders van de Kadernota 2019. Hierin waren de gevolgen van de meicirculaire nog niet verwerkt. De uitkomst van de primaire begroting was dan ook niet sluitend. Daarom zijn voorstellen ter besluitvorming voorgelegd (Uitwerking taakstellingen) waar na deze (1^e begrotings)wijziging een sluitende meerjarenraming kan worden aangeboden. Door planningsrealisme en het doorschuiven van investeringen loopt de schuldenlast van Haarlem minder op. Om het incidentele tekort voor 2020 en 2021 te dichten worden eenmalig reserves aangewend. Zo is er sprake van een structureel begrotingsevenwicht.

Onderliggende programma's

Het cluster Burger en bestuur bestaat uit twee programma's:

Programma 6: *Burger, bestuur en veiligheid* gaat over de dienstverlening naar inwoners en bedrijven en het gebruik van digitale gegevens. Ook gaat dit programma over het gemeentelijk bestuur dat begrijpelijk communiceert en participatie bevordert. Het bestrijden van overlast, criminaliteit en ondermijning versterken de openbare orde en veiligheid.

Programma 7: *Algemene dekkingsmiddelen en overhead* beschrijft de uitgangspunten die Haarlem hanteert bij het bepalen van de hoogte van lokale belastingen en woonlasten. Hierin staat wat wordt bedoeld met Haarlem als financieel gezonde stad en hoe de gemeente dit voor elkaar krijgt.

Hoofdkoers

Dienstverlening

Dienstverlening aan inwoners, bedrijven en bestuur is het werk van de hele ambtelijke organisatie. Het Klantcontactcentrum (KCC) verzorgt in veel gevallen het eerste contact van inwoners en bedrijven met de ambtelijke organisatie. De bereikbaarheid van de organisatie is de basis voor het vertrouwen in het bestuur. Producten en diensten van het KCC, met name burgerzaken, veranderen regelmatig door wijzigingen in wet- en regelgeving. De verwachting voor de komende jaren is een toename aan regeldruk. De kwaliteit van dienstverlening wordt mede bepaald door de middelen die beschikbaar zijn en de mogelijkheid om nieuwe technologie in te zetten om de dienstverlening te verbeteren.

Bestuur

Betere samenwerking met inwoners, ondernemers en partners in de stad (participatie) vraagt om een bestuur dat begrijpelijk communiceert en participatie bevordert. Onder het motto 'Samen maken we de Stad' voert de gemeente het Actieprogramma Nieuwe Democratie ([2019/316944](#)) uit. Op het gebied van duurzaamheid, werkgelegenheid, zorg voor elkaar, groen, sociaal,

ondernemerschap én leefbaarheid pakt de organisatie in de vijf deelgebieden van Haarlem en stadsbreed veel maatschappelijke doelstellingen op in samenwerking met Haarlemmers, partners en ondernemers. Ook helpt de gemeente bij het realiseren van maatschappelijke initiatieven uit de stad (overheidsparticipatie).

De gemeente geeft ruimte aan Haarlemmers om eerder en op nieuwe wijze mee te denken bij het besluitvormingsprocessen van de gemeente (participatie en inspraak). In 2020 starten experimenten met het overdragen van zeggenschap aan inwoners, zoals een buurtbegroting, gelote wijkraad en right2challenge.

Het besturen van de stad, dienstverlening aan inwoners en ondernemers en participatie zijn gebaat bij goede informatievoorziening. Het versterken van de gebruiksvriendelijkheid en betrouwbaarheid van gemeentelijke gegevens uit basisregistraties, eigen registraties en onderzoek draagt daar aan bij. In 2020 werkt de gemeente aan deze zaken en aan veranderingen die voortkomen uit wetswijzigingen zoals in de Waardering Onroerende Zaken (WOZ) en de overgang van de Wet Kenbaarheid Publiekrechtelijke Beperkingen (WKBP). Daarnaast versterkt de gemeente de samenhang tussen de verschillende geo-basisregistraties.

Om de ambities van de gemeente Haarlem waar te maken, moeten de belangen van Haarlem goed bekend zijn bij partners en stakeholders en is het nodig samen met anderen op te trekken. Dat kan de provincie zijn of het Rijk, maar ook andere gemeenten, al dan niet in de regio. Er liggen specifieke kansen: in de Metropoolregio Amsterdam (MRA) omdat hier concrete afspraken kunnen worden gemaakt over de bereikbaarheid en leefkwaliteit van Haarlem, en omdat vanuit de MRA de gesprekken met het Rijk worden gevoerd. De EU zoekt steeds meer direct de samenwerking met regio's en steden. Samenwerking kan het effect van de middelen die de gemeente zelf inzet vergroten.

Haarlem draagt actief bij aan het stedennetwerk G40. Via de G40 en de VNG kan Haarlem haar belangen bij belangrijke onderwerpen inbrengen. In 2020 zijn afstemming over de implementatie van het klimaatakkoord, de vorming van de regionale energiestrategie en de invoering van de Omgevingswet aan de orde. Haarlem profileert zich in Europa via het Urban Agenda partnerschap voor Innovatief en verantwoord aanbesteden, zie ook paragraaf 1.1.

Openbare orde en veiligheid

Veiligheid is een basisvoorwaarde voor een goed functionerende en leefbare stad. Een intensieve samenwerking met politie, openbaar ministerie, de Veiligheidsregio Kennemerland en diverse andere partijen kan de veiligheid vergroten, criminaliteit en ondermijning van de samenleving voorkomen en tegengegaan.

Om criminaliteit, ondermijning en overlast in de openbare ruimte te voorkomen en tegen te gaan, is de Nota Integraal Veiligheids- en handhavingsbeleid 2019-2022 ([2018/814461](#)) vastgesteld. In het Actieprogramma IVH ([2018/872021](#)) staat een uitwerking per jaar en in concrete activiteiten.

Ondermijning van de samenleving door georganiseerde criminaliteit is een belangrijke prioriteit voor 2020. De integrale aanpak van project Lelie en de wijkaanpak Rozenprieel worden voortgezet. Beide projecten hebben onder andere tot doel om ondermijning tegen te gaan en de weerbaarheid binnen deze buurten te versterken.

De gemeente handhaaft in wijken in samenspraak met inwoners en politie op die handhavingsthema's die in de wijken het meest spelen.

Het beleid voor die taken waarbij de gemeente zowel als vergunningverlener, toezichthouder en handhaver optreedt, is vastgelegd in het Beleidsplan Vergunningen, toezicht en handhaving 2019 ([2019/113275](#)). De uitwerking per jaar in concrete activiteiten wordt gedaan in het Uitvoeringsprogramma VTH ([2019/009157](#)). De voorbereiding op de inwerkingtreding van de Omgevingswet is in volle gang.

Een veilige stad kan niet zonder een professionele brandweezorg en instandhouding van een adequate en professionele crisisorganisatie. De uitvoering hiervan ligt grotendeels bij de gemeenschappelijke regeling [Veiligheidsregio Kennemerland \(VRK\)](#). Voor 2020 is met name de invoering van de gewijzigde bluswatervoorziening een belangrijk doel.

Algemene dekkingsmiddelen en overhead

De ambities waarmee de gemeente de komende jaren aan de slag gaat vragen om investeringen. Een toekomstbestendig Haarlem op het gebied van duurzaamheid, energie en mobiliteit, klaar voor een veranderend klimaat, met verbeteringen in het sociaal domein, gaat niet zonder investeringen. Ook een groeiend Haarlem, met meer woningen en voorzieningen vraagt om investeringen. De schuldenlast van Haarlem stijgt, maar wordt begrensd tot een schuldquote van 120%. Haarlem blijft financieel gezond. De algemene reserve blijft van ruim voldoende omvang om risico's op te kunnen vangen. Er wordt een goede risico-inschatting gemaakt en blijvend ingezet op schuldvermindering.

De belastingen stijgen niet meer dan de inflatie, met uitzondering van de Onroerende Zakenbelasting (OZB). Omdat de WOZ waarde in Haarlem sterker stijgt dan het landelijk gemiddelde krijgt de gemeente Haarlem een korting op de algemene uitkering van €2 miljoen. Conform de vastgestelde Kadernota 2019 is besloten om €1 miljoen hiervan te compenseren via de OZB woningen. Afval- en rioolheffing blijven 100% kostendekkend. De woonlasten stijgen in 2020 vanwege de verhoging van de OZB en de geplande investeringen voor het verder scheiden van afval.

De kosten die de gemeente maakt voor het uitvoeren van haar taken (overhead) zijn transparant. Bij de begroting komt een overzicht waarmee in één oogopslag voor de Haarlemmer duidelijk is wat de inkomsten van de gemeente zijn en waar dit geld aan uitgegeven wordt.

Programma 6 Burger, bestuur en veiligheid

Commissie	Bestuur
(Coördinerende) Portefeuilles	Bestuurszaken en organisatie, Openbare orde en Veiligheid, Dienstverlening
Afdeling(en)	Klantcontactcentrum, Data Informatie en Analyse, Veiligheid en Handhaving, Vergunningen Toezicht en Handhaving, Bestuur en Communicatie

Programmadoelstelling (missie)

De programmadoelstelling is dat Haarlem een eigentijds bestuur heeft dat een goede relatie met de burger onderhoudt, waarbij gestreefd wordt naar een goed functionerende, leefbare en veilige stad, met een gezonde financiële situatie.

Kaderstellende beleidsnota's

- Nota Integraal Veiligheids- en handhavingsbeleid 2019-2022 ([2018/814461](#))
- Beleidsplan Vergunningen, toezicht en handhaving 2019 ([2019/113275](#))

Doelenboom Programma 6 'Burger, bestuur en veiligheid'

Beleidsveld	Doel	Effectindicator	Prestatie	Prestatie-indicator
6.1 Dienstverlening	Dienstverlening KCC (en burgerzaken) voldoet aan de wensen en verwachtingen van inwoners en bedrijven.	Gemiddeld rapportcijfer voor de klanttevredenheid KCC	Binnen het kwaliteitsmanagement systeem bewaken van kwaliteit klantencontacten, producten en diensten.	Telefonische bereikbaarheid; snelheid beantwoording telefoonverkeer
		Net Promotor Score		Wachttijd vrije inloop in minuten
		Aantal klachten over de dienstverlening		Wachttijd afspraken in minuten
		Score bereikbaarheid organisatie		
6.2 Gemeentelijk bestuur	Meer Haarlemmers participeren in het besturen van de stad	Het oordeel van inwoners, ondernemers en partners over de mate waarin ze kunnen participeren	Uitvoering van het actieprogramma Nieuwe Democratie 2019 - 2022	Aantal uitgevoerde pilots omtrent zeggenschap
				Aantal door de gemeente georganiseerde burger adviespanels
6.3 Openbare orde en veiligheid	Leefbaarheid van wijken en buurten verbeteren door de aanpak van fysieke en sociale overlast	Aantal overlastmeldingen bij de gemeente	Inzet handhaving d.m.v. aanspreken, waarschuwen en boetes uitdelen	Aantal gepleegde handhavingsinterventies; boetes gericht op het verminderen van overlast
			Aanpakken overlast samen met partners	Aantal gepleegde handhavingsinterventies; waarschuwingen gericht op het verminderen van overlast
Minder criminaliteit in Haarlem.		Het percentage Haarlemmers dat Haarlem een (zeer) veilige stad vindt	De gemeente Haarlem voert de regie op de aanpak van criminaliteit.	Aantal gepleegde handhavingsinterventies
		Aantal geregistreerde misdrijven	De gemeente voert de geplande acties uit en behaalt de doelen van het Actieprogramma Veiligheid en Handhaving 2020	Evaluatie Actieprogramma 2020
		Aantal gewelds- en seksuele misdrijven (BZK)		
		Aantal diefstallen uit woning (BZK)		
		Aantal winkeldiefstallen (BZK)		
		Aantal vernielingen en misdrijven tegen de openbare orde (BZK)		
		Verwijzingen naar Halt (BZK)		
		Het percentage jongeren met een delict voor de rechter (BZK)		

Beleidsvelden

Beleidsveld 6.1 Dienstverlening

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

BV 6.1 Dienstverlening

Doel De dienstverlening van het klantencontactcentrum (KCC) en burgerzaken voldoet aan de wensen en verwachtingen van inwoners en bedrijven.

Effect indicator Een gemiddeld rapportcijfer voor de klanttevredenheid van het klantencontactcentrum (KCM)

R/S	8 (2018)	- (2019)	≥7 (2020)	≥7 (2021)	≥7 (2022)	≥7 (2023)	≥7 (2024)
-----	-------------	-------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------

Effect indicator Net promotor score van het klantencontactcentrum (KCM). Hiermee wordt inzichtelijk hoeveel mensen de dienstverlening positief beoordelen (9 of hoger) ten opzichte van die het lager beoordelen (6 of lager). De range is tussen -100 (iedereen 6 of lager) en +100 (iedereen 9 of hoger).

R/S	6 (2018)	- (2019)	>0 (2020)	>0 (2021)	>0 (2022)	>0 (2023)	>0 (2024)
-----	-------------	-------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------

Effect indicator Het aantal klachten over de dienstverlening van het klantencontactcentrum (klachten coördinator)

R/S	112 (2018)	- (2019)	<90 (2020)	<80 (2021)	<80 (2022)	<80 (2023)	<80 (2024)
-----	---------------	-------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Effect indicator De score telefonische bereikbaarheid van de organisatie gemeten en uitgevoerd door een onafhankelijk bureau (Telan)

R/S	5,7 (2018)	- (2019)	>6 (2020)	>6,5 (2021)	>7 (2022)	>7 (2023)	>7 (2024)
-----	---------------	-------------	--------------	----------------	--------------	--------------	--------------

Prestatie Het bewaken van de kwaliteit van de klantencontacten, producten en diensten binnen het kwaliteitsmanagement systeem

Prestatie indicator Het percentage inkomend telefoonverkeer dat binnen de 60 seconden wordt beantwoord (Regiebord gemeente Haarlem)

R/S	56% (2018)	- (2019)	>75% (2020)	>75% (2021)	>75% (2022)	>75% (2023)	>75% (2024)
-----	---------------	-------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------

Prestatie indicator De gemiddelde wachttijd in minuten van bezoekers aan de gemeente Haarlem zonder afspraak (vrije inloop) (Orchestra)

R/S	20 (2018)	- (2019)	≤25 (2020)	≤25 (2021)	≤25 (2022)	≤25 (2023)	≤25 (2024)
-----	--------------	-------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Prestatie indicator De gemiddelde wachttijd in minuten van bezoekers aan de gemeente Haarlem met afspraak (Orchestra)

R/S	4,6 min (2018)	- (2019)	≤10 min (2020)	≤10 min (2021)	≤10 min (2022)	≤10 min (2023)	≤10 min (2024)
-----	-------------------	-------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

Beleidsveld 6.2 Gemeentelijk bestuur

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

BV 6.2 Gemeentelijk bestuur

Doel Meer Haarlemmers participeren in het besturen van de stad

Effect indicator % Haarlemmers dat het (helemaal) eens is met de stelling dat de gemeente inwoners voldoende betrekt bij haar plannen, activiteiten en voorzieningen (Omnibusonderzoek). *Betreft nieuwe indicator. Nulmeting vindt plaats in 2019.*

R/S		- (2019)	25 (2020)	25 (2021)	25 (2022)	25 (2023)	25 (2024)
-----	--	-------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------

Effect indicator % Haarlemmers dat het (helemaal) eens is met de stelling dat inwoners en organisaties voldoende ruimte krijgen om ideeën en initiatieven te realiseren (Omnibusonderzoek). *Betreft nieuwe indicator. Nulmeting vindt plaats in 2019.*

R/S		- (2019)	30 (2020)	30 (2021)	30 (2022)	30 (2023)	30 (2024)
-----	--	-------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------

Prestatie Uitvoering van het actieprogramma Nieuwe Democratie 2019 2022 ([2019/316944](#))

Prestatie indicator Aantal uitgevoerde pilots waarin is onderzocht hoe zeggenschap aan buurt, wijk of stad wordt overgedragen (bron)

R/S		1 (2019)	2 (2020)	2 (2021)	2 (2022)	2 (2023)	2 (2024)
-----	--	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------

Prestatie indicator Aantal door de gemeente georganiseerde burger adviespanels (bron)

R/S		1 (2019)	2 (2020)	2 (2021)	2 (2022)	2 (2023)	2 (2024)
-----	--	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------

Beleidsveld 6.3 Openbare orde en veiligheid

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

BV 6.3 Openbare Orde en Veiligheid

Doel De leefbaarheid van wijken en buurten verbeteren door de aanpak van fysieke en sociale overlast.

Effect indicator Het aantal overlastmeldingen bij de gemeente. Het gaat hierbij om de thema's afval, jeugd, honden, parkeren, fietsen, dak- en thuislozen en rijdend verkeer (gemeentelijke registratie).

R/S	4.855 (2016)	4.445 (2017)	5.612 (2018)	- (2019)	5.500 (2020)	5.500 (2021)	5.500 (2022)	5.500 (2023)	5.500 (2024)
------------	-----------------	-----------------	-----------------	-------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------

Prestatie Gemeentelijke handhaving handhaaft op afval, jeugd, honden, parkeren, fietsen, dak- en thuislozen en rijdend verkeer door middel van aanspreken, waarschuwen en boetes uitdelen.

Prestatie De gemeente werkt samen met andere partners in de aanpak tegen overlast. De Haarlemse taken voor milieutoezicht, inclusief de horeca, niet zijnde acties vanuit de Drank- en horecawet, zijn ondergebracht bij de Omgevingsdienst IJmond (ODIJ).

Prestatie indicator Het aantal gepleegde handhavingsinterventies: boetes gericht op het verminderen van overlast (gemeentelijke registratie)

R/S	15.400 (2016)	13.270 (2017)	11.878 (2018)	13.300 (2019)	13.300 (2020)	13.300 (2021)	13.300 (2022)	13.300 (2023)	13.300 (2024)
------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------

Prestatie indicator Het aantal gepleegde handhavingsinterventies: waarschuwingen gericht op het verminderen van overlast (gemeentelijke registratie)

R/S	3.270 (2016)	3.150 (2017)	4.095 (2018)	3.150 (2019)	4.000 (2020)	4.000 (2021)	4.000 (2022)	4.000 (2023)	4.000 (2024)
------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------

Doel Minder criminaliteit in Haarlem.

Effect indicator Het percentage Haarlemmers dat Haarlem een (zeer) veilige stad vindt (Omnibusonderzoek)

R/S	64% (2010)	81% (2014)	80% (2015)	81% (2016)	80% (2017)	81% (2018)	81% (2019)	81% (2020)	81% (2021)	81% (2022)	81% (2023)	81% (2024)
------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Effect indicator Het aantal geregistreerde misdrijven per 1.000 inwoners (CBS).

R/S	89 (2010)	70 (2014)	66 (2015)	62 (2016)	53 (2017)	51 (2018)	48 (2019)	47 (2020)	46 (2021)	45 (2022)	44 (2023)	44 (2024)
------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------

Effect indicator Het aantal gewelds- en seksuele misdrijven per 1.000 inwoners (CBS)(BZK)

R/S	6,3 (2012)	5,7 (2014)	5,0 (2015)	5,0 (2016)	4,4 (2017)	4,3 (2018)	4,2 (2019)	4,0 (2020)	4,0 (2021)	4,0 (2022)	4,0 (2023)	4,0 (2024)
-----	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Effect indicator Het aantal diefstallen uit woning per 1.000 inwoners (CBS)(BZK)

R/S	5,2 (2012)	5,0 (2014)	4,1 (2015)	2,9 (2016)	2,9 (2017)	2,9 (2018)	2,9 (2019)	2,8 (2020)	2,8 (2021)	2,8 (2022)	2,8 (2023)	2,8 (2024)
-----	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Effect indicator Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners (CBS)(BZK)

R/S	3,6 (2012)	3,5 (2014)	3,6 (2015)	3,5 (2016)	2,6 (2017)	2,4 (2018)	2,6 (2019)	2,4 (2020)	2,4 (2021)	2,4 (2022)	2,4 (2023)	2,4 (2024)
-----	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Effect indicator Het aantal vernielingen en misdrijven tegen de openbare orde (per 1.000 inwoners) (CBS)(BZK)

R/S	11,3 (2012)	11,2 (2014)	9,6 (2015)	8,9 (2016)	8,6 (2017)	7,1 (2018)	7,0 (2019)	7,0 (2020)	7,0 (2021)	7,0 (2022)	7,0 (2023)	7,0 (2024)
-----	----------------	----------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Effect indicator Het aantal verwijzingen naar Halt per 10.000 inwoners (12-17 jaar) bureau Halt (BZK)

R/S	200 (2013)	165 (2014)	209 (2015)	177 (2016)	210 (2017)	172 (2018)	200 (2019)	200 (2020)	200 (2021)	200 (2022)	200 (2023)	200 (2024)
-----	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Effect indicator Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen (Verwey Jonker Instituut) (BZK)

R/S	3,56% (2000)	2,18% (2014)	1,98% (2015)	- (2016)	- (2017)	- (2018)	- (2019)	1,98% (2020)	1,98% (2021)	1,98% (2022)	1,98% (2023)	1,98% (2024)
-----	-----------------	-----------------	-----------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------

Prestatie De gemeente Haarlem voert de regie op de aanpak van criminaliteit. De gemeente werkt hierbij samen met ketenpartners uit het zorg- en veiligheidsdomein zoals de Veiligheidsregio Kennemerland. Bij verstoringen van de openbare orde worden, waar mogelijk, bestuursrechtelijke interventies toegepast.

Prestatie indicator Het aantal gepleegde handhavingsinterventies: bestuursrechtelijke interventies gericht op het verminderen van criminaliteit (Gemeentelijke registratie).

R/S				338 (2016)	494 (2017)	718 (2018)	494 (2019)	500 (2020)	500 (2021)	500 (2022)	500 (2023)	500 (2024)
-----	--	--	--	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Prestatie De gemeente voert de geplande acties uit en behaalt de doelen van het Actieprogramma Veiligheid en Handhaving 2020 op in ieder geval de volgende geprioriteerde thema's: ondermijning, zorg en veiligheid, leefbaarheid wijken, jeugd en veiligheid en high impact crimes.

Prestatie indicator Het percentage uitgevoerde acties van het totale Actieprogramma 2020 (gemeentelijke registratie). Betreft nieuwe indicator. Nulmeting vindt plaats in 2019.

R/S							90% (2019)	90% (2020)	90% (2021)	90% (2022)	90% (2023)	90% (2024)
-----	--	--	--	--	--	--	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Financiën

Progr. Bel. veld	Burger, Bestuur en Veiligheid	Rekening 2018	Begroting 2019 na wijz.	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Lasten (exclusief mutaties reserves)								
61	Dienstverlening	7.168	7.038	6.691	6.927	6.962	6.911	6.908
62	Gemeentelijk bestuur	5.368	5.881	5.929	5.858	5.667	5.672	5.672
63	Openbare orde en veiligheid	26.623	27.328	27.858	28.417	27.532	27.348	27.345
	Totaal lasten	39.160	40.246	40.478	41.202	40.161	39.931	39.926
Baten (exclusief mutaties reserves)								
61	Dienstverlening	-3.465	-2.182	-2.209	-2.210	-2.210	-2.214	-2.214
62	Gemeentelijk bestuur	-41	0	-45	-45	0	0	0
63	Openbare orde en veiligheid	-9.186	-7.177	-7.315	-7.367	-6.632	-6.632	-6.632
	Totaal baten	-12.693	-9.360	-9.570	-9.623	-8.843	-8.846	-8.846
Saldo (exclusief mutaties reserves)								
61	Dienstverlening	3.703	4.855	4.482	4.717	4.751	4.697	4.695
62	Gemeentelijk bestuur	5.327	5.881	5.884	5.813	5.667	5.672	5.672
63	Openbare orde en veiligheid	17.437	20.150	20.542	21.050	20.900	20.715	20.713
	Totaal saldo	26.467	30.887	30.908	31.579	31.318	31.085	31.079
	Toevoegingen aan reserves	430	0	0	0	0	0	0
	Onttrekkingen aan reserves	-100	-613	-150	0	0	0	0
	Totaal saldo incl. mutaties reserves	26.797	30.274	30.758	31.579	31.318	31.085	31.079

Analyse saldo beleidsveld Dienstverlening

61 Dienstverlening	Bedrag
Bijgestelde begroting 2019 (exclusief reservemutaties)	4.855
Begroting 2020 (exclusief reservemutaties)	4.482
Verschil	-374

6.1 Dienstverlening

Toelichting lasten

De geraamde lasten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2020 € 0,346 miljoen lager dan in 2019.

-346 v

Meerjarenraming 2019-2023:

In de vorige meerjarenraming werd al met lagere lasten gerekend

-544 v

2e en 3e bestuursrapportages 2018:

In 2019 was er incidenteel budget voor inhuur

-200 v

In 2019 was er incidenteel budget voor basisregistratie grootschalige topografie

-100 v

Kadernota 2019/financiële voortgangsrapportage 2019:

De kapitaallasten in het investeringsplan zijn geactualiseerd.

181 n

Begroting 2020

De kostenverdeling is geactualiseerd.

350 n

Diverse verschillen < € 100.000.

-33 v

6.1 Dienstverlening

Toelichting baten

De geraamde baten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2020 € 0,027 miljoen lager dan in 2019.

27 n

Diverse verschillen < € 100.000.

27 n

Analyse saldo beleidsveld Gemeentelijk bestuur

62 Gemeentelijk bestuur	Bedrag
Bijgestelde begroting 2019 (exclusief reservemutaties)	5.881
Begroting 2020 (exclusief reservemutaties)	5.884
Verschil	3

6.2 Gemeentelijk bestuur	bedrag	v/n
--------------------------	--------	-----

Toelichting lasten

De geraamde lasten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2020 € 0,048 miljoen hoger dan in 2019.	48	n
--	----	---

Diverse verschillen < € 100.000.	48	n
----------------------------------	----	---

6.2 Gemeentelijk bestuur	bedrag	v/n
--------------------------	--------	-----

Toelichting baten

De geraamde baten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2020 € 0,045 miljoen hoger dan in 2019.	-45	v
---	-----	---

Diverse verschillen < € 100.000.	-45	v
----------------------------------	-----	---

Analyse saldo beleidsveld Openbare orde en veiligheid

63 Openbare orde en veiligheid	Bedrag
Bijgestelde begroting 2019 (exclusief reservemutaties)	20.150
Begroting 2020 (exclusief reservemutaties)	20.542
Verschil	392

6.3 Openbare orde en veiligheid	bedrag	v/n
Toelichting lasten		
De geraamde lasten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2020 € 0,53 miljoen hoger dan in 2019.	530	n
<i>2e en 3e bestuursrapportages 2018:</i>		
In 2019 was er incidenteel budget voor handhaving airbnb	-100	v
<i>Kadernota 2019/financiële voortgangsrapportage 2019:</i>		
Bij de kadernota zijn de subsidies, lonen en materiële kosten geïndexeerd.	338	n
Voor de begeleiding van ex-gedetineerden zijn structurele middelen beschikbaar gesteld.	150	n
Het project Lelie wordt gecontinueerd.	140	n
<i>Begroting 2020:</i>		
De kapitaallasten in het investeringsplan zijn geactualiseerd.	-114	v
Diverse verschillen < € 100.000.	116	n

6.3 Openbare orde en veiligheid	bedrag	v/n
Toelichting baten		
De geraamde baten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2020 € 0,138 miljoen hoger dan in 2019.	-138	v
Diverse verschillen < € 100.000.	-138	v

Reservemutatie per programma

Reservemutaties	Toevoegingen	Onttrekkingen
Mutatie 2020		150
Reserve Participatie en Leefbaarheid		150

Investerings programma 6

IP-nr	Omschrijving	Investering 2020
	Investerings gemandateerd door raad aan college	
DV.07	Website fase 2	55
	Totaal netto investeringen	55

Risico's

Er zijn tien risico's met financieel gevolg geïdentificeerd binnen programma 6, deze risico's zijn terug te vinden in de [bijlage 5.11](#) en leiden tot een benodigde weerstandscapaciteit van € 2,4 miljoen.

Programma 7 Algemene dekkingsmiddelen en overhead

Commissie	Bestuur
(Coördinerende) Portefeuilles	Financiën en Bedrijfsvoering
Afdeling(en)	Concerncontrol, Financiën, Interne Dienstverlening, Informatievoorziening, Facilitaire Zaken, Juridische Zaken en HRM

Programmadoelstelling (missie)

Het programma Algemene dekkingsmiddelen en overhead is een andersoortig programma dan de zes beleidsinhoudelijke programma's. In dit programma verantwoordt gemeente Haarlem de voornaamste inkomstenposten, zoals de baten uit de algemene uitkering (het gemeentefonds) en de opbrengsten uit gemeentelijke belastingen en heffingen, voor zover vrij aanwendbaar. Daarnaast geeft dit programma inzicht in de verhouding tussen ondersteunend personeel (overhead) en het primaire proces van de gemeente Haarlem.

De financiën van Haarlem worden elders in deze begroting inhoudelijk toegelicht. Financiële indicatoren staan in paragraaf 3.1.

Kaderstellende beleidsnota's

- Coalitieprogramma Duurzaam doen [2018-2022](#)
- Informatienota Meicirculaire 2019 ([2019/501893](#))
- Investeringsplan 2020-2024 ([Bijlage 5.1](#))
- Kadernota 2019 ([2019/372251](#))
- Budgethoudersregeling ([2019/144491](#))
- Nota reserves en voorzieningen 2016-2020 ([2016/253878](#))
- Financiële verordening gemeente Haarlem ([2016/593253](#))
- Nota activabeleid ([2017/014585](#))
- Nota verbonden partijen 2015 ([2014/475087](#))
- Hoofdlijnen vernieuwing Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) ([Rijksoverheid](#))
- Nota Garanties en leningen ([2013/34361](#))

Doelenboom Programma 7 'Algemene dekkingsmiddelen en overhead'

Beleidsveld	Doel	Effectindicator	Prestatie	Prestatie-indicator
7.1 Lokale belastingen & heffingen	De gemeentelijke belastingtarieven stijgen niet meer dan met inflatie (m.u.v. tarieven toeristenbelasting)	Totale opbrengst belastingen	Een (meerjaren-)begroting ter vaststelling aanbieden waarin de belastingtarieven niet meer dan met inflatie zijn verhoogd.	
	Afalstoffen- en rioolheffing zijn kostendekkend	Mate van kostendekkendheid van de rioolheffing	De gemeente stelt de rioolheffing kostendekkend vast.	
		Mate van kostendekkendheid van de afvalstoffenheffing	De gemeente stelt de afvalstoffenheffing kostendekkend vast.	
De OZB wordt niet meer dan met inflatie verhoogd en de afval- en rioolheffing zijn kostendekkend	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishoudens (BZK)			
	Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishoudens (BZK)			
7.2 Algemene dekkingsmiddelen	Een duurzaam financieel gezonde stad.		De gemeente biedt een materieel sluitende begroting voor 2020 tot en met 2022 aan.	Een sluitende begroting, de uitgaven worden gedekt door de ontvangsten.
			De gemeente beperkt de schuldenlast tot een netto schuldquote van maximaal 120%.	Netto schuldquote
7.3 Overhead	Optimale ondersteuning en aansturing van het primaire proces van de gemeentelijke organisatie.	Externe inhuur (BZK)	De gemeente geeft de overheadkosten transparant weer.	Overheadkosten (BZK)
		Formatie (BZK)		
		Bezetting (BZK)	De gemeente laat het aandeel overhead niet stijgen t.o.v. de productieve activiteiten.	
		Apparaatskosten (BZK)		

Context en achtergronden

Dit programma gaat over de financiën van de gemeente, onderverdeeld in drie beleidsvelden: de belastingen en heffingen die de gemeente oplegt, de algemene dekkingsmiddelen en de overhead.

Lokale belastingen en heffingen

Meer achtergrondinformatie over lokale belastingen en heffingen is te vinden onder paragraaf 3.2 Lokale heffingen.

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorziene uitgaven

Algemene dekkingsmiddelen zijn gelden die de gemeente vrij kan besteden binnen de wet- en regelgeving. Deze gelden zijn voornamelijk afkomstig uit de algemene uitkering en belastingen. In onderstaande tabel zijn de algemene dekkingsmiddelen en de raming voor onvoorziene uitgaven gespecificeerd.

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorziene uitgaven	Rekening 2018	Begroting 2019 na wijz.	Begroting 2020
Beleidsveld 5.1 Openbare ruimte en mobiliteit			
Precariobelasting overig	797	775	786
Beleidsveld 5.2 Parkeren			
Parkeerbelastingen	9.731	10.319	10.460
Beleidsveld 6.3 Openbare orde en veiligheid			
Precariobelasting overig	162	320	325
Beleidsveld 7.1 Lokale belastingen en heffingen			
BIZ heffing	373	965	965
Onroerende zaakbelasting	39.768	40.583	42.151
Roerende woon- en bedrijfsruimtebelasting	56	60	61
Precariobelasting kabels en leidingen	5.513	5.519	5.519
Precariobelasting overig	570	628	637
Hondenbelasting	549	561	569
Toeristenbelasting	1.643	2.400	2.400
Reclamebelasting	575	77	77
Beleidsveld 7.2 Algemene dekkingsmiddelen			
<i>Overige baten:</i>			
Algemene uitkering gemeentefonds	299.465	310.177	321.104
Saldo van de financieringsfunctie*	2.044	1.188	2.821
Opbrengst beleggingen (dividenden)	1.175	864	864
<i>Onvoorziene uitgaven:</i>			
Raming voor onvoorziene uitgaven	0	-176	-426
Totaal	362.421	374.260	388.313

* Dit is het verschil tussen enerzijds de te betalen rentelasten gesaldeerd met de ontvangen rentebaten en anderzijds de rente welke wordt doorberekend aan de producten, investeringen en de grondexploitaties. De nieuwe BBV-voorschriften schrijven een andere wijze van berekenen voor.

Overhead

In het document 'Hoofdlijnen vernieuwing BBV' van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is het uitgangspunt voor de definitie 'overhead' vastgelegd. De basisuitgangspunten van het BBV bij het bepalen van de omvang van de overhead zijn:

- Sturende taken vervuld door hiërarchisch leidinggevenden behoren tot de overhead. De bijbehorende loonkosten behoren ondeelbaar tot de overhead. Dit betekent dat leidinggevende functies die deels ook productieve taken verrichten voor de vervaardiging van de gemeentelijke producten toch voor 100% tot de overhead worden gerekend;
- Directe kosten worden zoveel mogelijk direct toegerekend aan de producten. Dit betekent dat alle bedrijfskosten die direct verbonden zijn aan producten die gericht zijn op de externe klant worden verantwoord bij dat betreffende product;
- Ondersteunende taken, die niet direct dienstbaar zijn aan de externe klant of het externe product behoren tot de overhead.

De overhead wordt centraal begroot en verantwoord op programma 7, beleidsveld 7.3

Overhead	2020	2021	2022	2023	2024
Centrale huisvesting	6.812	6.788	6.882	6.826	6.769
ICT materieel	6.967	7.662	8.163	8.754	9.453
Overige materiële overhead	3.256	3.272	2.971	2.994	3.035
Personeel-besturend proces	7.032	7.032	7.032	7.032	7.032
Personeel-ondersteunend proces	22.324	22.260	21.901	21.438	21.407
Personeel-decentrale overhead	6.368	6.368	6.269	6.269	6.269
Taakstellingen overhead	978	1.075	1.077	1.162	1.144
Totale overheadkosten	53.737	54.457	54.295	54.475	55.109
Doorbelasting overhead	-2.022	-2.022	-2.022	-2.022	-2.022
Totaal beleidsveld 7.3	51.715	52.435	52.273	52.453	53.087

Meerjarige ontwikkeling overhead

Centrale huisvesting: Meerjarig nemen de kapitaallasten voor de centrale huisvesting af. Door de afnemende boekwaarde neemt de toerekening van de rentekosten aan de centrale huisvesting af. Daarnaast treden er jaarlijks schommelingen op in de kosten voor planmatig onderhoud.

ICT materieel: De investeringen in de digitale transformatie leiden meerjarig tot een toename aan kapitaallasten.

Overig materieel overhead: Onder 'overig materieel overhead' worden de kosten voor facilitaire zaken, documentaire informatievoorziening, voertuigen en de verzekeringsportefeuille verantwoord. De meerjarige daling van deze kosten komt met name door een geringe daling van kosten documentaire informatievoorziening.

Personeel: Binnen de gemeente Haarlem worden de personele overheadkosten in drie categorieën verdeeld:

- Centraal besturende overhead (de werkzaamheden en kosten van alle afdelingen van de Concernstaf: Bestuur en communicatie, Concerncontrol en de Directie);
- Centraal ondersteunende overhead (de werkzaamheden en kosten van de ondersteunende afdelingen zoals onder andere Financiën, HRM, Informatievoorziening);
- Decentrale overhead (management van de lijnafdelingen).

Doorbelasting overhead: Het boekhoudkundig doorberekenen van overhead is alleen nog toegestaan naar investeringen en grondexploitaties. Het bedrag aan toe te rekenen overhead bedraagt € 2 miljoen structureel.

Beleidsvelden

Beleidsveld 7.1 Lokale belastingen & heffingen

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

BV 7.1 Lokale belastingen & heffingen

Doel De gemeentelijke belastingtarieven stijgen niet meer dan de inflatie, met uitzondering van de tarieven toeristenbelasting, die tot en met 2022 niet worden geïndexeerd.

Effect indicator De totale opbrengst belastingen in miljoenen euro's (Gemeentelijke registratie)

R/S	51.676 (2014)	55.117 (2015)	57.430 (2016)	58.839 (2017)	61.422 (2018)	63.584* (2019)	64.948 (2020)	64.948 (2021)	59.430** (2022)	59.430 (2023)	59.430 (2024)
-----	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	-------------------	------------------	------------------	--------------------	------------------	------------------

Prestatie Een (meerjaren-)begroting aanbieden ter vaststelling waarin de belastingtarieven niet meer dan met de inflatie zijn verhoogd. [Cocensus](#) is belast met de heffing en invordering van de gemeentelijke belastingen.

*Afkomstig uit Haarlemse belastingvoorstellen 2019 (2018/710392)

** Met ingang van 2022 vervalt wettelijk de mogelijkheid precario op kabels en leidingen van nutsbedrijven te heffen. [Alliander](#) doet het netbeheer, distribueert en transporteert elektriciteit en gas voor producten en afnemers.

Doel Afvalstoffen-en rioolheffing zijn kostendekkend

Effect indicator Mate van kostendekkendheid van de afvalstoffenheffing (Gemeentelijke registratie)

R/S	100% (2014)	100% (2015)	100% (2016)	100% (2017)	93% (2018)	97% (2019)	100% (2020)	100% (2021)	100% (2022)	100% (2023)	100% (2024)
-----	----------------	----------------	----------------	----------------	---------------	---------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------

Effect indicator Mate van kostendekkendheid van de rioolheffing (Gemeentelijke registratie)

R/S	103% (2014)	99% (2015)	97% (2016)	100% (2017)	100% (2018)	100% (2019)	100% (2020)	100% (2021)	100% (2022)	100% (2023)	100% (2024)
-----	----------------	---------------	---------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------

Prestatie De gemeente stelt de rioolheffing kostendekkend vast.

Prestatie De gemeente stelt de afvalstoffenheffing kostendekkend vast.

Doel	De OZB wordt niet meer dan met inflatie verhoogd en de afval- en rioolheffing zijn kostendekkend										
Effect indicator	Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishoudens (COELO/BZK)										
R/S	619 (2014)	641 (2015)	627 (2016)	634 (2017)	646 (2018)	700 (2019)	712 (2020)	719 (2021)	718 (2022)	718 (2023)	717 (2024)
Effect indicator	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishoudens (COELO/BZK)										
R/S	751 (2014)	781 (2015)	761 (2016)	743 (2017)	756 (2018)	829 (2019)	847 (2020)	855 (2021)	850 (2022)	846 (2023)	846 (2024)

Beleidsveld 7.2 Algemene dekkingsmiddelen

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

BV 7.2 Algemene dekkingsmiddelen

Doel Een duurzaam financieel gezonde stad.

Prestatie De gemeente biedt een materieel sluitende begroting voor 2020 tot en met 2022 aan.

Prestatie indicator Een sluitende begroting (uitgangspunt is het basisjaar en de twee opvolgende jaren moeten sluitend zijn), de uitgaven worden gedekt door de ontvangsten (gemeentelijke registratie). De BNG bank stelt de gemeente in staat om financiële middelen, noodzakelijk voor de realisatie van haar maatschappelijke doelstellingen en investeringen, tegen aantrekkelijke voorwaarden te verkrijgen.

R/S	Ja (2014)	Nee (2015)	Nee (2016)	Nee (2017)	Ja (2018)	- (2019)	Ja (2020)	Ja (2021)	Ja (2022)	Ja (2023)	Ja (2024)
------------	--------------	---------------	---------------	---------------	--------------	-------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------

Prestatie De gemeente beperkt de schuldenlast tot een netto schuldquote van maximaal 120%.

Prestatie indicator Het percentage netto schuldquote. Dit kengetal geeft de verhouding weer van de netto schuld ten overstaan van het totaal aan baten (gemeentelijke registratie).

R/S	91% (2009)	126% (2014)	104% (2015)	96% (2016)	95% (2017)	96% (2018)	106% (2019)	<120% (2020)	<120% (2021)	<120% (2022)	<120% (2023)	<120% (2024)
------------	---------------	----------------	----------------	---------------	---------------	---------------	----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------

Beleidsveld 7.3 Overhead

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

BV 7.3 Overhead

Doel Optimale ondersteuning en aansturing van het primaire proces van de gemeentelijke organisatie.

Effect indicator Externe inhuur: kosten inhuur externen als percentage van totale loonsom* (Gemeentelijke registratie) (BZK)

R/S	23% (2013)	9,7% (2014)	4,8% (2015)	12,9% (2016)	16,1% (2017)	17% (2018)	16,5% (2019)	15% (2020)	13% (2021)	12% (2022)	11% (2023)	10% (2024)
------------	---------------	----------------	----------------	-----------------	-----------------	---------------	-----------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Effect indicator Formatie: fte per 1.000 inwoners (Gemeentelijke registratie) (BZK)

R/S	7,27 (2013)	6,49 (2014)	6,33 (2015)	6,41 (2016)	6,41 (2017)	7,4 (2018)	7,2 (2019)	7,5 (2020)	7,5 (2021)	7,5 (2022)	7,5 (2023)	7,5 (2024)
-----	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Effect indicator Bezetting: fte per 1.000 inwoners (Gemeentelijke registratie) (BZK)

R/S	7,18 (2013)	6,78 (2014)	6,45 (2015)	6,93 (2016)	6,61 (2017)	7,5 (2018)	7,2 (2019)	7,5 (2020)	7,5 (2021)	7,5 (2022)	7,5 (2023)	7,5 (2024)
-----	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Effect indicator Apparaatskosten: kosten per inwoner (in euro's) (Gemeentelijke registratie) (BZK)

R/S	699 (2013)	631 (2014)	691 (2015)	767 (2016)	630 (2017)	678 (2018)	624 (2019)	709 (2020)	705 (2021)	691 (2022)	691 (2023)	698 (2024)
-----	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Prestatie De gemeente geeft de kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van het primaire proces van de gemeentelijke organisatie transparant weer. Vanaf 2018 is een [ambtelijke samenwerking met Zandvoort](#) aangegaan.

Prestatie De gemeente laat het aandeel overhead in de ambtelijke organisatie niet stijgen ten opzichte van de productieve activiteiten.

Prestatie indicator Overhead (in % van de totale lasten) (Gemeentelijke registratie) (BZK)

R/S	27,3% (2013)	25,7% (2014)	24,2% (2015)	8,1% (2016)	8,6% (2017)	8,9% (2018)	9,2% (2019)	9,2% (2020)	9,2% (2021)	9,2% (2022)	9,2% (2023)	9,2% (2024)
-----	-----------------	-----------------	-----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------

*De definitie van het begrip overhead is met de ingang van de nieuwe BBV veranderd. Hierdoor zijn de realisatiewaarden niet vergelijkbaar met voorgaande jaren.

Financiën

Progr. Bel. veld	Alg. Dekkingsmiddelen & Overhead	Rekening 2018	Begroting 2019 na wijz.	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Lasten (exclusief mutaties reserves)								
71	Lokale belastingen & heffingen	4.612	5.001	5.080	5.080	5.080	5.078	5.077
72	Algemene dekkingsmiddelen	1.069	319	3.397	-1.213	-2.746	-2.628	-2.618
73	Overhead	58.437	61.121	63.261	64.410	64.186	64.178	64.823
	Totaal lasten	64.117	66.442	71.738	68.277	66.519	66.628	67.282
Baten (exclusief mutaties reserves)								
71	Lokale belastingen & heffingen	-49.665	-51.322	-52.915	-52.915	-47.396	-47.320	-47.302
72	Algemene dekkingsmiddelen	-300.982	-311.208	-323.835	-322.432	-319.772	-322.000	-323.291
73	Overhead	-10.183	-10.535	-10.637	-10.612	-10.612	-10.541	-10.541
	Totaal baten	-360.830	-373.065	-387.387	-385.959	-377.780	-379.861	-381.134
Saldo (exclusief mutaties reserves)								
71	Lokale belastingen & heffingen	-45.053	-46.320	-47.835	-47.835	-42.316	-42.242	-42.225
72	Algemene dekkingsmiddelen	-299.913	-310.889	-320.438	-323.644	-322.518	-324.628	-325.909
73	Overhead	48.254	50.586	52.624	53.797	53.573	53.638	54.282
	Totaal saldo	-296.712	-306.623	-315.649	-317.682	-311.261	-313.233	-313.852
	Toevoegingen aan reserves	10.010	9.593	8.345	4.373	5.226	3.383	2.237
	Onttrekkingen aan reserves	-12.715	-9.483	-5.984	-6.259	-6.361	-1.361	-1.361
	Totaal saldo incl. mutaties reserves	-299.417	-306.513	-313.289	-319.567	-312.396	-311.211	-312.976

Analyse saldo beleidsveld Lokale belastingen en heffingen

71 Lokale belastingen & heffingen	Bedrag
Bijgestelde begroting 2019 (exclusief reservemutaties)	-46.320
Begroting 2020 (exclusief reservemutaties)	-47.835
Vershil	-1.515

7.1 Lokale belastingen & heffingen	bedrag	v/n
Toelichting lasten		
De geraamde lasten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2020 € 0.78 miljoen hoger dan in 2019.	78	n
<i>Kadernota 2019/financiële voortgangsrapportage 2019:</i>		
Bij de kadernota zijn de materiële kosten geïndexeerd. Dit leidt tot een toename van de lasten.	60	n
Diverse verschillen < € 100.000.	18	n

7.1 Lokale belastingen & heffingen	bedrag	v/n
Toelichting baten		
De geraamde baten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2020 € 1,59 miljoen hoger dan in 2019.	-1.593	v
<i>Kadernota 2019/financiële voortgangsrapportage 2019:</i>		
Bij de Kadernota zijn de belastingopbrengsten geïndexeerd. Dit leidt tot een toename van de baten	-593	v
Verhoging OZB ter compensatie lagere AU als gevolg van de WOZ waarden	-1000	v
Diverse verschillen < € 100.000.		

Analyse saldo beleidsveld Algemene dekkingsmiddelen

72 Algemene dekkingsmiddelen	Bedrag
Bijgestelde begroting 2020 (exclusief reservemutaties)	-310.889
Begroting 2019 (exclusief reservemutaties)	-320.438
Verschil	-9.549

7.2 Algemene dekkingsmiddelen	bedrag	v/n
Toelichting lasten		
De geraamde lasten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2020 € 3,08 miljoen lager dan in 2019.	3.078	n
<i>Meerjarenraming 2019-2023:</i>		
In de vorige meerjarenraming werd al met hogere lasten gerekend.	689	n
<i>Kadernota 2019/financiële voortgangsrapportage 2019:</i>		
Aanpassingen ip	-660	v
In de financiële voortgangsrapportage is een stelpost opgenomen voor knelpunten in de ambtelijke organisatie	1.000	n
<i>Begroting 2020</i>		
Effect nieuwe kostenverdeling	178	n
Effect nieuwe cao en stijging sociale lasten	187	n
Verdelen en opheffen stelpost kleine investeringen	-1.056	v
Actualiseren raming financieringslasten	2.715	n
Diverse verschillen < € 100.000.	25	n

7.2 Algemene dekkingsmiddelen	bedrag	v/n
Toelichting baten		
De geraamde baten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2020 € 12,63 miljoen hoger dan in 2019.	-12.627	v
Er werd al rekening gehouden met een stijging van de algemene uitkering vanuit het meerjarenperspectief.	-3.564	v
Indexatie leidt tot extra baten		
<i>Kadernota 2019/financiële voortgangsrapportage 2019</i>		
Voordelen uit gemeentefonds uit September- en Decembercirculaires	-7.347	v
<i>Begroting 2020</i>		
Verhoging dividend BNG	-100	v
Uitkomst meicirculaire 2019	-1.616	v
Diverse verschillen < € 100.000.		

Analyse saldo beleidsveld Overhead

73 Overhead	Bedrag
Bijgestelde begroting 2019 (exclusief reservemutaties)	50.586
Begroting 2020 (exclusief reservemutaties)	52.624
Verschil	2.038

7.3 Overhead	bedrag	v/n
--------------	--------	-----

Toelichting lasten

De geraamde lasten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2020 € 2,1 miljoen hoger dan in 2019.	2.140	n
---	--------------	----------

Meerjarenraming 2019-2023:

In de vorige meerjarenraming werd al met hogere lasten gerekend.	908	n
--	-----	---

2e en 3e Bestuursrapportage 2018:

Overbrengen analogo archief Zandvoort (zie baten)	-120	v
---	------	---

Uitbreiding ondersteuning programma's en gebieden (incidenteel)	-270	v
---	------	---

Verdeling frictielasten (incidenteel)	-350	v
---------------------------------------	------	---

Amendementen begroting 2019-2023:

Bijdrage e-depot Noord-Hollands archief	-151	v
---	------	---

Extra capaciteit Omgevingsbeleid	-148	v
----------------------------------	------	---

Kadernota 2019/financiële voortgangsrapportage 2019:

Bij de kadernota zijn de subsidies, lonen en materiële kosten geïndexeerd.	1.444	n
--	-------	---

De kapitaallasten in het investeringsplan zijn geactualiseerd	86	n
---	----	---

Kosten integriteitsonderzoeken	135	n
--------------------------------	-----	---

Begroting 2020:

De kostenverdeling is geactualiseerd	656	n
--------------------------------------	-----	---

Nieuwe P begroting inclusief CAO effect	607	n
---	-----	---

Aanpassing omslagrente	-404	v
------------------------	------	---

Diverse verschillen < € 100.000.	-253	v
----------------------------------	------	---

7.3 Overhead	bedrag	v/n
Toelichting baten		
De geraamde baten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2020 € 0,1 miljoen hoger dan in 2019.	-102	v
<i>Meerjarenraming 2019-2023:</i>		
<i>2e en 3e Bestuursrapportage 2018:</i>		
Overbrengen analogo archief Zandvoort (zie lasten)	120	n
<i>Kadernota 2019/financiële voortgangsrapportage 2019</i>		
Bij de kadernota zijn de baten geïndexeerd.	-238	v
Diverse verschillen < € 100.000.	16	n

Reservemutatie per programma

Reservemutaties	Toevoegingen	Onttrekkingen
Mutatie 2020	8.345	5.984
Reserve Beheer en Onderhoud Openbare Ruimte	2.019	
Reserve Groei van de Stad	1.919	1.361
Reserve Schuldbeheersing	500	
Algemene Reserve	3.906	423
Reserve Sociaal Domein		3.000
Reserve Grondexploitaties		1.000
Reserve Budgetoverheveling		200

Investerings programma 7

Ip-nr.	Omschrijving	Investering 2020
	Investerings gemandateerd door raad aan college	
21.01	Vervanging ICT	1.000
	Investerings waarover nog een raadsbesluit moet worden genomen	
M&S.102	Digitale Transformatie	2.000
M&S.104	Vervanging meubilair	117
	Totaal netto investeringen	3.117

Risico's

Er zijn negentien risico's met financieel gevolg geïdentificeerd binnen programma 7, deze risico's zijn terug te vinden in de [bijlage 5.11](#) en leiden tot een benodigde weerstandscapaciteit van € 6,7 miljoen.

2.2 Duurzaamheid

In de Kadernota 2018 is voorgesteld om in de P&C documenten een duurzaamheidsparagraaf op te nemen, beginnend in de Programmabegroting 2019-2023. In overeenstemming met de opdrachten van de raad heeft het college verschillende onderzoeken verricht, en op basis van deze onderzoeken 'het stappenplan Duurzaamheid Centraal' ontwikkeld. De raad heeft bij de Kadernota 2019 het stappenplan 'Duurzaamheid centraal' vastgesteld. Twee belangrijke stappen waarover het college toegezegd heeft de raad te informeren, in deze Programmabegroting 2020-2024, zijn:

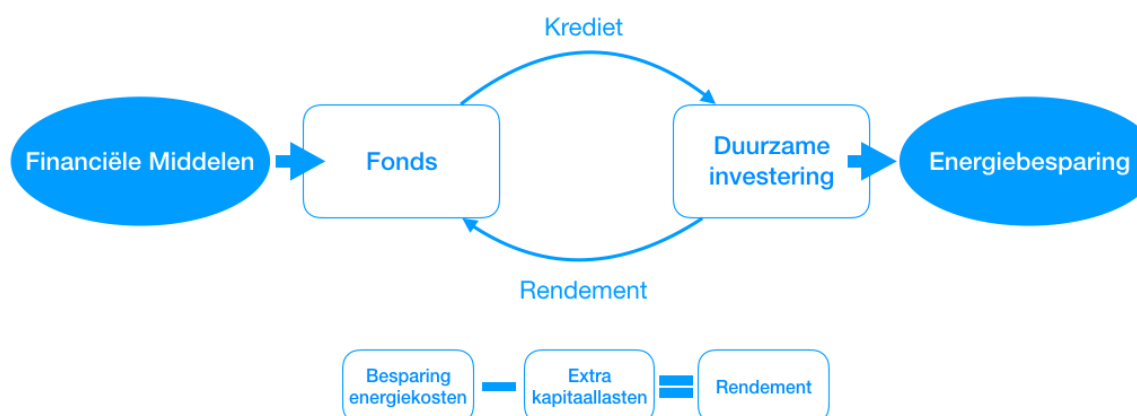
1. De ontwikkeling van een afwegingskader Duurzaamheid;
2. De uitwerking van de mogelijkheden voor het opzetten van een 'revoluerend fonds energiebesparing'².

Afwegingskader Duurzaamheid

Om efficiënt en effectief te veranderen naar een duurzame gemeente ontwikkelt Haarlem een afwegingskader duurzaamheid. De voorbereiding van de pilots afwegingskader Duurzaamheid is gestart.

Revoluerend fonds energiebesparing

Het revoluerend fonds energiebesparing is een bijzondere vorm van een 'begrotingsreserve' (zie figuur 1). De middelen in de reserve kunnen worden ingezet voor financiering van energiebesparende maatregelen, het financieel rendement (lagere uitgaven aan energie) van de investering stroomt terug de reserve in, hiermee kunnen vervolgens de lasten behorend bij de nieuwe investeringen worden gedekt. Hiermee vergroot de gemeente haar slagkracht en kan de gemeente helpen om te komen tot gemeente brede en integrale besluitvorming over energiebesparing. Voorstel is om de reserve in te stellen bij de Kadernota 2020. De middelen om de reserve te vullen komt uit (toekomstige) duurzame investeringsprojecten waarbij blijkt dat er sprake is van rendement (zie figuur 1).

Figuur 1: RFE

Als onderdeel van de verkenning voor het oprichten van het fonds is er in eerste plaats gekeken naar de eigen gemeentelijke organisatie. Uit de analyse is voortgekomen dat de volgende casus: Het

² Op basis van het adviesrapport "Duurzaamheid Centraal".

ledverlichting project ([2019/93821](#)) in eerste plaats in aanmerking komt. De reële energiebesparing van het project moet inzichtelijk worden gemaakt zodat enkel de energielasten van het te onderhouden object worden verlaagd en daarmee het benodigde financieel kader ten behoeve van onderhoud intact blijft.

Besluitpunten:

Het college, stelt de raad voor te besluiten:

1. Om het revolverend fonds energiebesparing voor het eerst toe te passen op het ledverlichting project ([2019/93821](#)), de reële energiebesparing inzichtelijk te maken en het rendement te doteren aan de nieuw in te stellen reserve Energiebesparing (Kadernota 2020).

Het college besluit:

2. Om bij de Kadernota 2020 een mogelijke uitbreiding van de scope te onderzoeken aan de hand van de volgende casussen:
 - het Rudolf Steiner college ([2018/73801](#) en [2019/152322](#)) en toekomstige verduurzaming binnen scholen;
 - het gemeentelijk vastgoed.

2.3 Gebiedsgerichte vertaling

Haarlem staat voor een aantal interessante uitdagingen binnen het sociaal domein, maar heeft ook een forse woningbouwopgave en ambities voor onder andere duurzaamheid en nieuwe democratie. De opgave in Schalkwijk is echter niet hetzelfde als in het Centrum, en vraagstukken in Zuid-West of Oost vragen om andere oplossingen dan in Noord.

Het college stelt jaarlijks een gebiedsprogramma vast waarin de projecten zijn opgenomen uit de clusters sociaal, fysiek en burger en bestuur voor het aankomende uitvoeringsjaar en een meerjaren perspectief vier jaar vooruit. Bij de Programmabegroting 2020 – 2024 heeft het college het [Gebiedsprogramma 2020-2024](#), met daarin het uitvoeringsprogramma 2020, vastgesteld.

Dit gebiedsprogramma is gebaseerd op de [Gebiedsopgave 2019 – 2023](#) en de uitvoeringsprogramma's van de afdelingen. Bij het opstellen van het Gebiedsprogramma 2020-2024 zijn de specifieke kenmerken van een gebied, de ingebrachte kennis en wensen van bewoners, ondernemers, wijkraden, belangengroepen en samenwerkingspartners meegenomen in de programmering. Hierdoor worden per gebied verschillende accenten gelegd. Een kanttekening daarbij is dat het Gebiedsprogramma 2020 – 2024 wordt begrensd door wat financieel mogelijk is en wat de markt en de ambtelijke organisatie aankunnen. In de Kadernota 2019 was het concept Gebiedsprogramma 2020-2024 opgenomen. Bij het opstellen van het definitieve Gebiedsprogramma 2020 – 2024 is rekening gehouden met de bij de Kadernota 2019 toegekende formatie uitbreiding. Aangenomen moties en amendementen van de Kadernota 2019 zijn in de programmering verwerkt.

Per gebied wordt weergegeven welke projecten worden uitgevoerd om de beleidsambities en het coalitieprogramma te verwezenlijken. De programmering van de projecten uit de verschillende beleidsvelden is daarbij zo veel mogelijk op elkaar afgestemd. In het programma wordt elk project kort beschreven, er wordt aangegeven aan welk begrotingsprogramma het bijdraagt en in welke jaren het wordt uitgevoerd.

Het uitvoeringsprogramma 2020 is het vertrekpunt voor komend jaar. In de praktijk verloopt het ene project voorspoediger dan het andere, hierop wordt het Gebiedsprogramma tussentijds bijgesteld. Via de [online applicatie](#) van het Gebiedsprogramma worden de mensen in de stad goed op de hoogte gehouden wat er in hun stad, wijk of straat gebeurt en wanneer. Transparant, openbaar (via de gemeentelijke website) en actueel, zo wil de gemeente handelen richting haar bewoners en andere belanghebbenden. Binnen de planning & control cyclus wordt de raad geïnformeerd over de voortgang van lopende programma's en projecten.

DEEL 3 PARAGRAFEN

3.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

In het eerste gedeelte van deze paragraaf is een set verplichte kengetallen opgenomen vanuit het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). Deze kengetallen beogen meer inzicht te geven in de financiële positie van de gemeente. Het tweede gedeelte van de paragraaf gaat specifiek over risicobeheersing. Hier wordt waardering gegeven aan de verhouding tussen de risico's en de weerstandscapaciteit: het weerstandsvermogen.

Nadere uitleg kengetallen

Kengetallen maken inzichtelijk(er) over hoeveel (financiële) ruimte de gemeente beschikt om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of op te vangen. Ze geven zodoende inzicht in de financiële weer- en wendbaarheid van de gemeente. Voor de beoordeling van de financiële positie is het belangrijk dat zowel naar de balans als naar de exploitatie wordt gekeken. De kengetallen 'structurele exploitatieruimte' en 'belastingcapaciteit' geven aan of de gemeente over voldoende structurele baten beschikt en welke mogelijkheid er is om deze baten op korte termijn te vergroten. De kengetallen 'netto schuldquote' en 'netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen', 'solvabiliteitsratio' en 'grondexploitatie' hebben betrekking op de balans.

Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Ook geeft de schuldquote een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Om inzicht te krijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen).

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio drukt het eigen vermogen uit als percentage van het totale vermogen en geeft daarmee inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de financiële weerbaarheid van de gemeente.

Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten.

Structurele exploitatieruimte

Bij dit kengetal worden de structurele baten en structurele lasten vergeleken met de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van een lening) te dekken.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft weer in welke mate het voordoen van een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar door aanwending van belastingcapaciteit kan worden opgevangen. Om deze ruimte weer te kunnen geven is een ijkpunt nodig. Dit kan door de belastingcapaciteit te vergelijken met de hoogte van de landelijk gemiddelde woonlasten (OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing).

Beoordeling kengetallen in relatie tot de financiële positie

Een afzonderlijk kengetal zegt weinig over de financiële positie van de gemeente. Zo hoeft een hoge

schuld geen nadelig effect te hebben op de financiële positie. Dit is afhankelijk van of en wat er aan eigen vermogen en baten tegenover die schuld staat en hoe groot de kans is dat de schuld weer wordt afgelost. Ook hoeft een tegenvallende ontwikkeling van de grondprijs geen negatieve invloed te hebben op de financiële positie indien de structurele exploitatieruimte groot is of de gemeente over voldoende ruimte in belastingcapaciteit beschikt, omdat er dan ruimte is om tegenvallers op te vangen.

Kengetallen begroting 2020

De volgende tabel geeft de verplichte kengetallen vanuit het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) weer. De tekstuele toelichting hierop staat in de hierop volgende paragraaf.

Kengetallen (afgerond in hele %)	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Netto schuldquote	96%	93%	92%	101%	110%	113%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	94%	91%	91%	99%	108%	111%
Solvabiliteitsratio	18%	17%	17%	16%	14%	14%
Structurele exploitatieruimte	0%	0%	0%	-1%	-1%	-1%
Grondexploitatie	5%	-2%	-1%	-1%	0%	0%
Belastingcapaciteit	112%	118%	121%	122%	121%	121%

Beoordeling financiële positie

Om meer inzicht te geven in de financiële positie van de gemeente wordt naast deze set verplichte kengetallen gebruik gemaakt van eigen indicatoren. Deze zijn, in de volgende tabel, toegevoegd aan de verplichte indicatoren. De uitkomsten zijn vergeleken.

Aan de kengetallen zijn geen normen verbonden. De provincie hanteert als toezichthouder wel zogenaamde signaleringswaarden bij de toetsing van de financiële positie van de gemeente. Hiervoor worden drie categorieën gebruikt, een categorie A; het minst risicovol (groen), categorie B; meer risicovol (oranje) en categorie C; het meest risicovol (rood).

Na onderstaande tabel worden de uitkomsten toegelicht.

Indicator	Haarlem	Provincie
1 Netto schuldquote		
2 Solvabiliteitsratio		
3 Rente risiconorm		
4 Structurele exploitatieruimte		
5 Meerjarenbegroting		
6 Grondexploitatie		
7 Onderhoudssituatie		
8 Beschikbare weerstandscapaciteit		
9 Belastingcapaciteit		

Toelichting uitkomst signaleringswaarden

1. Netto schuldquote

Indicator gemeente: de netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Een uitkomst lager dan 100% is groen, tussen de 100% en 130% is oranje en hoger is rood. Met een quote van 93% bevindt Haarlem zich in 2020 in het groene vlak.

Signaleringswaarde provincie: als het percentage hoger dan 90% is, maar lager dan 130% is de waarde categorie B.

2. Solvabiliteitsratio

Signaleringswaarde provincie: de solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger de ratio, hoe groter de weerbaarheid. Voor 2020 is de ratio berekend op 17%. Als de signaleringswaarde lager is dan 20% is de waarde categorie C.

3. Rente risiconorm

Indicator gemeente: de maximaal toegestane omvang van langlopende financiering is gekoppeld aan de renterisiconorm. Deze geeft het maximaal geleende bedrag per jaar aan dat aan rentewijziging onderhevig mag zijn. Deze norm bedraagt 20% van het begrotingstotaal. Voor Haarlem ligt de norm op € 113 miljoen. De gemeente heeft de momenten van (mogelijke) herfinanciering gespreid en daardoor is € 60 miljoen daadwerkelijk onderhevig aan rentewijziging in 2020 (zie ook paragraaf Financiering). Omdat dit ruim onder de norm is kan de indicator groen (categorie A) weergegeven worden.

4. Structurele exploitatieruimte

Signaleringswaarde provincie: een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken. Een negatief getal geeft aan dat structurele lasten worden gedekt door incidentele baten. Voor 2020 bedraagt de structurele exploitatieruimte 0,3%, de structurele baten dekken de structurele lasten, daarom is de categorie A.

5. Meerjarenbegroting

Indicator gemeente: de meerjarenbegroting is één van de kengetallen die de financiële positie van de gemeente aangeeft. Het kengetal geeft aan of de meerjarenraming materieel sluitend is en of de meerjarenraming ruimte biedt om mogelijke tegenvallers op te vangen zonder dat aanvullende bezuinigingen nodig zijn.

De begroting is sluitend voor de jaren 2020, 2021 en 2022. Het kengetal is daarom groen.

6. Grondexploitatie

Indicator gemeente: dit kengetal zegt niet zoveel over de risico's van de grondexploitaties zelf, maar geeft wel aan of grondexploitaties nog een bijdrage kunnen leveren aan het mogelijk opvangen van tegenvallers (flexibiliteit van de financiële positie).

Signaleringswaarde provincie: Haarlem scoort -1,7%. Scores onder de 20% vallen onder categorie A.

Voor mogelijk verliesgevend exploitaties is een adequate verliesvoorziening getroffen en er is voldoende weerstandscapaciteit beschikbaar. Bij het afsluiten van winstgevend plannen stijgt ook

de reserve grondexploitaties en daarmee wordt de weerstandscapaciteit van de gemeente verder versterkt.

7. Onderhoud

Indicator gemeente: één van de kengetallen om te kijken of de begroting materieel sluitend is, gaat over het vermogen van de gemeente om te voorzien in onderhoud van de kapitaalgoederen, inclusief gemeentelijk vastgoed (panden).

Kapitaalgoederen	Beleidskader	Achterstallig onderhoud
Wegen, straten en pleinen	Actualisatie Visie beheer en onderhoud (2018/6828)	Nee
Riolering	Verbreed gemeentelijke Rioleringsplan (2017/361078)	Nee
Water (kunstwerken, oevers)	Actualisatie Visie beheer en onderhoud (2018/6828)	Nee
Groen	Actualisatie Visie beheer en onderhoud (2018/6828)	Nee
Speelgelegenheden	Actualisatie Visie beheer en onderhoud (2018/6828)	Nee
Openbare verlichting en VRI	Actualisatie Visie beheer en onderhoud (2018/6828)	Nee
Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs	Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs (2018/41031)	Nee
Sportaccommodaties	Integraal uitvoeringsplan sportaccommodaties 2018 t/m 2028: Sport aan zet (2018/15838) en Beleidsuitvoeringsplan Sportaccommodaties (2013/594131) en	Nee
Vastgoed	Financieel meerjarenperspectief onderhoud vastgoed (2019)	Ja

Bij Vastgoed is er sprake van achterstallig onderhoud, bij de overige kapitaalgoederen is hier geen sprake van.

Score:

Groen: maximaal één beheerdomein kent achterstallig onderhoud;

Oranje: meer dan één, maar maximaal twee onderhoudsdomeinen kennen achterstallig onderhoud;

Rood: meer dan twee onderhoudsdomeinen kennen achterstallig onderhoud.

8. Beschikbaar weerstandscapaciteit

Indicator gemeente: in de paragraaf weerstandsvermogen is de benodigde weerstandscapaciteit berekend op € 12,2 miljoen. De beschikbare weerstandscapaciteit bedraagt € 28,9 miljoen. Dit is uitgedrukt in een ratio weerstandsvermogen van 2,4 en dus groen.

Score:

Groen: ratio 1,4 of hoger. Er is ruimte binnen de algemene reserve om tegenvallers op te vangen.

Oranje: ratio 1 t/m 1,4. Er is beperkt ruimte binnen de algemene reserve om tegenvallers op te vangen.

Rood: ratio lager dan 1. De algemene reserve is geheel nodig als weerstandsvermogen om risico's te kunnen opvangen en kan niet worden ingezet om andere tegenvallers op te vangen.

Het beschikbare weerstandsvermogen van de gemeente geeft aan dat er nog enige flexibiliteit is om mogelijke tegenvallers op te vangen, zonder dat het weerstandsvermogen onvoldoende wordt.

9. Belastingcapaciteit

Indicator gemeente en provincie: het kengetal heeft een waarde van boven de 100%, dat wil zeggen dat de woonlasten hoger zijn dan het gemiddelde van de grote steden in Nederland. Dit betekent dat verhoging van de lokale lasten nauwelijks mogelijk is zonder relatief duurder te worden dan andere gemeenten. Daarom is er geen onbenutte belastingcapaciteit die ingezet kan worden om toekomstige nadelen op te vangen. Het kengetal is 121% voor 2020 en is daarmee rood. Indien de score meer dan 105% bedraagt is de uitkomst voor de provincie categorie C.

Risicoparagraaf

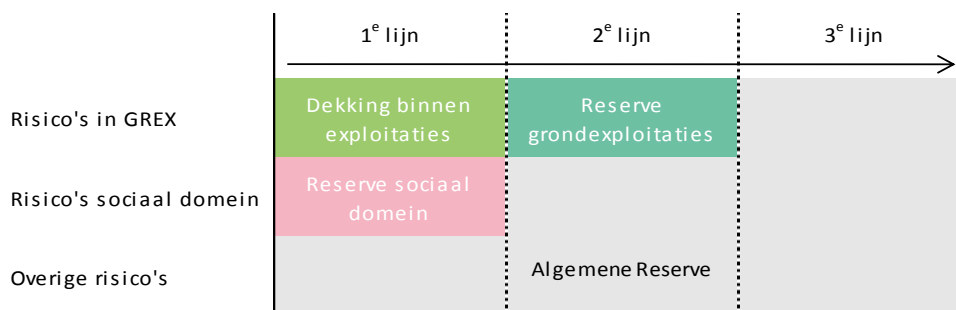
De gemeente Haarlem heeft net als iedere organisatie te maken met risico's. Het is van belang om die risico's inzichtelijk te maken, onder andere omdat de risico's de uitvoering van beleidsdoelen nadelig kunnen beïnvloeden. De Nota Risicomanagement ([2014/425742](#)) legt het begrippenkader en randvoorwaarden voor risicomanagement vast. De nota definieert risicomanagement als: het effectief en systematisch omgaan met de kansen en bedreigingen die het tot stand komen van organisatiedoelstellingen kunnen beïnvloeden. In 2017 is ook de Uitwerking praktische richtlijn risicomanagement vastgesteld door de directie. Deze richtlijn geeft handvatten aan de organisatie voor het uitvoeren van risicomanagement en bevordert de uniformiteit binnen de gemeente.

Om de financiële gevolgen die samenhangen met bepaalde risico's te kunnen opvangen houdt de gemeente weerstandscapaciteit aan. Op basis van een risico-inventarisatie binnen de organisatie wordt een risicosimulatie uitgevoerd. De risicosimulatie berekent hoeveel weerstandscapaciteit nodig is om het totaal aan (financiële) risico's te kunnen dekken. De risico's zullen niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden. De risico-inventarisatie is vooral gericht op risico's met financiële gevolgen en is een momentopname. De simulatie is uitgevoerd met de inventarisatie per 1 augustus 2019.

Weerstandsvermogen

De ratio weerstandsvermogen bedraagt 2,4 en is daarmee uitstekend.

De weerstandscapaciteit bestaat uit middelen die de gemeente beschikbaar heeft om risico's op te vangen en is gelijk aan de omvang van de algemene reserve. Het saldo bedraagt € 28,9 miljoen. De overige algemene reserves (reserve grondexploitatie en reserve sociaal domein) worden primair ingezet voor dekking van risico's voor de betreffende beleidsvelden. Indien deze niet toereikend zijn, dient de algemene reserve voor voldoende weerstandscapaciteit te zorgen. Dit wordt schematisch weergegeven in onderstaande figuur.

NB: bij de Bestuursrapportage 2019 wordt voorgesteld de reserve Sociaal Domein op te heffen en vrij te laten vallen in de Algemene Reserve

De beleidsuitgangspunten voor het omgaan met reserves en voorzieningen heeft de raad vastgelegd in de Nota reserves en voorzieningen 2016-2020 ([2016/253878](#)). Hierin staat een samenvatting van de regelgeving, waaronder een toelichting op het verschil tussen reserves en voorzieningen en de afspraken voor het instellen en opheffen. De ratio tussen de weerstandscapaciteit die nodig is om de risico's te kunnen opvangen en de weerstandscapaciteit die daar voor beschikbaar is, heet het weerstandsvermogen. Alleen voor de netto-risico's resterend na het treffen van beheersmaatregelen, die financieel kwantificeerbaar zijn en geen verplichtend karakter hebben, wordt weerstandsvermogen aangehouden.

De weerstandscapaciteit die nodig is om de risico's op te te kunnen vangen, volgt uit een risico-inventarisatie en bedraagt op dit moment € 14,2 miljoen. Na dekking uit de reserves voor grondexploitaties en het sociaal domein bedraagt de benodigde weerstandscapaciteit nog € 12,2 miljoen.

Berekening ratio weerstandsvermogen

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{28,9}{12,2} = 2,4^*$$

* De methodiek wat betreft het bepalen van het weerstandsvermogen in de programmabegroting is gewijzigd. Werd eerder gerekend met de reserve-standen per einde van het begrotingsjaar, wordt er vanaf nu gerekend met de reserve-standen per begin van het begrotingsjaar. Hierdoor liggen de peildata van de benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit dichter bij elkaar. Wanneer de methodiek van voorheen gehanteerd wordt geeft dat een ratio van 2,6.

Het weerstandsniveau van 2,4 is uitstekend.

Ontwikkeling kengetallen	Rek. 2015	Rek. 2016	Rek. 2017	Rek. 2018	Begr. 2019	Begr. 2020
Weerstandsratio	2,1	2,2	2,4	2,3	1,9	2,4

De weerstandsratio is bij de Jaarrekening 2018 voor het laatst bepaald en is toen vastgesteld op 2,3. De weerstandsratio is nu berekend op 2,4. De stijging wordt geheel veroorzaakt door een stijging in de beschikbare weerstandscapaciteit. In onderstaand risicoprofiel wordt hier bij punt 'h' verder op ingegaan.

Risicoprofiel

a. Risico's grondexploitaties

Voor de benodigde weerstandscapaciteit van de risico's van grondexploitaties kijkt de gemeente per grondexploitatie of er een positief resultaat wordt verwacht. Als dit het geval is, wordt de benodigde weerstandscapaciteit gecorrigeerd, omdat het positieve resultaat kan worden ingezet voor de dekking van de risico's. Voor de risico's die niet kunnen worden afgedekt door een positief resultaat wordt getoetst of de reserve grondexploitatie toereikend is. Als dat niet het geval is, moet voor het restrisico het weerstandsvermogen aangehouden worden.

De nu berekende risico's van grondexploitatie hebben een maximaal nadelig financieel gevolg van in totaal € 4,2 miljoen. Deze risico's hebben betrekking op het Slachthuisterrein, de Minckelersweg en de Ripperda. Rekening houdend met kans van voordoen dient hier een weerstandscapaciteit van € 1,7 miljoen aangehouden te worden en binnen de reserve grondexploitaties is hiervoor voldoende dekking. Er hoeft daarom geen beroep op de algemene reserve gedaan te worden. De risico's van grondexploitaties vallen binnen programma 4.

b. Risico's sociaal domein

De (verwachte) omvang van de reserve sociaal domein bedraagt € 10,2 miljoen (per 1 januari 2020) en is ruim voldoende om risico's (met financiële gevolgen) die uit het sociaal domein voortvloeien geheel af te dekken. Het totaal van de gekwantificeerde risico's bedraagt € 1,0 miljoen, waarvoor € 0,4 miljoen weerstandsvermogen aangehouden moet worden. Er hoeft daarom geen beroep op de algemene reserve gedaan te worden. De risico's van het sociaal domein vallen binnen programma 2.

c. Bedrijfsvoeringsrisico's

De overige 40 bedrijfsvoeringsrisico's met financieel gevolg zijn gekwantificeerd op maximaal € 62,0 miljoen. Om met 90% zekerheid risico's te kunnen afdekken moet voor deze specifieke risico's € 12,1 miljoen aan algemeen weerstandsvermogen reserve aangehouden te worden. In de tabel 'top tien risico's' staan de tien risico's die de hoogste bijdrage leveren aan de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit. Bedenk dat een risico geen zekerheid is, maar zich mogelijk voordoet.

d. Top tien risico's gemeente Haarlem

De totaal benodigde weerstandscapaciteit komt voort uit de risico's met een financieel gevolg. Op basis van de geïnventariseerde en gewaardeerde risico's is een risicosimulatie uitgevoerd. Een simulatie houdt op basis van een wetenschappelijk verantwoorde methodiek rekening met de kansverdeling. Daarom is de benodigde capaciteit voor een risico minder dan de vermenigvuldiging van de kans met het maximale gevolg. In de volgende tabel zijn de tien risico's met de hoogste inschatting van de benodigde weerstandscapaciteit weergegeven. Deze tien risico's zijn verantwoordelijk voor 57% van de totale benodigde weerstandscapaciteit.

	Bedrijfsvoeringsrisico's	Kans van voordoen	Maximaal gevolg	Inschatting benodigde capaciteit
1	Grote/langdurige uitval ICT-systemen: Als gevolg van problemen in de interne infrastructuur.	35%	€ 10,0 miljoen	€ 3,1 miljoen
2	Algemene uitkering: De algemene uitkering wijkt af van de raming.	10%	€ 11,7 miljoen	€ 1,0 miljoen
3	Ontwikkeling van programma's, plannen en projecten vertraagt: Geaggregeerd risico	50%	€ 2,0 miljoen	€ 0,9 miljoen
4	Implementatie Omgevingswet: Het voorbereiden van de komst van de Omgevingswet (invoering naar verwachting op zijn vroegst per 1-1-2021) vergt een complex en intensief traject. Daarbij worden diverse risico's onderkend.	60%	€ 1,0 miljoen	€ 0,5 miljoen
5	Uitbreiding BTW-sportvrijstelling: Verrekenen van BTW niet langer mogelijk.	50%	€ 1,2 miljoen	€ 0,5 miljoen
6	Calamiteiten: Onverwachte gebeurtenissen kunnen leiden tot hoge, niet begrote kosten.	5%	€ 10,0 miljoen	€ 0,5 miljoen
7	Kleine/kortstondige uitval van ICT-systemen: als gevolg van problemen in de interne infrastructuur.	50%	€ 1,0 miljoen	€ 0,4 miljoen
8	Lagere inkomsten bouwleges: risico dat de geraamde inkomsten niet worden behaald.	50%	€ 1,0 miljoen	€ 0,4 miljoen
9	Informatie: Kwaliteit van informatie voldoet niet aan de (wettelijke) eisen.	50%	€ 1,0 miljoen	€ 0,4 miljoen
10	Cyberaanvallen: Waardoor uitval en/of verstoringen van applicaties optreden	50%	€ 1,0 miljoen	€ 0,4 miljoen
	Subtotaal 10 risico's met grootste benodigde weerstandscapaciteit			€ 8,1 miljoen
	Overige 40 geïdentificeerde risico's			€ 6,1 miljoen
	Totaal benodigde weerstandscapaciteit alle risico's			€ 14,2 miljoen
	Af: T.l.v. algemene reserve sociaal domein			- € 0,4 miljoen
	Af: T.l.v. algemene reserve grondexploitaties			- € 1,6 miljoen
	Totaal benodigde weerstandscapaciteit			€ 12,2 miljoen

e. Groei van Haarlem

Haarlem staat voor een opgave om de bevolkingsgroei op te vangen, rekening houden met de bestaande kwaliteiten en leefbaarheid van de stad. Hier zijn ook risico's aan verbonden. De risico's hebben in hoofdzaak betrekking op de realisatie van beleidsdoelen en zijn vooralsnog niet kwantificeerbaar. Te denken valt aan het tijdig realiseren van nieuwe woningen, ontsluiting van ontwikkellocaties en uitbreiding van voorzieningen. Financiële risico's zijn nog niet kwantificeerbaar, maar het aanhouden van een reserve groei van de gemeente geldt als eerste beheermaatregel.

f. Klimaatadaptatie

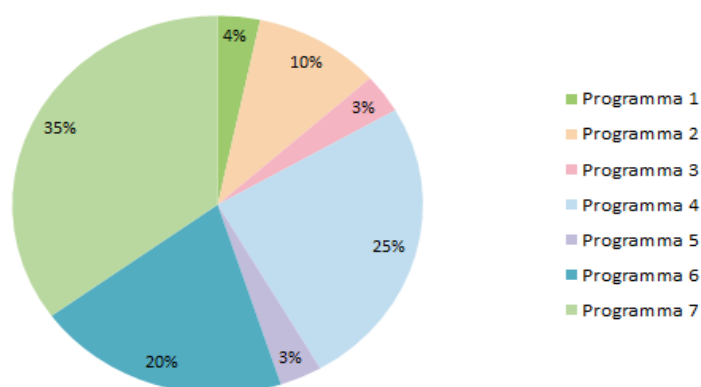
Haarlem krijgt te maken met de effecten van de klimaatverandering, zoals toenemende kans op hitte, droogte en hevige regenbuien. Het is voor de gemeente van belang om in beeld te brengen welke risico's er kunnen optreden en er wordt gekeken naar passende beheersmaatregelen. Daarbij is van belang realistisch te zijn over de mogelijkheden die de gemeente heeft binnen vervangings-, herinrichtingsopgave en beheersplannen om de nadelige gevolgen van de effecten te verminderen. Slechts 30% van de open ruimte is in beheer bij de gemeente. De overige 70% is privaat eigendom waar bewoners en ondernemers zelf maatregelen moeten treffen. De gevolgen en risico's hebben vooral betrekking op het behouden van de leefbaarheid en de veiligheid. De risico's zijn (nog) niet

kwantificeerbaar maar bij een uitzonderlijke (klimaat)gebeurtenis zijn de financiële gevolgen zeer groot.

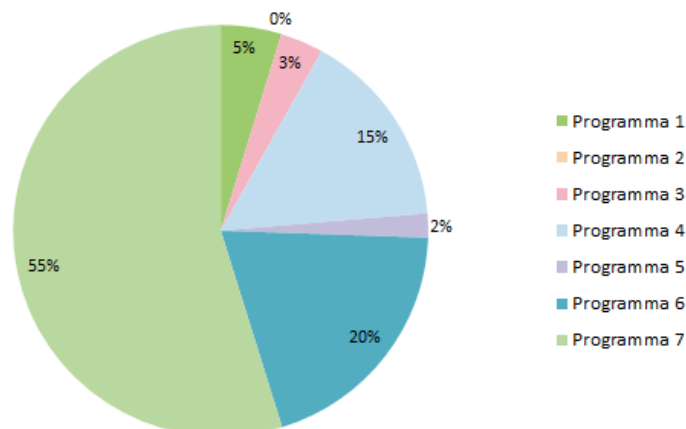
g. Risico's per programma

In onderstaande tabel is te zien hoe alle risico's zijn verdeeld over de programma's. Naast de eerder genoemde vijftig risico's zijn hier ook de (negen) niet-financiële risico's in meegenomen. De meeste risico's doen zich voor in programma 4 en programma 7, met respectievelijk vijftien en éénentwintig risico's.

In onderstaande diagram is het percentage per programma van het totaal aantal risico's in kaart gebracht.

De invloed van de risico's per programma geeft aan hoeveel procent van de weerstandscapaciteit per programma vereist is na dekking vanuit de reserves voor grondexploitaties en het sociaal domein. Programma 7 vereist de meeste weerstandscapaciteit (55%). Dit komt vooral door de risico's van de mogelijke uitval van ICT-systemen en het risico op een lagere Algemene Uitkering. Deze risico's vereisen al 36% van de totaal benodigde weerstandscapaciteit. De belangrijkste risico's binnen programma 6 zijn de mogelijke calamiteiten en lagere inkomsten vanuit bouwleges (samen 7% van de totaal benodigde weerstandscapaciteit). De invloed van programma 4 komt vrijwel voornamelijk door de risico's van vertraging van de ontwikkelingen van programma's, plannen en projecten en de invoering van de Omgevingswet (11% van de totaal benodigde weerstandscapaciteit). In programma 4 hebben de overige risico's een relatief lagere kans van optreden en minder impact ten opzichte van risico's in andere programma's, daarom is het aantal risico's relatief hoger dan de impact hiervan. Dit komt vooral door dekking voor risicogevolgen binnen de reserve grondexploitaties en door risico's zonder financieel gevolg.

h. Analyse wijziging risico's ten opzichte van de Jaarrekening 2018

De benodigde weerstandscapaciteit is iets verhoogd ten opzichte van de Jaarrekening 2018 (stijging van € 0,5 miljoen). Daar tegenover staat ook een stijging van de beschikbare weerstandsvormogen (van € 2,4 miljoen), waardoor het totale risicoprofiel van de gemeente nauwelijks veranderd. Wel zijn er enkele grotere wijzigingen die binnen het profiel hebben plaatsgevonden:

1. Vervallen van het risico over de eigen bijdrage Wmo. Dit risico had een effect van ongeveer € 0,9 miljoen;
2. Toevoeging van het geaggregeerde risico over vertraging van de ontwikkeling van programma's plannen en projecten (effect van € 0,9 miljoen);
3. Per saldo zes risico's met financieel gevolg meer toegevoegd dan verwijderd.

i. Risicokaart

Risico's waarvan de oorzaken en gevolgen in klassen ingedeeld zijn, plaatst de gemeente in een risicokaart. Deze kaart geeft inzicht in de spreiding van de risico's naar kans en gevolg. De nummers corresponderen met de aantallen risico's die zich in het desbetreffende vak van de risicokaart bevinden. Het groene gebied vormt geen direct gevaar voor de continuïteit van de organisatie. Het oranje gebied vraagt om aandacht. Risico's in het rode gebied vereisen directe aandacht omdat ze de continuïteit van de organisatie kunnen bedreigen, op dit moment heeft de gemeente één risico in de rode gebieden. Het betreft het risico over de Omgevingswet (risico 4 uit de top 10) en de score weerspiegelt de complexiteit en onzekerheid die samengaan met de invoering van de Omgevingswet. Dit risico leidt echter niet tot het niet kunnen continueren van de organisatie. Alleen de (50) risico's met een mogelijk financieel gevolg zijn weergegeven in onderstaande risicokaart.

Maximaal gevolg		Kans				
		10%	30%	50%	70%	>70%
$x \geq \text{€ } 1.000.000$		6	6	7	1	1
$\text{€ } 500.000 \leq x < \text{€ } 1.000.000$			4	8		
$\text{€ } 200.000 \leq x < \text{€ } 500.000$		3	6	4		
$\text{€ } 50.000 \leq x < \text{€ } 200.000$			2	2		
$x < \text{€ } 50.000$			1			

3.2 Lokale heffingen

Inleiding

De gemeentelijke heffingen zijn een belangrijke bron van inkomsten, naast de doeluitkeringen van het Rijk en de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Er zijn twee gemeentelijke heffingen: rechten en belastingen. Bij 'rechten' is sprake van een tegenprestatie van de gemeente en mogen de geraamde opbrengsten niet hoger zijn dan de geraamde kosten van de gemeente voor het uitvoeren van de taak. Dat wil zeggen: niet meer dan honderd procent kostendekkend. Bij 'belastingen' is er geen directe relatie met een prestatie van de gemeente.

Haarlem heeft de uitvoering van de volgende taken ondergebracht in een Gemeenschappelijke Regeling, te weten [Cocensus](#): de Wet Waardering Onroerende Zaken (WOZ) en het opleggen van de aanslagen en de invordering van onroerende zaakbelasting (OZB), roerende woon- en bedrijfsruimte belasting (RRWB), afvalstoffenheffing, rioolheffing, parkeerbelastingen, precariobelasting (deels), hondenbelasting, toeristenbelasting, reclamebelasting en de BIZ-heffingen (Bedrijveninvesteringszones). Ook de kwijtscheldingsverzoeken en de afhandeling van bezwaar- en beroepschriften zijn aan Cocensus uitbesteed.

Het beleid ten aanzien van de lokale belastingen

Algemeen

Het belastingbeleid in Haarlem is gebaseerd op twee uitgangspunten: 100% kostendekkendheid bij de afval-en rioolheffing en aanpassing van de tarieven aan inflatie. Voor 2019 houdt de gemeente een inflatiepercentage aan van 1,4%, conform de uitgangspunten Programmabegroting 2020-2024 van de Kadernota 2019. Voor heffingen geldt dat de baten niet hoger mogen zijn dan de lasten (maximaal 100% kostendekkendheid). De concrete belastingtarieven stelt de gemeenteraad in december 2019 vast, voorafgaand aan het begrotingsjaar 2020.

Naast deze algemene uitgangspunten van het tarievenbeleid is in de vastgestelde Kadernota 2019 vastgelegd:

- De OZB-woningen met 4,6% boven inflatie te verhogen ter gedeeltelijke compensatie van de daling van de algemene uitkering als gevolg van een meer dan gemiddelde stijging van de WOZ-waarden;
- De afval-en rioolheffing 100% kostendekkend vast te stellen;
- Geen kosten van vegen meer aan de afvalstoffenheffing door te berekenen;
- De kostentoerekening van het straatvegen aan de rioolheffing te wijzigen.

Gemeentelijke belastingen

Onroerende Zaakbelastingen (OZB)

De grondslag voor de OZB is de waarde van het onroerend goed, die jaarlijks wordt vastgesteld via herwaardering. Haarlem hanteert het uitgangspunt dat de gemiddelde waardeverandering (of daling) die voortvloeit uit de herwaardering wordt gecompenseerd door aanpassing van het tarief. Dit beleid leidt tot een financieel nadeel voor de gemeente. Er is namelijk een relatie tussen de WOZ-waarde en de algemene uitkering. De algemene uitkering uit het gemeentefonds houdt rekening met de mogelijkheid dat gemeenten eigen inkomsten kunnen verwerven (inkomensmaatstaf). Hiervoor

gelden de WOZ-waarden als referentie. De WOZ-waarden vermenigvuldigd met het landelijk gemiddeld tarief leidt tot een aftrekpost op de algemene uitkering. Omdat de WOZ-waarden in Haarlem meer stijgen dan het landelijk gemiddelde ontstaat een jaarlijks financieel nadeel van meer dan € 1 miljoen. Daarom is bij de Kadernota 2019 besloten € 1 miljoen van dat nadeel te compenseren via de OZB-tarieven. De OZB-tarieven voor woningen dienen dan 4,6% boven inflatie verhoogd te worden. Zie de paragraaf taakstellingen voor het voorstel per 2020 de OZB opbrengsten woningen en niet woningen aanvullend te verhogen.

Roerende woon- en bedrijfsruimtebelasting (RWWB)

Eigenaren en gebruikers van roerende woon- en bedrijfsruimten (zoals woonboten en woonwagens) betalen een aan de OZB gelijke belasting in de vorm van RWWB. De wet bepaalt dat het tarief van deze belasting hetzelfde is als het tarief van de OZB.

Hondenbelasting

Onder de naam 'hondenbelasting' heft de gemeente een belasting op het houden van honden binnen de gemeente. De houder van de hond is belastingplichtig. Het aantal honden is bepalend voor de opbrengst van de belasting. In het kwijtscheldingsbesluit wordt jaarlijks voorgelegd dat 50% van de belasting voor de eerste hond voor kwijtschelding in aanmerking komt.

Toeristenbelasting

Via de 'toeristenbelasting' heft de gemeente een directe belasting voor verblijf met overnachting binnen de gemeente. Dit is aan de orde wanneer niet-Haarlemmers tegen een vergoeding in welke vorm dan ook in Haarlem overnachten. Niet-Haarlemmers zijn personen die niet als ingezetene met een adres in de gemeente in de basisregistratie personen zijn ingeschreven.

Belastingplichtig is degene waarbij de niet-Haarlemmer overnacht. Voorgesteld wordt passagiersschepen en riviercruiseschepen per 2020 niet langer vrij te stellen van toeristenbelasting (zie bijlage taakstellingen).

Precariobelastingen

De gemeente heft precariobelasting voor voorwerpen op, boven of onder gemeentegrond. Daarbij kan een onderscheid worden gemaakt tussen precario op kabels en leidingen en overige precario. Om de regels te vereenvoudigen heeft de gemeente in 2017 een nieuwe precarioverordening vastgesteld en een afzonderlijke verordening voor de heffing van precario op kabels en leidingen. De tarieven worden voor 2020 met het inflatiepercentage van 2,3% geïndexeerd. Het tarief mag wettelijk niet meer worden verhoogd.

Parkeerbelasting

De gemeente heft een parkeerbelasting om het parkeergedrag van bewoners of bezoekers van Haarlem te reguleren. Hierbij gelden twee vormen, namelijk een belasting voor het daadwerkelijke parkeren of een belasting voor een vergunning om te parkeren op daarvoor aangewezen plaatsen.

Artikel 225, 234 en 235 van de Gemeentewet en het Besluit gemeentelijke parkeerbelastingen bieden de wettelijke mogelijkheid voor de heffing van parkeerbelasting.

De opbrengsten uit parkeerbelasting vallen onder de algemene middelen van de gemeente, dus de netto-opbrengst van de parkeerbelasting draagt zo bij aan het voorzieningenniveau van de gemeente.

De belastingplichtigen zijn in twee groepen te verdelen:

- De eerste groep bestaat uit mensen die parkeren in het gebied dat in de verordening is aangewezen als gebied voor betaald parkeren. Deze groep betaalt bijvoorbeeld via de aanschaf van een parkeerkaartje;
- De andere groep betaalt voor een vergunning om op een bepaalde plek te parkeren.

Reclamebelasting

Op verzoek van de ondernemers is een reclamebelasting voor de Cronjéstraat ingevoerd (gebruikers). De hiervoor opgerichte ondernemersfondsen gebruiken de netto-inkomsten uit die belasting voor promotie van deze winkelgebieden. Het tarief in de Cronjéstraat is een vast bedrag van € 600 per vestiging.

BIZ-heffing

De BIZ-bijdrage is een bestemmingsbelasting die op verzoek van ondernemers (eigenaren) wordt geheven om met de opbrengst promotie activiteiten in de openbare ruimte en op internet voor deze ondernemers te realiseren. De belastingopbrengst wordt als subsidie uitgekeerd aan een door de ondernemers opgerichte uitvoeringsorganisatie. De heffing van de BIZ-bijdrage vindt plaats in een vastgesteld gebied in de gemeente.

In Haarlem is een BIZ-heffing voor de Waarderpolder ingevoerd ([2016/176650](#)), een BIZ-heffing voor de Cronjéstraat ([2017/373376](#)) en voor de binnenstad ([2018/57643](#)).

De tarieven gelden voor de hele heffingsperiode waarvoor de BIZ-verordeningen zijn vastgesteld. Tussentijds worden de tarieven niet aangepast.

Het beleid ten aanzien van de gemeentelijke rechten

Onder de naam rechten hanteert de gemeente tarieven voor diverse typen gemeentelijke dienstverlening. Bij rechten is er een directe relatie tussen de heffing en de gemeentelijke activiteit. De geraamde opbrengsten mogen niet hoger zijn dan de geraamde kosten van de gemeente voor uitoefening van de activiteit. De aanvrager van de activiteit of dienst is de belastingplichtige.

Om de relatie tussen kosten en opbrengsten transparant te maken heeft de VNG modellen ontwikkeld voor de afvalstoffen- en rioolheffing, de leges en de lijkbezorgingsrechten. Deze worden in Haarlem toegepast. De uitgebreide kostenonderbouwing van deze heffingen staat in [bijlage 5.10](#) van deze begroting. Daarnaast vereist het BBV dat de gemeente inzichtelijk maakt hoe de kostendekkendheid wordt berekend. Omdat de kosten van overhead niet meer als indirecte lasten over de producten worden verdeeld (integrale kostprijsberekening), moeten deze kosten via een opslagmethode in de tarieven worden verrekend. Deze methode is opgenomen in paragraaf Berekening kostendekkendheid rechten.

Rioolheffing

De kosten die de gemeente maakt voor de uitvoering van watertaken verhaalt de gemeente op inwoners en bedrijven via de rioolheffing. De kosten voor afvalwaterinzameling, afvalwatertransport en afvoer van overtollig regen- en grondwater zijn berekend in het Verbreed Gemeentelijke RioleringsPlan (VRGP) 2018-2023 ([2017/361078](#)) dat door de raad is vastgesteld.

De investeringen die hieruit voortvloeien, leiden tot een stijging van de kapitaallasten die worden doorberekend in de tarieven. Op basis van het coalitieprogramma is in de Kadernota 2018 vastgesteld dat de rioolheffing 100% kostendekkend is. Aan de kosten van rioolheffing wordt een gedeelte van de kosten van straatvegen toegerekend. Deze toerekening is voor 2020 herijkt en

verlaagd. Ook BTW en de heffingskosten van Cocensus worden in de heffing doorberekend. Omdat voor 2020 ook de omslagrente is verlaagd van 2,5% naar 2% zijn de toegerekende kapitaallasten ook lager dan oorspronkelijk geraamd. De baten van de rioolheffing kunnen daarom worden verlaagd. De belastingplichtige is de eigenaar van een perceel dat direct of indirect is aangesloten op de gemeentelijke riolering.

Afvalstoffenheffing

Wie in de gemeente gebruik maakt van een perceel waarvoor de gemeente op grond van de Wet milieubeheer huishoudelijke afvalstoffen inzamelt, betaalt hiervoor afvalstoffenheffing.

Op basis van het coalitieprogramma is in de Kadernota 2018 vastgesteld dat de afvalstoffenheffing 100% kostendekkend is.

Naast de kosten van afvalinzameling en –verwerking worden de kosten van kwijschelding aan de heffing toegerekend. Op basis van een herijking worden er geen kosten van straatvegen meer aan de afvalstoffenheffing toegerekend. Ook de BTW en de heffingskosten van Cocensus worden doorberekend. In het tarief maakt de gemeente onderscheid tussen één- en meerpersoonshuishoudens.

Leges

Voor diensten die het gemeentebestuur levert worden leges betaald. Ook worden leges geheven voor een Nederlandse identiteitskaart of een reisdocument. De legesverordening kent drie titels:

- algemene dienstverlening;
- dienstverlening voor fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning;
- dienstverlening voor de Europese dienstenrichtlijn.

Leges kennen een vorm van kruissubsidiëring waarbij niet iedere individuele dienstverlening kostendekkend hoeft te zijn, maar dat een cluster van diensten in totaliteit niet meer dan 100% kostendekkend is. Het BBV verplicht inzicht te geven in de mate waarin dit het geval is. Dit kan door de mate van kostendekkendheid per hoofdstuk weer te geven. Binnen de algemene dienstverlening zijn bijvoorbeeld reisdocumenten en rijbewijzen in hoofdstukken onderverdeeld. Deze informatie is in het vervolg van deze paragraaf opgenomen.

Het kader is dat de legestarieven jaarlijks met inflatie worden verhoogd, voor zover tarieven niet aan een wettelijk maximum zijn verbonden. De tarieven voor bouwleges worden per saldo verlaagd, omdat de baten anders de lasten overstijgen

Begraafrechten

Onder begraafrechten worden rechten verstaan voor het gebruik van de begraafplaats en voor het door de gemeente verlenen van diensten in verband met de begraafplaats. De rechten worden geheven van degene die de dienst aanvraagt.

Havengeld

De gemeente vraagt havengeld voor het gebruik van gemeentewateren en daaraan gerelateerde voorzieningen die in beheer of onderhoud zijn bij de gemeente. Havengelden rechten worden betaald door de schipper, de reder, de eigenaar van het vaartuig, degene die het schip heeft gecharterd of de vertegenwoordiger van deze partijen. In mei 2019 een verordening met een nieuwe tarieventabel vastgesteld ([2019/103264](#)).

Marktgelden

Voor een standplaats op marktterreinen heft de gemeente marktgelden. Dit geldt ook voor andere plaatsen waar markthandel wordt uitgeoefend. Marktgeld wordt geheven van de vergunninghouder of aan wie incidenteel toestemming is verleend om extra ruimte in te nemen.

Berekening kostendekkendheid rechten

In deze paragraaf wordt inzicht gegeven in de onderbouwing van de kostendekkendheid. De directe kosten van dienstverlening worden rechtstreeks aan het product ontleend. Indirecte kosten, worden via een verdeelsleutel of tarief doorberekend aan het product. De indirecte kosten hebben betrekking op de toerekening van de kosten van overhead en eventueel BTW.

In de financiële verordening ([2016/593253](#)) is vastgelegd dat de overheadkosten worden bepaald op basis van de personeelslasten van een product. Dit wordt voor alle rechten uniform toegepast:

$\left(\frac{\text{personeelslasten product (incl. inhuur)}}{\text{totale personeelslasten (incl. inhuur) van alle producten (exclusief overhead)}} \right) \times \text{personeelslasten taakveld overhead} = \text{opslag overhead product}$

De netto-kosten van overhead bedragen in 2020 afgerond € 55,1 miljoen. Het totale aantal productieve uren (exclusief overhead) is berekend op 1.047.000 uren.

$\text{De door te belasten overhead naar de kostendekkende rechten bedraagt} \\ \text{€ 55.103.000 / 1.047.000 uur} = \text{afgerond € 52,60 per uur}$
--

Op basis van deze door te berekenen kosten van overhead in de heffingen wordt de kostendekkendheid per heffing afzonderlijk gepresenteerd.

1. Rioolheffing

Verwachte kosten

De gemeente is wettelijk verplicht om haar verplichtingen voor afval-, hemel- en grondwater na te komen. In totaal verwacht de gemeente het komende jaar afgerond € 12,3 miljoen aan kosten te maken om deze verplichtingen na te komen. Om de kosten transparant te maken, wordt eerst uitgesplitst op welke producten deze kosten worden gemaakt. Vervolgens wordt ingegaan op de dekking van deze lasten.

Verdeling kosten

Uit onderstaande verdeling blijkt dat veruit het grootste deel van de gemeentelijke lasten direct wordt geraamd op het product openbare ruimte ondergronds voor een bedrag van € 9,9 miljoen, waarvan € 5,7 miljoen uit kapitaallasten bestaat die voortvloeien uit de uitvoering van het verbreed gemeentelijke rioleringsplan (VGRP). Hierin zijn de wettelijke gemeentelijke watertaken vastgelegd voor van afvalwater, hemelwater en grondwater. Daarnaast wordt € 0,8 miljoen aan kosten geraamd van het product afvalinzameling en reiniging voor het schoonhouden en vegen van straten. Dit voorkomt dat de riolering belast wordt met vuil dat tot verstoppingen en extra kosten leidt. Er wordt € 219.000 toegevoegd aan de reserve baggeren. Ook worden kosten van het product overhead doorberekend voor € 270.000. Dit zijn kosten die de gemeente maakt voor sturing en ondersteuning van medewerkers in brede zin. De kosten die gemaakt worden voor heffing, invordering en afdoening van bezwaar- en beroepschriften worden geraamd op € 270.000. Tenslotte worden de BTW-lasten geraamd op ruim € 1 miljoen en ontvangt de gemeente € 74.000 aan overige baten.

Rioolheffing	% in heffing	Lasten + Baten -
Kosten product openbare ruimte ondergronds	100	9.991
Kosten product afvalinzameling en reiniging (aandeel kosten straatvegen)	18	841
Baten product openbare ruimte ondergronds	100	-74
Netto directe kosten product		10.758
<i>Toe te rekenen kosten</i>		
Opslag overhead (4.998 x 5 52,60)		263
Toerekening BTW		1007
Kosten heffing en invordering Cocensus		270
Totale kosten		12.298
Opbrengst heffingen		12.298
Dekking		100%

Herkomst middelen

Gemeenten mogen op grond van artikel 228a van de Gemeentewet een rioolheffing invoeren. Deze mag maximaal kostendekkend zijn. In Haarlem is de heffing volledig kostendekkend. Dat betekent dat er geen algemene middelen voor de riolering worden ingezet.

Riolering	rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Baten totaal	12.230	12.989	12.298
Lasten totaal	12.227	12.989	12.298
Kostendekkendheid	100%	100%	100%

2. Afvalstoffenheffing

Verwachte kosten

De gemeente heeft een wettelijke inzamelplicht voor het afval van particuliere huishoudens. In totaal verwacht de gemeente het komende jaar € 24,9 miljoen aan kosten te maken om deze plicht na te komen. Om deze kosten transparant te maken worden eerst de lasten uitgesplitst op welke producten deze kosten worden gemaakt. Vervolgens wordt ingegaan op de dekking van deze lasten.

Verdeling kosten

Uit onderstaande verdeling blijkt dat veruit het grootste deel van de gemeentelijke lasten direct wordt geraamd op het product afvalinzameling en reiniging (€ 18,8 miljoen). De kosten worden gemaakt voor het daadwerkelijk inzamelen en verwerken van huishoudelijk afval. Ook het scheiden van afval en het recyclen ervan valt hieronder.

De kosten van kwijtschelding van afvalstoffenheffing voor gebruikers die daarvoor in aanmerking komen worden aan de kostendekkende heffing toegerekend. Hiervoor wordt ruim € 1,4 miljoen geraamd.

Op basis van een herijking wordt met ingang van 2020 geen kosten van straatvegen meer aan de afvalstoffenheffing doorbelast.

De kosten van de overhead worden doorberekend voor een bedrag van € 199.000. Dit zijn kosten die gemaakt worden voor sturing en ondersteuning van medewerkers in brede zin.

Van het product belastingen worden de kosten voor heffing, invordering en afdoening van bezwaar- en beroepschriften, geraamd op € 506.000 en de toe te rekenen BTW-lasten op bijna € 4 miljoen.

Afvalstoffenheffing	% in heffing	Lasten + Baten -
Kosten product openbare afvalinzameling- en reiniging	100	18.803
Kosten product afvalinzameling en reiniging (aandeel kosten straatvegen)	0	0
Inkomsten: onttrekking aan egalisatiereserve	0	0
Netto directe kosten product		18.803
<i>Toe te rekenen kosten</i>		
Opslag overhead (3.875 x 5 52,60)		199
Toerekening BTW		3.971
Toerekening van kosten kwijtschelding afvalstoffenheffing		1.443
Kosten heffing en invordering Cocensus		506
Totale kosten		24.922
Opbrengst heffingen		24.922
Overige opbrengsten		0
Dekking		100%

Herkomst middelen

Gemeenten mogen op grond van artikel 15.33 van de Wet milieubeheer voor de inzameling van het afval van huishoudens een afvalstoffenheffing invoeren. Deze mag maximaal kostendekkend zijn.

Afvalstoffenheffing	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Baten totaal	20.413	24.349	24.922
Lasten totaal	22.004	24.349	24.922
Kostendekkendheid	93%	100%	100%

3. Leges

Gemeenten heffen leges voor de kosten van specifieke producten die op aanvraag worden geleverd. De leges worden gebruikt om de kwaliteit van de producten te waarborgen en om personeels-, huisvesting- en materiaalkosten te dekken. De opbrengst uit de leges mag volgens de landelijke regelgeving niet hoger zijn dan de totale kosten van de verstrekking. Een gemeente kan dus geen winst maken op de diensten die zij levert.

Deze spelregel geldt voor het totaal van deze specifieke dienstverlening, maar kruissubsidiëring is (beperkt) toegestaan. Om meer inzicht in de kruissubsidiëring te krijgen is in de landelijke regelgeving opgenomen dat, zoveel als mogelijk, per cluster van dienstverlening de kostendekkendheid inzichtelijk wordt gemaakt. Om aan dat voorschrift te voldoen is per hoofdstuk (of een combinatie van hoofdstukken, als dit praktisch is), de mate van kostendekkendheid inzichtelijk gemaakt. Kruissubsidiëring binnen hoofdstukken blijft mogelijk.

Haarlem verantwoordt de tarieven van de leges volgens de landelijke richtlijnen en wettelijke eisen. Daarbij is uitgangspunt om transparant te zijn over de kostendekkendheid per hoofdstuk.

3.1 Leges algemene dienstverlening

Verwachte kosten

Gemeenten mogen op grond van de Gemeentewet en de Paspoortwet leges heffen voor een Nederlandse identiteitskaart of een reisdocument. De leges mogen maximaal kostendekkend zijn.

In totaal verwacht de gemeente het komende jaar hiervoor € 2 miljoen aan kosten te maken. Om deze kosten transparant te maken worden eerst de lasten uitgesplitst voor welke producten deze kosten worden gemaakt. Vervolgens wordt ingegaan op de dekking van deze lasten.

Verdeling kosten

Uit onderstaande verdeling blijkt dat veruit het grootste deel van de gemeentelijke lasten voor leges direct wordt geraamd op het product dienstverlening (€ 0,9 miljoen). De kosten worden gemaakt voor de uitvoering van diensten die zijn genoemd in titel 1 van de legesverordening (algemene diensten). Daarnaast worden kosten van overhead en overige kosten doorberekend voor een bedrag van € 1,1 miljoen.

Leges algemene dienstverlening	% in heffing	Lasten + Baten -
Kosten product dienstverlening	100	876
Netto directe kosten product		
<i>Toe te rekenen kosten</i>		
Opslag overhead (17.566 x € 52,60)		924
overige kosten		194
Totale kosten		1.994
opbrengst heffingen		1.669
Dekking		84%

Om de mate van kruissubsidiëring binnen de algemene leges inzichtelijk te maken zijn baten en lasten van de afzonderlijke onderdelen van de algemene leges geraamd. Omdat niet op een dergelijk gedetailleerd niveau tijd wordt geschreven, zijn de kosten toegerekend op basis van een genormeerde tijdsbesteding van een dienst.

Onderbouwing kostendekkendheid naar hoofdstuk legesverordening						
Leges verordening	Lasten product	Overhead	Toe te rekenen kosten	Totaal lasten	Leges	Kostendekkendheid
Algemene dienstverlening						
1. Burgerlijke stand	155	131	33	319	-310	97%
2. Reisdocumenten	185	196	49	430	-383	89%
3. Rijbewijzen	196	216	54	466	-436	94%
4 en 7 GBA en bestuursstukken	88	105	26	219	-188	86%
8. Bodem-en vastgoedinformatie	31	26	0	57	-56	98%
9. Ov. Publiekstaken	95	123	31	249	-133	53%
11. Huisvestingswet	8	8	0	16	-13	81%
12. Leegstandswet	5	5	0	10	-7	62%
14. Standplaatsen	3	4	0	7	-3	43%
16. Kansspelen	4	4	0	8	-6	75%
18. Telecom en civiele werken	82	88	1	171	-102	60%
19. Verkeer en vervoer	22	15	0	37	-32	88%
20. Diversen (< € 1.000)	2	3	0	5	0	0%
Totaal	876	924	194	1.994	-1.669	84%

Ter toelichting op bovenstaande onderbouwing:

Algemeen:

De uren inzet is geraamd op de genoemde producten. Volgens de uniforme verdeelsleutel wordt € 52,60 per uur toegerekend voor overhead. De berekende kosten zijn gebaseerd op de werkelijke verwachte tijdsbesteding per product, gebaseerd op tijdschrijven vermenigvuldigd met het aantal af te geven producten of diensten. Voorheen werden de kosten toegerekend op basis van normkosten.

Hoofdstuk 1 Burgerlijke stand: betreft de baten en lasten verbonden aan het voltrekken van huwelijken. Deze leges zijn vrijwel kostendekkend.

Hoofdstuk 2 Reisdocumenten: de kostendekkendheid is ten opzichte van 2019 licht toegenomen.

Hoofdstuk 3 Rijbewijzen is vrijwel kostendekkend.

Hoofdstukken 4 en 7: Dit betreffen de legesproducten die te maken hebben met uittreksels en inlichtingen uit de gemeentelijke administraties (GBA). Om die reden is de onderbouwing van deze hoofdstukken gecombineerd.

Hoofdstuk 9 Overige publiekstaken: Hier zijn de baten en lasten van naturalisaties geraamd.

Hoofdstuk 18 Telecom en civiele werken. Wanneer een kabel- of waterleidingsbedrijf werkzaamheden uitvoert of laat uitvoeren waarvoor de grond open moet, doet de aannemer een aanvraag voor een vergunning of een melding. De kosten die hiervoor worden gemaakt zijn de inzet van ambtelijke uren.

De overige producten zijn qua lasten en baten te gering van omvang voor verdere toelichting.

Op basis van de nieuwe wijze van kostenberekening bedraagt de kostendekkendheid van de leges algemene dienstverlening 84%.

Herkomst middelen

Gemeenten mogen op grond van de Gemeentewet leges heffen voor verstrekte diensten. De leges mogen maximaal kostendekkend zijn. In Haarlem zijn de leges voor algemene dienstverlening 84 % kostendekkend. Dat betekent dat 16 % van de kosten uit algemene middelen worden gedekt.

Leges algemene dienstverlening	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Baten totaal	3.410	1.627	1.669
Lasten totaal	3.530	1.877	1.994
Kostendekkendheid	97%	87%	84%

3.2 leges fysieke leefomgeving

Ook voor de kosten die worden gemaakt voor de uitvoering van diensten die zijn genoemd in titel 2 van de legesverordening (fysieke leefomgeving, zoals de Wabo) geldt dat deze via leges mogen worden doorberekend. Ook hier geldt dat de opbrengst niet hoger mag zijn dan de kosten. In totaal verwacht de gemeente het komende jaar € 4,9 miljoen aan kosten te maken om deze specifieke dienstverlening aan te kunnen bieden.

Het grootste gedeelte van de gemeentelijke lasten van deze diensten worden geraamd op het product integrale handhaving en de daaraan toegerekende kosten (€ 1,4 miljoen). Daarnaast worden kosten van het product overhead doorberekend voor een bedrag van € 2,4 miljoen. Daarnaast is ook de inzet van andere afdelingen en instanties nodig om een vergunning te kunnen afgeven. Deze zijn opgenomen bij het onderdeel afgeleide producten.

De hoofdstukken onder deze titel gaan over de dienstverlening die nodig is om omgevingsvergunningen af te geven of te wijzigen. Om die reden is het niet mogelijk de baten en lasten in aparte hoofdstukken verder te specificeren en het wordt als één geheel gepresenteerd.

Leges fysieke leefomgeving	% in heffing	Lasten + Baten -
Uren afdeling vergunningverlening, handhaving en toezicht	100	1.316
Kosten software	100	95
Netto directe kosten product		1.411
<i>Afgeleide producten</i>		
Uren KCC en procesondersteuning (product dienstverlening)		186
Uren omgevingsbeleid(product ruimtelijke ontwikkeling)		362
Uren afdeling DIA (product dienstverlening)		41
Kosten adviescommissie ruimtelijke kwaliteit		134
adviezen VRK brandveilig bouwen		355
Subtotaal afgeleide producten		1.078
<i>Toe te rekenen kosten</i>		
Opslag overhead (51.302 x € 52,60)		2.698
Overig		45
Totale kosten		5.232
Opbrengst heffingen		4.881
Dekking		93%

De hoofdstukken onder deze titel gaan over de dienstverlening die nodig is om omgevingsvergunningen af te geven of te wijzigen. Om die reden is het niet mogelijk de baten en lasten in aparte hoofdstukken verder te specificeren en het wordt als één geheel gepresenteerd.

Toelichting op bovenstaande onderbouwing:

De ureninzet is geraamd op het begrotingsproduct integrale vergunning en handhaving. Daarnaast wordt er per uur € 52,60 toegerekend voor overhead

Herkomst middelen

Gemeenten mogen op grond van de Gemeentewet leges heffen voor verstrekte diensten. De leges mogen maximaal kostendekkend zijn. In Haarlem zijn de leges voor producten voor de fysieke leefomgeving 93% kostendekkend. Dat betekent dat 7% van de kosten uit algemene middelen worden gedekt.

Leges fysieke leefomgeving	Rekening 2018	Begroting 2019	begroting 2020
Baten totaal	6.049	5.127	4.881
Lasten totaal	5.125	5.230	5.232
Kostendekkendheid	118%	98%	93%

Verwachte kosten

De gemeente kan kosten die voor specifieke taken worden geleverd via leges doorrekenen aan de aanvrager van deze diensten. De opbrengst mag niet hoger zijn dan de kosten. In totaal verwacht de gemeente het komende jaar € 0,3 miljoen aan kosten te maken voor diensten die voortvloeien uit de Europese dienstenrichtlijn. Om deze kosten transparant te maken worden eerst de lasten uitgesplitst op welke producten deze kosten worden gemaakt. Vervolgens wordt ingegaan op de dekking van deze lasten.

Verdeling kosten

Uit onderstaande verdeling blijkt dat veruit het grootste deel van de gemeentelijke lasten van diensten uit de Europese dienstenrichtlijn direct wordt geraamd op het product integrale dienstverlening en handhaving (€ 137.000). De kosten worden gemaakt voor de uitvoering van diensten die zijn genoemd in titel 3 van de legesverordening (leges vallend onder de Europese dienstenrichtlijn). Daarnaast worden kosten van het product overhead doorberekend voor een bedrag van € 151.000

leges vallende onder de Europese dienstlijn	% in heffing	Lasten + Baten -
Kosten product integrale vergunning en handhaving	100	137
Netto directe kosten product		137
<i>Toe te rekenen kosten</i>		
Opslag overhead (2.870 x € 52,60)		151
Totale kosten		288
Opbrengst heffingen		202
Dekking		70%

Om de mate van kruissubsidiëring inzichtelijk te maken, zijn de baten en lasten van de afzonderlijke onderdelen geraamd op basis van werkelijke tijdsbesteding per product.

Onderbouwing kostendekkendheid naar hoofdstuk legesverordening

Leges verordening	Lasten product	Overhead	Totaal lasten	Leges	Kostendek- kendheid
Dienstenrichtlijn					
1. Horeca	56	72	128	-101	79%
2. Evenementen en markten	53	68	121	-72	60%
3. Prostitutiebedrijven	1	2	3	-2	74%
4. Speelgelegenheden (< € 1.000)					
7. Overigen	27	9	36	-27	75%
Totaal	137	151	288	-202	70%

Toelichting op bovenstaande onderbouwing:

De ureninzet is geraamd op het begrotingsproduct integrale vergunning en handhaving. Daarnaast wordt er per uur € 52,60 toegerekend voor overhead. De hoofdstukken onder deze titel betreffen de afgifte van een aantal specifieke vergunningen.

Herkomst middelen

Gemeenten mogen op grond van de Gemeentewet leges heffen voor verstrekte diensten. De leges mogen maximaal kostendekkend zijn. In Haarlem zijn de leges voor de Europese dienstenrichtlijn voor 70% kostendekkend, dus 30% van de kosten worden uit algemene middelen gedekt.

Leges Europese dienstrichtlijn	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Baten totaal	463	200	202
Lasten totaal	927	220	288
Kostendekkendheid	50%	91%	70%

4. Begraafrechten

De begraafrechten worden geheven op basis van de Gemeentewet. De verschillende rechten dragen zowel kenmerken van gebruik- als genotsretributies en op sommige punten lijken de rechten op leges. Gebruiksretributies worden geheven voor het gebruik van gemeentebesittingen, zoals het gebruik van een aula. Genotsretributies zijn rechten van door of vanuit de gemeente verleende diensten, zoals begraven. Sommige rechten, zoals een vergunning voor een grafmonument, hebben het karakter van leges. Daardoor zijn alle heffingen voor het gebruik van de begraafplaats en/of het crematorium en voor de daarmee samenhangende diensten in één verordening geregeld.

Verwachte kosten

De gemeente kan kosten van begraven, zoals in de vorige alinea toegelicht, doorberekenen via begraafrechten. De opbrengst mag niet hoger zijn dan de kosten. In totaal verwacht de gemeente het komende jaar € 2 miljoen aan kosten te maken voor de gemeentelijke begraafplaatsen. Om deze kosten transparant te maken worden eerst de lasten uitgesplitst op welke producten deze kosten worden gemaakt. Vervolgens wordt ingegaan op de dekking van deze lasten.

Verdeling kosten

Uit onderstaande verdeling blijkt dat de gemeentelijke lasten direct worden geraamd op het product begraafplaatsen (€ 1,2miljoen). De kosten betreffen de exploitatie van de begraafplaatsen. Daarnaast worden kosten van overhead doorberekend voor een bedrag van € 0,9 miljoen.

Begraafrechten	% in heffing	Lasten + Baten -
Kosten product begraafplaatsen	100%	1.180
Netto directe kosten product		1.180
<i>Toe te rekenen kosten</i>		
Opslag overhead (16.245 x € 52,60)		854
Totale kosten		2.034
Opbrengst heffingen		-967
Overige opbrengsten		-30
Dekking		49,00%

Herkomst middelen

Gemeenten mogen op grond van de Gemeentewet de kosten in rekening brengen bij de aanvrager op basis van een vastgestelde verordening begraafrechten. De baten mogen maximaal kostendekkend zijn. In Haarlem is de heffing voor 49% kostendekkend. Dat wil zeggen dat 51% van de kosten voor begraven vanuit de algemene middelen wordt ingezet.

Begraafrechten	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Baten totaal	1.080	983	997
Lasten totaal	2.051	2.135	2.034
Kostendekkendheid	53%	46%	49%

5. Havengelden

Havengelden worden geheven op basis van de Gemeentewet. Havengelden worden geheven ter dekking van de kosten van het gebruik van waterwegen en havens, maar ook voor het draaien van bruggen, het schutten van sluizen of het gebruik van faciliteiten op de wal. Heffingscriteria zijn onder meer lengte of tonnage van een vaartuig, al dan niet in combinatie met een verblijfsduur.

Verwachte kosten

De gemeente kan kosten van havendiensten doorberekenen aan de gebruiker via havengelden. De opbrengst mag niet hoger zijn dan de kosten. In totaal verwacht de gemeente het komende jaar € 3,1 miljoen aan kosten te maken voor het gebruik en onderhoud van de haven. Om deze kosten transparant te maken worden eerst de lasten uitgesplitst op welke producten deze kosten worden gemaakt. Vervolgens wordt ingegaan op de dekking van deze lasten.

Verdeling kosten

Onderstaande verdeling laat zien dat de gemeentelijke lasten voor de exploitatie van de haven direct worden geraamd op het product havendienst (€ 1,9 miljoen). Daarnaast worden kosten van overhead doorberekend voor een bedrag van € 1,2 miljoen.

Havengelden	% in heffing	Lasten + Baten -
Kosten product havendienst	100%	1.922
Netto directe kosten product		1.922
<i>Toe te rekenen kosten</i>		
Opslag overhead (22.356 x € 52,60)		1.176
Totale kosten		3.098
opbrengst heffingen		-1.038
Dekking		33%

Gemeenten mogen op grond van de Gemeentewet de kosten voor het gebruik van diensten van de haven in rekening brengen bij de gebruikers. De baten mogen maximaal kostendekkend zijn. In Haarlem is de heffing voor 33% kostendekkend. Dat wil zeggen dat er 67% aan de dienstverlening haven vanuit de algemene middelen wordt ingezet.

Havengelden	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Baten totaal	1.034	1.023	1.038
Lasten totaal	2.569	2.695	3.098
Kostendekkendheid	40%	38%	33%

6. Marktgeden

Marktged is een betaling voor een standplaats op een markt. Dit betreft dag- of weekmarkten voor consumenten. De gelden worden geheven voor de kosten van de markten. Heffingscriteria zijn onder meer de grootte van een standplaats, al dan niet in combinatie met de duur van de markt.

Verwachte kosten

De gemeente kan kosten van de exploitatie van markten doorberekenen aan de vergunninghouder. De opbrengst mag niet hoger zijn dan de kosten. In totaal verwacht de gemeente het komende jaar € 0,5 miljoen aan kosten te maken. Om deze kosten transparant te maken worden eerst de lasten uitgesplitst op welke producten deze kosten worden gemaakt. Vervolgens wordt ingegaan op de dekking van deze lasten.

Verdeling kosten

Uit onderstaande verdeling blijkt dat de kosten worden geraamd op het product integrale vergunning en handhaving. Binnen dit product zijn de kosten van de markt verbijzonderd op de kostenplaats markten. De gemeentelijke lasten worden direct geraamd op deze kostenplaats. De geraamde lasten bedragen € 350.000 en betreffen de exploitatie van de markt. Daarnaast worden kosten van het product overhead doorberekend voor een bedrag van € 197.000.

Marktgeden	% in heffing	Lasten + Baten -
Kostenplaats markten, onderdeel van het product integrale vergunning en handhaving		350
Netto directe kosten product		350
<i>Toe te rekenen kosten</i>		
Opslag overhead (3.753 x € 52,60)		179
Totale kosten		547
opbrengst heffingen		434
Dekking		79%

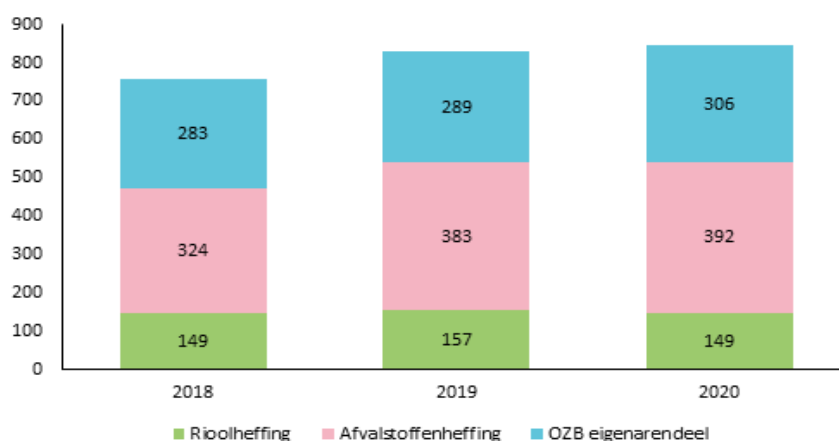
Herkomst middelen

Gemeenten mogen op grond van de Gemeentewet de kosten voor het gebruik van de markten in rekening brengen bij de vergunninghouder. De baten mogen maximaal kostendekkend zijn. In Haarlem is de heffing voor 79% kostendekkend. Dat wil zeggen dat de overige 21% vanuit de algemene middelen wordt ingezet.

Marktgeden	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Baten totaal	373	429	434
Lasten totaal	477	530	547
Kostendekkendheid	78%	81%	79%

Lokale lastendruk

De lokale lastendruk wordt bepaald door de tarieven van de OZB, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. In de navolgende tabel is de opbouw van de lokale lastendruk in Haarlem in 2020 ten opzichte van 2019 inzichtelijk gemaakt. Voor huurwoningen is alleen de hoogte van de afvalstoffenheffing bepalend, aangezien bewoners hiervan niet worden aangeslagen voor OZB en rioolheffing. De lokale lastendruk stijgt in 2020 van € 829 naar € 847 per meerpersoonshuishouden: een stijging van 2 %. De stijging van de woonlasten is te verklaren uit een stijging van de OZB ter gedeeltelijke compensatie voor de afvalstoffenheffing (SPA), een stijging van de rioolheffing als gevolg van de investeringen die voortvloeien uit de VGRP (Conform opgenomen in het IP) en de verhoging van de OZB ter compensatie van de lagere algemene uitkering als gevolg van de meer dan evenredige stijging van de WOZ-waarden en een verdere stijging van de afvalstoffenheffing vanwege invoering van SPA. Door de daling van de omslagrente dalen de kapitaallasten, waardoor ook de rioolheffing lager kan worden vastgesteld.

Lokale lastendruk in euro's voor een meerpersoonshuishouding	2018	2019	2020
Rioolheffing	149	157	149
OZB eigenarendeel	283	289	306
Afvalstoffenheffing	324	383	392
Totaal	756	829	847
Index t.o.v. 2017		102,70%	112,60%

In meerjarenperspectief ontwikkelen de woonlasten zich als volgt:

Lokale lastendruk	2019	2020	2021	2022	2023	2024
OZB eigenaren woningen*	289	306	306	306	306	306
Rioolheffing	157	149	154	160	163	166
Afvalstoffenheffing	383	392	395	384	377	374
Totaal*	829	847	855	850	846	846
Woonlastenindex	100%	102%	103%	103%	102%	102%

* Dit bedrag is op basis van de afspraken bij Kadernota 2019 en dus exclusief het voorstel zoals opgenomen in de paragraaf en bijlage Taakstellingen.

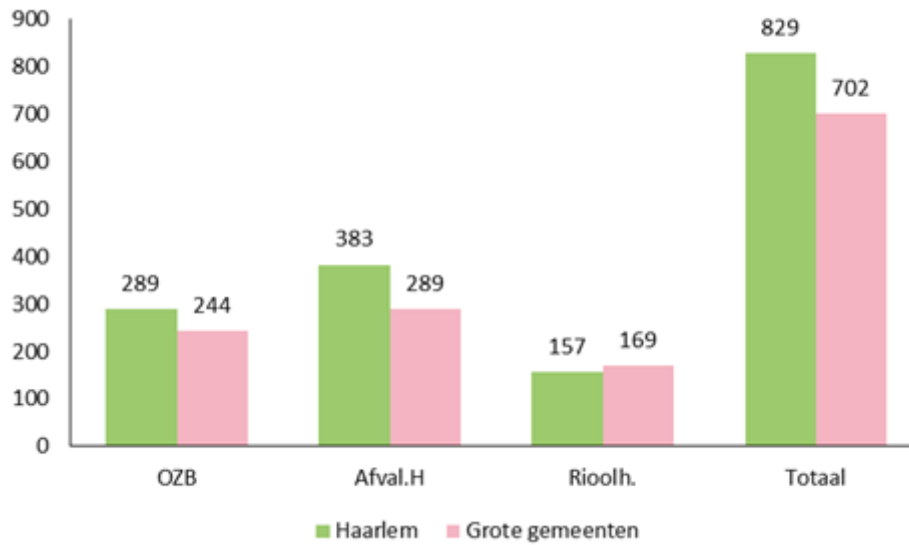
Vergelijking met andere grote gemeenten (tarieven 2019)

Jaarlijks vergelijkt het COELO (Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden) de tarieven en woonlasten van grote gemeenten. In 2019 stijgen de woonlasten van de grote gemeenten gemiddeld met 4,3% tot € 702. De woonlasten in Haarlem stijgen met 9,6% tot € 829. De woonlasten in Haarlem zijn daarmee 18% hoger dan gemiddeld.

De stijging van de woonlasten in Haarlem in 2019 wordt vooral veroorzaakt door een sterkere stijging van de afvalstoffenheffing van 18% tegen 6,1% gemiddeld. Dat de woonlasten in Haarlem al jaren hoger zijn dan het gemiddelde van de grote steden wordt vooral veroorzaakt door het hoge tarief voor afvalstoffenheffing. Het tarief voor een meerpersoonshuishouden bedraagt ruim € 383 tegen € 289 gemiddeld.

Van de 38 grote gemeenten stijgt Haarlem van plaats negen in 2018 naar plaats vier van duurste grote gemeenten in 2019. Dat betekent dat drie gemeenten hogere en 34 gemeenten lagere woonlasten hebben dan Haarlem.

Vergelijking woonlasten 2019

Kwijtscheldingsbeleid

Een gemeente kan kwijtschelding verlenen aan mensen die niet in staat zijn om hun belasting te voldoen. Hiervoor zijn door de wet normen aangegeven. Haarlem hanteert voor de normbedragen een kwijtscheldingspercentage van 100%. Haarlem kan kwijtschelding verlenen voor de afvalstoffenheffing, de leges woonvergunningen, de leges voor gehandicapten parkeren en voor 50% op de hondenbelasting voor de eerste hond.

Voor kwijtschelding is een budget van € 1.444.000 geraamd.

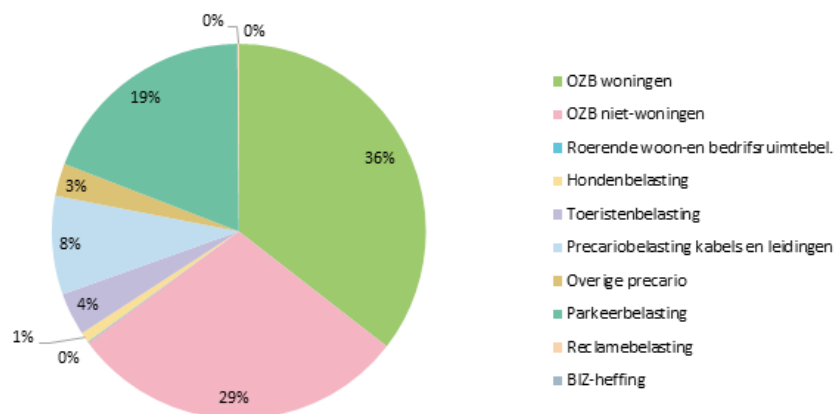
Opbrengst belastingen en heffingen

Belastingen/heffingen	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
<i>Belastingen</i>			
OZB-woningen*	21.222	21.754	23.059
OZB- niet woningen eigenaren*	11.119	11.239	11.397
OZB- niet woningen gebruikers*	7.426	7.589	7.696
Roerende woon-en bedrijfsruimtebelastingen	56	60	61
Hondenbelasting	549	561	569
Toeristenbelasting*	1.643	2.400	2.400
Precario ondergrondse infrastructuur	5.513	5.519	5.519
Overige precario	1.530	1.723	1.748
Straatparkeren/vignetten*	9.731	10.320	10.460
Naheffing parkeren	1.281	1.364	1.383
Parkeeropbrengst Schalkwijk	404	503	510
Reclame belasting Binnenstad	496	0	0
Reclamebelasting Cronjéstraat	79	77	77
BIZ-heffing	373	965	965
Totaal belastingbaten	61.422	64.074	65.844
<i>Heffingen</i>			
Rioolheffing	12.230	12.989	12.298
Afvalstoffenheffing	20.306	24.349	24.922
Leges Algemene dienstverlening	3.410	1.627	1.669
Bouwleges (WABO)	6.049	5.127	4.881
Leges dienstenrichtlijn	463	200	202
Begraafrechten	1.039	954	967
Havengelden	1.010	1.023	1.038
Marktgelden	373	429	435
Totaal heffingen	44.880	46.698	46.412
Totaal opbrengsten uit belastingen en heffingen	106.302	110.772	112.256
Dotatie aan voorziening dubieuze debiteuren	-355	-700	-700
Kwijtschelding	-1.241	-1.276	-1.444
Netto opbrengst	104.706	108.796	110.112

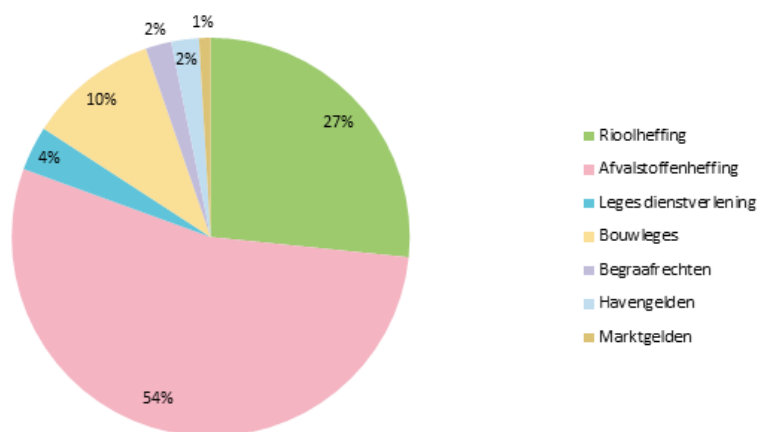
* De geraamde opbrengsten zijn exclusief de extra baten die voortvloeien uit de aanvullende voorstellen zoals opgenomen in de paragraaf en bijlage Uitwerking taakstellingen

Het aandeel van de belastingen en rechten in de totale belastingontvangsten kan als volgt worden weergegeven:

Belastingbaten:

Heffingen:

3.3 Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

Deze paragraaf geeft informatie over het onderhoud van de kapitaalgoederen van de gemeente. De paragraaf start met een samenvatting van de beleidskaders voor het onderhoud. Vervolgens wordt toegelicht hoe de onderhoudsvoorraad wordt bepaald en hoe deze zich ontwikkelt.

Beleidskaders 2019

In de onderstaande tabel zijn de beleidskaders voor de specifieke kapitaalgoederen opgenomen en de bedragen voor dagelijks, groot- en vervangingsonderhoud.

Kapitaalgoederen	Beleidskader
Wegen, straten en pleinen	Actualisatie Visie beheer en onderhoud (2018/6828)
Riolering	Verbreed gemeentelijke Rioleringsplan (2017/361078)
Water (kunstwerken, oevers)	Actualisatie Visie beheer en onderhoud (2018/6828)
Groen	Actualisatie Visie beheer en onderhoud (2018/6828)
Speelgelegenheden	Actualisatie Visie beheer en onderhoud (2018/6828)
Openbare verlichting en VRI	Actualisatie Visie beheer en onderhoud (2018/6828)
Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs	Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs (2018/41031)
Sportaccommodaties	Integraal uitvoeringsplan sportaccommodaties 2018 t/m 2028: Sport aan zet (2018/15838) en Beleidsuitvoeringsplan Sportaccommodaties (2013/594131)
Vastgoed	Financieel meerjarenperspectief onderhoud vastgoed (2019)

Onderhoudsvoorraad kapitaalgoederen openbare ruimte

Het is normaal dat een deel van het areaal niet voldoet aan het gewenste onderhoudsniveau. Voor een effectieve aanpak van het onderhoud is het noodzakelijk om werken te combineren, bijvoorbeeld wordt onderhoud riolering zoveel mogelijk gecombineerd met het onderhoud van de bovenliggende wegen. Er is dan voor het uitgestelde onderhoud van de weg of riolering niet direct sprake van achterstallig onderhoud, maar er is sprake van een werkvoorraad. Bij een te grote werkvoorraad wordt een deel van het areaal dat niet aan de kwaliteitsnormen voldoet, niet binnen een acceptabele termijn van 4 jaar hersteld. Dan is sprake van achterstallig onderhoud. Wanneer al het benodigde onderhoud binnen 4 jaar kan worden uitgevoerd en binnen de beschikbare budgetten is er een gezonde situatie met een onderhoudsvoorraad. Als het werk niet binnen de periode uitgevoerd kan worden of het budget is niet genoeg ontstaat achterstand. In het laatste jaar in de tabel (2024) is onderhoud opgenomen dat is gepland in 2024 én onderhoud dat is geïnventariseerd, maar nog niet is ingepland.

Deze kosten zijn per domein weergegeven in onderstaande tabel. Hierin is alleen het onderhoud weergegeven dat volgens de inspectierapporten uitgevoerd moet worden.

Kapitaalgoederen	Ontwikkeling onderhoudsvoorraad					Totaal
	2020	2021	2022	2023	2024	
Openbare ruimte						
Wegen, straten en pleinen	23.162	15.141	15.032	22.799	6.798	82.932
Riolering	11.343	12.200	8.200	4.365	8.700	44.808
Water (kunstwerken, oevers)	3.397	3.617	5.000	4.617	974	17.605
Groen	4.581	2.825	1.800	500	2.496	12.202
Speelgelegenheden	600	800	600			2.000
Openbare verlichting en VRI	1.088	1.078	1.014	1.709	1.411	6.300
Totaal geprogrammeerd Openbare ruimte	44.170	35.661	31.647	33.990	20.378	165.846
Totaal Budget Groot en vervanging	46.161	41.763	35.346	30.771	26.768	180.809

In bovenstaande tabel zijn de benodigde ingrepen op basis van inspecties opgenomen. Budget voor de planperiode is hoger dan de uit te voeren onderhoudswerkzaamheden dus er is geen sprake van achterstallig onderhoud. T.o.v. de stand bij de Jaarrekening 2018 (begin 2019) is het geprogrammeerde onderhoud, de onderhoudsvoorraad toegenomen door met name een vertraagde uitvoering van vervangingsinvesteringen. Het hiervoor benodigde budget schuift door naar volgende jaren vandaar dat het beschikbare budget ook is toegenomen.

Kapitaalgoederen	Ontwikkeling onderhoudsvoorraad			
	Begin 2019	PB2020	Ontwikkeling	Achterstand
Totaal geprogrammeerd Openbare Ruimte	149.465	165.846	16.381	
Totaal budget groot- en vervangingsonderhoud	158.824	180.809	21.985	Nee

Onderhoudsvoorraad gemeentelijk vastgoed en sportaccommodaties

De gemeente heeft een vastgoedportefeuille van circa 400 objecten. Hieronder vallen ook schoolgebouwen, kledkamers op buitensportaccommodaties, gemeentelijke zwembaden en de gemeentelijke gymzalen en sporthallen die in beheer zijn bij SRO. De onderhoudsstrategie van het gemeentelijk vastgoed is vastgelegd in de raadsnota Onderhoud vastgoed ([2012/471809](#)) en berust op een viertal pijlers:

- Het onderhoudsniveau wordt vastgesteld aan de hand van NEN 2767 (norm voor het objectiveren van de staat van onderhoud van een gebouw);
- Het onderhoudstreefniveau is vastgesteld op conditiescore 3: sober en doelmatig;
- (categorie Redelijk: het verouderingsproces is deels in gang gezet en er zijn incidentele gebreken. Technisch voldoet het object nog);
- Voor alle objecten gelden meerjarenonderhoudsplanningen (MJOP's);
- De onderhoudsbehoefte wordt integraal in beeld gebracht voor de totale vastgoedportefeuille.

Nadat er in 2018 en 2019 nieuwe NEN 2767-inspecties zijn gehouden vindt het planmatig onderhoud met ingang van 2020 plaats via een herzien MJOP, vergelijkbaar met de voor de openbare ruimte gehanteerde opzet. Daarin wordt onderscheid gemaakt tussen de geprogrammeerde werkvoorraad en het geconstateerde achterstallig onderhoud. Achterstallig onderhoud wordt gedefinieerd als onderhoud dat niet op tijd is uitgevoerd, waardoor een onderhoudsrichtlijn is overschreden en niet (meer) wordt voldaan aan het door de raad vastgestelde kwaliteitsniveau. Achterstallig onderhoud kan leiden tot schade of tot onveilige situaties, wat vaak leidt tot hogere herstelkosten.

Voor het inhalen van achterstallig onderhoud doet de gemeente een beroep op de reserve Vastgoed, die gevoed wordt uit de opbrengsten van de verkoop van niet-strategisch vastgoed. Bij vervangingen, functionele wijzigingen of kwaliteitsverbetering van een gebouw worden de kosten niet uit het onderhoudsbudget gedekt, maar worden ze als investering geactiveerd, zoals bij het Dolhuys.

De afgelopen jaren is er bij het uitvoeren van planmatig onderhoud prioriteit gegeven aan de strategische panden. Bij het niet-strategische deel van de vastgoedportefeuille vindt alleen regulier onderhoud plaats. Deze panden komen in aanmerking voor verkoop.

Met de uitgevoerde actualisatie van de onderhoudsplannen voor het gemeentelijk strategisch vastgoed heeft de gemeente een actueel inzicht in de kwaliteit van het gemeentelijk vastgoed en de bedragen die nodig zijn om de panden op streefniveau 3 te onderhouden. Ook of er naast de geprogrammeerde werkvoorraad sprake is van onderhoudsachterstanden – en wanneer deze kunnen zijn ingelopen. Op basis van deze gegevens en van het beschikbare budget is het meerjarenonderhoudsprogramma aangepast. Daarnaast is in het *Financieel meerjarenperspectief onderhoud vastgoed* nu ook inzichtelijk gemaakt welke bedragen gemoeid zijn met het verduurzamen van het gemeentelijk vastgoed en met het treffen van toegankelijkheidsmaatregelen.

Het budgettaire kader voor het in stand houden van het gemeentelijk vastgoed bestaat voor de MJOP-periode 2020–2029 uit het jaarlijks structureel beschikbare bedrag van € 4,1 miljoen. Met ingang van 2023³ is € 500.000 krediet beschikbaar voor levensduur verlengend onderhoud. Daarnaast ontvangt SRO jaarlijks € 1.221.000 voor het eigenarenonderhoud van de sportaccommodaties. In de Kadernota 2019 is voor het onderhoudsbudget van SRO met ingang van 2020 een structurele verhoging van € 156.618 euro opgenomen.

Uit de recente NEN 2767-inspecties blijkt dat er voor het inhalen van achterstallig onderhoud een bedrag van € 12,45 miljoen (inclusief VTU) nodig is. Voor achterstallig onderhoud wordt, zoals gemeld, een beroep gedaan op de reserve Vastgoed. Naar verwachting is de achterstand in 2024 ingelopen, zodat er daarna sprake is van regulier, planmatig onderhoud dat gericht is op het in stand houden van het gemeentelijk vastgoed.

Met het meerjarig inzicht in de onderhoudsvoorraad geeft de gemeente uitvoering aan motie 5 'Transparant over onderhoudsachterstand' van de Kadernota 2016. Nu de kapitaalgoederen vastgoed en sportaccommodaties vanaf 2019 op eenzelfde wijze als de openbare ruimte worden gepresenteerd is de uitvoering van de motie volledig.

³ In de jaren daarvoor is dit krediet ingezet voor kwaliteitsverbetering of functionele aanpassingen of is het krediet gedekt uit een onttrekking uit de reserve Vastgoed.

	2020	2021	2022	2023	2024	totaal
regulier onderhoud	3.680	4.320	4.060	4.700	5.090	21.850
achterstallig onderhoud	2.490	2.490	2.490	2.490	2.490	12.450
totaal geprogrammeerd	6.170	6.810	6.550	7.190	7.580	34.300
onderhoudsbudget	4.100	4.100	4.100	4.100	4.100	20.500
krediet				500	500	1.000
onttrekking reserve VG	2.070	2.710	2.450	2.590	2.980	12.800
totaal budget	6.170	6.810	6.550	7.190	7.580	34.300

3.4 Financiering

Inleiding

De uitgaven en inkomsten van de gemeente lopen niet synchroon in de tijd. Soms leent de gemeente geld om tijdig betalingen te kunnen verrichten en soms heeft ze (tijdelijk) overtollige liquide middelen. Alle geldstromen van de gemeente lopen via de centrale treasuryfunctie. Deze werkwijze zorgt ervoor dat de gemeentelijke rentelasten zo laag mogelijk blijven.

De gemeente hanteert een systeem van centrale financiering. In dit systeem bestaat er geen direct verband tussen een bepaalde investering en het aantrekken van financieringsmiddelen. Op grond van de benodigde en aanwezige financieringsmiddelen als geheel gaat de gemeente leningen aan. De verwachte (langlopende) schuldpositie van de gemeente valt ultimo 2019 met € 481 miljoen lager uit dan verwacht ten tijde van de Programmabegroting 2019-2023 (€ 517 miljoen). Dit is voornamelijk het gevolg van minder gerealiseerde investeringen en meer gerealiseerde opbrengsten op grondexploitaties dan begroot. De schuld zal naar verwachting de komende jaren stijgen, voornamelijk het gevolg van extra investeringen, en eind 2024 € 560 miljoen bedragen. De netto schuldquote is eind 2019 93%, toenemend naar 110% eind 2022 en 112% eind 2024. Hiermee blijft de schuldquote eind 2022 onder het in de Kadernota 2018 gestelde maximum van 120%.

Alle rentebaten en rentelasten behorend bij de financieringsmiddelen van de gemeente worden toegerekend aan de gemeentelijke producten op basis van de zogenoemde omslagrente. Voor de begroting is deze omslagrente bepaald op 2% (0,5% lager dan de omslagrente van 2019). In deelparagraaf 3.4.4 wordt ingegaan op de toerekening van rente aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden. Daarbij wordt inzicht gegeven in het renteresultaat op het taakveld treasury en het EMU-saldo (saldo voor de Economische en Monetaire Unie).

In deze financieringsparagraaf zijn de verwachtingen rondom liquiditeit (de mate waarin de gemeente aan haar betalingsverplichtingen kan voldoen), de te betalen en te ontvangen rente en de verwachte ontwikkeling van de leningenportefeuille en de daarbij behorende financieringsbehoefte te vinden.

Liquiditeit en rente

Marktontwikkelingen en rentevisie

Als gevolg van de aanhoudende monetaire maatregelen van de ECB (Europese Centrale Bank) zijn zowel de lange als de korte rente in 2019 laag gebleven.

Voor 2020 voorspelt het CPB (Centraal Planbureau) een economische groei van 1,5% voor Nederland en 3,3% wereldwijd. Daarnaast zal de inflatie naar verwachting 1,4% voor Nederland en 1,5% voor de EU bedragen en blijft de arbeidsmarkt krap, wel stijgt de werkloosheid licht naar een nog altijd lage 4% in 2020. De ECB is gestopt met het netto aankopen van leningen, maar heeft nog wel monetaire maatregelen waarbij eerder opgekochte leningen die aflopen opnieuw aangetrokken worden. De verwachting is dat het renteniveau min of meer gelijk blijft.

In het derde kwartaal van 2019 waren de tarieven voor de publieke sector voor lange rente rondom de 0,3%, terwijl de korte rente negatief was (-0,4%). Naar verwachting zullen deze rentestanden zich handhaven tot iets stijgen naar het einde van 2020.

Kasgeldlimiet en liquiditeitsverloop

Bij het aangaan van leningen heeft de gemeente de keuze tussen langlopende leningen en kortlopende financiering (korter dan één jaar). Deze afweging wordt gemaakt op basis van de liquide positie van de gemeente, de verwachte financieringsbehoefte en de rentestanden.

Omdat de rentepercentages bij kortlopende financiering beweeglijker zijn brengt het aantrekken van veel kortlopende financiering risico's met zich mee. Om te voorkomen dat gemeenten teveel risico nemen is er een wettelijke begrenzing voor kortlopende financiering, de kasgeldlimiet. In de Wet Fido is de kasgeldlimiet vastgesteld op 8,5% van de begroting per 1 januari 2020. Voor 2020 betekent dit voor Haarlem een limiet van € 48 miljoen voor kortlopende financiering.

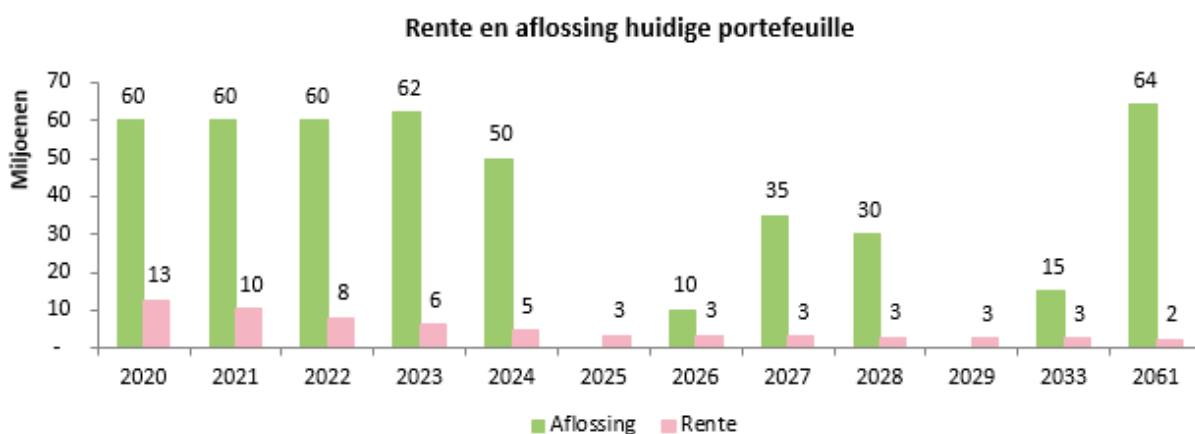
Wanneer de gemeente de kasgeldlimiet drie aaneengesloten kwartalen overschrijdt, moet een plan ter goedkeuring aan de toezichthouder worden voorgelegd waarin staat hoe en binnen welke termijn de overschrijding ongedaan wordt gemaakt. Dit is tot op heden nog nooit voorgekomen, in 2019 heeft de gemeente de kasgeldlimiet vooralsnog geen enkel kwartaal overschreden. Voor 2020 lijkt het overschrijden van de kasgeldlimiet voor drie kwartalen achtereenvolgens onwaarschijnlijk.

Renterisiconorm en rente- en aflossingsverplichtingen

Ook voor langlopende financiering geldt een wettelijke begrenzing voor (rente)risico's, de renterisiconorm. Deze norm dwingt tot een spreiding van de aflossingen en renteherzieningen binnen de leningenportefeuille om het risico op rentewijzigingen van een groot deel van de leningenportefeuille binnen een kort tijdsbestek te beperken. De renterisiconorm houdt in dat maximaal 20% van het begrotingstotaal aan rentewijzigingen onderhevig mag zijn (in een jaar). Voor 2020 betekent dit in Haarlem een norm van € 113 miljoen. Dit wordt afgezet tegen de daadwerkelijk verwachte aflossingen.

Renterisiconorm en renterisico's van de vaste schuld per 1 januari 2019 t/m 2023	2020	2021	2022	2023	2024
1- Begrotingstotaal	564	557	551	544	545
2-Vastgesteld percentage (in wet Fido)	20%	20%	20%	20%	20%
3- Renterisiconorm (1 * 2)	113	111	110	109	109
4-Maximaal risico vaste schuld herfinanciering	60	60	60	62	50
5-Ruimte onder renterisiconorm (3-4)	53	51	50	47	59

De inschatting van risico's is gebaseerd op de verwachte rente- en aflossingsverplichtingen van de komende jaren. Zoals ook uit onderstaande grafiek blijkt, zijn de risico's op de korte en middellange termijn redelijk gespreid. De gemeente blijft in de komende jaren ruim onder de gestelde norm. In 2061 is er een aflossingspiek te zien, deze wordt veroorzaakt door de 50 jaar langlopende basisrentelening van € 64 miljoen, aangegaan in 2011.

Leningenportefeuille en financieringsbehoefte

Ontwikkelingen vaste schuld

De vaste schuld is het totaal van langlopende leningen die de gemeente is aangegaan. In de Jaarrekening 2018 is de vaste schuldpositie geëindigd op € 489 miljoen. De prognose van de vaste schuld per eind 2019 is € 481 miljoen. Dit is € 36 miljoen minder dan werd verwacht bij de Programmabegroting 2019-2023. Dit komt voornamelijk door minder gerealiseerde investeringen en meer gerealiseerde opbrengsten op grondexploitaties dan begroot.

De ontwikkeling van de schuld is gebaseerd op prognoses over de financieringsbehoefte, inclusief een geactualiseerd investeringsplan en meerjarenperspectief grondexploitaties (MPG). Hierbij wordt uitgegaan van een sluitende begroting. De prognose van de schuld is tot stand gekomen met behulp van een model. Het model maakt gebruik van treasury inschattingen van de belangrijkste kasstromen. In onderstaande tabel is te zien dat de verwachte schuld de komende jaren stijgt en naar verwachting € 560 miljoen bedraagt eind 2024. Deze stijging komt voornamelijk door de extra investeringen in (de groei van) de stad.

Verloop van de vaste schuld	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Stand vaste schuld per 1 januari	489	481	473	515	548	564
Bij (nieuw aan te trekken)	35	52	102	93	78	46
Af (af te lossen)	-43	-60	-60	-60	-62	-50
Stand vaste schuld per 31 december	481	473	515	548	564	560

Het al dan niet aantrekken van geld hangt af van het verloop van kasstromen in de gemeente en het verschil tussen inkomsten en uitgaven. De financieringsbehoefte van de gemeente wordt bepaald door het verloop van verschillende kasstromen: liquiditeitsverloop vanuit de exploitatie, meerjarig investeringsplan, liquiditeitsverloop binnen grondexploitaties en herfinanciering van aflopende leningen.

Netto schuldquote

De netto schuldquote geeft het niveau van de schuldenlast van de gemeente weer ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en aflossingen op de exploitatie. Het beleid van de gemeente Haarlem resulteert in een schuldquote die naar een niveau van maximaal 120% stijgt eind 2022. Hiermee valt de gemeente in de 'oranje zone' volgens de VNG-

norm (tussen de 100% en 130%). In de Jaarrekening 2018 is de netto schuldquote voor het laatst vastgesteld. De netto schuldquote bedroeg 96% en bevond zich daarmee in de 'groene zone' (onder de 100%) volgens de VNG-norm. Onderstaande tabel laat zien dat de netto schuldquote eind 2019 naar verwachting 93% bedraagt en vervolgens stijgt naar 110% eind 2022. De netto schuldquote is afhankelijk van zowel schuldposities, uitzettingen, overlopende activa en passiva als van de omvang van de exploitatiebegroting van de gemeente. Hiermee blijft de schuldquote eind 2022 onder het in de Kadernota 2018 gestelde maximum van 120%.

Voor de beoordeling van dit gunstige verschil is het van belangrijk om te beseffen dat de netto schuldquote een statische weergave van een dynamische werkelijkheid is. De schuldquote wordt berekend door een saldo van verschillende balansposten te delen door de verwachte totale baten van de gemeente. De netto schuldquote kan onder andere fluctueren door veranderingen in verwachte realisaties van investeringen en mutaties in de balansposten.

Een jaarlijkse bijstelling van investeringsvolumes vanwege mogelijke ruimtes of tekorten volgend uit een schommelende netto schuldquote per eind 2022 is niet wenselijk. In 2020 zal een herijking plaatsvinden waarbij de structurele betekenis van de verwachte netto schuldquote per 2022 beoordeeld wordt.

	2019	2020	2021	2022	2023
Netto Schuldquote	93%	92%	101%	110%	113%

Netto schuld per inwoner

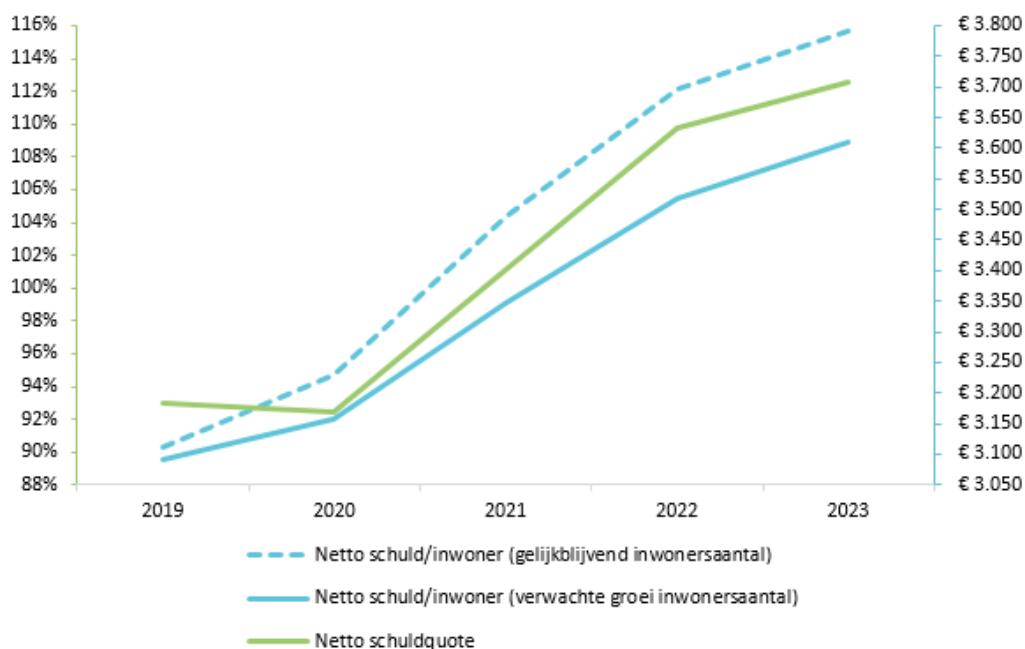
Naast de netto schuldquote wordt er gekeken naar de netto schuld per inwoner. De netto schuld per inwoner is een sturingsinstrument dat rekening houdt met de gevolgen van de groei van de stad. Hierbij wordt de netto schuld zoals gehanteerd in de netto schuldquote gedeeld door het aantal verwachte inwoners van Haarlem.

Door deze methodiek wordt de omvang van de exploitatiebegroting buiten beschouwing gelaten. Deze omvang kan sterk fluctueren als gevolg van de jaarlijks wisselende jaarschijven van de grondexploitaties. Voor een goede monitoring zijn sterke jaarlijkse fluctuaties niet wenselijk. Door de omvang van de exploitatiebegroting te vervangen door het aantal inwoners van de gemeente ontstaat een minder volatiele weergave van de netto schuld, bruikbaar in combinatie met de netto schuldquote.

Onderstaand is de huidige prognose gegeven voor de netto schuld per inwoner. Deze bedraagt € 3.090 eind 2019 en stijgt naar verwachting tot € 3.347 eind 2022 (en € 3.608 eind 2024). Dit is een stijging van 14%. Wanneer een groei van het aantal inwoners buiten beschouwing wordt gelaten en er wordt uitgegaan van het huidige aantal inwoners (161.260 per januari 2019) bedraagt de schuld per inwoner € 3.112 eind 2019 stijgend naar € 3.695 eind 2022 (een stijging van 19%).

Netto schuld per inwoner	2019	2020	2021	2022	2023
Bij verwachte aantal inwoners	€ 3.090	€ 3.157	€ 3.347	€ 3.518	€ 3.608
Bij huidig aantal inwoners	€ 3.112	€ 3.230	€ 3.489	€ 3.695	€ 3.793

Onderstaand is de percentuele verandering van zowel de netto schuldquote en de netto schuld per inwoner (bij realisatie van de verwachte groei en bij gelijkblijvend inwonersaantal) grafisch weergegeven.

Verstrekte leningen

In het verleden zijn leningen aan derden verstrekt. Het huidig beleid, vastgesteld met de Nota leningen en garanties ([2013/34361](#)), is om hier terughoudend in te zijn vanwege het risico dat eraan verbonden is. De meeste leningen zijn in het verleden verstrekt aan woningbouwcorporaties, deze portefeuille wordt eind 2019 volledig afgelost. Het verstrekken van deze leningen gebeurt nu via het Waarborgfonds voor Sociale Woningbouw (WSW) (zie ook Verstrekte garanties). Verder is een beperkt aantal leningen verstrekt aan overige organisaties en zijn er revolverende fondsen voor starters, duurzaamheid en monumenten. Voor 2020 verwacht de gemeente niet dat er geldleningen worden verstrekt (op basis van op dit moment bekende projecten en beleidskeuzes).

Verstrekte geldleningen	Stand per 1-1-2020	Aflossing 2020	Stand per 31-12-2020	Rente (gemiddeld)	Looptijd (gemiddeld)
Leningen aan woningbouwcorporaties	0	0	0	0,00%	0
Leningen aan overige organisaties	2,2	0,1	2,1	6,75%	7 jaar
Revolverende fondsen	8,6	n.v.t.	9,3	n.v.t.	n.v.t.

Verstrekte garanties

In het verleden zijn garanties verstrekt aan met name corporaties of maatschappelijke organisaties. Ook hier voert de gemeente een terughoudend beleid. Het grootste onderdeel van de verstrekte garanties is de achtervangfunctie voor de woningcorporaties en particuliere woningbouw. Daarbij wordt de gemeente pas aangesproken als de sector zelf en het WSW hun verplichtingen niet kunnen nakomen. Dat is tot nu toe niet voorgekomen. Het risico wordt daarmee gering geacht en is beperkt tot eventuele rentelasten. De portefeuille voor particuliere woningbouw wordt langzaam afgebouwd, omdat die achtervangpositie is overgenomen door de Nationale Hypotheekgarantie (NHG). Ook bij de achtervangposities voor woningcorporaties is er op dit moment een dalende trend. Voor 2020

verwacht de gemeente dat er geen garanties worden verstrekt, op basis van op dit moment bekende projecten en beleidskeuzes. Uitzondering hierop is de (her)financiering voor woningcorporaties. Aangezien het Waarborgfonds Eigen Woningen (betreffende de particuliere woningbouw) de actuele standen pas in 2020 kenbaar maakt, zijn onderstaande standen (en daarmee de aflossingen) geschat aan de hand van ontvangen overzichten met peildatum 21 januari 2019. Ook zijn de eindstanden van voorgaande jaren waar nodig aangepast ten opzichte van de Jaarrekening 2018 op basis van deze overzichten.

Gegarandeerde geldleningen	31-12-2018	31-12-2019	31-12-2020
Gemeente als achtervang	1.591	1.558	1.552
Particuliere woningbouw	699	678	694
Woningcorporaties	892	880	858
Gemeente als directe risicodragers	18	19	19
Zorgsector	0,7	0,4	0,3
Culturele instellingen en sportverenigingen	1,8	1,6	1,4
Nationaal restauratiefonds	0,1	0,1	0,1
Nutsbedrijven	15	17	17
Totaal gegarandeerde geldleningen	1.609	1.577	1.571

Dividend

Naast inkomsten uit bijvoorbeeld de algemene uitkering en belastingen, heeft de gemeente ook inkomsten door dividend uit deelnemingen. De belangrijkste deelnemingen zijn SRO, Spaarnelanden en BNG. Daarnaast zijn er nog overige dividenden zoals uit nutsbedrijven. Het totaal aan verwacht dividend voor 2020 is € 970.000.

Dividend	2019	2020	2021	2022	2023
Totaal verwacht dividend	970	970	970	970	970

Toerekening rente en EMU-saldo

Omslagrente

Over alle investeringen van de gemeente wordt een gemiddelde rente gerekend, de zogeheten omslagrente. Een berekening op basis van actuele gegevens leidt tot een omslagrente van 2,0% voor 2020. Dit is lager dan de omslagrente van 2019 (2,5%). De verlaging van de omslagrente is vrijwel geheel het gevolg van lagere rentelasten dan eerder begroot.

Rente grondexploitaties en disconteringsvoet

De toegestane toe te rekenen rente aan grondexploitaties moet vanuit de BBV-regels worden gebaseerd op de daadwerkelijk te betalen rente over het vreemd vermogen. De berekening op basis van de door de commissie BBV voorgeschreven formule leidt tot een rentepercentage van 2,1%, een verlaging van 0,7%.

De disconteringsvoet is het percentage waarmee een toekomstig resultaat van een grondexploitatie teruggerekend moet worden naar het heden (de contante waarde). Deze voet wordt voor alle

gemeenten gelijk gesteld aan het maximale meerjarige streefpercentage van de Europese Centrale Bank voor de inflatie binnen de eurozone. Op dit moment bedraagt dit percentage 2%.

Rente eigen vermogen

Bij de berekening van de omslagrente kan de gemeente fictieve rentelasten over het eigen vermogen meenemen. De commissie BBV adviseert echter om dit niet te doen. De gemeente volgt het advies van de commissie BBV hierin op.

Renteresultaat

Het renteresultaat is het verschil tussen de werkelijk betaalde rente en de aan gemeentelijke producten toegerekende rente op basis van de omslagrente. Het is door het BBV toegestaan om een omslagrente te hanteren die maximaal 0,5% afwijkt van de werkelijke rente. Voor 2020 wijkt de werkelijke omslagrente minder dan 0,1% af van de gebruikte omslagrente (toe te rekenen aan taakvelden) waardoor er slechts een klein (negatief) resultaat op het taakveld treasury ontstaat van € 45 duizend.

Renteresultaat treasury	2020
De externe rentelasten over korte en lange financiering	13.323
De externe rentebaten	-151
Totaal door te rekenen externe rente	13.172
De rente die aan de grondexploitatie wordt doorberekend	-236
Saldo door te rekenen externe rente	12.936
Rente eigen vermogen	0
De aan taakvelden/programma's toe te rekenen rente	12.936
De werkelijk aan taakvelden toegerekende rente	-12.891
Renteresultaat op het taakveld treasury	45

EMU-saldo

Het EMU-saldo geldt binnen de Europese Unie als een indicator om de gezondheid van de overheidsfinanciën te kunnen bepalen. Het saldo geeft aan of een overheid een overschot of een tekort heeft.

Het EMU-saldo is het saldo van inkomsten en uitgaven met derden (dus geen afschrijvingen, waardemutaties, etc.) van de overheid op transactiebasis in een bepaalde periode. Eenvoudig gezegd geeft het EMU-saldo aan of er in een bepaald jaar met reële transacties meer geld uitgegeven is dan er in dat jaar is binnengekomen, of dat er netto geld overgehouden is. Het EMU-saldo van de gemeente Haarlem is voor 2020 - € 19 miljoen. Het betekent dat in EMU-termen de uitgaven € 19 miljoen euro groter zijn dan de inkomsten. De gemeente draagt voor 2020 dus niet bij aan de vermindering van het EMU-tekort van het Rijk.

		2019	2020	2021
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves zie BBV, artikel 17c)	-7.032	-252	-941
2	Mutaties (im)materiële vaste activa af	-2.732	-30.730	-39.052
3	Mutaties voorzieningen bij	-1.756	2.102	2.102
4	Mutaties voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie) af	27.681	9.806	-4.117
5	Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	0	0	0
		16.161	-19.074	-42.008

3.5 Bedrijfsvoering

De gemeente Haarlem wil haar inwoners goede dienstverlening bieden, vlot besluiten kunnen nemen en deze besluiten goed kunnen uitvoeren. Haarlem wil dit bereiken door de organisatie slagvaardig en flexibel om te laten gaan met veranderende omstandigheden in de maatschappij door beleid en uitvoering dichter op elkaar af te stemmen en in domein-overstijgende programma's te werken. In deze paragraaf zijn verschillende thema's belicht waar in 2020 door de bedrijfsvoering aan wordt gewerkt. De thema's zijn een slagvaardige organisatie, digitale transformatie en duurzaamheid.

Naar een slagvaardige organisatie

In 2018 is de gemeente gestart met de nieuwe organisatiestructuur die de ambitie van een slagvaardige organisatie mogelijk maakt. De organisatie is vanaf dat moment ook voor zowel het bestuur van Haarlem als voor het bestuur van Zandvoort gaan werken. Na twee jaar is er een aantal verbeterpunten zichtbaar: het moderniseren van de organisatievisie, het bijschaven van het sturingsmodel en het verbeteren van de samenwerking tussen betrokken afdelingen. In 2020 worden deze thema's verder uitgewerkt en wordt daarmee bijgedragen aan het concernbreed optimaliseren van de organisatiestructuur. Naast verdere organisatieontwikkeling wordt in 2020 aandacht gegeven aan 1) Ontwikkeling en implementatie strategisch personeelsbeleid, 2) Beperken externe inhuur, 3) Bevorderen van diversiteit en inclusie binnen de gemeente, en 4) Optimalisatie van de arbeidsmarktstrategie.

1. Ontwikkeling en implementatie Strategisch personeelsbeleid

Het strategisch personeelsbeleid ligt in het verlengde van de organisatieontwikkeling en vertaalt de gevolgen hiervan naar de medewerkers. Het doel van strategisch personeelsbeleid is het bereiken van een duurzaam en breed inzetbaar personeelsbestand. Het uitgangspunt hierbij is dat de juiste persoon, op de juiste plek, tegen de juiste kosten, aan het werk is binnen de gemeente Haarlem. In de praktijk bereikt Haarlem deze doelen door het uitwerken van strategische personeelsplanning (SPP). Strategische personeelsplanning is de rode draad door alle onderliggende en nog (door) te ontwikkelen beleidselementen, zoals ontwikkel- en opleidingsbeleid, loopbaanbeleid en de gesprekkencyclus. In 2020 komen de beleidsdocumenten voor het opleidings- en ontwikkelbeleid en de gesprekkencyclus gereed en start de implementatie van strategische personeelsplanning.

2. Beperken externe inhuur en bevorderen rechtmatigheid

In het najaar van 2019 start de uitvoering van de motie *Vast geeft comfort* (2019/567870) die op 4 juli is aangenomen om de uitgaven aan externe inhuur te verlagen en daarbij te streven naar de zogenaamde Roemer norm (Rijksoverheidsnorm van maximaal 10% inhuurkosten). In 2020 worden de eerste resultaten verwacht. Het streefdoel voor dat jaar is 15%. Hetzelfde project heeft ook als doel het verbeteren van de rechtmatigheid bij externe inhuur. Onderdeel van het strategisch personeelsbeleid is de inhuur voor vervanging van reguliere functies tot het uiterste te beperken. Optimalisering van de arbeidsmarktstrategie draagt hier ook aan bij: wanneer vacatures snel en adequaat worden ingevuld, neemt de behoefte aan externe inhuur af.

3. Bevorderen van diversiteit en inclusie binnen de gemeente

De aandacht voor diversiteit en inclusie in de gemeentelijke organisatie blijft onverminderd. Met behulp van een diversiteit- en inclusiescan door de *Nederlandse Inclusiviteits Monitor* wordt het relevante HR beleid, zoals het plan van aanpak D&I, arbeidsmarktstrategie en traineebeleid, afgezet tegen de best practices vanuit de praktijk en wetenschappelijk onderzoek. De scan van het inclusiviteitsklimaat onder medewerkers, die in het najaar van 2019 wordt uitgevoerd, wordt in 2020 herhaald. Dit maakt het mogelijk om het in 2019 ontwikkelde beleid en bijbehorende acties bij te

sturen wanneer dat nodig blijkt uit de scan. Er is een belangrijke rol weggelegd voor leidinggevendenden bij het uitdragen van het diversiteits- en inclusiebeleid. Hiervoor worden in 2020 verschillende trainingen aangeboden.

4. Optimalisatie van de Arbeidsmarktstrategie

De in 2019 ingezette arbeidsmarktstrategie wordt voortgezet. De doelstelling is om divers en duurzaam inzetbaar personeel te werven. Om goed en divers personeel te werven en te behouden, is het noodzakelijk om de concurrentiepositie van Haarlem op de arbeidsmarkt te versterken. De arbeidsmarktstrategie van Haarlem is dan ook gericht op het vernieuwen van het werving- en selectieproces, imagoverbetering en het versterken van de relaties met scholen, opleidingsinstituten, partners in de regio en andere gemeenten. Om de diversiteit en verjonging in de vergrijzende organisatie te bevorderen, heeft de gemeente Haarlem een doorlopend tweejarig traineeprogramma, worden stagiaires van verschillende opleidingen geworven en zijn er werkervaringsplekken, bijvoorbeeld voor herintreders.

Digitale Transformatie

Gemeente Haarlem leert sinds 2018 van het samenwerken in landelijke context met andere gemeenten, de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) en met andere overheden. Leidraad hiervoor vormt de Agenda Digitale Overheid (NL Digibeter). Deze krijgt vorm in het Interbestuurlijk Programma van het Rijk en de mede-overheden, de Digitale Agenda 2020 van de VNG, de Data Agenda Overheid en Common Ground van de gemeenten⁴.

Niet eerder werd zo intensief samengewerkt. Voor Haarlem betekent dit concreet dat Haarlemse initiatieven samen met andere gemeenten en de VNG worden uitgevoerd en dat Haarlem waar mogelijk het werk van andere gemeenten overneemt in de eigen informatievoorziening. Een voorbeeld is de nieuwe standaard voor het correct verwerken en archiveren van zaken, documenten en besluiten.

De digitale agenda NL Digibeter van de landelijke overheid is helder in haar ambities om koploper te zijn in Europa. Voor de gemeente Haarlem vergt dit een open en innovatieve instelling die snel en digitaal is waar mogelijk. De visie van de gemeente Haarlem sluit aan op deze ambitie en is gericht op ontwikkeling tot een 100% digitaal werkende organisatie. Haarlem werkt aan meer digitale dienstverlening, het continu efficiënter maken van de bedrijfsvoering en het verbeteren van de digitale mogelijkheden van participatie in de stad in ontwikkeling. Maar de gemeente Haarlem besteedt ook aandacht aan inwoners die geen gebruik maken van de digitale voorzieningen. Door de digitalisering komt er meer ruimte voor persoonlijke aandacht aan inwoners die dat nodig hebben.

Naast het voortzetten van de reeds ingezette ontwikkelingen, wordt in 2020 extra aandacht gegeven aan 1) Flexibele samenwerkingsmogelijkheden, 2) Bevorderen van informatieveiligheid, 3) Toeziën en verbeteren van datakwaliteit, 4) Optimaal benutten van de (digitale)mogelijkheden, en 5) Meer meetbare sturing en monitoring.

1. Flexibele samenwerkingsmogelijkheden

De complexiteit en het strategische belang van een informatie-infrastructuur worden steeds groter. De organisatie moet aan de ene kant zorgen voor kwaliteit en continuïteit van de bestaande ICT en aan de andere kant werken aan een gerichte Digitale Transformatie die steeds meer nadruk legt op samenwerking, optimalisatie van processen en veranderende werkzaamheden van de

⁴Initiatief van de VNG om gezamenlijk innovatie in de gemeentelijke informatievoorziening te realiseren.

medewerker. Komend jaar wordt het nieuwe datacenter opgeleverd: een belangrijke stap in de technische mogelijkheden van samenwerking.

2. Bevorderen van informatieveiligheid

Juist bij voortschrijdende digitalisering is het essentieel om te waarborgen dat er veilig met informatie wordt omgegaan. Dit heeft twee redenen:

- Digitale veiligheid wordt belangrijker als processen meer gedigitaliseerd worden;
- Partners moeten met gemeente Haarlem informatie durven uitwisselen in het vertrouwen dat de informatiebeveiliging goed is geregeld.

In lijn met de Baseline informatiebeveiliging Overheid, die in 2020 van kracht wordt, intensiveert de gemeente werkzaamheden die gericht zijn op het waarborgen van veiligheid.

3. Toezien op en verbeteren van datakwaliteit

Essentieel voor digitalisering is de kwaliteit (beschikbaarheid, bruikbaarheid en veiligheid) van data. Inwoners, ondernemers en de gemeente zelf moeten kunnen vertrouwen op de kwaliteit van de gegevens die de basis vormen voor beslissingen en ontwikkelingen. De gemeente voert daarom regie op gegevensmanagement. In 2020 werkt Haarlem aan de inrichting van generiek datamanagement en -governance. In samenhang met informatieveiligheid en algemene verordening gegevensbescherming (AVG) worden verantwoordelijkheden en taken verder vastgelegd en wordt inzicht gegeven in de actuele staat van de datakwaliteit. Zo ontstaat een continu proces van kwaliteitsverbetering.

4. Optimaal benutten van (digitale) mogelijkheden

De digitale transformatie is een veranderproces dat de hele organisatie raakt. Het stelt andere eisen aan kennis en competenties van medewerkers en manieren van samenwerking. Niet alleen in Haarlem, maar ook landelijk verloopt de verandering op dit moment nog traag en dat heeft zijn weerslag in het benutten van de beschikbare investeringsruimte. De komende jaren wordt veel aandacht besteed aan deze cultuuromslag, zodat de organisatie beter in staat is om aan te sluiten bij de ontwikkelingen in de maatschappij. In 2020 is deze vooral gericht op het vergroten van het bewustzijn rond de mogelijkheden van digitalisering en datagedreven werken. Daar hoort ook onderzoek bij naar wat datagedreven werken van de medewerkers vraagt en hoe wij daar ons ontwikkel- en opleidingsbeleid op kunnen laten aansluiten. Door samen te werken, business cases en pilots wordt invulling gegeven aan de Digitale Transformatie.

5. Meer datagedreven sturing en monitoring

Onderdeel van de digitale transformatie is het datagedreven werken. Het omarmen van data gedreven werken stelt Haarlem in staat om op basis van gegevens een vinger aan de pols te houden bij het uitvoeren van beleid en als logisch gevolg ook betere verantwoording van het beleid te kunnen afleggen. In 2020 wordt hier op twee manieren aan gewerkt. Enerzijds door de relevantie, gebruikersvriendelijkheid en het gebruik van (online)informatieplatforms te bevorderen. Anderzijds door met de organisatie te kijken waar stappen kunnen worden gezet om de sturing en monitoring op een meer datagedreven wijze op te zetten. Dit is al gebeurd bij de in 2019 ingezette stappen binnen het sociaal domein, de P&C cyclus en het ontwikkelen van evaluatiemogelijkheden voor de maatschappelijke effecten van uitgevoerd beleid.

Duurzaamheid

Gemeente Haarlem wil de bedrijfsvoering ook verder verduurzamen. In eerste instantie wordt hierbij geconcentreerd op de inkoop, mobiliteit en vastgoed. Haarlem gaat in 2020 door met de

verbeteringen op het gebied van duurzaam inkopen. Zo stelt de gemeente aan partners eisen op het gebied van duurzaamheid aan de hand van de CO2 prestatieladder. In 2019 gaat de gemeente Haarlem de eigen certificering voor de CO2 prestatieladder afronden. Met behulp van de uitkomsten van de nulmeting van de CO2 prestatieladder stelt Haarlem per thema (mobiliteit, huisvesting, bedrijfsvoering) normen voor de CO2 uitstoot vast. Daarna worden per thema verbetervoorstellen gemaakt. Het doel in 2020 is om aan de afgesproken normen voor de CO2 uitstoot te voldoen.

Voor de vastgoedportefeuille worden in 2019 en 2020 Energielabels en Maatwerkadviezen opgesteld. Planning van de maatregelen wordt onderdeel van de verbetercyclus in de huisvesting. Daarnaast is in 2019 door de MRA de Roadmap Circulair Opdrachtgeverschap opgeleverd als resultaat van de mede door Haarlem ondertekende intentieverklaring Circulair Inkopen en Opdrachtgeverschap. De concrete gevolgen hiervan voor de gemeente Haarlem worden in 2020 uitgewerkt.

3.6 Verbonden partijen en subsidies

Inleiding

Deze paragraaf biedt een beknopt overzicht van het beleid over verbonden partijen en gesubsidieerde instellingen, plus een overzicht van de verbonden partijen en gesubsidieerde instellingen.

Het begrip ‘verbonden partij’ is vastgelegd in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) en gedefinieerd als een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijke en financieel belang heeft. In datzelfde besluit wordt een financieel belang gedefinieerd als “een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is als de verbonden partij failliet gaat onderscheidenlijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt”. Er is sprake van een bestuurlijk belang als de gemeente zeggenschap heeft via een vertegenwoordiging in het bestuur, of via stemrecht.

Als de gemeente samenwerkt met een partij waarin de gemeente zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft, is dit een verbonden partij. Wanneer geen sprake is van een bestuurlijk belang is het een subsidierelatie.

Kaders verbonden partijen

De raadsnota Verbonden partijen in Haarlem ([2014/475087](#)) bevat de actuele visie op verbonden partijen en subsidies van meer dan € 0,5 miljoen. Deze paragraaf beperkt zich tot het geven van een totaalbeeld van participaties in verbonden partijen, de financiële effecten ervan en het toegepaste toezichtregime, gebaseerd op het risicoprofiel van de verbonden partij.

Toepassing kaders verbonden partijen

De gemeente streeft naar een zakelijke (subsidie)relatie tussen gemeente en instellingen om op doelmatige en doeltreffende wijze te kunnen voldoen aan de beoogde effecten en doelen. Daarvoor is één van de voorwaarden dat een verbonden partij zich zowel bestuurlijk als bedrijfseconomisch stabiel ontwikkelt binnen de afgesproken kaders.

Als onderdeel van het intensiveren van het risicomanagement in het algemeen is een classificatiemethodiek toegepast op verbonden partijen. Met deze methodiek wordt inzicht verkregen hoe intensief de toezichtrelatie van de gemeente met een verbonden partij of gesubsidieerde instelling moet zijn om te waarborgen dat de gemeentelijke doelstellingen kunnen worden gerealiseerd. De uitkomst van het onderzoek kan zijn dat sprake is van: normaal toezicht (scores tot 25 punten), verhoogd toezicht (scores tussen de 25 en 35 punten) of intensief toezicht (meer dan 35 punten). Verhoogd en intensief toezicht bestaat uit meer overleg en informatie-uitwisseling tussen de organisatie en de gemeente. Doel is om tijdig en doeltreffend te kunnen bijsturen om de gemeentelijke en maatschappelijke belangen veilig te stellen.

Toepassing verhoogd toezicht

Van de gesubsidieerde instellingen vallen drie organisaties in de categorie verhoogd toezicht, te weten Veilig Thuis, Kenter en Haarlem Marketing. In 2018 stond ook Kontext nog onder verhoogd toezicht, maar de werkzaamheden zijn overgedragen aan de welzijnsorganisatie stichting DOCK.

Hieronder volgt een toelichting op de belangrijkste oorzaken van het verhoogde risico en de wijze waarop het verhoogde toezicht vorm wordt toegepast.

Veilig Thuis Kennemerland

Er is een aantal redenen waarom de risicoscore van deze instelling tot verhoogd toezicht leidt. Op het gebied van personeel kost het Veilig Thuis moeite om geschikt personeel te vinden. Een deel van het personeel is extern ingehuurd, het ziekteverzuim is hoog en de organisatie is hiervoor niet verzekerd. In januari 2019 is er een directeurs wisseling geweest en is een deel van het management gewijzigd. In tegenstelling tot 2017 is 2018 afgesloten met een beperkt positief saldo. Op dit moment is Veilig Thuis een zelfstandige stichting, er loopt een traject om de organisatie onder te brengen bij de VRK met ingang van 1 januari 2020.

Het verhoogde toezicht wordt vormgegeven door kwartaalgesprekken te voeren met de instelling. Deze gesprekken gaan zowel over de ontwikkeling van de financiële positie als over inhoudelijke zaken. De gemeenten ontvangen elke maand een overzicht van verzuim en formatie van de instelling. Wethouders uit de stuurgroep Veilig Thuis hebben minimaal vier keer per jaar overleg met de bestuurder. Voorts is er jaarlijks een gesprek met de Raad van Toezicht.

Kenter

Kenter Jeugdhulp is de grootste aanbieder voor het bieden van gespecialiseerde jeugdhulp in de regio's Zuid-Kennemerland en IJmond. De hulpverlening varieert van ambulante gezinsbehandeling, crisishulp, Jeugd GGZ, pleegzorg, gezinshuizen tot en met residentiele behandelingen. Er zijn zorgen rondom de bedrijfsvoering en daarmee de continuïteit bij Kenter Jeugdhulp. Over 2018 heeft Kenter een verlies geleden van ruim € 5,3 miljoen. In gezamenlijkheid met Kenter Jeugdhulp en de gemeenten in de regio's Zuid-Kennemerland, IJmond en Haarlemmermeer is er besloten om een onafhankelijk onderzoek in te stellen naar de risico's voor discontinuïteit en de bedrijfsvoering bij Kenter Jeugdhulp. Onderdeel van de opdracht is het volledig in beeld brengen van de factoren en gebeurtenissen die discontinuïteit bij Kenter Jeugdhulp veroorzaken dan wel bedreigen, inclusief de mogelijke gevolgen voor de zorgcontinuïteit. Daarnaast zal Kenter Jeugdhulp mogelijke toekomstscenario's aanleveren. Deze worden door het externe onderzoeksbureau getoetst op financiële en inhoudelijke haalbaarheid.

Er zijn geen signalen dat de kwaliteit van hulpverlening in het geding is. Het college heeft dan ook vertrouwen in de geboden hulpverlening van Kenter Jeugdhulp.

Haarlem Marketing

De financiële positie is in 2018 als gevolg van een aantal incidentele (onverwachte) uitgaven ingrijpend verslechterd. Haarlem Marketing werkt aan een herstelplan om de komende jaren de verslechterde positie te verbeteren. Maatregelen zijn onder meer kostenbesparingen en de prestatieafspraken zijn in lijn met de programmadoelstellingen vernieuwd. Met genoemde maatregelen wordt naar verwachting een stabiele financiële situatie bereikt. De slechte vermogenspositie en meerdere personele wisselingen zijn reden voor verhoogd toezicht waarbij de gemeente minimaal vier keer per jaar de financiële ontwikkeling kritisch toetst met de organisatie bespreekt. Daarnaast overlegt de gemeente tweemaal per jaar op bestuurlijk niveau over de financiële situatie, waarbij de (half)-jaarcijfers worden besproken. Haarlem Marketing heeft per 1 mei 2019 een nieuwe directeur.

Wet normering topfunctionarissen

In 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector, kortweg Wet normering topinkomens (WNT) van kracht geworden. De wet stelt grenzen aan de beloning van topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector. De wet is daarom ook van toepassing op sommige verbonden partijen in Haarlem.

- Gemeenschappelijke regelingen zijn onderdeel van de publieke sector en vallen daarom rechtstreeks onder de WNT en moeten zelf informatie opnemen in hun jaarverslagen, net als de gemeente.
- Vennootschappen vallen niet onder de werking van de WNT, tenzij overheden de aandelen in bezit hebben én de vennootschap meer dan 50% van haar inkomsten uit subsidie van de overheid verkrijgt. Haarlem heeft echter als beleid dat alle vennootschappen waarin de gemeente aandelen heeft zich aan de WNT houden. Haarlem heeft op twee vennootschappen direct invloed om dit af te dwingen, namelijk Spaarnelanden en SRO. Het salarisniveau van beide instellingen blijft binnen de normering van de WNT.
- Grote gesubsidieerde instellingen zijn in Haarlem gelijkgeschakeld met verbonden partijen. Zij vallen formeel niet onder de WNT. Feitelijk wil de gemeente dat ook zij aan de WNT voldoen. Daarom is in de algemene subsidieverordening van Haarlem een bepaling opgenomen die vereist dat een instelling zich aan de WNT houdt om in aanmerking te kunnen komen voor subsidie. Het toezicht op de naleving is geregeld via de vereiste accountantsverklaring voor deze instellingen.

Overzicht verbonden partijen en gesubsidieerde instellingen

Gemeenschappelijke regelingen

Naam	Progr.nr	Resultaat	V.V.	E.V.	Aandeel %	Bijdrage 2020	Risico
		2018	31-12-2018	31-12-2018			
Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Kennemerland (GGD)	1	1.346	41.612	3.358	30	3.094	22,51
Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Kennemerland (VRK)	6	1.346	41.612	3.358	30	12.485	22,51
Gemeenschappelijke regeling Werkvoorzieningsschap Zuid-Kennemerland (Paswerk)	3	686	4.141	7.063	85	15.489	20,91
Recreatieschap Spaarnwoude ¹	4	-811	1.793	17.136	13	620	18,12
Gemeenschappelijke regeling Noord-Hollands Archief	4	-1.389	2.735	77	34	2.258	22,07
Gemeenschappelijke regeling Cocensus	7	5	4.176	205	22	3.046	23,31
Gemeenschappelijke regeling Schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten regio Zuid Kennemerland	1	0	289	0	n.v.t.	667	-
Gemeenschappelijke regeling Bereikbaarheid Zuid Kennemerland	5	938	0	4.902	70	1.157	-
Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst IJmond	6	11	8.552	509	15	1.320	22,36
Gemeenschappelijke regeling ambtelijke samenwerking Zandvoort-Haarlem	7	-	-	-	-	n.v.t.	-

¹ Resultaat betreft resultaat voor bestemming gezien dit meer inzicht geeft in de financiële situatie.

Vennootschappen en coöperaties

Naam	Progr.nr	Resultaat 2018	V.V. 31-12-2018	E.V. 31-12-2018	Aandeel %	Bijdrage 2020	Risico
NV SRO	1	584	14.319	8.663	50	7.406	21,11
Spaarnelanden NV	5	146	27.151	11.625	90	n.n.b.	21,56
Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	7	337.000	132.519.000	4.990.000	0,041	n.v.t.	-
Alliander NV	7	334.000	4.216.000	4.129.000	0,009	n.v.t.	-
Werkpas Holding BV	3	51	1.944	519	-	n.v.t.	24,26

Stichtingen en verenigingen

Naam	Progr.nr	Resultaat 2018	V.V. 31-12-2018	E.V. 31-12-2018	Aandeel %	Bijdrage 2020	Risico
Blijfgroep	2	1106	3.532	4.494	-	PM	21,32
Zorgbalans	2	2.769	72.530	41.153	-	1.262	20,19
Dock	2	285	1.243	1.395	-	5.084	22,27
Haarlem Effect	1	68	837	300	-	2.401	22,39
Jeugdgezondheidszorg Kennemerland	1	269*	1.194*	1.166*	-	PM	21,89
Stichting Spaarne Peuters	1	-187	954	555	-	PM	24,94
SportSupport Kennemerland	1	120	562	423	-	1.089	19,47
Hart	4	231	1.378	-722	-	1.767	23,79
Bibliotheek Zuid-Kennemerland	4	-72	1.999	1.159	-	4.603	21,90
Haarlem marketing	4	-345	352	-156	-	614	26,26
Frans Hals Museum De Hallen	4	228	3.269	444	-	3.167	21,06
Patronaat	4	119	927	167	-	1.919	21,74
Stadsschouwburg en Philharmonie	4	-66	4.554	524	-	6.059	22,28
Toneelschuur	4	-4	990	832	-	2.211	21,65
HVO Querido	2	4.828	15.961	41.226	-	PM	18,87
MEE & de Wering	2	495	3.336	985	-	1.178	24,72
Parnassagroep	2	-29.185	458.052	182.469	-	PM	18,72
Veilig Thuis	2	150	827	59	-	PM	27,58
Centrum voor jeugd en gezin	1	31	1.234	764	-	PM	23,24
Stichting Arkin	1	3.376	130.526	62.260	-	1.332*	19,60
Stichting Arkin	2	3.376	130.526	62.260	-	1.332*	19,60
Stichting Kennemehart (SHDH)	2	-3.498	39.078	24.222	-	626	24,52
Kenter Jeugdhulp	2	-5.366	10.710	2.943	-	PM	27,04

* De verdeling van het subsidiebedrag over de programma's is nog niet duidelijk, dit bedrag betreft de totale bijdrage voor deze partij

Aan de hierboven genoemde bedragen kunnen instellingen geen rechten ontlenen voor te verstrekken subsidies 2020. Een aantal bijdragen staat op PM. Het subsidiebedrag wordt nog nader bepaald aan de hand van de uitwerking van subsidieafspraken 2020.

Overige verbonden partijen

Naam	Progr.nr	Resultaat 2018	V.V. 31-12-2018	E.V. 31-12- 2018	Aandeel %	Bijdrage 2020	Risico
Stichting Parkmanagement Waarderpolder	4	17	170	17	50	29	-

Inhoudelijke informatie verbonden partijen

Gemeenschappelijke regelingen

Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Kennemerland (VRK) Veiligheid & GGD

Vestigingsplaats:	Haarlem
Openbaar belang:	De VRK geeft uitvoering aan de wettelijke taken ten aanzien van de wet veiligheidsrisico's en voert namen de deelnemende gemeenten taken uit op het gebied van crisisbeheersing en rampenbestrijding.
Bijdrage aan programmadoelstelling:	De VRK levert een adequate en professionele crisisorganisatie en creëert hiermee een basisvoorwaarde voor het bewaken van de fysieke veiligheid in de gemeente Haarlem.
Activiteiten:	De VRK (Veiligheid) voert taken uit op het terrein van regionale brandweezorg, Meldkamer, Crisisbeheersing en Rampenbestrijding, GGD en GHOR (ongevallen en rampen). De VRK (GGD) beschermt en bevordert de gezondheid van de inwoners van de regio.
Gecertificeerd kwaliteitssysteem:	GGD (Jeugdgezondheidszorg, preventie advies en crisis, GHOR en Cursusbureau), zijn ISO 9001 2015 gecertificeerd. Ambulancezorg en meldkamer Ambulance zijn HKZ 2015 en ISO 9001 2015 gecertificeerd. Brandweer, facilitair bedrijf en hoofdsectie zijn eveneens in 2018 gecertificeerd conform de ISO 9001 2015.
Deelnemers:	Beverwijk, Bloemendaal, Haarlem, Haarlemmermeer, Heemskerk, Heemstede, Uitgeest, Velsen en Zandvoort.
Website:	www.vrk.nl

Gemeenschappelijke regeling Werkvoorzieningsschap Zuid-Kennemerland (Paswerk)

Vestigingsplaats:	Cruquius
Openbaar belang:	Uitvoering en behartiging van de gemeenschappelijke en afzonderlijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van de sociale werkvoorziening.
Bijdrage aan programmadoelstelling:	De sociale werkvoorziening wordt afgebouwd maar gecontinueerd voor de huidige SW'ers totdat zij uitstromen omdat ze de pensioengerechtigde leeftijd hebben bereikt of een andere werkplek hebben gevonden. Paswerk draagt daarmee bij aan de doelstelling 'participatie voor de doelgroep mensen met een arbeidsbeperking' uit programma 3 Werk en inkomen, beleidsveld 3.1 Werk).
Activiteiten:	Uitvoering van de sociale werkvoorziening voor de aan de gemeenschappelijke regeling deelnemende gemeenten.

Gecertificeerd kwaliteitsstelsel: ISO en OHSAS, afhankelijk van de aard van het bedrijfsonderdeel.
Deelnemers: Bloemendaal, Haarlem, Heemstede en Zandvoort
Website: www.paswerk.nl

Recreatieschap Spaarnwoude

Vestigingsplaats: Velsen-Zuid
Openbaar belang: Het besturen en beheren van het recreatiegebied Spaarnwoude.
Bijdrage aan programmadoelstelling: Het recreatiegebied begrenst een groot deel van de oostzijde van de gemeente Haarlem. Gezien de ligging en het gebruik van het gebied door de inwoners heeft de gemeente Haarlem een direct maatschappelijk belang bij het realiseren van de genoemde doelen en neemt daarom deel aan de gemeenschappelijke regeling.
Activiteiten: Het recreatieschap voert het beheer en onderhoud van het recreatiegebied uit, conform de kaders van de gemeenschappelijke regeling.
Gecertificeerd kwaliteitsstelsel: -
Deelnemers: Amsterdam, Haarlem, Haarlemmermeer, Velsen en de Provincie Noord-Holland
Website: www.spaarnwoude.nl

Gemeenschappelijke regeling Noord-Hollands Archief

Vestigingsplaats: Haarlem
Openbaar belang: Historisch informatiecentrum voor Haarlem en de regio. Deze organisatie bewaart, bewerkt, restaureert, acquireert en inspecteert archieven en maakt ze digitaal toegankelijk.
Bijdrage aan programmadoelstelling: De dienstverlening is gericht op het behoud van de culturele basisinfrastructuur en draagt daarmee bij aan de doelstelling van een gevarieerder aanbod van cultuur in Haarlem, zodat de deelname aan kunst en cultuur door inwoners en bezoekers van Haarlem wordt behouden en versterkt (programma 4, beleidsveld 4.2 Economie, toerisme en cultuur).
Activiteiten: Het Noord-Hollands Archief bewaart, bewerkt, restaureert, acquireert en inspecteert archiefbescheiden en -collecties en maakt ze toegankelijk voor publiek.
Gecertificeerd kwaliteitsstelsel: Het Noord-Hollands Archief wordt voor ICT gefaciliteerd door SET ICT-services, die ISO 27001 gecertificeerd is: het certificaat op informatie-beveiligingsgebied. SET ICT-services is daarnaast ook NEN 7510 gecertificeerd. Op het vakgebied van archiefbeheer maakt het Noord-Hollands Archief gebruik van het collectiebeheersysteem Mais Flexis van De Ree Archiefsystemen. De Ree is 'golden partner' van gecertificeerd databaseleverancier Oracle.
Deelnemers: Haarlem, Velsen en het Rijk.
Website: www.noord-hollandsarchief.nl

Gemeenschappelijke regeling Cocensus

Vestigingsplaats:	Haarlemmermeer
Openbaar belang:	Uitvoerende werkzaamheden met betrekking tot het heffen en invorderen van gemeentelijke belastingen en heffingen.
Bijdrage aan programmadoelstelling:	De GR draagt niet specifiek bij aan het realiseren van programmadoelstellingen. Door de uitvoering van belastingen gezamenlijk te doen worden er efficiencyvoordelen gerealiseerd.
Activiteiten:	Cocensus is belast met de heffing en invordering van gemeentelijke belastingen, afhandeling van bezwaar-en beroepschriften, dwanginvordering, kwijtschelding en het uitvoeren van de Wet Waardering Onroerende Zaken.
Gecertificeerd kwaliteitssysteem:	Cocensus is ISO-gecertificeerd voor het management-en kwaliteitssysteem.
Deelnemers:	Alkmaar, Bergen, Beverwijk, Castricum, Graft-de Rijk, Haarlem, Haarlemmermeer, Heerhugowaard, Heiloo, Hillegom, Langedijk, Oostzaan, Schermer, Uitgeest en Wormerland.
Website:	www.cocensus.nl

Gemeenschappelijke regeling Schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten regio Zuid-Kennemerland

Vestigingsplaats:	Haarlem
Openbaar belang:	Beleid en uitvoering van leerplicht voor Zuid-Kennemerland, beleid en uitvoering van Regionaal Meld- en Coördinatiepunt (RMC) en de administratie voor leerplicht en RMC voor regio Zuid-Kennemerland en IJmond.
Bijdrage aan programmadoelstelling:	De dienstverlening draagt bij aan de doelstelling alle jongeren hebben een startkwalificatie uit programma 1 Maatschappelijke participatie, beleidsveld 1.1. Onderwijs en Sport.
Activiteiten:	Uitvoering van de voor de aan de gemeenschappelijke regeling Schoolverzuim en Voortijdig Schoolverlaten deelnemende gemeenten.
Gecertificeerd kwaliteitssysteem:	-
Deelnemers:	Beverwijk, Bloemendaal, Haarlem, Heemstede, Heemskerk, Velsen en Zandvoort.
Website:	www.leerplein-mzk.nl

Gemeenschappelijke regeling Bereikbaarheid Zuid-Kennemerland

Vestigingsplaats:	Haarlem
Openbaar belang:	Vanuit een gemeenschappelijke visie, werken de 4 gemeenten samen aan een goede bereikbaarheid van de regio. Dit betreft gemeentegrensoverschrijdende projecten, veelal in samenwerking met MRA, Provincie of Rijk.
Bijdrage aan programmadoelstelling:	Grote en kostbare (infrastructurele) projecten worden vaak gefinancierd op basis van cofinanciering. Het Mobiliteitsfonds wordt ingezet als stimulant (cofinanciering projectkosten) of als studiebudget. De stuurgroep Regionale Bereikbaarheid Zuid-Kennemerland beoordeelt of aanvragen voor een financiële bijdrage uit het mobiliteitsfonds worden gehonoreerd.

Activiteiten:	Meerjarenplannen voor projecten en studies in de programmalijnen Fiets, Openbaar vervoer, Autoinfrastructuur en Slimme en duurzame mobiliteit (o.a. dynamische verkeersinformatie). Bevorderen samenwerking en belangenbehartiging met en bij andere overheden. Communicatie met de gemeenteraden. De visie wordt in 2019 herijkt.
Gecertificeerd kwaliteitssysteem:	-
Deelnemers:	Bloemendaal, Haarlem, Heemstede en Zandvoort.
Website:	www.zklbereikbaar.nl

Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst IJmond

Vestigingsplaats:	Beverwijk
Openbaar belang:	Uitvoeren van taken vergunningverlening, toezicht en handhaving op het terrein van milieu en voor taken, zoals vastgelegd in de packagedeal uit 2009.
Bijdrage aan programmadoelstelling:	De Omgevingsdienst IJmond voert voor de gemeente Haarlem het basistakenpakket milieu uit (wettelijk verplicht ondergebracht bij een omgevingsdienst). Verder verzorgt de Omgevingsdienst IJmond het inrichting gebonden milieutakenpakket voor Haarlem uit en ten slotte (als plustaak) heeft de Omgevingsdienst IJmond een signaleringstoezicht op brandveiligheid en bouw- en woningtoezichttaken bij milieu-inrichtingen.
Activiteiten:	Going concern taken die door de Omgevingsdienst IJmond voor de gemeente Haarlem worden uitgevoerd zijn vergunningen/ meldingen, toezicht en handhaving op de milieutaken (exclusief bodemtaken), inclusief bezwaar en beroep.
Gecertificeerd kwaliteitssysteem:	Nee, de gemeente Haarlem heeft, conform de Wet vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) een Verordening inzake kwaliteitscriteria VTH vastgesteld. Deze verordening ziet ook op taken die ODIJ namens de gemeenten en provincie uitvoert. ODIJ voldoet aan de kwaliteitscriteria 2.1 voor wat betreft de taken die bij haar zijn belegd. Het INK-model is voor ODIJ leidend voor de wijze waarop de organisatie omgaat met kwaliteit.
Deelnemers:	Beemster, Beverwijk, Bloemendaal, Edam-Volendam. Haarlem, Heemstede, Heemskerk, Landsmeer, Oostzaan, Purmerend, Uitgeest, Velsen, Wormerland, Zandvoort en de provincie Noord-Holland.
Website:	www.odijmond.nl

Gemeenschappelijke regeling ambtelijke samenwerking Zandvoort-Haarlem

Vestigingsplaats:	Haarlem (gastheer gemeente)
Openbaar belang:	Versterking regionale bestuurskracht, efficiënte en effectieve dienstverlening, kwaliteit en continuïteit van de bedrijfsvoering.
Bijdrage aan programmadoelstelling:	Goede samenwerking in de regio Zuid-Kennemerland, gezamenlijke uitvoering van de MRA-agenda, kostenvoordelen door schaalvergroting, verdere professionalisering van de organisatie.
Activiteiten:	Haarlem voert alle ambtelijke taken voor Zandvoort uit, m.u.v. de taken omtrent Dagelijks Beheer en Onderhoud, de taken van de griffie en de taken van de gemeentesecretaris.

Gecertificeerd kwaliteitssysteem:	Het uitgangspunt is volgens Haarlemse werkwijzen en Haarlemse systemen, maar door wettelijke verplichting of praktische noodzaak zijn (tijdelijk) Zandvoortse systemen overgenomen. Certificering vindt dus plaats op met name Haarlemse systemen.
Deelnemers:	Haarlem en Zandvoort.
Website:	-

Vennootschappen en coöperaties

NV SRO

Vestigingsplaats:	Amersfoort
Openbaar belang:	Exploitatie, beheer en onderhoud van sportaccommodaties en maatschappelijk vastgoed.
Bijdrage aan programmadoelstelling:	SRO beheert/exploiteert voor de gemeente een groot aantal sportaccommodaties (bijvoorbeeld sporthallen, zwembaden, gymzalen) en draagt daardoor bij aan de realisatie van de doelstellingen als verwoord bij programma 1 Maatschappelijke participatie, beleidsveld 1.1 Onderwijs en Sport. Belangrijke taak van SRO is ook vastgoedbeheer. Daarmee wordt bijgedragen aan de doelstellingen als verwoord in programma 5 Beheer en onderhoud.
Activiteiten:	SRO Kennemerland BV voert in opdracht van gemeente het beheer, exploitatie en onderhoud van alle sportaccommodaties uit en zorgt voor adequate ondersteuning bij het vastgoedbeheer.
Gecertificeerd kwaliteitssysteem:	-
Deelnemers:	Amersfoort en Haarlem, BV's met Leusden, Zeist, Bunschoten, Joint Venture met Zandvoort.
Website:	www.sro.nl

Spaarnelanden NV

Vestigingsplaats:	Haarlem
Openbaar belang:	Duurzame en plezierige leefomgeving: waardecreatie in openbare ruimte voor lokale samenleving.
Bijdrage aan programmadoelstelling:	Het dagelijks beheer en onderhoud van de openbare ruimte is uitbesteed aan Spaarnelanden NV (en andere partijen). De gemeentelijke doelstellingen zijn verwerkt in de domein-dienstverleningsovereenkomsten (DDO) zodat het door de raad vastgestelde kwaliteitsniveau van de openbare ruimte wordt geleverd. De gemeente heeft daarbij de regierol.
Activiteiten:	Spaarnelanden is actief op het gebied van afval- en grondstoffeninzameling, reiniging, beheer openbare ruimte, parkeerservice en mobiliteitsservice.
Gecertificeerd kwaliteitssysteem:	Spaarnelanden werkt volgens de nieuwste ISO 9001 en ISO 14001 kwaliteitsnormen. Klantgerichtheid staat centraal door contracten die zijn gebaseerd op te behalen prestaties of beeldkwaliteit. De veiligheid van medewerkers en klanten wordt beheerst doordat Spaarnelanden een VCA** certificering heeft voor alle activiteiten (VCA staat voor Veiligheid, Gezondheid en Milieu en is bedoeld om veiliger te laten werken en het aantal ongevallen te

verminderen).

Deelnemers: Haarlem en Zandvoort

Website: www.spaarnelanden.nl

Werkpas Holding BV

Vestigingsplaats: Cruquius

Openbaar belang: Uitvoeren van taken op het gebied van re-integratie, dagbesteding en dienstverlening in het kader van begeleid werken.

Bijdrage aan programmadoelstelling: In de holding zijn m.i.v. 1 januari 2015 alle niet WSW-gebonden activiteiten vanuit de GR Paswerk ondergebracht. De holding heeft een vijftal werkmaatschappijen die actief zijn op het snijvlak de WMO. Participatiewet, Jeugdwet en Onderwijs. Daarmee wordt een belangrijke bijdrage geleverd aan de uitvoering van de gemeentelijke taken in het Sociaal Domein.

Activiteiten: De Holding voert de volgende activiteiten uit: re-integratie en arbeidsbemiddeling, arbeidsmatige dagbesteding, leren en werken voor risicojongeren, kringloop-activiteiten, activiteiten op het gebied van buurtbeheer en beheer fietsendepot.

Gecertificeerd kwaliteitssysteem: Werkpas Holding BV maakt gebruik van diverse gecertificeerde systemen zoals ISO en OHSAS

Deelnemers: Haarlem en Zandvoort.

Website: www.werkpas.nl

Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

Vestigingsplaats: Den Haag

Openbaar belang: Bancaire dienstverlener overheid.

Bijdrage aan programmadoelstelling: n.v.t.

Activiteiten: -

Gecertificeerd kwaliteitssysteem: -

Deelnemers: Nederlandse gemeenten, provincies en Rijk.

Website: www.bng.nl

Alliander NV

Vestigingsplaats: Arnhem

Openbaar belang: Netbeheer en distribueren en transporteren van elektriciteit en gas voor producenten en

afnemers.

Bijdrage aan programmadoelstelling:	N.v.t.
Activiteiten:	-
Gecertificeerd kwaliteitssysteem:	-
Deelnemers:	Nederlandse gemeenten, provincies en Rijk.
Website:	www.alliander.nl

Overige verbonden partijen

Stichting Parkmanagement Waarderpolder

Openbaar belang:	Herstructurering van de Waarderpolder van ouderwets industrieterrein naar een modern geoutilleerd bedrijventerrein waar het prettig werken en ondernemen is.
Bijdrage aan programmadoelstelling:	Middels veiligheid, communicatie en adequate dienstverlening draagt Stichting Parkmanagement bij aan een prettig ondernemersklimaat. Dit stimuleert en behoudt werkgelegenheid.
Activiteiten:	Organiseren collectieve beveiliging, bijhouden adressenbestand Waarderpolder, communicatie, organiseren themabijeenkomsten, begeleiding bieden bij bedrijfshuisvesting, stageplaatsen, circulair ondernemen.
Gecertificeerd kwaliteitssysteem:	-
Deelnemers	Haarlem, Industrie Kring Waarderpolder.
Website:	www.waarderpolder.nl/parkmanagement

Gesubsidieerde instellingen

Blijf Groep

Openbaar belang:	Bieden van preventie, opvang en ambulante hulp bij huiselijk geweld.
Bijdrage aan programmadoelstelling:	Blijf Groep draagt bij aan de preventie en aanpak van huiselijk geweld door het bieden van opvang en ambulante hulp.
Activiteiten:	Blijf Groep levert opvang en ambulante hulp bij huiselijk geweld in de vorm van noodopvang, crisisopvang, vervolgoopvang, Oranje Huis Thuis (preventief ambulant), Critical Time Intervention (ambulant nazorg), begeleiding van AWARE alarmknop (ambulant preventief). Noodopvang en crisisopvang vindt plaats in Alkmaar. Vervolgoopvang en ambulant aanbod wordt in onze eigen regio aangeboden. De opvang in Alkmaar en onze regio is beschikbaar voor vrouwen en hun kinderen. Mannelijke slachtoffers worden in een zestal gespecialiseerde instellingen in het land opgevangen.
Gecertificeerd kwaliteitssysteem:	ISO 9001

Bijzonderheden/risico's: Naast de accountgesprekken tussen Blijf Groep en centrumgemeente Haarlem vinden er ook gesprekken plaats met de centrumgemeenten Haarlem, Alkmaar en Zaanstad gezamenlijk.

Website: www.blijfgroep.nl

Hart

Openbaar belang: Kennis bijeenbrengen en overdragen op het gebied van kunst,- cultuur-en erfgoededucatie en mensen en initiatieven samenbrengen.

Bijdrage aan programmadoelstelling: Met haar activiteiten draagt hart bij aan het vergroten van de cultuurparticipatie en het cultuurbereik in Haarlem.

Activiteiten: Hart faciliteert en ondersteunt een breed cursusaanbod, is netwerkorganisatie voor culturele instellingen en het onderwijs en coördineert vele projecten op het gebied van cultuuronderwijs.

Gecertificeerd kwaliteitssysteem: -

Bijzonderheden/risico's: Hart stond sinds 2014 onder verhoogd toezicht. Voor 2019 is de risicoscore gedaald naar 23,79 doordat het vreemd vermogen afneemt, er geen liquiditeitsproblemen meer zijn en het verloop van de vaste medewerkers is gedaald. Er is daarom geen sprake meer van verhoogd toezicht. In verband met de lening met garantie blijft het verhoogde toezicht nog wel van toepassing op basis van gemeentelijk beleid. Dat houdt o.a. in dat de instelling vaker rapporteert en er meer ambtelijk overleg is.

Website: www.skos.nl

Veilig Thuis

Openbaar belang: Veilig Thuis is er voor iedereen, jong en oud, die te maken heeft met huiselijk geweld of kindermishandeling. Veilig Thuis geeft advies en biedt ondersteuning, ook aan professionals.

Bijdrage aan programmadoelstelling: Huiselijk geweld en kindermishandeling wordt gemeld bij Veilig Thuis Kennemerland. Deze organisatie zorgt voor het opheffen van acute veiligheid en kan zo nodig onderzoek doen. Wanneer er ondersteuning of hulp nodig is, zal Veilig Thuis deze inzetten. Door samen te werken met partners als de politie en onderwijs, hoopt Veilig Thuis geweld te voorkomen of vroegtijdig te stoppen door zorgen te bespreken wanneer er signalen zijn en zo nodig in te grijpen. Vroegtijdig ingrijpen en zo snel mogelijk inzetten van de juiste hulp kan recidive voorkomen.

Activiteiten: Veilig Thuis Kennemerland signaleert, onderzoekt en informeert over huiselijk geweld en kindermishandeling. Veilig Thuis heft onveiligheid op in acute situaties en zet passende hulp in. Daarbij werken ze samen met hulpverleningspartners en met de politie.

Gecertificeerd kwaliteitssysteem: ISO certificering

Bijzonderheden/risico's: Vanwege ingeschatte risico's staat de instelling onder verhoogd toezicht. Er loopt een traject om Veilig thuis onder te brengen onder de VRK.

Website: www.veiligthuis-ken.nl

Zorgbalans

Openbaar belang:	Bieden van hulp aan mensen met een zorgbehoefte om zolang mogelijk en op eigen wijze vorm en inhoud te geven aan hun leven, zowel thuis als in diverse zorglocaties.
Bijdrage aan programmadoelstelling:	Zorgbalans draagt bij aan het doel van programma 1 Maatschappelijke participatie. De prestatieafspraken 2016-2019 met Zorgbalans (via Tandem en Servicepaspoort) zijn gericht op het langer zelfstandig meedoen aan de samenleving, zelfredzaamheid en langer zelfstandig thuis kunnen blijven wonen door mantelzorgers ondersteuning te bieden, het bevorderen van een gezonde leefstijl en het inzetten van het sociaal makelaarschap in BUUV.
Activiteiten:	Ondersteuning aan mantelzorgers door informatie en advies, individuele begeleiding, lotgenotengroepen, respijtzorgvoorzieningen.
Gecertificeerd kwaliteitssysteem:	Zorgbalans is HKZ (Harmonisatie Kwaliteitsbeoordeling in de Zorgsector) gecertificeerd.
Bijzonderheden/risico's:	-
Website:	www.zorgbalans.nl

Dock

Openbaar belang:	Stimuleren van zelfredzaamheid en actief burgerschap door het verzorgen van wijkgericht welzijnswerk in Haarlem.
Bijdrage aan programmadoelstelling:	Het prestatieplan 2016-2019, dus de te realiseren inzet, is gebaseerd op de doelen zoals deze in de programmabegroting zijn geformuleerd. Kern: "iedereen doet ertoe, meedoen en erbij horen", versterking van het sociaal netwerk, tegengaan van vereenzaming en faciliteren langer zelfstandig wonen.
Activiteiten:	Dock voert in opdracht van Haarlem het wijkgerichte welzijnswerk uit in de aandachtsgebieden Noord, Oost en Schalkwijk en neemt deel aan de sociale wijkteams.
Gecertificeerd kwaliteitssysteem:	Dock is HKZ (Harmonisatie Kwaliteitsbeoordeling in de Zorgsector) gecertificeerd.
Bijzonderheden/risico's:	-
Website:	www.dock.nl

Haarlem effect

Openbaar belang:	Stimuleren van zelfredzaamheid en actief burgerschap door het verzorgen van wijkgericht welzijnswerk in Haarlem.
Bijdrage aan programmadoelstelling:	Het prestatieplan 2016-2019, dus de te realiseren inzet, is gebaseerd op de doelen zoals deze in de programmabegroting zijn geformuleerd. Kern: 'iedereen doet ertoe, meedoen en erbij horen', versterking van het sociaal netwerk, tegengaan van vereenzaming, en faciliteren langer zelfstandig wonen.
Activiteiten:	Effect voert in opdracht van de gemeente het wijkgerichte welzijnswerk uit in met name de wijken Centrum, Zuid en Zuid-West. Ook voert Effect jongerenwerk uit in met name Noord (Delftwijk) en stedelijk (Flinty's) en neemt deel aan de Sociale Wijkteams.
Gecertificeerd kwaliteitssysteem:	-
Bijzonderheden/risico's:	-
Website:	www.haarlemeffect.nl

Jeugdgezondheidszorg Kennemerland

Openbaar belang:	De JGZ Kennemerland voert de jeugdgezondheidszorg uit voor kinderen van 0-4 jaar in de regio Midden- en Zuid Kennemerland. Onderdeel is het gemeente Haarlem. Onderdeel is het wettelijk basistakenpakket waar de vaccinaties en de meet- en weegmomenten voor 0-4 jarigen onder valt.
Bijdrage aan programmadoelstelling:	De JGZ draagt bij aan programma 1 & 2. De JGZ levert een bijdrage aan het gezond en veilig opgroeien van kinderen in Haarlem en Zandvoort. Ouders kunnen terecht voor informatie en advies over het opgroeien en opvoeden van kinderen. De JGZ richt zich op het versterken van eigen kracht van ouders.
Activiteiten:	De JGZ voert de jeugdgezondheidszorg uit voor kinderen van 0-4 jaar en hun ouders/verzorgers in de regio Midden- en Zuid-Kennemerland. De gemeente Haarlem stelt vanaf 1 januari 2003 middelen ter beschikking om het Basispakket JGZ, inclusief prenatale zorg uit te voeren. Met de JGZ als sterke voorkant van het nieuwe jeugdzorgstelsel kan de beoogde transformatie in de jeugdwet daadwerkelijk vorm krijgen. De organisatie heeft als kerntaak preventie en ze zetten zich graag in voor deze transformatie door middel van een sterk preventieve werkwijze waarin het voorkómen van de zorgvraag voorop staat.
Gecertificeerd kwaliteitssysteem:	HKZ (Harmonisatie Kwaliteitsbeoordeling in de Zorgsector) gecertificeerd.
Bijzonderheden/risico's:	Door krapte op de arbeidsmarkt kan het lastig zijn om jeugdartsen te vinden.
Website:	www.jgzkennemerland.nl

Stichting Spaarne Peuters

Openbaar belang:	Exploiteren van meerdere peuteropvanglocaties met voorschoolse educatie voor doelgroeppeuters in Haarlem
Bijdrage aan programmadoelstelling:	Peuteropvang is een belangrijke voorziening binnen de basisinfrastructuur van het Haarlems sociaal domein om vroegtijdig kinderen gelijke ontwikkelingskansen te bieden en taalachterstanden te voorkomen. De peuteropvangvoorzieningen vormen in Haarlem de basisvoorziening voor het uitvoeren van de wettelijke taak van de gemeente op het gebied van voor- en voerschoolse educatie (VVE) in het kader van het Onderwijsachterstandenbeleid.
Activiteiten:	SSP biedt peuters een opvangplek aan van tenminste 2 dagdelen van 3,5 uur per week (voor voorschoolse educatie minstens 3 dagdelen), waar spelenderwijs aan de ontwikkeling van kinderen wordt gewerkt, ter voorbereiding op de basisschool.
Gecertificeerd kwaliteitssysteem:	SSP maakt geen gebruik van gecertificeerde systemen, maar heeft wel een kwaliteitszorgsysteem dat op ISO/HKZ gebaseerd is.
Bijzonderheden/risico's:	Spaarnepeuters staat in hoofdzaak vanwege een hoog ziekteverzuim onder verhoogd toezicht.
Website:	www.skos.nl

SportSupport Kennemerland

Openbaar belang:	Ontwikkelen en ondersteunen van breedtesport in Haarlem.
Bijdrage aan programmadoelstelling:	Door de inzet van buurtsportcoaches en verschillende projecten van SportSupport worden meer sport- en beweeg mogelijkheden gecreëerd voor inwoners van Haarlem en worden drempels om te gaan bewegen voor (kwetsbare) inwoners weg genomen. Zo zijn er speciale projecten om ouderen en mensen met een beperking te ondersteunen in het vinden van geschikt aanbod. Door verenigingsondersteuners en buurtsportcoaches vanuit SportSupport worden verenigingen ondersteund bij het versterken van de organisatiekracht/ eigen kracht en het invullen van hun maatschappelijke rol. Ondersteuning vindt plaats op het gebied van opleiden, behouden en werven van vrijwilligers, trainers, coaches en bestuurders. Verenigingen worden gestimuleerd om een bijdrage te leveren aan het oplossen van maatschappelijke vraagstukken in de wijk. Koppelingen worden gemaakt tussen maatschappelijke organisaties en sportverenigingen.
Activiteiten:	SportSupport Kennemerland voert activiteiten uit op het gebied van sportstimulering voor verschillende doelgroepen op school, in de wijk/ openbare ruimte en sportverenigingen (met name jeugd, ouderen, mensen met een beperking), het versterken van de organisatiekracht van sportorganisaties (door middel van verenigingsondersteuning en inzet buurtsportcoaches), het versterken van de maatschappelijke rol van sportverenigingen binnen het sociaal domein (door middel van verenigingsondersteuning en inzet buurtsportcoaches).
Gecertificeerd kwaliteitsysteem:	-
Bijzonderheden/risico's:	-
Website:	www.sportsupport.nl

Bibliotheek Zuid-Kennemerland

Openbaar belang:	Bibliotheekvoorziening, bereiken van groepen inwoners met een behoefte aan informatie en digitale vaardigheden, bevordering van burgerparticipatie door samenwerking met communities, ontmoetingsplaats voor stedelijke en regionale initiatieven en activiteiten, dienstverlening aan scholen, bedrijven en de overheid.
Bijdrage aan programmadoelstelling:	De Bibliotheek draagt bij aan de ontwikkeling van de inwoners van Haarlem zodat zij als nieuwsgierige en zelfbewuste inwoners mee kunnen doen in de samenleving. Samen met leden en partners wordt het aanbod voor de inwoners van Haarlem ontwikkeld. De bibliotheek verbindt ze met elkaar en biedt hen kennis en faciliteiten. Zo wordt de onderlinge verbinding in Haarlem versterkt. De Bibliotheek draagt bij aan een aantrekkelijk cultuurklimaat.
Activiteiten:	De Bibliotheek biedt een vertrouwde, open en gastvrije, laagdrempelige ontmoetingsplek waar mensen graag komen; zonder financiële of fysieke drempels, zelfstandig en in samenwerking met andere organisaties op sociaal, educatief, cultureel en maatschappelijk terrein. De Bibliotheek levert een bijdrage aan het leesplezier en informeel leren op het gebied van lezen en schrijven, onder andere door het Taalplein en BoekStart. De Dienstverlening van de Bibliotheek op het gebied van basisvaardigheden, nodig om mee te kunnen doen in de samenleving, is voor iedereen beschikbaar. De Bibliotheek helpt bij het besef dat literatuur een belangrijke bijdrage levert aan ieders ontwikkeling. Het publiek weet de Bibliotheek te vinden als een plek waar je prettig kan studeren en werken en waar hulp is bij het vinden van de juiste informatie.
Gecertificeerd kwaliteitsysteem:	De Bibliotheek is gecertificeerd conform de normen van de SCOB (Stichting Certificering Openbare Bibliotheken). Op 18 november 2019 toetst de Certificeringsorganisatie Bibliotheekwerk, Cultuur en Taal (CBCT) als onafhankelijke organisatie de kwaliteit en de toekomstbestendigheid van de Bibliotheek Zuid-Kennemerland. Dit gebeurt volgens het certificeringskader Kwaliteit in Beeld.

Bijzonderheden/risico's: -

Website: www.bibliotheekzuidkennemerland.nl

Haarlem marketing

Openbaar belang: Bevorderen van toerisme, recreatie en vrijetijdsbesteding.

Bijdrage aan programmadoelstelling: Haarlem Marketing stimuleert het hoogwaardig toeristisch bezoek aan Haarlem via marketing en promotie van de stad in samenwerking met diverse partners in de stad en de regio. Door een extra structurele bijdrage van de gemeente is Haarlem Marketing in de komende jaren uitgebreid met het Haarlem Convention Bureau dat zich richt op de zakelijke markt. Haarlem Marketing zal als vervolg op de campagne 'Haarlem viert Cultuur' meer themagericht opereren en oa samenwerken met Amsterdam Marketing.

Activiteiten: Als hiervoor vermeld.

Gecertificeerd kwaliteitssysteem: -

Bijzonderheden/risico's: De financiële positie is in 2018 als gevolg van een aantal incidentele (onverwachte) uitgaven ingrijpend verslechterd. Haarlem Marketing werkt aan een herstelplan om de komende jaren de verslechterde positie te verbeteren. Maatregelen zijn onder meer kostenbesparingen en het vernieuwen van de prestatieafspraken in lijn met de programmadoelstellingen. Haarlem Marketing heeft per 1 mei een nieuwe directeur.

Website: www.haarlemmarketing.nl

Frans Hals Museum | De Hallen

Openbaar belang: Kunstmuseum met een brede collectie van oude meesters en hedendaagse kunst. Verantwoordelijk voor het museaal beheer en presentatie van de gemeentelijke collectie van de stad Haarlem. In 2018 zijn het Frans Hals Museum en De Hallen Haarlem verder gegaan als één museum op twee locaties, onder de naam Frans Hals Museum.

Bijdrage aan programmadoelstelling: Met het museum zijn meerjarenafspraken gemaakt. Daarin staan de doelstellingen uitgebreid omschreven. De doelstellingen zijn ondergebracht in de volgende functies van het Museum: Presentatiefunctie: Het Frans Hals Museum Haarlem stelt zich ten doel om het publiek te laten kennismaken met vernieuwing in heden en verleden, met name de ongekende bloei van de schilderkunst in de Gouden Eeuw en met internationale ontwikkelingen in de eigentijdse beeldende kunst. Zorg- en beheerfunctie collectie: Het Frans Hals Museum Haarlem beheert de collecties van de Gemeente Haarlem. Deze omvatten meer dan 20.000 objecten inclusief bruiklenen. Educatiefunctie: Naast tentoonstellingen en presentaties organiseert het Museum ook educatieve activiteiten en publieksactiviteiten. Hiermee wil het museum verdieping, inspiratie en aandacht voor artistieke vernieuwing bieden. Toerisme functie: In 2017–2020 zet het museum in op groei van het aantal buitenlandse bezoekers in samenwerking met partners als Keukenhof, Haarlem Marketing, Amsterdam Marketing en NBTC.

Activiteiten: De activiteiten zijn opgenomen als uitwerking van de bijdrage aan de programmadoelstelling.

Gecertificeerd kwaliteitssysteem: Het museum is aangesloten bij het museumregister en daarvoor ook gekwalificeerd.

Bijzonderheden/risico's: -

Website: www.franshalsmuseum.nl

Patronaat

Openbaar belang:	Verzorgen van optredens in het poppodium en daarbuiten.
Bijdrage aan programmadoelstelling:	Het Patronaat draagt bij aan een gevarieerder aanbod van cultuur in Haarlem, zodat deelname aan kunst en cultuur door inwoners en bezoekers van Haarlem wordt behouden en versterkt.
Activiteiten:	Het Patronaat verzorgt een gevarieerd en attractief aanbod van optredens en andere activiteiten in het poppodium en daarbuiten. Sinds september 2016 werkt het Patronaat succesvol samen met Hart in het tijdelijke oefenruimte-complex op het Slachthuisterrein, vooruitlopend op de ontwikkeling van een volwaardig Popcentrum.
Gecertificeerd kwaliteitssysteem:	In 2012 is ten behoeve van de verbouwing van de kleine zaal en van het café tot derde podium een rendabel krediet van € 320.000 beschikbaar gesteld. M.i.v. 2013 zijn de kapitaallasten van gemiddeld € 24.000 per jaar op het subsidie in mindering gebracht (€ 16.000,= aflossing en €8.000,= rente). Op basis van de resultaatprognose 2018 en de liquiditeitsprognose voor 2019-2020 is het verzoek van het Patronaat om dit krediet in 2019 vervroegd in te lossen, ingewilligd. Dit is inmiddels in twee termijnen gebeurd (1-1-2019 en 1-7-2019). Dit heeft een positief effect op de exploitatie van het Patronaat jaarlijks € 24.000,=.
Bijzonderheden/risico's:	NEN
Website:	www.patronaat.nl

Stadsschouwburg en Philharmonie

Openbaar belang:	Verzorgen van culturele programma's in de concertzalen en schouwburg.
Bijdrage aan programmadoelstelling:	Met haar activiteiten draagt de Stadsschouwburg en Philharmonie Haarlem bij aan het vergroten van de cultuurparticipatie en het cultuurbereik in Haarlem.
Activiteiten:	Stichting Stadsschouwburg en Philharmonie Haarlem verzorgt een divers en laagdrempelig cultuuraanbod in haar verschillende zalen. Toneel, dans, muziek, literatuur en cabaret vormt hierin de hoofdmoot, voor verschillende doelgroepen. Amateurverenigingen maken gebruik van de podia voor repetities en uitvoeringen. Daarnaast wordt de Philharmonie regelmatig gebruikt voor congressen, evenementen en bijeenkomsten, waarvan sommige ook een cultureel karakter hebben (bijv. Korenlint, Koorbiënnale, Orgelfestival, Geschiedenisfestival).
Gecertificeerd kwaliteitssysteem:	Trekkenwanden in de Grote Zaal van de Philharmonie en in de Zaal van de Stadsschouwburg worden om de 5 jaar gekeurd door de TÜV, en hierbij wordt getoetst op basis van de DIN norm 5659. De zwakstroominstallatie en doormeldingen (t.b.v. brandmelding/ontruiming/beveiliging) worden jaarlijks door een extern bedrijf gekeurd en beoordeeld (R2B) op basis van NEN 3140.
Bijzonderheden/risico's:	-
Website:	www.theater-haarlem.nl

Toneelschuur

Openbaar belang:	Verzorgen van culturele programma's in theater- en filmzalen.
Bijdrage aan programmadoelstelling:	De Toneelschuur draagt bij aan een gevarieerder aanbod van cultuur in Haarlem, zodat deelname aan kunst en cultuur door inwoners en bezoekers van Haarlem wordt behouden en versterkt.
Activiteiten:	De Toneelschuur verzorgt een gevarieerd en attractief aanbod van theater- en filmvoorstellingen.

Gecertificeerd kwaliteitsstelsel: NEN

Bijzonderheden/risico's: -

Website: www.toneelschuur.nl

HVO Querido

Openbaar belang: HVO Querido ontvangt subsidie voor de exploitatie van de nachtopvang voor alleenstaanden, voor de regio Zuid- en Midden Kennemerland en Haarlemmermeer. Deze activiteiten vallen onder het Regionaal Kompas. Hiernaast exploiteert HVO Querido een maatschappelijke opvangvoorziening voor economisch dakloze gezinnen uit Haarlem. HVO Querido ontvangt subsidie voor de huur van de locatie. Deze voorziening valt niet onder het Regionaal Kompas en wordt uit de algemene middelen van gemeente Haarlem bekostigd.

Bijdrage aan programmadoelstelling: Met de exploitatie van de Maatschappelijke Opvangvoorzieningen voor de regio Zuid- en Midden Kennemerland en Haarlemmermeer draagt HVO Querido bij aan het vraagstuk van tijdelijke huisvesting voor daklozen. Hierbij wordt gezorgd voor een veilig onderdak, gezonde voeding en faciliteiten voor persoonlijke verzorging.

Activiteiten: HVO Querido exploiteert dag- en nachtopvang voor daklozen. Hierbij wordt naast de bad- bed en broodvoorziening ook trajectbegeleiding aan de daklozen aangeboden. Deze voorziet in een ondersteuning op woonvaardigheden, schuldenproblematiek en doorgeleiding naar reguliere hulpverlening (vanaf 1 juli 2018 is de subsidie omgezet naar een inkooprelatie).

Gecertificeerd kwaliteitsstelsel: HVO Querido JGZ is HKZ (Harmonisatie Kwaliteitsbeoordeling in de Zorgsector) gecertificeerd.

Bijzonderheden/risico's: -

Website: www.hvoquerido.nl

MEE & de Wering

Openbaar belang: Het bieden van ondersteuning aan inwoners die zich in een kwetsbare positieve bevinden, met name inwoners met een verstandelijke beperking.

Bijdrage aan programmadoelstelling: Met inzet vanuit de expertises ondersteuning van mensen met een beperking draagt MEE de Wering bij aan de zelfredzaamheid, en aan zorg en ondersteuning voor Haarlemmers.

Activiteiten: Deelname in sociaal wijkteams en BUUV. Verlenen cliëntondersteuning. Deskundigheidsbevordering. Bijdrage aan bovenlokale voorzieningen zoals het Regionaal Autisme Centrum, Multidisciplinair Centrum Kindermishandeling. Dienstverlening, onderzoek/diagnostiek en integrale vroeghulp aan mensen met een beperking.

Gecertificeerd kwaliteitsstelsel: ISO 9001 gecertificeerd

Bijzonderheden/risico's: Er is sprake van verhoogd toezicht, omdat de jaarrekeningen 2016 en 2017 sloten met negatieve resultaten en de vermogenspositie van de instelling nu beperkt is. Zie ook de toelichting aan het begin van de paragraaf.

Website: www.meewering.nl

Parnassiagroep

Openbaar belang:	Parnassia exploiteert twee gebruiksruidten in Haarlem en een inloopvoorziening in Beverwijk. Hiermee draagt Parnassia bij aan het terugdringen van drugs- en alcoholgebruik in de openbare ruimten in Zuid- en Midden Kennemerland en Haarlemmermeer. Tevens begeleidt zij verslaafde daklozen door naar reguliere hulpverlening. Alle activiteiten vallen onder het Regionaal Kompas.
Bijdrage aan programmadoelstelling:	Met bovengenoemde exploitatie draagt Parnassia bij aan het terugdringen van het drugs- en alcoholgebruik in de openbare ruimten in Haarlem en omgeving. Door professioneel toezicht en controle op het gebruik worden verslaafden sneller doorgeleid naar de reguliere hulpverlening.
Activiteiten:	In Haarlem exploiteert Parnassia een gebruiksruidte voor gebruik van drugs en een gebruiksruidte voor het gebruik van alcohol in de opvang Wilhelmina. Daarnaast begeleidt ze cliënten naar reguliere hulpverlening. Actief Talent biedt aan daklozen dagbesteding aan. Voor de regio Midden Kennemerland exploiteert Parnassia een inloopvoorziening in Beverwijk en neemt zij deel aan het Vangnet & Adviesteam voor die regio.
Gecertificeerd kwaliteitssysteem:	-
Bijzonderheden/risico's:	-
Website:	www.Parnassiagroep.nl

Centrum voor jeugd en gezin

Openbaar belang:	Het CJG Kennemerland heeft een spilfunctie in uitvoering aan de gemeentelijke taken op het gebied van preventie en hulp aan jeugdigen en gezinnen. Het CJG biedt laagdrempelig informatie en advies, gezins- en jongerencoaching. Daarnaast is het CJG gemandateerd om toegang te verlenen tot gespecialiseerde jeugdhulp.
Bijdrage aan programmadoelstelling:	Het CJG biedt tijdige, passende en professionele ondersteuning aan jeugdigen en gezinnen zodat jeugdigen zich veilig en zo optimaal mogelijk kunnen ontwikkelen.
Activiteiten:	Het CJG biedt informatie en advies, gezins- en jongerencoaching (regie-ondersteuning) en waar nodig en passend toegang tot gespecialiseerde jeugdhulp. Bij stagnatie in hulpverlening faciliteert het CJG het komen tot een doorbraak, mogelijk middels een Doorbraakberaad.
Gecertificeerd kwaliteitssysteem:	Alle medewerkers van het CJG zijn SKJ-geregistreerd.
Bijzonderheden/risico's:	-
Website:	www.cjghaarlem.nl

Stichting Arkin

Openbaar belang:	Arkin werkt aan weer meedoen in de maatschappij, werken aan herstel en/of terugkeer naar werk of opleiding. Daarnaast bieden zij activerende begeleiding, sociale activering en re-integratie.
Bijdrage aan programmadoelstelling:	Participatie, meedoen aan (arbeidsmatige) activiteiten in de maatschappij, onderhouden sociale relaties en langer zelfstandig wonen.
Activiteiten:	Arkin begeleidt mensen met lichte tot zware psychische aandoeningen, justitiële of verslavingsachtergrond naar en tijdens dagbesteding, werk of opleiding. Ook bieden zij ondersteuning aan werkgevers die op zoek zijn naar gemotiveerd personeel, of ondersteuning nodig hebben bij de re-integratie en coaching van werknemers met een psychische

kwetsbaarheid die is uitgevallen.

Gecertificeerd

kwaliteitssysteem: Arkin is HKZ gecertificeerd door DNV (Det Norske Veritas) en heeft een EFQM/INK erkenning.

Bijzonderheden/risico's: -

Website: www.arkin.nl

Kennemerhart

Openbaar belang: Bieden van hulp en ondersteuning aan mensen met een zorgbehoefte, waaronder mensen met dementie.

Bijdrage aan programmadoelstelling: Gericht op maatschappelijke participatie langer zelfstandig wonen en langer zelfstandig mee doen in de maatschappij.

Activiteiten: Dagbesteding, gekanteld en maatwerk, mantelzorgondersteuning.

Gecertificeerd

kwaliteitssysteem: PREZO

Bijzonderheden/risico's: -

Website: www.kennemerhart.nl

Kenter Jeugdhulp

Openbaar belang: Kenter Jeugdhulp exploiteert de maatschappelijke opvangvoorziening voor de regio Zuid- en Midden Kennemerland en de Haarlemmermeer. Het betreft een maatschappelijke opvangvoorziening voor dak- en thuisloze jongeren. Alle activiteiten van de maatschappelijke opvangvoorziening vallen onder het Regionaal Kompas.

Bijdrage aan programmadoelstelling: Pension Spaarnezicht maakt onderdeel uit van Kenter Jeugdhulp en biedt opvang aan dak- en thuisloze jongeren voor de VRK regio. Kenter Jeugdhulp draagt bij aan het vraagstuk tijdelijke huisvesting voor daklozen. Door middel van begeleiding worden de dakloze jongeren op weg geholpen naar zelfstandigheid.

Activiteiten: Kenter Jeugdhulp biedt middels Pension Spaarnezicht een bad-, bed-, en broodvoorziening en trajectbegeleiding aan de dakloze jongeren.

Gecertificeerd

kwaliteitssysteem: ISO 9001 gecertificeerd

Bijzonderheden/risico's: VRK gemeenten

Website: www.kenterjeugdhulp.nl
www.spaarnezicht.nl

3.7 Grond- en vastgoedbeleid

Beleidskaders

De belangrijkste beleidskaders voor gebiedsontwikkeling zijn de nota Grondbeleid 2018 e.v. ([2018/753510](#)), de Woonvisie ([2017/47534](#)), de Nota Kaders en instrumenten sociale huur en middensegment en de nota Grondprijnsbeleid ([2018/753413](#)). In de financiële verordening 2018 (2016/498025) en het BBV zijn de algemene financiële spelregels opgenomen.

Financiële resultaten van de grondexploitaties in 2019

Haarlem heeft op dit moment 17 lopende grondexploitaties. Voor de begroting 2020 worden het Meerjarenprogramma Grondexploitaties (MPG) 2019 plus de verwachte (grote) wijzigingen na deze datum gehanteerd. Dit geeft het volgende beeld.

Boekwaarde

In 2020 neemt de boekwaarde op de projecten minder af dan was voorzien bij het MPG 2019. Met het coalitieakkoord 'Duurzaam Doen' is de ambitie voor het percentage sociale woningbouw verhoogd. Door extra onderhandelingen over de aanpassing van het programma heeft een aantal projecten vertraging opgelopen. Een belangrijk deel van de in 2019 geraamde opbrengsten verwacht de gemeente nu in 2020 en 2021. Zo heeft het project Zwemmerslaan vertraging opgelopen worden de inkomsten nu niet meer in 2020 maar in 2021 verwacht. Voor het project Deliterrein heeft de programmawijziging een lagere grondopbrengst tot gevolg. Nu besluitvorming hierover heeft plaatsgevonden, is een kostenpost in deze grondexploitatie vervallen en is het eindresultaat van het project verbeterd. Naar verwachting zijn er in 2020 meer opbrengsten (circa € 14,6 miljoen) dan kosten (circa € 13,6 miljoen inclusief rente). Het afnemen van de boekwaarde van de projecten zet door tot 2023. Dit heeft lagere rentelasten tot gevolg.

Prognose boekwaarde	2019	2020	2021	2022	2023
Boekwaarde grondexploitaties 1/1	48.222	24.870	5.250	1.693	-11.200
Kosten grondexploitatie	8.514	14.189	8.803	4.589	6.357
Opbrengsten grondexploitatie	-23.100	-35.436	-17.216	-8.801	
Rente grondexploitatie	1.027	530	112	36	-239
Verwachte verliezen bij afsluiting grondexploitatie	-9.818	-3.885		-10.965	
Verwachte winsten bij afsluiting grondexploitatie	24	4.983	4.745	2.249	5.081
Boekwaarde grondexploitaties 31/12	24.870	5.250	1.693	-11.200	0

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen bedraagt in 2020 circa € 29,4 miljoen. Dit bedrag is opgebouwd uit de reserve grondexploitaties van circa € 18,9 miljoen en de voorziening toekomstige verliezen grondexploitaties van circa € 10,5 miljoen. Omdat de gemeente in 2020 meer opbrengsten dan kosten verwacht, zal de boekwaarde van de projecten verder afnemen. Dit leidt tot een verbetering van de weerstandspositie in 2020 met ruim € 19,7 miljoen (van € 4,5 miljoen naar € 24,2 miljoen).

Prognose weerstandsvermogen	2019	2020	2021	2022	2023
Stand reserve grondexploitatie per 1/1	-20.491	-19.019	-18.911	-22.444	-24.478
Verwachte winsten bij afsluiting grondexploitatie	-24	-1.098	-4.745	-2.249	-5.081
Onttrekking Landinzicht	100				
Onttrekking tbv reserve ongedeelde stad	1.000	1.000	1.000		
Onttrekking CW verliesvoorziening actieve exploitaties	395	209	213	59	
Stand reserve grondexploitatie per 31/12	-19.019	-18.908	-22.442	-24.634	-29.559
Stand verliesvoorziening per 1/1	-19.755	-10.332	-10.539	-10.750	
Verwachte verliezen bij afsluiting grondexploitatie	9.818			10.965	
CW verliesvoorziening actieve exploitaties	-395	-207	-211	-215	
Stand verliesvoorziening per 31/12	-10.332	-10.539	-10.750		
Weerstandsvermogen per 31/12	-29.352	-29.447	-33.192	-24.634	-29.559
Boekwaarde grondexploitaties 31/12	24.870	5.250	1.693	-11.200	
Vershil weerstandspositie	-4.482	-24.197	-31.499	-35.834	-29.559

Benodigde weerstandscapaciteit

Per 1 januari 2020 is het beschikbare weerstandsvermogen (reserve grondexploitaties) hoger dan het benodigde weerstandsvermogen (markt- en projectrisico's). Het verschil is circa € 5,5 miljoen. Hierbij is rekening gehouden met de onttrekking van € 1 miljoen ten behoeve van de reserve ongedeelde stad.

Een deel van het surplus is al bestemd voor de reserve ongedeelde stad. Meer inzetten van het surplus is op dit moment niet raadzaam. Hiervoor zijn 3 redenen aan te wijzen.

Ten eerste is er een verschil van inzicht met de Belastingdienst inzake de vennootschapsbelasting (VPB) voor grondexploitaties. Indien de VPB claim Belastingdienst stand houdt dan kost dit naar verwachting € 2,8 miljoen. Daarnaast dient de gemeente nog rekening te houden in haar grond- en vastgoedexploitaties met watercompensatie. Voor de Kadernota 2020 ontvangt de raad hierover een voorstel waarin wordt aangegeven hoeveel watercompensatie er nodig is, hoeveel dat kost en op welke wijze dat wordt bekostigd.

Tenslotte is een surplus aan weerstandscapaciteit ook nodig om indien gewenst nieuwe grondexploitaties te openen en daarvoor de risico's te kunnen opvangen.

Prognose weerstandscapaciteit per 1/1/20

Reserve grondexploitatie	-19.019
Verliesvoorziening	-10.332
Beschikbare weerstandscapaciteit	-29.352
Marktrisico's	12.142
Projectspecifieke risico's	1.383
Benodigde weerstandscapaciteit	13.525
Reserve grondexploitaties	-19.019
Totale risico's	13.525
Surplus	-5.494

De genoemde risicobedragen (marktrisico's en projectspecifieke risico's) zijn gelijk aan de bedragen in het MPG 2019 omdat hierin al een bandbreedte is opgenomen voor onder andere projectvertraging. De verwachting is dat de grondopbrengsten in 2020 circa € 11,7 miljoen zijn. Indien deze opbrengsten niet worden gehaald, verloopt de afname van de boekwaarde minder snel dan nu wordt verwacht. Er is dan geen verbetering van de weerstandspositie. Projectrisico's van nieuw te openen grondexploitaties kunnen nog invloed hebben op het positieve verschil.

Belangrijkste ontwikkelingen in 2019

Stadsdeel Oost

Minckelersweg

De gemeente wil in 2020 een koopovereenkomst voor de gemeentelijke kavels sluiten. De ontwikkelaar van het naastgelegen terrein heeft hiervoor een optie. Als de partijen hier niet uitkomen, worden de kavels via openbare inschrijving verkocht.

Slachthuisterrein

De ontwikkelaar heeft een optie op het Slachthuisterrein. De gemeente wil in 2020 het terrein leveren zodat de ontwikkelaar kan starten met de renovatie van de bestaande bouw en de bouw van nieuwbouwwoningen.

Stadsdeel Schalkwijk

Aziëweg

De ontwikkelaar start met de bouw van de laatste twee woontorens (125 woningen). De aanleg van fase 2 van het park wordt voorbereid.

De Entree

De grote vraag in de markt maakt dat de bouw in de oost- en west fase zeer voorspoedig gaat. Per deelfase wordt het openbaar gebied weer opgeleverd aan de gemeente.

Schalkstad

In 2020 wordt gebouwd aan 120 appartementen, circa 6.000 m² detailhandel en de parkeergarage met 600 parkeerplaatsen in het project Schalkstad.

Poort van Boerhaave

De ontwikkelaar start met de bouw van circa 150 woningen.

Zwemmerslaan

In het coalitieakkoord Duurzaam Doen is voor nieuwbouw de verdeling 40/40/20 afgesproken. Hierdoor zijn extra onderhandelingen nodig geweest over de aanpassing van het woningbouwprogramma. Dit project is hierdoor vertraagd. De gemeente wil in 2020 een nieuw stedenbouwkundig plan klaar hebben en de kavel aanbesteden.

Stadsdeel Noord

Deliterrein

Dit project is ook vertraagd door extra onderhandelingen. In 2020 gaat de bouw van fase 1 (circa 34 woningen) verder.

Stadsdeel Centrum

Raaks fase 3

De gemeente wil starten met de bouw van een fietsenstalling voor 600 fietsen en met de bouw van 30 woningen.

DEEL 4 BESLUIT

4.1 Besluit

1. De raad stelt het *begrotingskader* en de *financiële meerjarenraming 2020-2024* uit deel 1 van de programmabegroting vast, met inbegrip van de financiële gevolgen van:
 - a. De Meicirculaire 2019;
 - b. De financiële gevolgen van de nieuwe cao gemeenteambtenaren;
 - c. De uitwerking van het Investeringsplan 2020-2024;
 - d. Uitkomsten treasury;
 - e. Overige actualisaties.

2. De raad stemt in met:
 - a. De *aanvullende voorstellen voor een sluitende begroting* inclusief de financiële consequenties uit deel 1 van de programmabegroting. De financiële consequenties van de besluiten als genoemd onder 2a aanvullend te ramen ten opzichte van de primaire Programmabegroting 2020-2024, waarvan € 1.009.000 gedekt wordt uit de reserve Groei van Haarlem in 2020, € 1.308.000 uit de reserve Sociaal Domein in 2020 en € 191.000 uit de reserve Duurzame sportvoorzieningen in 2021;
 - b. Het aanvullende voorstel ten aanzien van de informatieveiligheid inclusief de financiële consequenties uit deel 1 van de programmabegroting.

- 3 a. De raad stelt het *Investeringsplan 2020-2024* (bijlage 5.1) vast;
- 3 b. De raad autoriseert de verschuivingen in het *Investeringsplan 2020-2024* als opgenomen in de bijlage Uitwerking taakstellingen, cluster investeringen.

4. De raad stelt de geformuleerde *doelen en prestaties* voor 2020 uit deel 2 van de programmabegroting vast.

5. De raad autoriseert de *baten en lasten op beleidsveldniveau*, uit deel 2 van de programmabegroting per beleidsveld bij het onderdeel 'Financiën'.

6. De raad besluit, conform de paragraaf 2.2 *Duurzaamheid*, het revolverend fonds energiebesparing voor het eerst toe te passen op het ledverlichting project ([2019/93821](#)), de reële energiebesparing inzichtelijk te maken en het rendement te doteren aan de nieuw in te stellen reserve Energiebesparing (Kadernota 2020).

7. De raad stemt in met:
 - a. De toevoegingen en onttrekkingen aan de *reserves* voor 2020-2024 conform bijlage 5.9;
 - b. De gewijzigde dotaties aan de reserve Groei van Haarlem en de reserve Schuldbeheersing conform de bijlage Uitwerking taakstellingen.

8. De raad neemt kennis van:
 - a. De *beleidsmatige ontwikkelingen vanuit Duurzaam Doen!* met inbegrip van de begroting in één oogopslag (paragraaf 1.1);

- b. De nieuwe vorm van de begroting naar aanleiding van de gehouden raadsconferentie de begroting ont(k)leed, waardoor de begroting dunner is geworden en beoogd is beter leesbaarder te zijn;
- c. De *toelichting op de programma's en beleidsvelden* inclusief de gebiedsgerichte vertaling hiervan (deel 2);
- d. De *ontwikkeling van de woonlasten* (paragraaf 3.2);
- e. De *paragrafen* uit deel 3 van de programmabegroting; met de kanttekening dat de tarieven lokale heffingen in december 2019 bij de belastingvoorstellen door de gemeenteraad worden vastgesteld.

DEEL 5 BIJLAGEN

5.1 Investeringsplan 2020-2024

Samenvatting

Het Investeringsplan 2020-2024 (vanaf nu: IP) bevat investeringen die de gemeente in deze periode wil doen, samen met 2019 als lopend jaar. De basis wordt gevormd door de kaders over de maximale schuldquote en de daaraan gekoppelde maximale omvang van het investeringsplan zoals vastgesteld bij de Kadernota 2018, en de wijzigingen waarover bij de Kadernota 2019 is besloten.

Het investeringsplan is voor het laatst vastgesteld bij de Programmabegroting 2019. Bij de Kadernota 2019 is het plan geactualiseerd en zijn de kapitaallasten opnieuw berekend. De raad heeft bij de Kadernota 2019 besluiten genomen over investeringen. Deze besluiten zijn uitgewerkt en verwerkt in het investeringsplan. Na vaststelling van de kadernota zijn besluiten genomen die hebben geleid tot wijzigingen in het investeringsplan. Tenslotte is op basis van voortgang opnieuw gekeken naar de planning van investeringen in de tijd. Deze zaken hebben geleid tot het nu voorliggende geactualiseerde investeringsplan.

De financiële effecten (wijzigingen in rente en afschrijving) van dit investeringsplan zijn integraal in de Programmabegroting 2020-2024 verwerkt.

In de paragraaf taakstellingen wordt voorgesteld een aantal investeringen te verschuiven om zo te komen tot lagere kapitaallasten. Deze mutaties zijn nog niet verwerkt in dit investeringsplan, dit volgt nadat de besluitvorming over de te nemen bezuinigingen is afgerond. Het effect ervan wordt bij de eerstvolgende actualisatie van het investeringsplan, bij de Kadernota 2020 verwerkt.

In alle tabellen in dit investeringsplan geldt dat de getallen staan voor bedragen x € 1.000,-.

Wijzigingen Investeringsplan t.o.v. Kadernota 2019

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
IP Kadernota 2019 (p47)	83.093	68.291	55.537	56.068	25.346	6.396
Actualisatie IP	-32.664	6.847	19.712	3.311	21.233	32.140
Investeringsplan 2020-2024	50.429	75.138	75.249	59.379	46.579	38.536

Geactualiseerd investeringsplan op hoofdlijnen

Investeringen per programma	2019	2020	2021	2022	2023	2024
1 Maatschappelijke participatie	16.121	24.353	21.018	14.081	4.946	4.080
2 Ondersteuning en zorg	0	0	2.025	0	0	0
4 Duurzame stedelijke vernieuwing	438	4.639	2.693	1.705	4.374	1.180
5 Beheer en onderhoud	29.205	42.974	46.514	40.593	33.249	28.946
6 Burger, bestuur en veiligheid	419	55	0	0	150	150
7 Algemene dekkingsmiddelen & overhead	4.246	3.117	3.000	3.000	3.860	4.180
Totaal	50.429	75.138	75.249	59.379	46.579	38.536

1. Toelichting op het Investeringsplan 2020-2024

1.1 Inleiding

Het Investeringsplan 2020-2024 bevat de gemeentelijke investeringen over deze periode en de investeringen van 2019, het lopende jaar. Het Investeringsplan 2020-2024 wordt tegelijk met de Programmabegroting 2020-2024 vastgesteld.

Investerings kunnen pas worden gedaan als de raad daartoe expliciet heeft besloten. Voor sommige categorieën investeringen (zogenoemde A- en B- investeringen in 2019 en 2020) wordt die toestemming gegeven door het vaststellen van het investeringsplan als onderdeel van de Programmabegroting 2020. Voor de zogeheten C-investeringen geldt dat de raad op een later moment met een separaat besluit een krediet verleent.

De reservering op IP post VG.ON 'levensduur verlengend onderhoud gemeentelijk bezit' is bedoeld voor te activeren (onderdelen van) noodzakelijk en planmatig onderhoud aan gemeentelijk vastgoed. Het onderhoud aan het vastgoed vindt plaats binnen het door de raad in de nota 'Onderhoud vastgoed (2012/471809) vastgestelde kader. Het wel of niet activeren van een ingreep aan een gebouw is geen keuze, dit wordt voorgeschreven door de regels vanuit het BBV en het gemeentelijk activabeleid. Met het activabeleid en de beleidskaders voor het onderhoud aan gemeentelijk vastgoed heeft de raad de inhoudelijke kaders voor deze uitgaven vastgelegd. Door een reservering in het Investeringsplan op te nemen bepaalt de raad de maximale hoogte van de uitgaven. Bij de Kadernota 2020 zal verdere besluitvorming hierover aan de raad worden voorgelegd

1.2 Investeringsplafond vanuit maximum schuldquote

In de Kadernota 2018 (o.a. pagina 44) heeft de raad ervoor gekozen om vanwege het belang van de groei van de stad en het belang de stad toekomstbestendig te maken op het gebied van duurzaamheid, energie en mobiliteit, te kiezen voor een verhoging van het investeringsvolume. Daarbij wordt rekening gehouden met een verantwoorde ontwikkeling van de schuldpositie. In die afweging is gekozen voor een groei van de schuld naar maximaal een netto schuldquote van 120% eind 2022. Hiermee is de investeringsruimte met € 21 miljoen per jaar verhoogd ten opzichte van het niveau vóór de Kadernota 2018.

Met dat besluit is het financieel kader voor het investeringsplan tot en met 2022 bepaald: het investeringsvolume in die periode mag niet verder toenemen dan wat bij de Kadernota 2018 is vastgesteld. Bij de nu voorliggende actualisatie van het IP is het totale investeringsvolume in de periode 2019-2022 licht gedaald ten opzichte van de Kadernota 2019.

Wijzigingen IP 2019 t/m 2022 t.o.v. Kadernota 2019

	2019	2020	2021	2022	2019-2022
IP Kadernota 2019 (p47)	83.093	68.291	55.537	56.068	262.989
Actualisatie IP	-32.664	6.847	19.712	3.311	-2.794
Investeringsplan 2020-2024	50.429	75.138	75.249	59.379	260.195

2. Wijzigingen investeringsplan

2.1 Besluiten uit Kadernota 2019

Op pagina 54 van de Kadernota 2019 zijn de besluitpunten opgenomen over wijzigingen in het investeringsplan. Deze zijn verwerkt in het nu geactualiseerde IP. Waar een besluitpunt nog moest worden uitgewerkt of wanneer een punt niet is verwerkt, wordt dat hieronder toegelicht.

Besluitpunt 1

De investering voor de Wandelpromenade te verhogen met € 2,2 miljoen en daarvoor de investering in de Prins Bernhardlaan met € 2,2 miljoen te versoberen bij de Programmabegroting 2020-2024.

Dit besluitpunt is bij amendement gewijzigd in *“De investering voor de Wandelpromenade te verhogen met € 2,2 miljoen en deze voorlopig te dekken door het afkomen van de aanpak Prins Bernhardlaan, totdat inzichtelijk is welke delen (of het geheel) van de € 2,2 mln., kan worden betaald uit de Reserve Beheer en Onderhoud van de Openbare Ruimte, en met voorstellen te komen voor een passend budget voor de aanpak Prins Bernhardlaan bij de Programmabegroting 2020-2024.”*

In het nu voorliggende IP is de investering voor de Wandelpromenade verhoogd en is de investering voor de Prins Bernhardlaan verlaagd. Als bekend is wat de kosten zijn van de beoogde aanpak volgt daarbij een dekkingsvoorstel voor zover die kosten boven het resterende budget van € 3,3 miljoen voor de Prins Bernhardlaan komen.

Besluitpunt 3

De investering voor de vervanging van het Havenkantoor te verhogen met € 0,4 miljoen en daarvoor een voorgenomen investering in de openbare ruimte een bedrag van € 0,4 miljoen door te schuiven uit de periode 2019-2022 naar 2023 bij de Programmabegroting 2020-2024.

Dit besluit is verwerkt door op de regel ‘Integrale vernieuwing openbare ruimte Zuiderpolder (GOB.79) € 0,4 miljoen te verschuiven van 2022 naar 2023. Op deze post resteert in 2022 nog een bedrag van € 3,5 miljoen, de verschuiving zal geen gevolg hebben voor het tempo van de uitvoering.

Besluitpunt 6

De overige nieuwe of hogere investeringen in de periode 2019-2022 niet op te nemen in het investeringsplan, tenzij bij de Programmabegroting 2020-2024 een voorstel wordt aangeboden waarmee hiervoor ruimte wordt gemaakt in het financieel kader.

Er ligt voor deze pm posten nog geen voorstel om ruimte te maken binnen het financieel kader, dus de op pm geraamde investeringen uit tabel 6 op pagina 51 van de Kadernota 2019 zijn voor de jaren tot en met 2022 niet opgenomen in het investeringsplan.

Besluitpunt 7

Om voor de jaarschijven 2023 en 2024 een voorlopige reservering voor vervangingsinvesteringen van € 24 miljoen per jaarschijf op te nemen bij de Programmabegroting 2020-2024.

In de jaren 2023 en 2024 staat al voor respectievelijk € 24 en € 16 miljoen aan vervangingsinvesteringen geprogrammeerd. De programmering in 2023 wijkt op onderdelen af van het gemiddelde over eerdere jaren. Met name in het cluster openbare ruimte zijn op dit moment nog minder vervangingen geprogrammeerd dan wat gemiddeld in een jaar wordt uitgevoerd. Door stelposten op te nemen van € 4 miljoen voor 2023 en € 8 miljoen voor 2024 wordt in het investeringsplan nu rekening gehouden met ten minste het gemiddelde aan te verwachten vervangingsinvesteringen.

Besluitpunt 8

De nieuwe en hogere investeringen in 2023 en 2024 bij de Programmabegroting 2020-2024 op te nemen in het investeringsplan, zolang - na de jaarlijkse reservering voor vervangingsinvesteringen van € 24 miljoen - met de dan bekende parameters aan de randvoorwaarde van netto schuldquote van 120% kan worden voldaan.

De programmering voor 2023 en 2024 van het Investeringsplan, na opname van de in de Kadernota benoemde nieuwe en hogere investeringen, bedraagt € 47 miljoen in 2023 en € 39 miljoen in 2024.

Vanuit de berekening van de Netto Schuldquote met de parameters zoals ze nu bekend zijn, is de maximale investeringsruimte rond de € 110 miljoen in 2024. De Netto Schuldquote geeft dus geen belemmering om de voorgenomen investeringen 2023 en 2024 in het IP op te nemen.

De Netto Schuldquote houdt geen rekening met de kapitaallasten vanuit die toegestane investeringen. Een investeringsvolume van 100 miljoen in 2024 zou, hoewel passend binnen deze schuldquote, vanaf 2025 een hoge last opleveren in de vorm van rente en afschrijving over deze investeringen. De volumes zoals ze nu voor 2023 en 2024 worden voorgesteld liggen op het niveau zoals dat in Haarlem gebruikelijk is. Ter vergelijking, in de afgelopen jaren werd gemiddeld zo'n € 50 miljoen aan investeringen geprogrammeerd. Er is dus ook vanuit de verwachte kapitaallasten geen belemmering om de in de Kadernota benoemde investeringen voor deze jaren op te nemen in het investeringsplan. De nieuwe en hogere investeringen 2023 en 2024 die zijn opgenomen in tabel 6 op pagina 51 van de Kadernota 2019 zijn nu opgenomen in het investeringsplan.

Besluitpunt 9

De stelpost 'investeringen <€ 100.000' van € 1.000.000 voor 2020 te verdelen naar de producten onderwijs (€ 435.000), cultuur (€ 945.000) en sportaccommodaties (€ 40.000), mits bij de Programmabegroting 2020-2024 een voorstel wordt aangeboden, waarmee er voor het nadeel dat dit oplevert (€ 364.000) ruimte wordt gemaakt in het financieel kader.

Uit een actualisatie van de behoefte op product cultuur bleek dat de verwachte uitgaven daar lager waren dan eerder geraamd. Het nadeel is daarmee geen € 364.000 maar € 268.000. De ruimte hiervoor binnen het financieel kader is gevonden door de geraamde investeringen in cultuurpodia in de periode tot en met 2022 met in totaal € 268.000 te verlagen. Dat kan omdat investeringsbedragen lager dan € 100.000 voor cultuur minder zijn dan eerder geraamd. Bij de actualisatie en nieuwe opgave zal blijken of deze jaren representatief zijn voor 2022 en verder.

2.2 Door de raad besloten kredieten die leiden tot wijzigingen in het IP

Naast de wijzigingen die bij de vaststelling van de Kadernota 2019 zijn besloten, heeft de gemeenteraad in een aantal besluiten kredieten verleend met effect op het Investeringsplan. Waar een krediet heeft geleid tot een wijziging van één of meer IP posten worden deze hieronder genoemd.

Aanvullend krediet nieuwbouw Rudolf Steiner College en renovatie Rudolf Steiner School (besluit 2019/152322)

In dit besluit is het krediet voor het Rudolf Steiner College en de Rudolf Steiner School met € 3,65 miljoen opgehoogd. De ophoging wordt gecompenseerd door verlaging van de regels 'Stelpost Schalkwijk' en 'Kadernota 2018 BO' met elk € 1,825 miljoen.

Beschikbaar stellen krediet vervanging luchtbehandeling Kennemer Sportcenter (besluit 2019/537111)

De kosten van dit besluit zijn investeringen in het gemeentelijk vastgoed (IP post VG.ON) en in de sportaccommodatie (IP post 81.30). Omdat in 2019 alleen dekking beschikbaar is op IP post 81.30 worden de kosten van dit besluit in 2019 volledig gedekt uit IP post 81.30. In 2021 wordt eenmalig € 320.000 overgeheveld van IP post VG.ON naar IP post 81.30.

Vaststellen herziene startnotitie nieuwe gymzaal Phoenixstraat, beschikbaar stellen voorbereidingskrediet en verhogen krediet (2018/787768)

Voor de bouw van de gymzaal is het IP budget opgehoogd met € 785.000, voor de helft (€ 392.500) te dekken binnen het IP sport (IP 81.30) en voor de andere helft (€ 392.500) binnen het IP onderwijshuisvesting (IP 77.01). Bij de besluitvorming is met amendement “Groen dak? Doen!” € 50.000 (€ 40.000 ex. btw) beschikbaar gesteld, ook voor de helft te dekken vanuit post 77.01 en voor de helft vanuit post 81.30.

Afrekening diverse onderwijskredieten (2019/48477)

Bij de uitvoering van het Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs is gebleken dat de kosten voor een aantal scholen hoger waren dan eerder voorzien. Deze kosten zijn gedekt vanuit de stelposten voor basis- en voortgezet onderwijs op IP post 77.01

Beschikbaar stellen extra krediet voor kademuur en herinrichting Spaarne (2018/683633)

Voor de kademuur is een extra krediet van € 1.355.000,- beschikbaar gesteld. Om dit mogelijk te maken binnen het financieel kader is van de reserveringen in het IP op regels GOB.78 (integrale vernieuwing openbare ruimte Meerwijk) en GOB.79 (integrale vernieuwing openbare ruimte Zuiderpolder) een bedrag van € 1.355.000,- in de tijd verschoven van 2022 naar de periode ná 2022.

Vaststellen Startnotitie Sporthal Sportweg, verhogen krediet en aanvraag voorbereidingskrediet (2019/070099)

Voor de bouw van de nieuwe sporthal is een aanvullende dekking gereserveerd, te dekken vanuit het IP onderwijshuisvesting (IP 77.01) voor € 1,11 mln. en vanuit het IP binnen- en buitensport (IP 81.30) voor € 3,9 mln.

Deze besluiten zijn verwerkt in de nu voorliggende actualisatie van het IP.

Inrichten werkplekken gemeentelijke huisvesting

Parallel aan het traject van de Programmabegroting wordt aan de raad een kredietvoorstel gedaan van € 275.000 voor de investeringen in automatisering en voor € 323.000 voor de inrichting van werkplekken en andere ruimtes. Vooruitlopend op dat raadsbesluit is in dit Investeringsplan de € 275.000 afgezonderd van IP post M&S.102 ‘digitale transformatie’. Voor de reservering van € 323.000 is een nieuwe post M&S.106 aangemaakt, waarbij de investering op post M&S.104 ‘vervangen meubilair’ met eenzelfde bedrag is verlaagd.

Kredietaanvraag levensduurverlengend onderhoud het Dolhuys 2018/839450

In dit besluit is een aanvullend krediet verleend van € 1,6 miljoen voor constructief herstel aan het Dolhuys ten laste van IP post VG.ON Reservering levensduurverlengend onderhoud gemeentelijk bezit.

De tekst van dit kredietbesluit sloot niet geheel aan op de tekst over het Dolhuys in de Kadernota 2019, waarin is besloten om € 0,9 miljoen voor dit krediet nieuw op te nemen in het Investeringsplan.

Dit krediet is, in afwijking van de formulering in het kredietbesluit, als volgt in het IP verwerkt. De bestaande reservering in het IP voor het Dolhuys (post SZ.127) is met € 1,6 miljoen opgehoogd. Hiervoor is voor € 0,9 miljoen ruimte gemaakt door een verschuiving van de stelpost basisonderwijs van 2022 naar 2023, conform de Kadernota 2019 (pagina 90). Voor de overige € 0,7 miljoen is de post ‘levensduur verlengend onderhoud gemeentelijk bezit’ (VG.ON) verlaagd, in lijn met het kredietbesluit. Op deze manier staat het totale krediet voor het Dolhuys op één post in het IP. Dat maakt duidelijker wat de totale kosten zijn en is het krediet beter te bewaken.

2.3 Actualisatie na de Kadernota 2019

Op basis van de verwachte voortgang en voortschrijdend inzicht in de planning van investeringen, zijn de bedragen in het investeringsplan geactualiseerd. Dit is in de Bestuursrapportage 2019 ('prognose realisatie investeringen') toegelicht voor wat betreft de verschuivingen in jaargang 2019.

De hoofdlijn is dat van de € 83 miljoen die voor 2019 stond geprogrammeerd, een bedrag van circa € 30 miljoen doorschuift naar 2020 en verder als gevolg van deze actualisatie. De grootste verschuivingen van 2019 naar latere jaren zijn € 7,8 miljoen voor de Rudolf Steiner school, € 4 miljoen voor rioleringen, € 2 miljoen voor de Prins Bernhardlaan, € 2 miljoen voor woonvoorziening Domus+, € 2 miljoen voor het Schoter College en €5 miljoen van de stelposten onderwijshuisvesting en binnensport voor de sporthal Sportweg.

Ook zijn na de Kadernota twee investeringen toegevoegd aan het IP.

Voor de vervanging van landmeetapparatuur is een bedrag van € 130.000 nodig. Hoewel dit bedrag binnen de begroting is op te vangen, moet de aanschaf verplicht geactiveerd worden waardoor dit in het Investeringsplan moet worden opgenomen. Deze investering is onder nummer DV.13 als B-investering opgenomen. Dit houdt in dat na vaststelling van het IP het college bevoegd is om over de aanschaf te besluiten.

De tweede investering is € 183.000 voor voorbereiding van en onderzoek naar een te openen grondexploitatie 'Entree het Verre Oosten'. Deze kosten mogen op grond van de BBV regels tijdelijk worden geactiveerd, om ze bij het openen van de grondexploitatie op te nemen in deze grondexploitatie. Deze investering leidt dus waarschijnlijk niet tot een netto besteding binnen het financiële kader. Voor het geval er geen grondexploitatie wordt geopend, is ruimte gemaakt binnen het financieel kader door een zelfde bedrag van de investering in de openbare ruimte Zuiderpolder van 2022 naar 2023 te verschuiven. Op deze post resteert in 2022 nog een bedrag van € 3,5 miljoen, de verschuiving zal geen gevolg hebben voor het tempo van de uitvoering.

2.4 Totaal van wijzigingen investeringsplan t.o.v. de Kadernota 2019

De wijzigingen zoals beschreven onder 2.1 t/m 2.3 hebben geleid tot de volgende aanpassingen aan het investeringsplan ten opzichte van het plan zoals het was bij het vaststellen van de Kadernota 2019.

Wijzigingen IP t.o.v. Kadernota 2019

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
IP Kadernota 2019 (p47)	83.093	68.291	55.537	56.068	25.346	6.396
Actualisatie IP	-32.664	6.847	19.712	3.311	21.233	32.140
Investeringsplan 2020-2024	50.429	75.138	75.249	59.379	46.579	38.536

2.5 Totaaloverzicht geactualiseerd investeringsplan

De investeringen 2020-2024 zijn per programma gepland. De daaruit volgende kapitaallasten zijn verwerkt in de Programmabegroting 2020-2024.

In onderstaande tabel zijn de investeringen per programma en per cluster opgenomen. Daarna volgt een gedetailleerd overzicht van de investeringen.

Investeringen per programma	2019	2020	2021	2022	2023	2024
1 Maatschappelijke participatie	16.121	24.353	21.018	14.081	4.946	4.080
2 Ondersteuning en zorg	0	0	2.025	0	0	0

4 Duurzame stedelijke vernieuwing	438	4.639	2.693	1.705	4.374	1.180
5 Beheer en onderhoud	29.205	42.974	46.514	40.593	33.249	28.946
6 Burger, bestuur en veiligheid	419	55	0	0	150	150
7 Algemene dekkingsmiddelen & overhead	4.246	3.117	3.000	3.000	3.860	4.180
Totaal	50.429	75.138	75.249	59.379	46.579	38.536

Programma 1: Maatschappelijke participatie

Cluster onderwijs

Ip-nr.	Omschrijving	Status	Afschrijft termijn	Realisatie t/m						Totaal	
				2018	2019	2020	2021	2022	2023		2024
77.01	SHO Bouw De Schelp	A	40		182						182
77.01	Gymzaal BO De Kring (Phoenixstraat)	A/B	40	84	116	1.400	250				1.850
77.01	SHO BO Molenwiek - Dalton	B	40	2.005	2.172						4.177
77.01	SHO VO Rudolf Steiner (programmalijn Schalkwijk)	A/B	40	600	4.000	7.788	3.650				16.038
77.01	SHO BO Ter Cleeff / Argonauten	A	40	3.533	476	70					4.079
77.01	SHO BO H. Schaft	A	40	421	29						450
77.01	SHO BO De Verbeelding (Louis Couperusstraat)	A	40	76	24						100
77.01	SHO BO Cruquius	A/C	40	150	2.928						3.078
77.01	SHO programmalijn Schalkwijk	B	40					1.642			1.642
77.01	SHO VO Coornhert Lyceum	C	40						2.000		2.000
77.01	Kadernota 2018 BO	C	40			3.600	5.321	3.179	900		13.000
77.01	Kadernota 2018 VO	C	40			2.212	0	949			3.161
77.01	SHO BO Molenwiek - Dalton-Aardgas vrij	B	20		100						100
77.01	JOP 2019: Al Ikhlâas	A	40		176						176
77.01	JOP 2019: Liduinaschool	A	40		200						200
77.01	JOP 2019: Hannie Schaft	A	40		400						400
77.01	JOP 2019: Stedelijk Gymnasium	A	40		190		1.805	1.805			3.800
77.01	JOP 2019: Schoter college	A	40		261		2.000	2.961			5.222
VRV.2	Vervangingsinvesteringen onderwijs	C	40		0				200	3.100	3.300
	Subtotaal onderwijs			6.869	11.254	15.070	13.026	10.535	3.100	3.100	62.954

Cluster sport

Ip-nr.	Omschrijving	Afsch rijf- Sta tus jn	Realisa tie t/m 2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Totaal	
76.02	Multifunctionele sporthal Duinwijck	A	40	4.526	227					4.753	
81.06	Eindhoven THB - Drainage en beregening	A	10		104					104	
81.06	Haarlem Kennemerland kantelen veld	A	10		241	27				268	
81.06	Vervanging grassportvelden	A/ C	10		35	126	126	126	126	539	
81.27	RFC rugby Nieuwbouw kleedkamers	A	40	437	359					796	
81.27	DIO Beach volleybal	A	10	116	84					200	
81.27	Vervanging kleedaccommodaties	C	40			1.259	530	530	530	3.379	
81.28	Stelpost verrekening sportaccommodaties	B	10	-24		217				193	
81.28	Vervanging sportvelden: toplagen	C	10		23	929	930	930	930	3.743	
81.28	Vervanging sportvelden: onderbouw	A	30	1.062		261	260	260	260	2.103	
81.28	EDO hoofdvoetbalveld, vervangen top laag	A	10		305					305	
81.28	HFC Haarlem LED veldverlichting	A	30		128					128	
81.28	Vergierdeweg / HFC Aurora kunstgras en hekwerk	A	10		258					258	
81.28	Olympia top laag en veldverlichting	A	10		343					343	
81.28	Van der Aart sportpark verlichting	A	30		223					223	
81.28	Renovatie binnenterrein atletiekbaan Pim Mulier	A	10			40				40	
81.29	Sporthal Sportweg	C	40	26	250	4.724	5.000			10.000	
81.30	Sportweg Haarlem Kennemerland kunstgrasveld	A	10		415					415	
81.30	Egelantierweg SV Alliance kunstgrasveld	A	10		410					410	
81.30	Van der Aart sportpark velden	A	10		512					512	
81.30	Binnen- en buitensportaccommodaties (KN 2018)	C	10			1.700	1.147	1.700		4.547	
81.30	Luchtbehandeling Kennemer Sportcenter	C	10		745					745	
81.30	LED verlichting sportvelden	C	10		204					204	
VRV.4	Vervangingsinvesteringen sport	C	10						450	450	
	Subtotaal sport			6.144	4.867	9.283	7.993	3.546	1.846	980	34.658
	Totaal programma 1 Maatschappelijke participatie			13.012	16.121	24.353	21.018	14.081	4.946	4.080	97.612

Programma 2: Ondersteuning en zorg

Ip-nr.	Omschrijving	Sta tus inv est eri ng jn	Afsch rijf- termi e t/m 2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Totaal	
MTS.01	Kadernota 2018 Woonvoorziening Domusplus	C	40			2.025				2.025	
	Totaal programma 2 Ondersteuning en zorg			0	0	0	2.025	0	0	0	2.025

Programma 4: Duurzame stedelijke ontwikkeling

Ip-nr.	Omschrijving	Afsch rijf- Sta tus	termi jn	Realisa		2019	2020	2021	2022	2023	2024	Totaal
				tie t/m	2018							
84.03	Vervanging Toneelschuur	A	15	124				169				293
GOB.9												
2	Slachthuis gebouw E-renovatie	A	40		250	1.050	0					1.300
GOB.9												
2	Slachthuis gebouw E -inbouwpakket popcentrum	A	40			2.550	250					2.800
GOB.9												
2	Slachthuis gebouw E - grond	A	40				200					200
GRX.01	Voorbereiding grex 'Entree het Verre Oosten'	C	5				183					183
SZ.111	Vervanging Patronaat (5 jr)	A	5	242	180	0	271	385	316	180		1.575
SZ.112	Vervanging Philharmonie (15jr)	C	15			856	554	320	253			1.983
SZ.122	Vervanging Patronaat (15 jaar)	C	15				248					248
SZ.123	Vervanging Schouwburg (15jr) W-installaties	A	15	109	8				1.547			1.664
SZ.124	Vervanging Toneelschuur (20 jaar) E- installaties	C	20						903			903
SZ.125	Verv. Toneelschuur (20 jaar) Transportinstallaties	C	20						154			154
SZ.126	Verv. Toneelschuur (20 jaar) Beweegbare trekken	C	20						200			200
WRM.0												
0	Kadernota 2018 Warmtenet	C	30					1.000	1.000	1.000	1.000	4.000
	Totaal programma 4 Duurzame stedelijke ontwikkeling			475	438	4.639	2.693	1.705	4.374	1.180		15.503

Programma 5: Beheer en onderhoud

Cluster wegen, straten en pleinen

Ip-nr.	Omschrijving	Afsch rijf- Sta tus	termi jn	Realisa		2019	2020	2021	2022	2023	2024	Totaal
				tie t/m	2018							
DRS.00	Doorstroming Waarderweg / Vondelweg (KN2018)	C	30					2.500				2.500
GOB.2												
0	Versmallen rijbaan Amsterdamsevaart	A	30	1.529	80							1.608
GOB.2		A/										
3	Autoluwe binnenstad	C	30	321	504							825
GOB.2												
3	Reconstructie Nieuwe Groenmarkt	C	30			65	800					865
GOB.2												
5	Reconstructie Nassaulaan	C	30			50	150	1.800				2.000
GOB.3												
9	Spaarndam- aanleg parkeervoorziening Kerklaan	A	10	32	74	194						300
GOB.6		A/										
0	Fietsknelpunten rond Kennemerplein en Schoterweg	C	30	102	48	1.400	450					2.000
GOB.6												
0	Fietsknelpunten rond Kennemerplein en Schoterweg - bijdrage	C	30			-750						-750
GOB.6		A/										
2	Herinrichting Houtplein	C	30	217	489	2.400	1.534					4.640
GOB.6												
2	Herinrichting Houtplein Bijdrage	C	30			-2.400	-1.340					-3.740
GOB.6												
3	Rijksstraatweg- aanpassing tbv HOV	A	30		600	2.687						3.287

GOB.6											
5	Parkeervoorziening Schalkstad Bijdrage	A	40			-3.600					-3.600
	Subtotaal parkeren			1.909	2.090	3.992	3.400	2.000	0	0	13.391

Cluster overige beheertaken

Ip-nr.	Omschrijving		Afsch rijf- Sta tus jn	Realisa tie t/m 2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Totaal
BIB.00	Renovatie en modernisering bibliotheekvestigingen (KN2018)	C	40				2.000	4.000			6.000
BRG.00	Vervanging bedieningscomputer Prinsenbrug	C	40						250		250
BRG.01	Centrale afstandsbediening bruggen	C	20					1.000			1.000
GOB.8											
1	Vervanging parkeerautomaten waterparkeren	A	7	300	68						368
GOB.8											
1	Vervanging parkeerautomaten waterparkeren (bijdrage)	A	7	0	-23						-23
HVD.01	Vervanging Havenkantoor Spaarndamseweg	C	40					400	1.100		1.500
HVD.02	Havendienstboot	C	20							750	750
SZ.127	Museum het Dolhuys	A	20	93	1.507	1.600					3.200
VG.ON											
	Grote Markt 2, verv verdeelinr	A	15	263	57						320
VG.ON											
	Levensduurverlengend onderhoud gemeentelijk bezit	B	15			200	180	378	500	500	1.758
VG.ON											
	Grote Markt 2, restauratie gevel	A	15		34						34
VG.ON											
	Ter Spijistraat 1 huisaansluiting	A	15		92						92
	Subtotaal openbare ruimte			656	1.735	1.800	2.180	4.778	2.850	1.250	15.250
	Totaal programma 5 Beheer en onderhoud			37.321	29.205	42.974	46.514	40.593	33.249	28.946	258.801

Programma 6: Burger, bestuur en veiligheid

Ip-nr.	Omschrijving		Afsch rijf- Sta tus jn	Realisa tie t/m 2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Totaal
11.03	Kassa systeem	C	5		100						100
DV.07	Website fase 2	A	5		60	55					115
DV.12	ZBB Actieve wachten	A	5	80	55						135
DV.13	Vervanging landmeetapparatuur	B	5		130						130
M&S.1											
02	Zaakgericht Werken	A	5	260	75						335
VRV.1	Vervangingsinvesteringen dienstverlening	C	5						150	150	300
	Totaal programma 6 Burger, bestuur en veiligheid			341	419	55	0	0	150	150	1.115

Programma 7: Algemene dekkingsmiddelen en overhead

Ip-nr.	Omschrijving		Afsch rijf- Sta tus jn	Realisa tie t/m 2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Totaal
--------	--------------	--	---------------------------------	----------------------------	------	------	------	------	------	------	--------

		jn										
21.01	Vervanging ICT	A/ B	5	142	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	5.142	
21.01	Vervanging ICT - upgrade Topdesk	A	5	50	90						140	
21.01	Vervanging ICT - upgrade GFS	A	5	112							112	
21.01	Vervanging ICT - mobiele communicatiemiddelen 2019	A	5	450							450	
21.01	E-HRM	A	5	33	267						300	
21.01	Glasvezelkabel	A	10	289	111						400	
M&S.1												
00	Vervanging Datacenter/software aanbesteden	A	5	4.061	1.239			500	500		6.300	
M&S.1												
01	Optimalisatie werkplekken	A	10	91	109						200	
M&S.1		A/ C										
02	Digitale Transformatie	C	5		1.090	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000	11.090	
M&S.1		A/ C										
02	Inrichten werkplekken (ICT)	C	5		275						275	
M&S.1												
03	Optimalisatie huisvesting	A	10	945	-28						917	
M&S.1												
04	Vervanging meubilair	C	10			117		360	680		1.157	
M&S.1												
05	ICT middelen agv fusie Zandvoort	A	10	110	67						177	
M&S.1												
05	Inrichten werkplekken (facilitair)	C	10		323						323	
Totaal programma 7 Algemene dekkingsmiddelen en overhead					5.580	4.246	3.117	3.000	3.000	3.860	4.180	26.983
Eindtotaal					56.729	50.429	75.138	75.249	59.379	46.579	38.536	402.039

Bijlage A. Dekkingen

Op grond van de begrotingsregels van het BBV en de nota Activabeleid worden bijdragen van derden direct in mindering gebracht op het te activeren bedrag van een investering. Deze bijdragen zijn daarom als dekking in het investeringsplan opgenomen. Voor de jaren 2022 en verder worden geen bijdragen van derden verwacht.

Ip-nr.	Omschrijving	Herkomst	2019	2020	2021
GOB.60	Fietsknelpunten rond Kennemerplein en Schoterweg	Subsidie Provincie		-750	
GOB.62	Herinrichting Houtplein	Subsidie Provincie		-2.400	-1.340
GOB.63	Rijksstraatweg- aanpassing tbv HOV	Subsidie Provincie	-600	-2.287	
GOB.70	Bereikbaar houden Schalkwijk	Bereikbaarheids-fonds	-150		
GOB.75	Middengebied Schalkwijk	Eigenaren		-100	
64.04 a	Integraal Waterplan Haarlem	Rijnland	-1.071		
64.04 a	Integraal Waterplan Haarlem	Subsidie Provincie	-98		
Subtotaal beleidsveld 5.1 Openbare Ruimte en Mobiliteit			-1.919	-5.537	-1.340
GOB.65	Parkeervoorziening Schalkstad	voorziening Parkstad		-3.600	
Subtotaal beleidsveld 5.2 Parkeren				-3.600	
GOB.81	parkeerautomaten waterparkeren	Subsidie Provincie	-23		
Subtotaal beleidsveld 5.3 Overige beheertaken			-23		

Bijlage B. Budgethouders

In de budgethoudersregeling (2019/144491) is bepaald wie (ambtelijk) de budgethouder van een krediet is: "De budgethouder voor een krediet is in de regel het hoofd van de afdeling die inhoudelijk verantwoordelijk is voor het beleidsveld of product binnen de begroting waar het krediet onder valt. In het Investeringsplan (al dan niet als bijlage) wordt per investering de verantwoordelijke afdeling benoemd."

Programma	IP nummer	Budgethouder is hoofd van afdeling...
1 Maatschappelijke participatie	76.02	PGM
1 Maatschappelijke participatie	77.01	JOS
1 Maatschappelijke participatie	81.06	JOS
1 Maatschappelijke participatie	81.27	JOS
1 Maatschappelijke participatie	81.27	JOS
1 Maatschappelijke participatie	81.28	JOS
1 Maatschappelijke participatie	81.29	JOS
1 Maatschappelijke participatie	81.30	JOS
2 Ondersteuning en Zorg	MTS.01	MO
4 Duurzame Stedelijke Vernieuwing	84.03	ECDW
4 Duurzame Stedelijke Vernieuwing	GOB.92	PGM
4 Duurzame Stedelijke Vernieuwing	SZ.111	ECDW
4 Duurzame Stedelijke Vernieuwing	SZ.112	ECDW
4 Duurzame Stedelijke Vernieuwing	SZ.122	ECDW
4 Duurzame Stedelijke Vernieuwing	SZ.123	ECDW
4 Duurzame Stedelijke Vernieuwing	SZ.124	ECDW
4 Duurzame Stedelijke Vernieuwing	SZ.125	ECDW
4 Duurzame Stedelijke Vernieuwing	SZ.126	ECDW
4 Duurzame Stedelijke Vernieuwing	SZ.128	ECDW
4 Duurzame Stedelijke Vernieuwing	SZ.129	ECDW
4 Duurzame Stedelijke Vernieuwing	WRM.00	ECDW

Programma	IP nummer	Budgethouder is hoofd van afdeling...
5 Beheer en Onderhoud	12.15	BBOR
5 Beheer en Onderhoud	12.18	BBOR
5 Beheer en Onderhoud	12.20	BBOR
5 Beheer en Onderhoud	63.19	BBOR
5 Beheer en Onderhoud	64.04 a	BBOR
5 Beheer en Onderhoud	64.04 b	PGM
5 Beheer en Onderhoud	BIB.00	VG
5 Beheer en Onderhoud	BRG.00	BE
5 Beheer en Onderhoud	BRG.01	BE
5 Beheer en Onderhoud	DRS.00	BBOR
5 Beheer en Onderhoud	FTS.00	BBOR
5 Beheer en Onderhoud	GOB.20	BBOR
5 Beheer en Onderhoud	GOB.23	BBOR
5 Beheer en Onderhoud	GOB.25	BBOR

5 Beheer en Onderhoud	GOB.39	BBOR
5 Beheer en Onderhoud	GOB.43	BBOR
5 Beheer en Onderhoud	GOB.44	BBOR
5 Beheer en Onderhoud	GOB.47	BBOR
5 Beheer en Onderhoud	GOB.48	BBOR
5 Beheer en Onderhoud	GOB.52	BBOR
5 Beheer en Onderhoud	GOB.56	BBOR
5 Beheer en Onderhoud	GOB.58	BBOR
5 Beheer en Onderhoud	GOB.59	BE
5 Beheer en Onderhoud	GOB.60	BBOR
5 Beheer en Onderhoud	GOB.61	PGM
5 Beheer en Onderhoud	GOB.62	BBOR
5 Beheer en Onderhoud	GOB.63	BBOR
5 Beheer en Onderhoud	GOB.64	BBOR
5 Beheer en Onderhoud	GOB.65	PGM
5 Beheer en Onderhoud	GOB.67	BBOR
5 Beheer en Onderhoud	GOB.70	BBOR
5 Beheer en Onderhoud	GOB.71	BBOR
5 Beheer en Onderhoud	GOB.72	PGM
5 Beheer en Onderhoud	GOB.73	BBOR
5 Beheer en Onderhoud	GOB.74	PGM
5 Beheer en Onderhoud	GOB.75	PGM
5 Beheer en Onderhoud	GOB.76	BBOR
5 Beheer en Onderhoud	GOB.77	PGM
5 Beheer en Onderhoud	GOB.78	BBOR
5 Beheer en Onderhoud	GOB.79	BBOR
5 Beheer en Onderhoud	GOB.80	BBOR
5 Beheer en Onderhoud	GOB.81	BE
5 Beheer en Onderhoud	GOB.84	PGM
5 Beheer en Onderhoud	GOB.85	PGM
5 Beheer en Onderhoud	GOB.86	BBOR
5 Beheer en Onderhoud	GOB.87	BBOR
5 Beheer en Onderhoud	GOB.88	BBOR
5 Beheer en Onderhoud	GOB.89	BBOR
5 Beheer en Onderhoud	GOB.90	BBOR
5 Beheer en Onderhoud	GOB.91	BBOR
5 Beheer en Onderhoud	HVD.01	BE
5 Beheer en Onderhoud	HVD.02	BE
5 Beheer en Onderhoud	OR.001	BBOR
5 Beheer en Onderhoud	SOR.00	BBOR
5 Beheer en Onderhoud	SOR.01	BBOR
5 Beheer en Onderhoud	SZ.127	VG
5 Beheer en Onderhoud	VG.ON	VG
5 Beheer en Onderhoud	WZ.05	BBOR
5 Beheer en Onderhoud	WZ.06	BBOR
5 Beheer en Onderhoud	WZ.07	BBOR

Programma	IP nummer	Budgethouder is hoofd van afdeling...
6 Burger, Bestuur en Veiligheid	11.03	KCC
6 Burger, Bestuur en Veiligheid	DV.07	IV

6 Burger, Bestuur en Veiligheid	DV.12	KCC
6 Burger, Bestuur en Veiligheid	DV.13	DIA
6 Burger, Bestuur en Veiligheid	M&S.102	IV
7 Algemene dekkingsmiddelen & overhead	21.01	IV
7 Algemene dekkingsmiddelen & overhead	M&S.100	IV
7 Algemene dekkingsmiddelen & overhead	M&S.102	IV
7 Algemene dekkingsmiddelen & overhead	M&S.102	IV
7 Algemene dekkingsmiddelen & overhead	M&S.104	FAZA
7 Algemene dekkingsmiddelen & overhead	M&S.105	IV
7 Algemene dekkingsmiddelen & overhead	M&S.106	FAZA

5.2 Samenstelling huidig bestuur

College van burgemeester & wethouders

Dhr. J. Wiene, Burgemeester

Voorzitter van het college van burgemeester en wethouders en voorzitter van de gemeenteraad

Dhr. R.H. Berkhout, Wethouder (GLH)

Portefeuille: Duurzaamheid, economie en mobiliteit

Dhr. J. Botter, Wethouder (D66)

Portefeuille: Jeugd, onderwijs, vastgoed, bedrijfsvoering, dienstverlening en nieuwe democratie

Mw. M-Th. Meijs, Wethouder (GLH)

Portefeuille: Zorg, welzijn & volksgezondheid, wonen en cultuur

Dhr. F. Roduner, Wethouder (PvdA)

Portefeuille: Ruimtelijke ontwikkeling, monumenten, sociale zaken en schulden & minima

Dhr. M. Snoek, Wethouder (CDA)

Portefeuille: Financiën, sport en openbare ruimte

Dhr. J. Scholten, Gemeentesecretaris

Gemeenteraad

Groenlinks (9 zetels)

dhr. J.P.J. Drost, dhr. P. van den Doel, dhr. B. Gün, mw. S.K. Klazes, dhr. P.O.R. v.d. Mark, mw. M.E. Oosterbroek, mw. S.M.L.M. Schneiders, dhr. N. Zohri, mw. R.E.E. Timmer-Aukes

PvdA (6 zetels)

mw. C.M. Verhoeff, dhr. J. Oomkes, dhr. I.D. Sepers, dhr. M.H. Wiedemeijer, mw. I.P. Wisse, dhr. I. Yerden

D66 (5 zetels)

mw. D.C. Leitner, mw. M. Çimen, dhr. M. de Groot, dhr. B. van Leeuwen, dhr. M.J.A.E. Rijssenbeek

VVD (4 zetels)

mw. M.A. Sterenberg, dhr. J. Boer, dhr. J.W. Blokpoel, dhr. P.W. van Kessel,

CDA (4 zetels)

mw. E. de Raadt, Dhr. A.R. Deijer, dhr. M. El Aichi, dhr. J.L. Visser

SP (2 zetels)

dhr. F.H. Garretsen, mw. S. Özogul-Özen

OPHaarlem (2 zetels)

dhr. F.N.G. Smit, mw. A. Kok

Trots (2 zetels)

dhr. A.P.D. van den Raadt, dhr. J.J.L. Amand

Actiepartij (1 zetel)

dhr. G. Hulster

Hart voor Haarlem (1 zetel)

mw. L.C. van Zetten

Jouw Haarlem (1 zetel)

dhr. M. Aynan

Christenunie (1 zetel)

dhr. F.C. Visser

LiberaalHaarlem (1 zetel)

mw. M. Otten

Griffier

mw. J.S. Spier

5.3 Kerngegevens

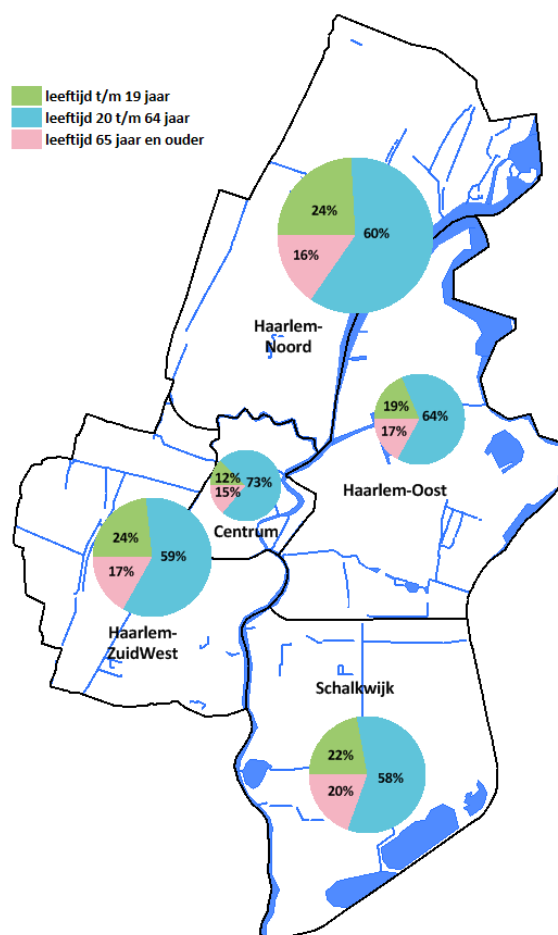
Demografische structuur

Bevolking naar leeftijd, 2014-2029

leeftijd	2014		2019		2020		2024		2029	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
0-19 jaar	33.888	22%	35.476	22%	35.573	22%	36.702	22%	37.319	21%
20-44 jaar	55.029	35%	55.398	34%	55.786	34%	58.717	35%	59.709	34%
45-64 jaar	40.923	26%	42.917	27%	43.120	27%	44.007	26%	44.192	25%
65 jaar en ouder	25.317	16%	27.469	17%	27.954	17%	30.069	18%	32.569	19%
Totaal	155.157	100%	161.260	100%	162.433	100%	169.495	100%	173.789	100%
Waarvan 15-64 jaar (potentiele beroepsbevolking)	103.432	67%	106.561	66%	107.172	66%	111.179	66%	112.981	65%

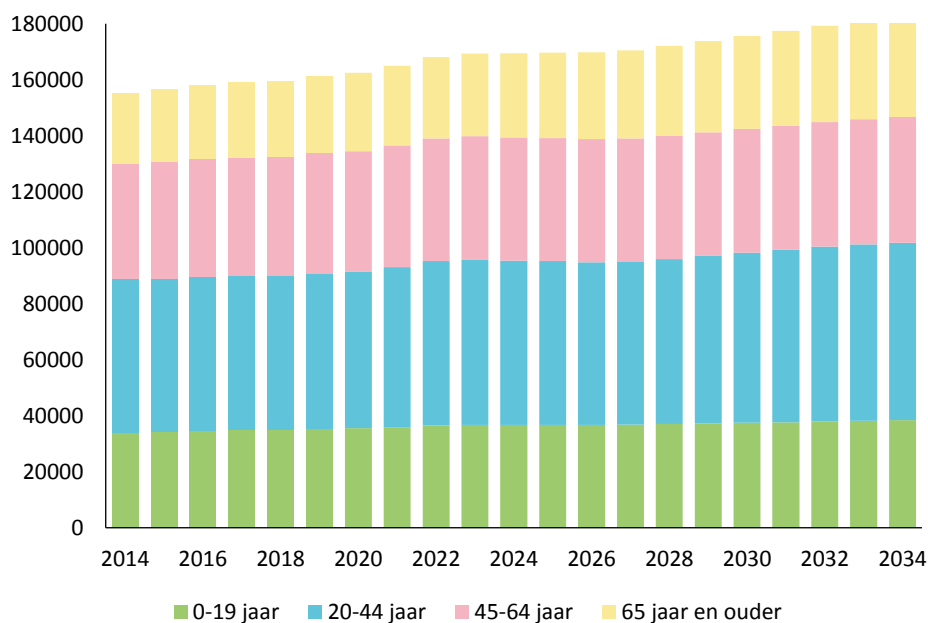
Bron: Bevolkingsgegevens: BRP-Haarlem; prognose: Data Informatie en Analyse, Gemeente Haarlem

Leeftijdverdeling van de Haarlemse bevolking naar stadsdeel, 2019

Bron: BRP gemeente Haarlem

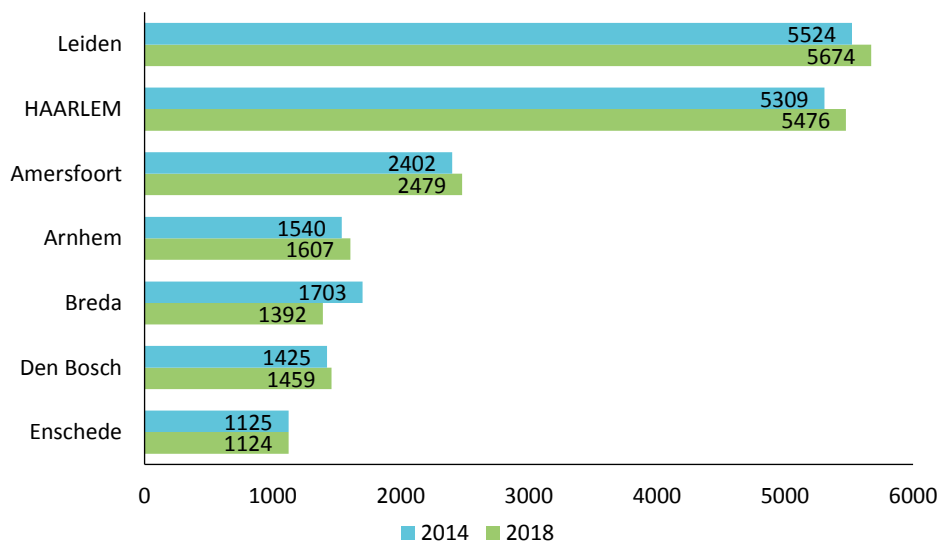
Ontwikkeling inwoners naar leeftijd in Haarlem, 2014-2034

Bron: Bevolkingsgegevens: BRP-Haarlem; prognose: Data Informatie en Analyse, Gemeente Haarlem

Fysieke structuur

Bevolkingsdichtheid per km² in Haarlem en vergelijkbare steden, 2013-2018

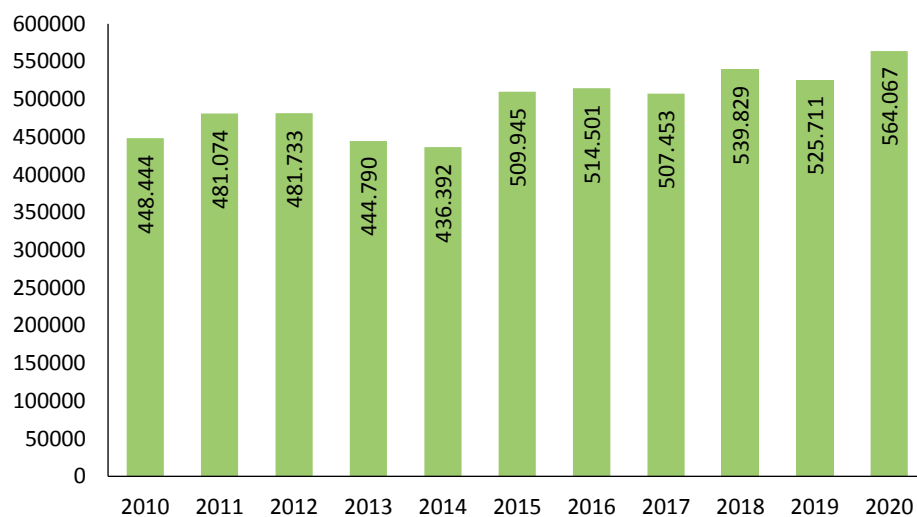
Bron: CBS

Financiële structuur

Algemene financiële gegevens 2020

Totale baten (exclusief reservemutaties)	- 563.816
Totale lasten (exclusief reservemutaties)	564.067
Saldo toevoeging en onttrekking reserves	4.138
Saldo baten en lasten (+ = negatief saldo)	4.390
Algemene reserve	32.044
Algemene inkomsten gemeentefonds	- 321.104
Opbrengst Onroerend Zaak Belasting (OZB)	- 42.151
Netto-investeringsvolume	75.138
Vaste schuld	473.000

Ontwikkeling begrotingsomvang in Haarlem, 2010-2020

Bron: Jaarverslagen gemeente Haarlem, voor 2020 Programmabegroting 2020-2024

5.4 Benchmarkindicatoren

Inleiding

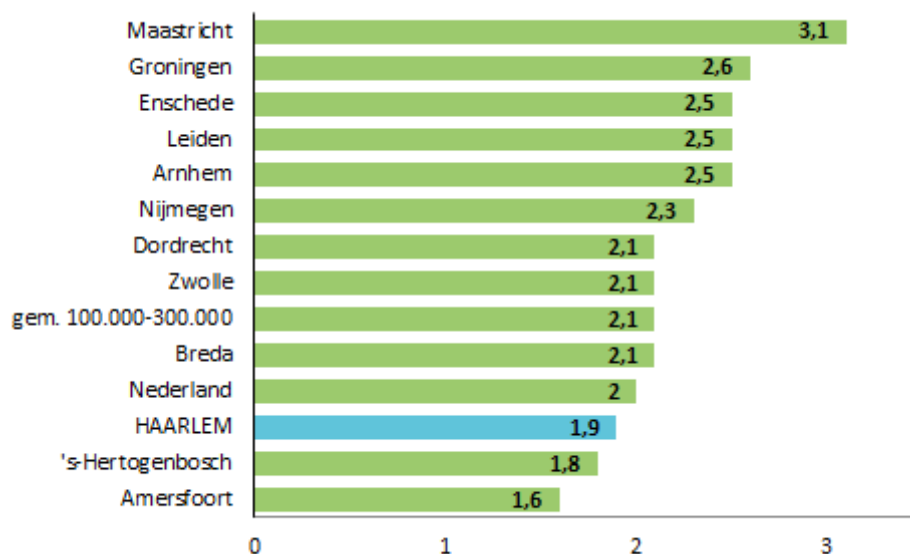
Onderstaande figuren tonen de 29 landelijk verplichte indicatoren die elke gemeente in de programmabegroting moet opnemen. In de programma's van deze programmabegroting zijn deze indicatoren gemarkeerd met "BZK".

In deze bijlage wordt de gemeente Haarlem steeds vergeleken (benchmark) met 12 vergelijkbare gemeenten, het gemiddelde van gemeenten met tussen de 100.000 en 300.000 inwoners en het gemiddelde voor Nederland. In de figuren zijn de cijfers voor het meest recente beschikbare (hele) jaar opgenomen.

Deze indicatoren worden door de VNG centraal gepubliceerd op waarstaatjegemeente.nl. Deze indicatoren worden met regelmaat geüpdatet, aangevuld, aangepast of met terugwerkende kracht gecorrigeerd. Het is zodoende mogelijk dat deze indicatoren in deze programmabegroting afwijken van de actuele situatie op het dashboard. In deze programmabegroting zijn de gegevens opgenomen, zoals deze op 1 augustus 2019 op het dashboard zijn gepubliceerd (peildatum).

Voortijdige schoolverlaters in Haarlem en vergelijkbare steden, 2016

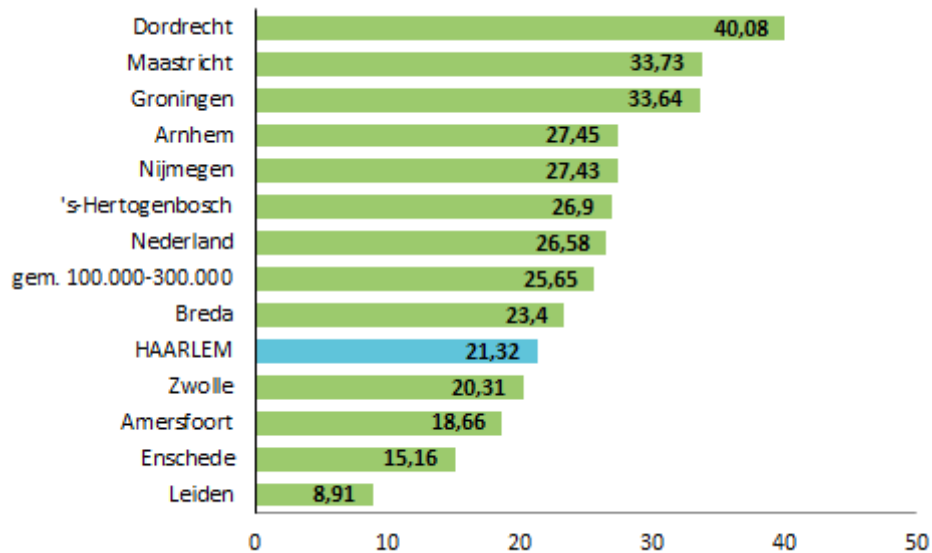
% van het totaal aantal leerlingen (12-23 jaar) dat voortijdig, dat willen zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat. 2016 staat voor schooljaar 2015/2016.

Bron: DUO/Ingrado

Relatief verzuim leerlingen in Haarlem en vergelijkbare steden, 2017

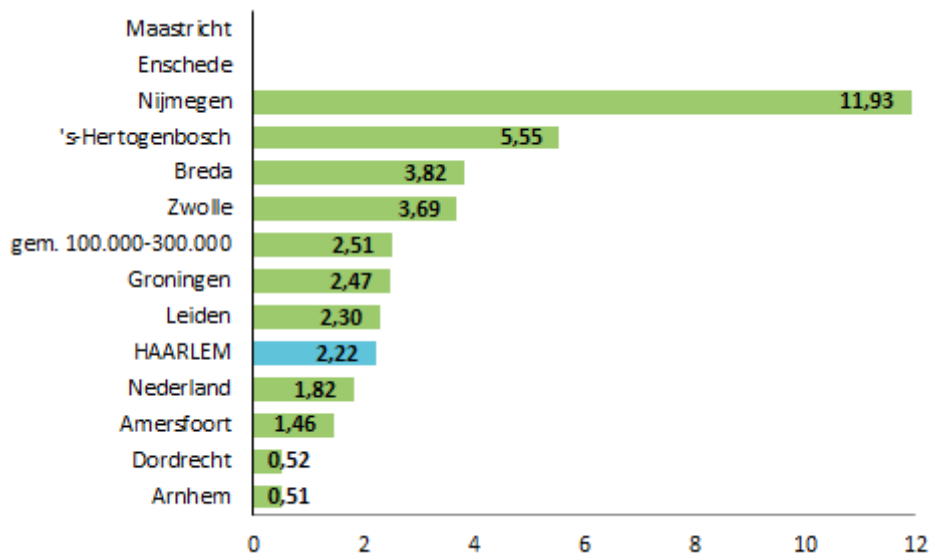
Aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 5-18 jaar. 2017 staat voor schooljaar 2016/2017.

Bron: DUO/Ingrado

Absoluut verzuim leerlingen in Haarlem en vergelijkbare steden, 2017

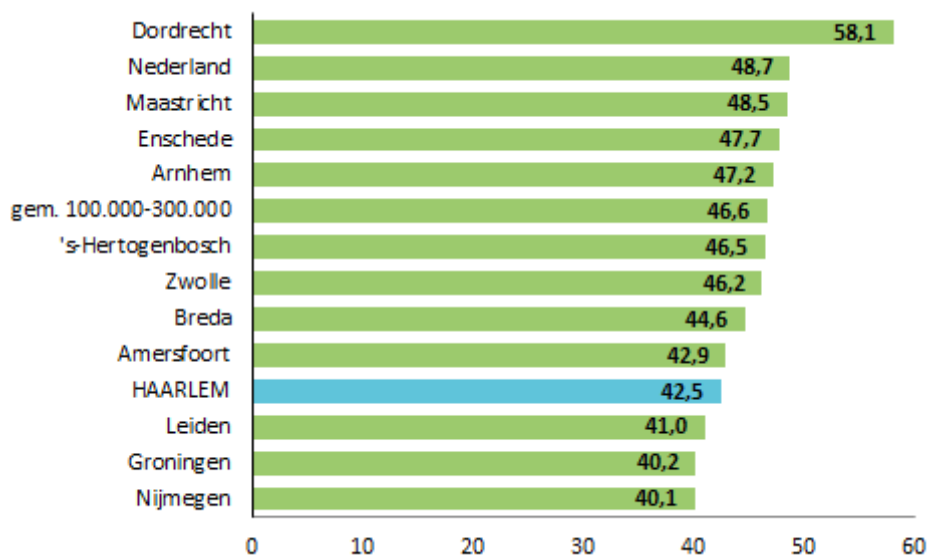
Aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school, per 1.000 inwoners van de leeftijd 5-18 jaar. 2017 staat voor schooljaar 2016/2017. Geen cijfers voor Maastricht en Enschede beschikbaar.

Bron: DUO/Ingrado

Niet sporters in Haarlem en vergelijkbare steden, 2016

% inwoners van 19 jaar en ouder dat niet minstens één keer per week aan sport doet.

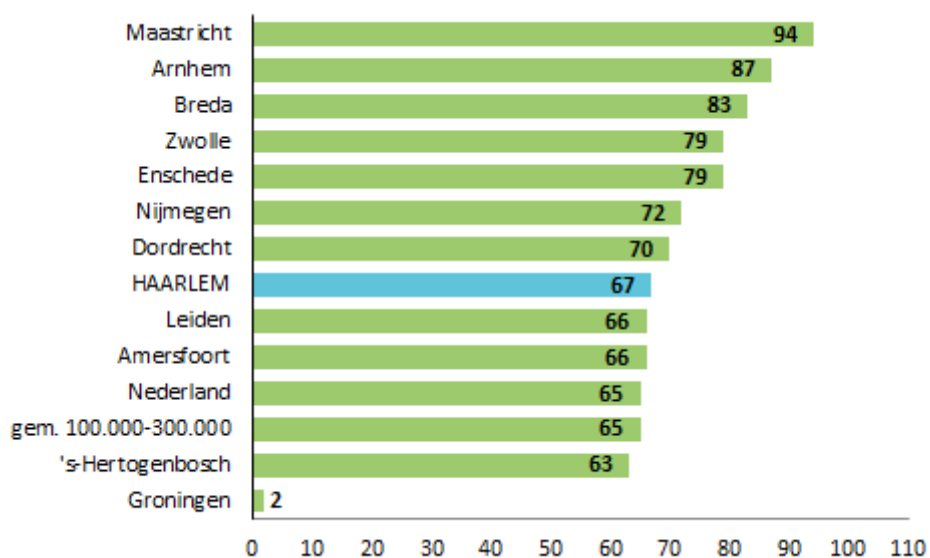

Bron: Gezondheidsmonitor volwassenen, GGD¹ en, CBS, RIVM

Programma 2 Ondersteuning en zorg

Clënten met maatwerkarrangement Wmo in Haarlem en vergelijkbare steden, 2018

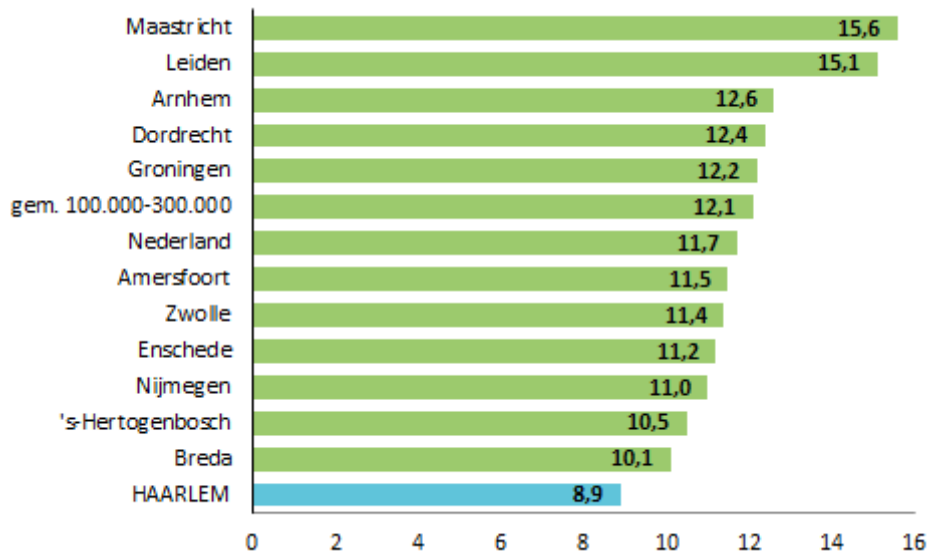
Aantal per 1.000 inwoners betreffende bevolkingsgroep.

Bron: CBS

Jongeren met jeugdhulp in Haarlem en vergelijkbare steden, 2018

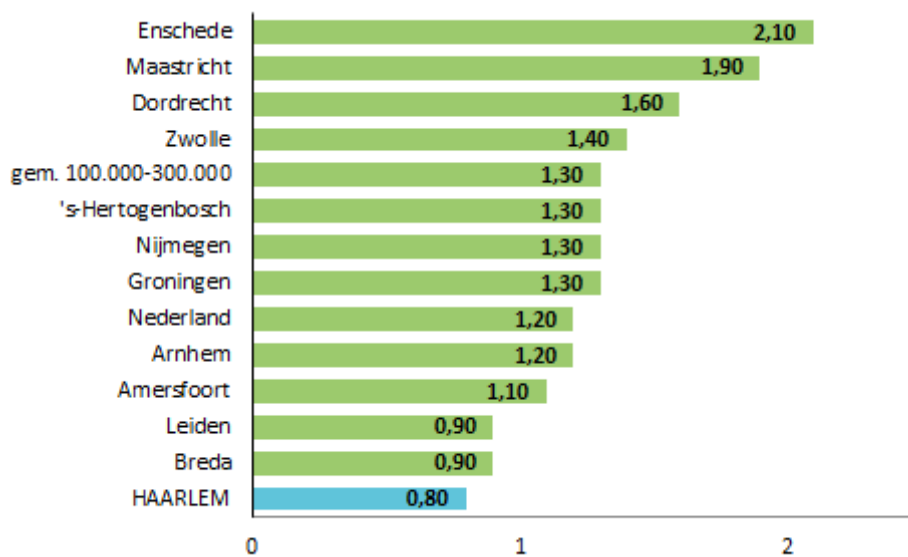
% van alle jongeren tot 18 jaar.

Bron: CBS

Jongeren met jeugdbescherming in Haarlem en vergelijkbare steden, 2018

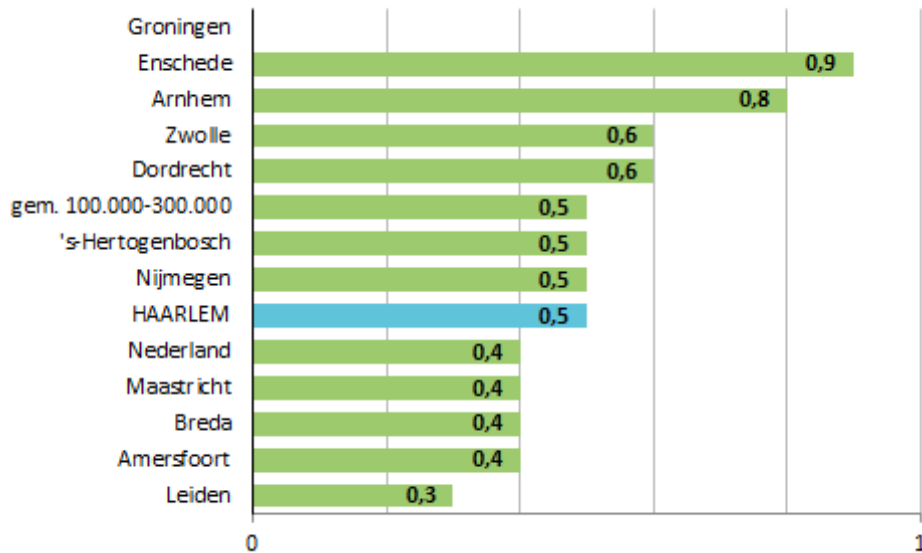
% jongeren tot 18 jaar met jeugdbescherming ten opzichte van alle 0-18 jarigen.

Bron: CBS

Jongeren met jeugdreclassering in Haarlem en vergelijkbare steden, 2018

% jongeren 12-22 jaar met jeugdreclassering t.o.v. alle 12-22 jarigen. Geen cijfers voor Groningen.

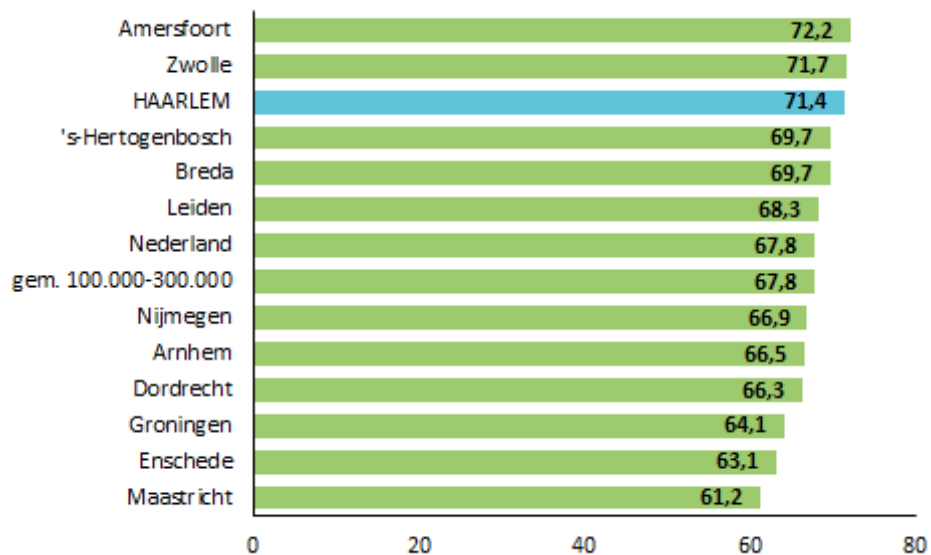

Bron: CBS

Programma 3 Werk, inkomen en schulden

Netto arbeidsparticipatie in Haarlem en vergelijkbare steden, 2018

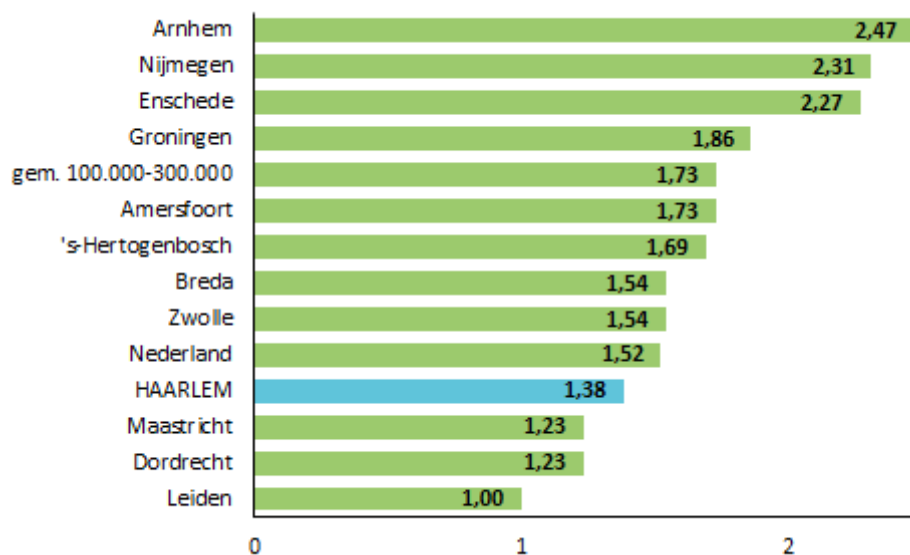
% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking.

Bron: CBS Arbeidsdeelname

Werkloze jongeren in Haarlem en vergelijkbare steden, 2015

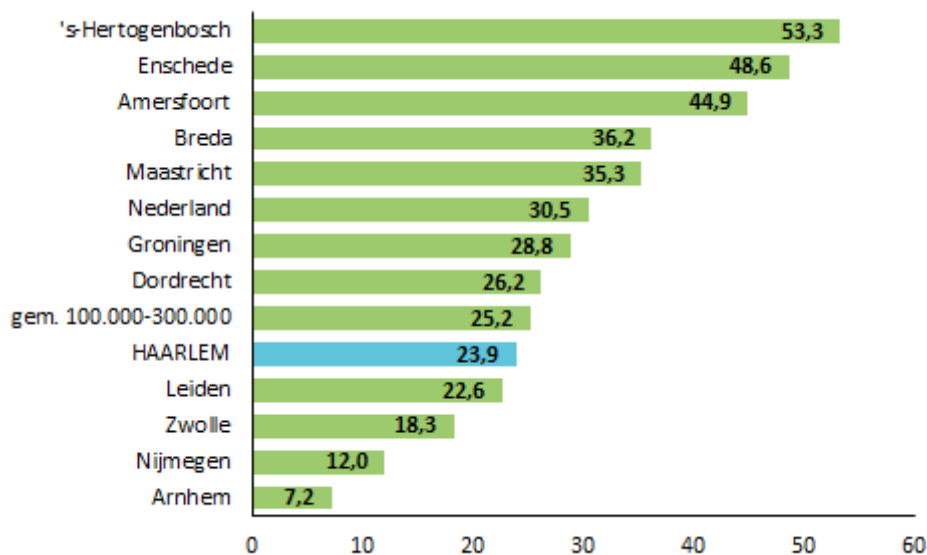
% werkloze jongeren 16-22 jaar.

Bron: Verwey Jonker instituut

Lopende re-integratievoorzieningen in Haarlem en vergelijkbare steden, 2018

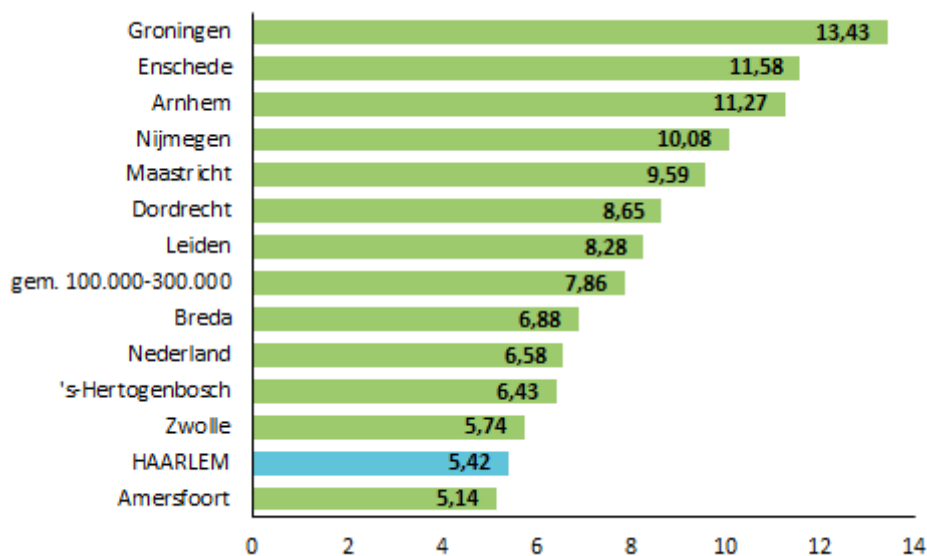
Aantal re-integratievoorzieningen per 1.000 inwoners 15-65 jaar.

Bron: CBS Participatiewet

Kinderen uit bijstandsuitkeringsgezinnen in Haarlem en vergelijkbare steden, 2015

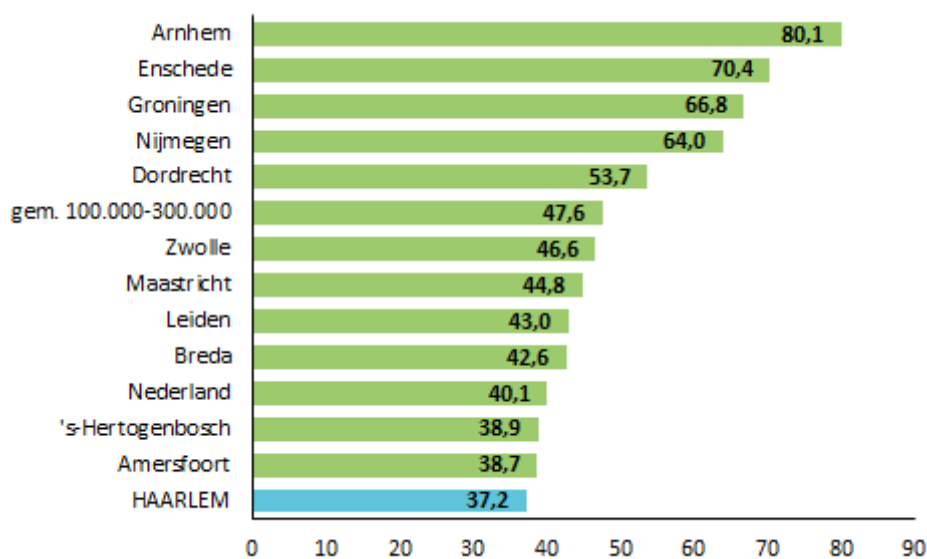
% kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.

Bron: Verwey Jonker instituut

Personen met een bijstandsuitkering in Haarlem en vergelijkbare steden, 2018

Aantal bijstandsuitkeringen per 1.000 inwoners van 18 jaar en ouder.

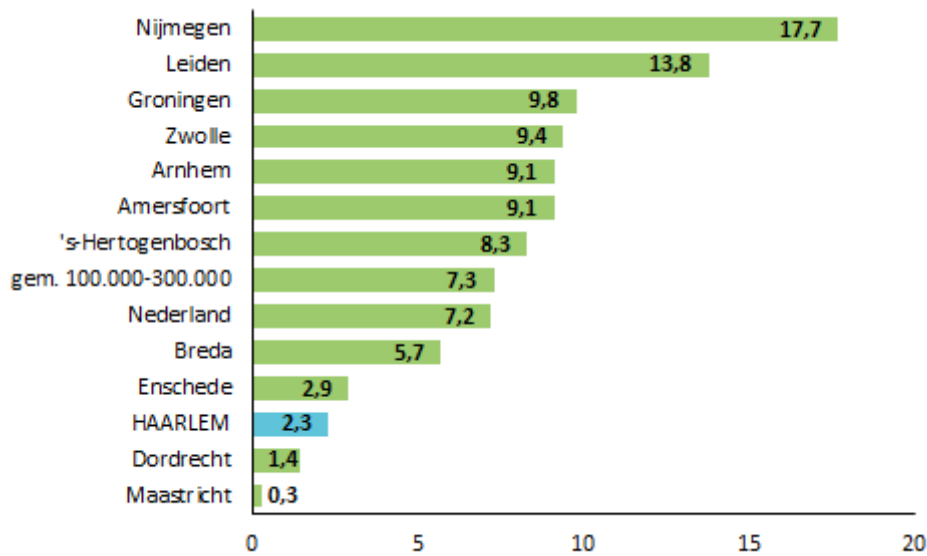

Bron: CBS Participatiewet

Programma 4 Duurzame stedelijke vernieuwing

Nieuw gebouwde woningen in Haarlem en vergelijkbare steden, 2016

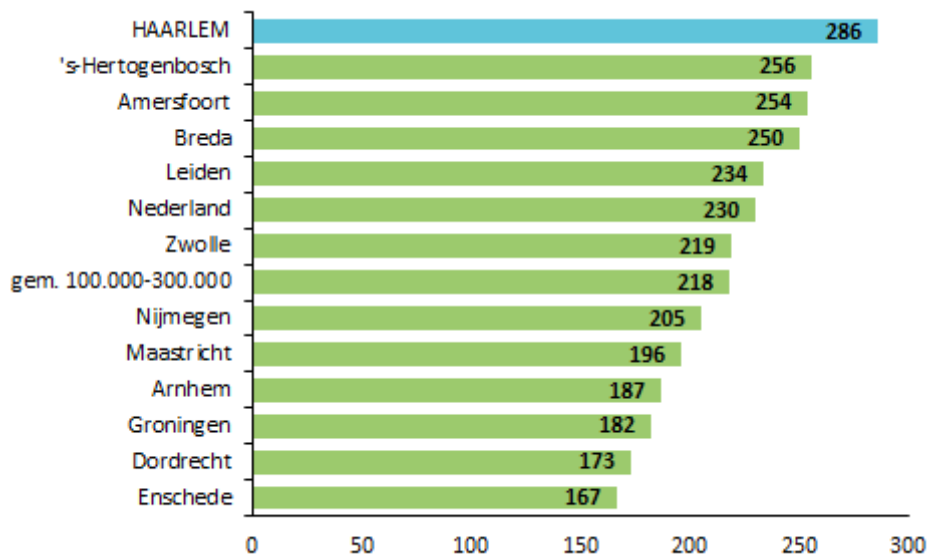
Per 1.000 woningen

Bron: ABF - System Woningvoorraad

WOZ-waarde van woningen in Haarlem en vergelijkbare steden, 2018

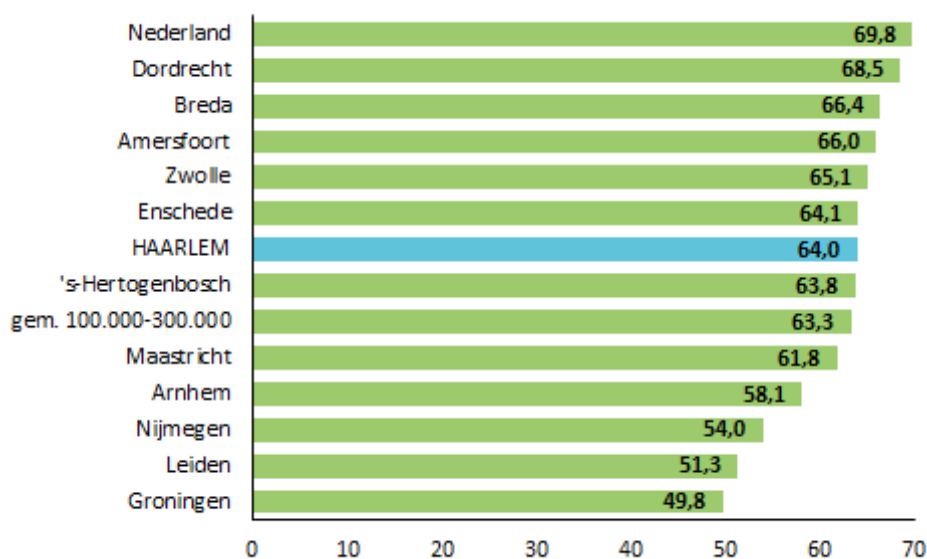
Gemiddelde WOZ waarde van woningen in duizenden euro's.

Bron: CBS

Demografische druk in Haarlem en vergelijkbare steden, 2019

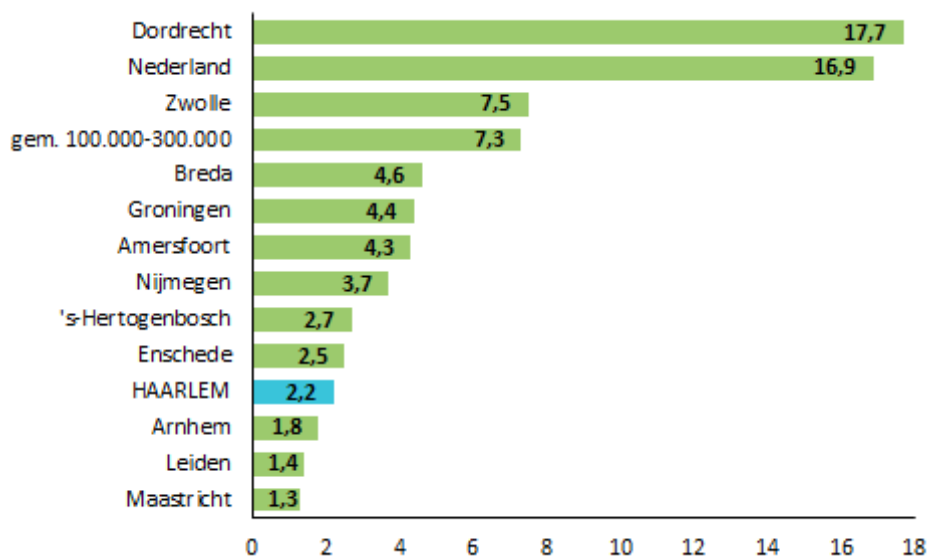
De som van het aantal personen van 0-20 jaar (groene druk) en 65 jaar of ouder (grijze druk) in verhouding tot de personen van 20-65 jaar.

Bron: CBS

Hernieuwbare elektriciteit in Haarlem en vergelijkbare steden, 2017

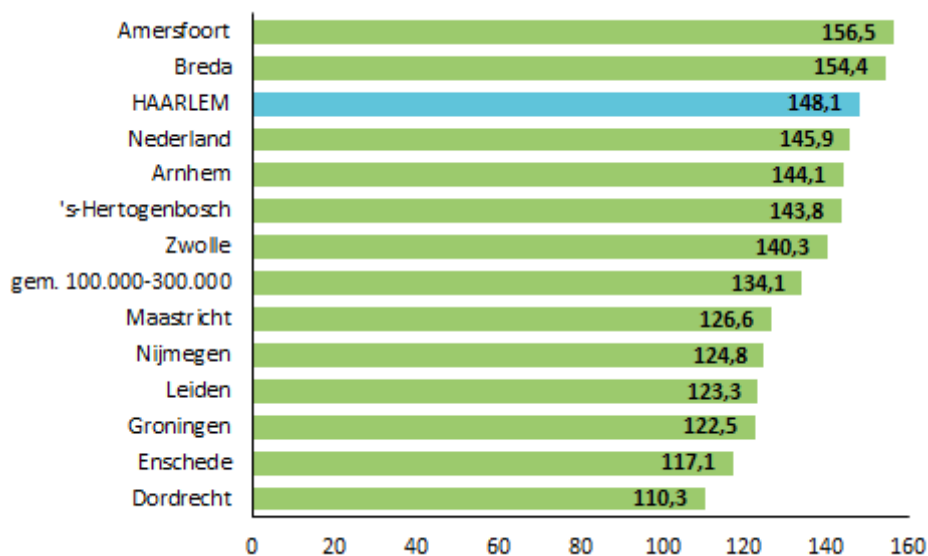
% van totaal.

Bron: Rijkswaterstaat-Klimaatmonitor

Vestigingen in Haarlem en vergelijkbare steden, 2018

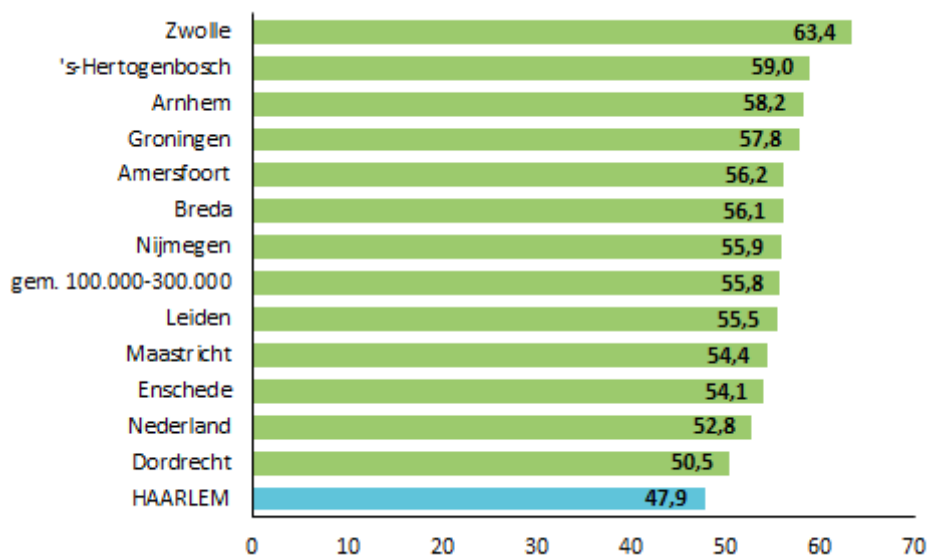
Aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-65 jaar.

Bron: LISA

Functiemenging in Haarlem en vergelijkbare steden, 2018

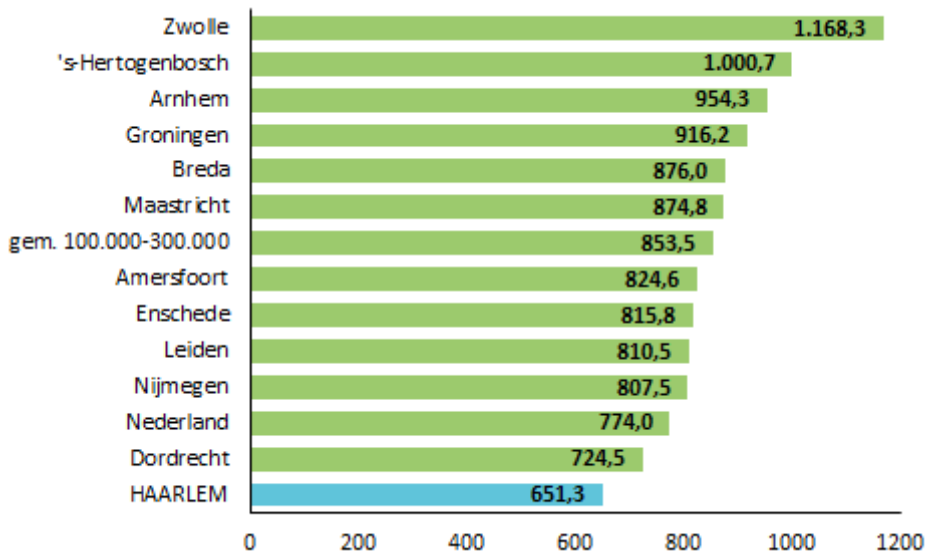
De functiemengingsindex weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken).

Bron: CBS BAG / LISA - bewerking ABF Research

Banen in Haarlem en vergelijkbare steden, 2018

Aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-65 jaar.

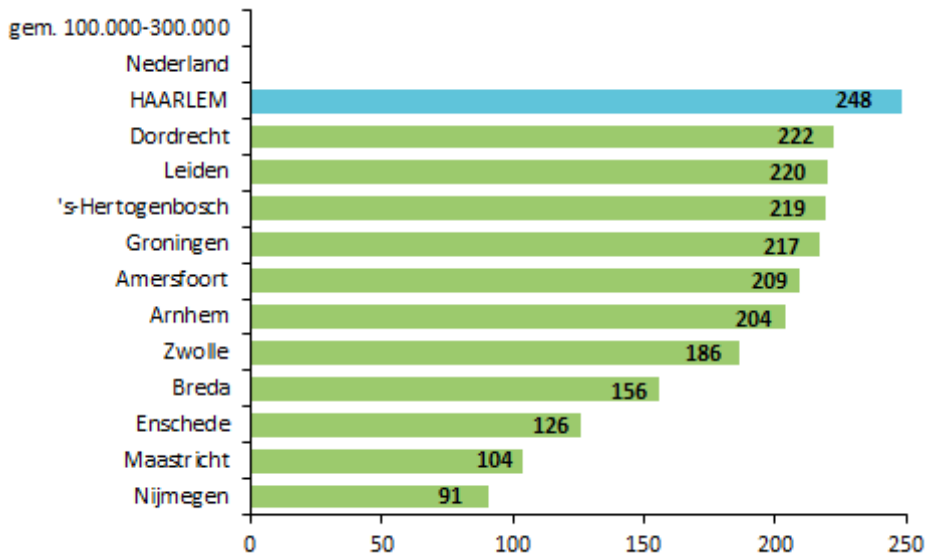

Bron: LISA

Programma 5 Beheer en onderhoud

Huishoudelijk restafval in Haarlem en vergelijkbare steden, 2017

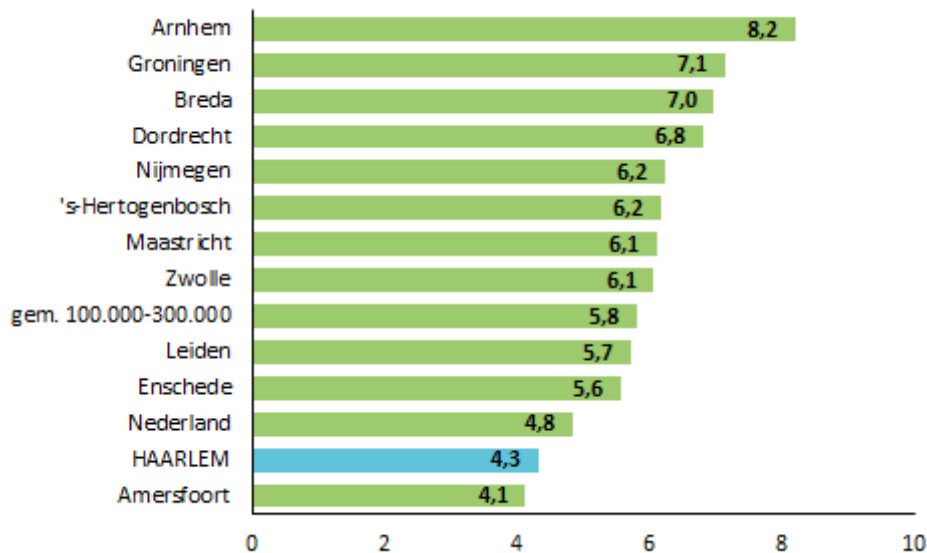
Aantal kilogram huishoudelijk afval per inwoner. Geen cijfer voor 'gemiddelde gemeenten 100.000-300.000 inwoners en Nederland.

Bron: CBS

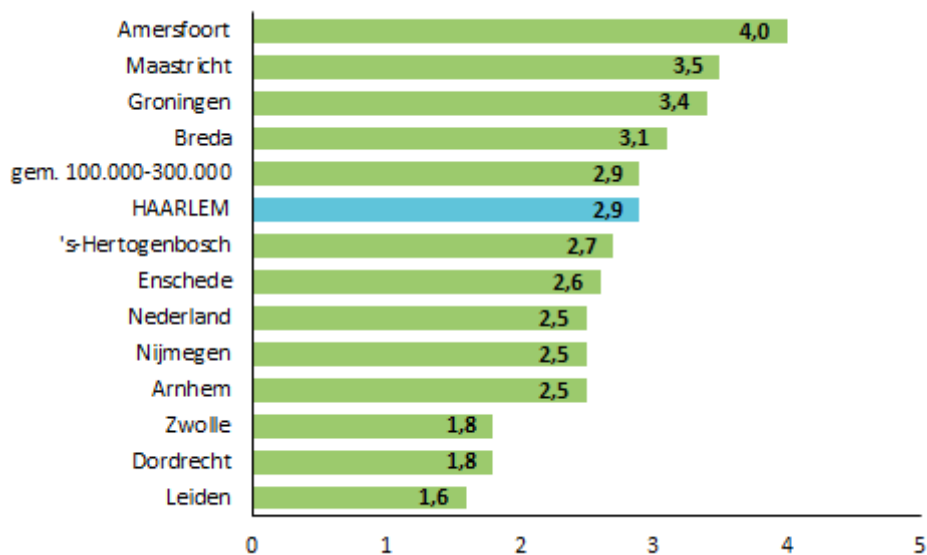
Programma 6 Burger bestuur en veiligheid

Gewelds- en seksuele misdrijven in Haarlem en vergelijkbare steden, 2018
Per 1.000 inwoners.

Bron: CBS

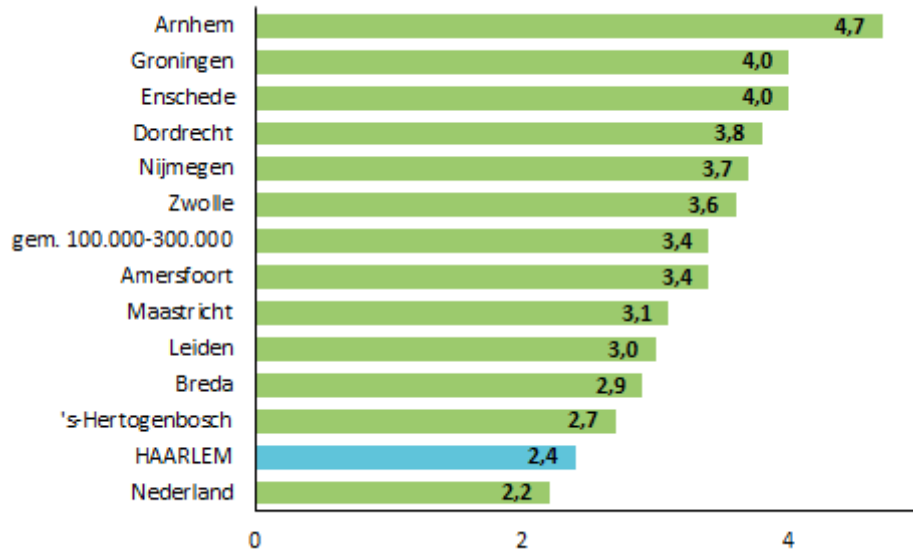
Diefstal uit woningen in Haarlem en vergelijkbare steden, 2018
Per 1.000 inwoners.

Bron: CBS

Winkeldiefstallen in Haarlem en vergelijkbare steden, 2018

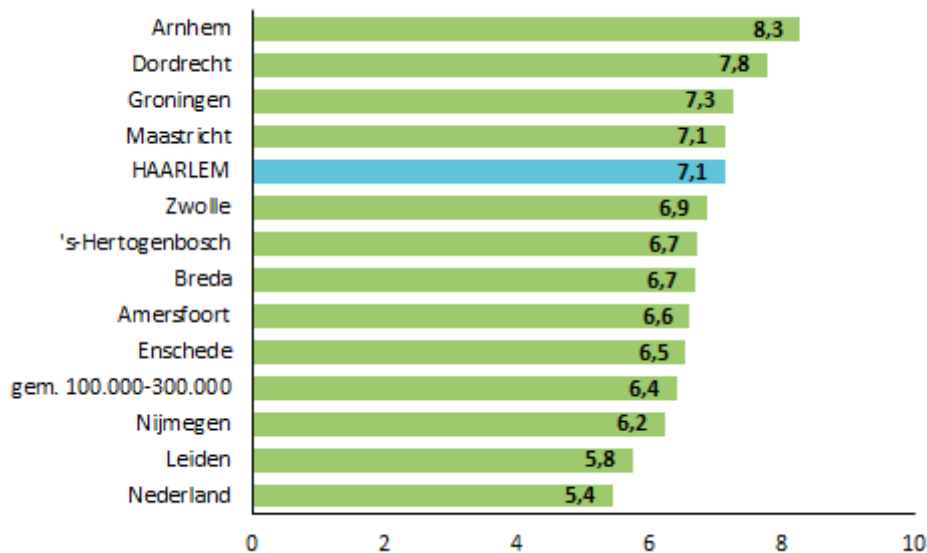
Per 1.000 inwoners.

Bron: CBS

Vernielingen en misdrijven tegen de openbare orde in Haarlem en vergelijkbare steden, 2018

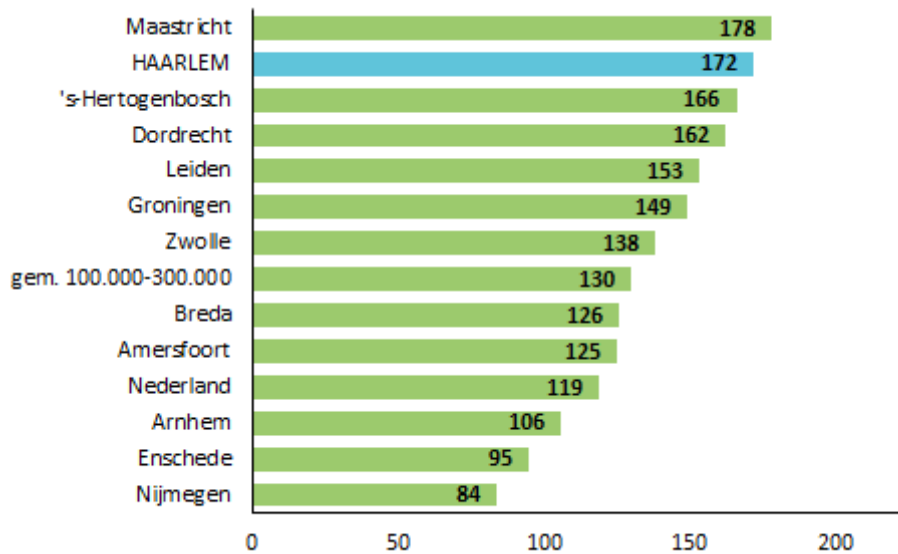
Per 1.000 inwoners.

Bron: CBS

Verwijzingen naar Halt in Haarlem en vergelijkbare steden, 2018

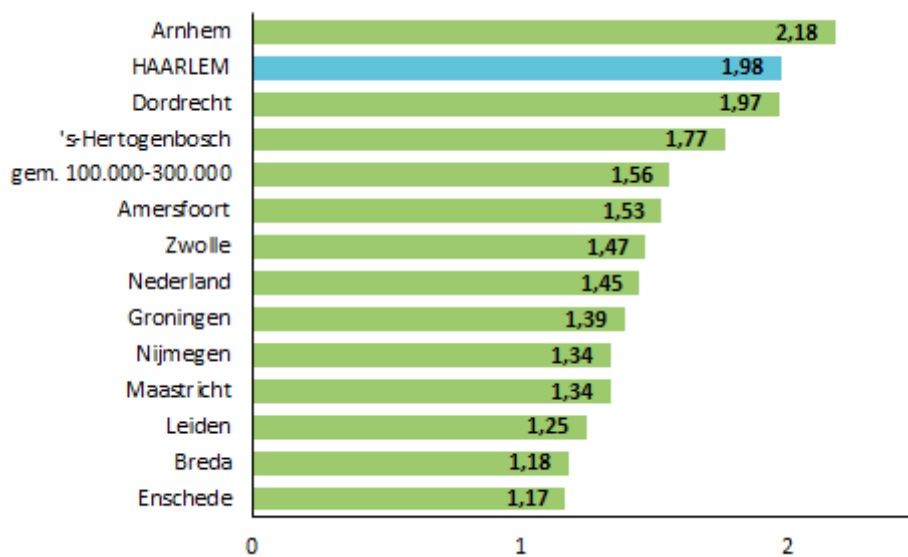
Aantal verwijzingen per 10.000 inwoners van 12-17 jaar.

Bron: Bureau Halt

Jongeren met een delict voor de rechter in Haarlem en vergelijkbare steden, 2015

% jongeren 12-21 jaar dat met een delict voor de rechter is verschenen.

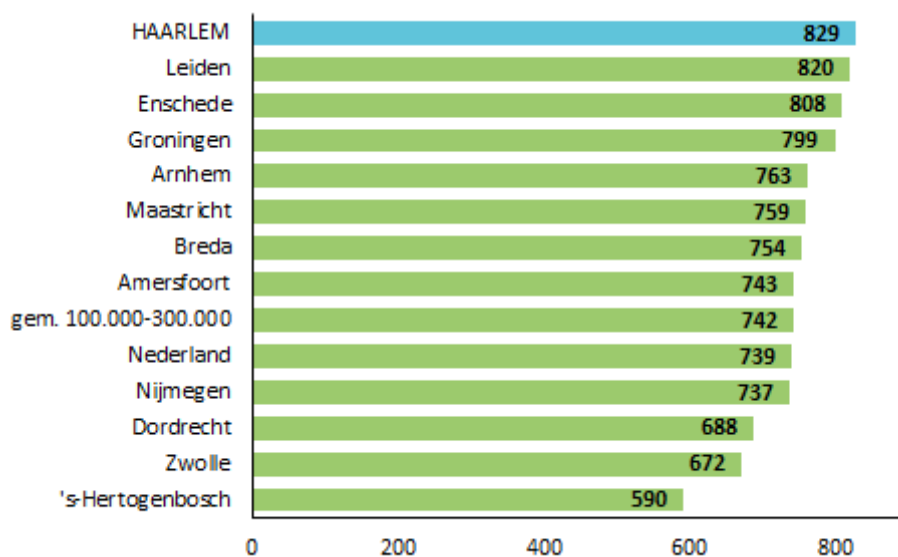

Bron: Verwey Jonker instituut

Programma 7 Algemene dekkingsmiddelen en overhead

Woonlasten meerpersoonshuishouden in Haarlem en vergelijkbare steden, 2019

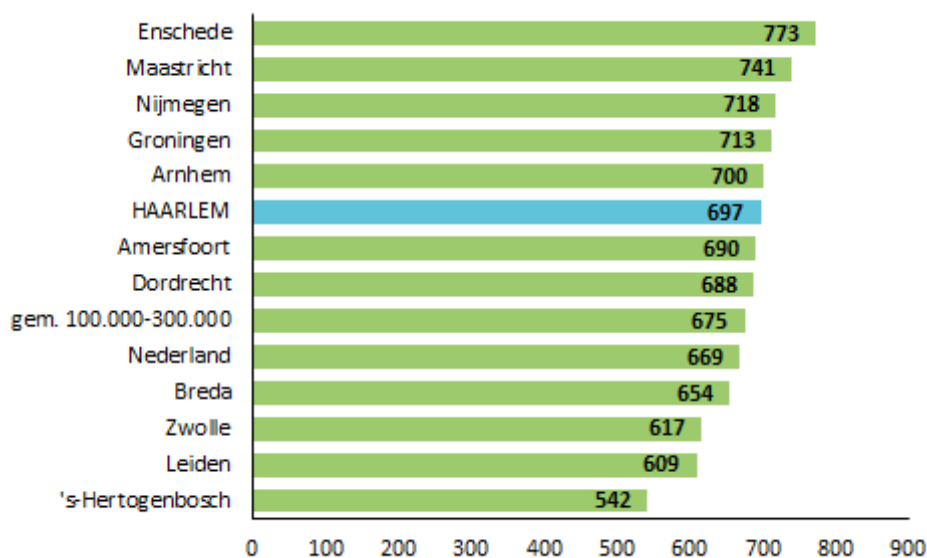
Gemiddeld totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.

Bron: COELO

Woonlasten eenpersoonshuishouden in Haarlem en vergelijkbare steden, 2019

Gemiddeld totaalbedrag in euro's per jaar dat een eenpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.

Bron: COELO

5.5 Overzicht personeel

Begroting personele lasten				
	FTE Formatie in 2020	Salaris en sociale lasten	Overig	Totaal
Bestuur				
Raad	39,0	991	142	1.133
College van burgemeester en wethouders	6,0	822	27	849
Voormalig college	15,0	239		239
Totaal bestuur	60,0	2.052	170	2.221
Bedrijven	45,5	2.611	107	2.717
Beheer en Beleid Openbare Ruimte	32,7	2.666	57	2.723
Bestuur en Communicatie	36,8	3.065	58	3.123
Concerncontrol	26,1	2.630	53	2.684
Data, Informatie en Analyse	29,9	2.293	41	2.334
Economie, Cultuur, Duurzaamheid en Wonen	40,4	3.433	55	3.489
Facilitaire Zaken	46,0	2.776	178	2.954
Financiën	34,3	2.653	52	2.704
HRM	33,9	2.664	49	2.714
Informatievoorziening	56,0	4.366	91	4.458
Interne Dienstverlening	63,7	5.449	97	5.547
Jeugd, Onderwijs en Sport	40,8	3.202	65	3.267
Juridische Zaken	29,6	2.550	48	2.598
Klantcontactcentrum	56,0	3.703	72	3.775
Maatschappelijke Ondersteuning	90,0	6.557	135	6.692
Managementondersteuning	52,7	3.186	66	3.251
Omgevingsbeleid	41,7	3.516	65	3.581
Programma- en Gebiedsmanagement	36,8	3.742	66	3.809
Project- en Contractmanagement	50,6	4.581	96	4.676
Schulden Minima en Sociale Recherche	72,8	5.093	94	5.187
Vastgoed	25,2	1.987	37	2.024
Veiligheid en Handhaving	97,9	6.071	344	6.415
Vergunningen, Toezicht en Handhaving	72,1	5.494	111	5.606
Werk en Inkomen	94,4	6.824	117	6.941
Directie	5,2	782	20	803
Griffie	7,6	677	14	691
Totaal huidig personeel	1218,6	92.573	2.189	94.762
Totaal	1.278,6	94.625	2.358	96.983

Peildatum 20-08-2019

Leeftijdsopbouw medewerkers gemeente Haarlem	Aantal	Percentage
> 60 jaar	273	19%
50-59 jaar	474	33%
40-49 jaar	363	25%
30-39 jaar	231	16%
< 30 jaar	94	7%
Totaal	1.435	100%

Peildatum 20-08-2019

Gemiddelde leeftijd	Aantal	Leeftijd
Vrouw	855	47,9
Man	580	49,9
Man/vrouw	1.435	48,7

5.6 Productenraming

11.1101 Onderwijsbeleid	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Baten	-6.442	-5.942	-5.339	-5.197	-5.055	-5.055	-5.055
Lasten	10.135	9.242	10.110	10.374	9.763	9.651	9.581
Saldo (excl. mutaties reserves)	3.693	3.300	4.770	5.177	4.708	4.596	4.526
11.1102 Leerplicht regionaal	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Baten	-1.598	-1.681	-1.709	-1.709	-1.709	-1.709	-1.709
Lasten	850	2.399	2.471	2.489	2.489	2.489	2.489
Saldo (excl. mutaties reserves)	-748	718	761	780	780	780	780
11.1103 Onderwijshuisvesting	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Baten	-711	-521	-334	-334	-315	-315	-315
Lasten	16.549	14.937	15.115	15.852	15.365	14.031	14.002
Saldo (excl. mutaties reserves)	15.838	14.415	14.780	15.518	15.050	13.715	13.687
11.1104 Sportbeleid	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Baten	-3	-1	-1	-1	-1	-1	-1
Lasten	5.579	5.510	5.624	5.624	5.624	5.624	5.624
Saldo (excl. mutaties reserves)	5.576	5.510	5.623	5.623	5.623	5.623	5.623
11.1105 Sportaccommodaties	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Lasten	4.025	4.110	4.239	4.626	4.990	5.233	5.258
Saldo (excl. mutaties reserves)	4.025	4.110	4.239	4.626	4.990	5.233	5.258
12.1201 Publieke gezondheid	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Lasten	3.781	3.991	3.997	3.997	3.834	3.834	3.834
Saldo (excl. mutaties reserves)	3.781	3.991	3.997	3.997	3.834	3.834	3.834
12.1202 Sociale basis	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Baten	-113						

	Lasten	14.682	16.094	14.186	14.127	14.120	14.119	14.068
	Saldo (excl. mutaties reserves)	14.569	16.094	14.186	14.127	14.120	14.119	14.068
12.1203	Sociale wijkteams	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
	Baten	-102	-105	-106	-106	-106	-106	-106
	Lasten	831	1.798	2.542	2.553	2.546	2.546	2.546
	Saldo (excl. mutaties reserves)	729	1.693	2.436	2.447	2.440	2.440	2.440
12.1204	CJG	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
	Lasten	7.772	9.155	9.349	9.351	9.354	9.357	9.357
	Saldo (excl. mutaties reserves)	7.772	9.155	9.349	9.351	9.354	9.357	9.357
21.2101	Vervoersvoorzieningen	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
	Baten	-548	-200	-205	-205	-205	-205	-205
	Lasten	4.515	5.029	5.141	5.147	5.140	5.140	5.140
	Saldo (excl. mutaties reserves)	3.967	4.829	4.936	4.942	4.936	4.936	4.936
21.2102	Woonvoorzieningen	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
	Baten	-910						
	Lasten	1.357	2.145	2.286	2.294	2.285	2.285	2.285
	Saldo (excl. mutaties reserves)	447	2.145	2.286	2.294	2.285	2.285	2.285
21.2103	Huishoudelijke ondersteuning	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
	Baten	-2.077	-755	-772	-772	-772	-772	-772
	Lasten	9.605	9.628	11.606	11.618	11.605	11.605	11.605
	Saldo (excl. mutaties reserves)	7.528	8.873	10.834	10.845	10.833	10.833	10.833
21.2104	Begeleiding en dagbesteding	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
	Lasten	15.428	11.728	14.251	14.260	14.251	14.251	14.251
	Saldo (excl. mutaties reserves)	15.428	11.728	14.251	14.260	14.251	14.251	14.251
21.2105	Gezinsbegel.en jongvolwassenen	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024

	Lasten	493	1.113	1.138	1.191	1.189	1.189	1.189
	Saldo (excl. mutaties reserves)	493	1.113	1.138	1.191	1.189	1.189	1.189
21.2106	Ovrg voorzieningen volwassenen	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
	Baten	-195	-44	-44	-44	-44	-44	-44
	Lasten	1.378	1.179	1.048	1.058	1.047	1.047	1.047
	Saldo (excl. mutaties reserves)	1.182	1.135	1.004	1.013	1.003	1.003	1.003
22.2201	Ambulante jeugdhulp	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
	Lasten	16.139	12.521	17.490	17.336	17.286	17.236	17.236
	Saldo (excl. mutaties reserves)	16.139	12.521	17.490	17.336	17.286	17.236	17.236
22.2202	Jeugdhulp met verblijf	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
	Lasten	10.155	9.700	9.281	8.987	8.787	8.787	8.787
	Saldo (excl. mutaties reserves)	10.155	9.700	9.281	8.987	8.787	8.787	8.787
22.2203	Hoogspecialistische jeugdhulp	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
	Baten	-70						
	Lasten	2.817	2.600	2.660	2.660	2.660	2.660	2.660
	Saldo (excl. mutaties reserves)	2.746	2.600	2.660	2.660	2.660	2.660	2.660
22.2204	Overige voorzieningen jeugd	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
	Baten	-190	-90	-90	-90	-90	-90	-90
	Lasten	3.550	4.176	1.434	972	970	970	970
	Saldo (excl. mutaties reserves)	3.360	4.086	1.344	882	880	880	880
23.2301	Maatschappelijke opvang	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
	Baten	-1.780	-1.131	-1.157	-1.157	-1.157	-1.157	-1.157
	Lasten	17.360	17.989	17.047	16.995	16.959	16.960	16.959
	Saldo (excl. mutaties reserves)	15.580	16.858	15.891	15.838	15.802	15.803	15.802
23.2302	Beschermd wonen	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024

	Baten	-3.414	-2.900	-2.967	-2.967	-2.967	-2.967	-2.967
	Lasten	41.409	44.152	45.507	45.625	45.615	45.615	45.615
	Saldo (excl. mutaties reserves)	37.994	41.252	42.540	42.658	42.648	42.648	42.648
31.3101	Re-integratie	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
	Baten	-1.155	-926					
	Lasten	8.728	7.554	6.440	6.392	6.514	6.517	6.517
	Saldo (excl. mutaties reserves)	7.574	6.628	6.440	6.392	6.514	6.517	6.517
31.3102	Participatie	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
	Lasten	493	425	290	303	308	308	308
	Saldo (excl. mutaties reserves)	493	425	290	303	308	308	308
31.3103	Sociale werkvoorziening	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
	Lasten	16.023	15.341	14.749	14.353	13.868	13.367	12.907
	Saldo (excl. mutaties reserves)	16.023	15.341	14.749	14.353	13.868	13.367	12.907
32.3201	Inkomen	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
	Baten	-56.637	-57.095	-57.908	-55.433	-55.433	-55.433	-55.433
	Lasten	58.785	58.111	59.564	59.376	59.576	59.776	59.876
	Saldo (excl. mutaties reserves)	2.148	1.017	1.655	3.943	4.143	4.343	4.443
32.3202	Inkomensondersteuning	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
	Baten	-791	-630	-630	-630	-630	-630	-630
	Lasten	9.594	10.322	10.254	11.057	11.107	11.107	11.107
	Saldo (excl. mutaties reserves)	8.804	9.692	9.624	10.427	10.477	10.477	10.477
32.3203	Fraudebestrijding	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
	Baten	-59	-60	-60	-60	-60	-60	-60
	Lasten	707	1.031	1.042	1.056	1.056	1.056	1.056
	Saldo (excl. mutaties reserves)	647	972	982	996	996	996	996

33.3301 Schulddienstverlening	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Baten	-242	-220	-222	-222	-222	-222	-222
Lasten	2.857	2.705	2.209	2.202	2.202	2.202	2.202
Saldo (excl. mutaties reserves)	2.616	2.485	1.987	1.981	1.981	1.981	1.981
33.3302 Budgetondersteuning	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Lasten	262	502	115	53	53	53	53
Saldo (excl. mutaties reserves)	262	502	115	53	53	53	53
41.4101 Wonen	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Baten	-668	-22	-22	-22	-22	-22	-22
Lasten	2.233	2.400	2.285	2.249	1.702	1.621	1.621
Saldo (excl. mutaties reserves)	1.565	2.378	2.263	2.227	1.680	1.599	1.599
41.4102 Ruimtelijke ontwikkeling	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Baten	-144	-50	-51	-51			
Lasten	3.052	4.111	2.811	2.902	1.990	1.787	1.787
Saldo (excl. mutaties reserves)	2.907	4.061	2.760	2.851	1.990	1.787	1.787
41.4103 Omgevingskwaliteit	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Baten	-247	-56	-57	-57	-57	-57	-57
Lasten	3.493	4.771	3.737	4.313	4.319	3.733	3.785
Saldo (excl. mutaties reserves)	3.246	4.714	3.680	4.256	4.262	3.676	3.728
41.4104 Erfgoed	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Lasten		697	801	834	834	834	834
Saldo (excl. mutaties reserves)		697	801	834	834	834	834
42.4201 Economie	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Baten	-103	-45	-46	-46	-46	-46	-46
Lasten	1.797	2.229	2.716	2.726	2.676	2.499	2.482

	Saldo (excl. mutaties reserves)	1.695	2.184	2.670	2.681	2.631	2.453	2.436
42.4202	Toerisme	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
	Baten	-281	-139	-139	-139	-139	-139	-139
	Lasten	1.551	1.418	1.319	1.437	1.437	1.319	1.319
	Saldo (excl. mutaties reserves)	1.269	1.280	1.181	1.298	1.298	1.181	1.181
42.4203	Cultuur	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
	Baten	-38	-44	-45	-45	-45	-45	-45
	Lasten	26.276	26.632	26.602	25.866	25.979	26.104	26.116
	Saldo (excl. mutaties reserves)	26.238	26.587	26.557	25.821	25.934	26.059	26.071
43.4301	Grondexploitaties algemeen	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
	Baten	-12.531	-4.239	-16.234	-12.210	-7.906	-6.574	-6.574
	Lasten	9.950	4.451	15.179	7.445	6.329	2.430	2.430
	Saldo (excl. mutaties reserves)	-2.581	212	-1.055	-4.765	-1.577	-4.144	-4.144
51.5101	Afvalinzameling en reiniging	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
	Baten	-21.587	-24.649	-24.772	-24.949	-24.257	-23.787	-23.604
	Lasten	21.072	22.993	23.730	23.872	23.335	22.933	22.750
	Saldo (excl. mutaties reserves)	-516	-1.656	-1.042	-1.076	-921	-854	-854
51.5102	Openbare ruimte ondergronds	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
	Baten	-12.469	-13.061	-12.372	-12.806	-13.269	-13.548	-13.828
	Lasten	9.419	9.941	9.561	9.996	10.459	10.737	11.018
	Saldo (excl. mutaties reserves)	-3.050	-3.120	-2.811	-2.811	-2.810	-2.811	-2.811
51.5103	Beheer openbare ruimte	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
	Baten	-1.216	-1.125	-1.141	-1.141	-1.141	-1.141	-1.141
	Lasten	5.852	32.323	33.567	35.322	35.590	36.589	37.111
	Saldo (excl. mutaties reserves)	4.635	31.197	32.426	34.181	34.449	35.448	35.970

51.5104 Haarlem:Wegen,straten,pleinen	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Baten	-409						
Lasten	14.270		13	13	13	13	13
Saldo (excl. mutaties reserves)	13.861		13	13	13	13	13
51.5105 Haarlem: Groen & overige	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Baten	-107						
Lasten	13.573	4.513	4.028	4.188	4.115	4.268	4.213
Saldo (excl. mutaties reserves)	13.466	4.513	4.028	4.188	4.115	4.268	4.213
51.5106 Haarlem:Initiat.&anter.ovkmstn	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Baten	-410	-637	-646	-646	-646	-646	-646
Lasten	1.610	1.226	1.164	1.168	1.167	922	922
Saldo (excl. mutaties reserves)	1.201	589	519	522	521	276	276
51.5107 Gebied Noord	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Baten	-23						
Lasten	639	755	648	619	609	609	609
Saldo (excl. mutaties reserves)	616	755	648	619	609	609	609
51.5108 Gebied Schalkwijk	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Baten	-23						
Lasten	604	852	690	706	696	696	696
Saldo (excl. mutaties reserves)	581	852	690	706	696	696	696
51.5109 Gebied Oost	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Baten	-21						
Lasten	724	468	573	547	535	535	535
Saldo (excl. mutaties reserves)	703	468	573	547	535	535	535
51.5110 Gebied Centrum	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024

	Baten	-23						
	Lasten	466	454	454	436	426	426	426
	Saldo (excl. mutaties reserves)	443	454	454	436	426	426	426
51.5111	Gebied Zuid	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
	Baten	-30						
	Lasten	600	720	628	604	594	523	523
	Saldo (excl. mutaties reserves)	570	720	628	604	594	523	523
52.5201	Fietsparkeren	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
	Baten	-67	-201	-202	-202	-202	-202	-202
	Lasten	312	979	696	963	1.052	1.139	1.136
	Saldo (excl. mutaties reserves)	245	779	494	762	850	937	934
52.5202	Parkeren algemeen	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
	Lasten	4.086	4.402	4.302	4.364	4.575	4.564	4.554
	Saldo (excl. mutaties reserves)	4.086	4.402	4.302	4.364	4.575	4.564	4.554
52.5203	Straatparkeren	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
	Baten	-9.731	-10.319	-10.460	-10.460	-10.460	-10.460	-10.460
	Lasten	298	279	285	285	285	285	285
	Saldo (excl. mutaties reserves)	-9.433	-10.040	-10.175	-10.175	-10.175	-10.175	-10.175
52.5204	Parkeergarages	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
	Baten	-10.593	-10.354	-10.499	-10.499	-10.499	-10.499	-10.499
	Lasten	4.654	5.050	4.921	4.743	4.684	4.634	4.625
	Saldo (excl. mutaties reserves)	-5.939	-5.304	-5.578	-5.756	-5.815	-5.864	-5.874
52.5205	Parkeren Handhaving	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
	Baten	-1.344	-1.364	-1.383	-1.383	-1.383	-1.383	-1.383
	Lasten	1.268	2.189	2.092	2.135	2.135	2.115	2.115
	Saldo (excl. mutaties reserves)	-76	825	708	752	752	732	732

52.5206 Parkeren beleid	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Baten	-25						
Lasten	399						
Saldo (excl. mutaties reserves)	375						
53.5301 Havendienst	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Baten	-1.035	-1.023	-1.038	-1.038	-1.038	-1.038	-1.038
Lasten	1.460	1.928	1.902	2.067	2.127	1.758	1.886
Saldo (excl. mutaties reserves)	425	905	864	1.029	1.089	720	848
53.5302 Begraafplaatsen	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Baten	-1.403	-1.288	-1.302	-1.302	-1.302	-1.302	-1.302
Lasten	1.597	1.813	1.685	1.626	1.614	1.614	1.611
Saldo (excl. mutaties reserves)	194	525	383	325	313	312	309
53.5303 NME/Kinderboerderij	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Baten	-15	-18	-18	-18	-18	-18	-18
Lasten	941	901	918	926	926	926	926
Saldo (excl. mutaties reserves)	927	883	900	908	908	908	908
53.5304 Dierenbescherming	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Lasten	259						
Saldo (excl. mutaties reserves)	259						
53.5305 Vastgoedbeheer	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Baten	-17.580	-14.766	-14.889	-14.814	-14.825	-14.811	-14.811
Lasten	17.498	14.789	13.361	13.515	13.280	13.141	13.071
Saldo (excl. mutaties reserves)	-82	23	-1.528	-1.299	-1.545	-1.670	-1.739
61.6101 Dienstverlening	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Baten	-3.425	-2.182	-2.209	-2.210	-2.210	-2.214	-2.214

	Lasten	5.523	4.676	4.535	4.817	4.852	4.801	4.799
	Saldo (excl. mutaties reserves)	2.098	2.494	2.325	2.607	2.642	2.587	2.585
61.6102	Basisregistraties	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
	Baten	-40						
	Lasten	1.645	2.362	2.156	2.110	2.110	2.110	2.110
	Saldo (excl. mutaties reserves)	1.605	2.362	2.156	2.110	2.110	2.110	2.110
62.6201	Gemeenteraad	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
	Lasten	2.010	2.133	2.184	2.193	2.193	2.193	2.193
	Saldo (excl. mutaties reserves)	2.010	2.133	2.184	2.193	2.193	2.193	2.193
62.6202	College van B&W	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
	Baten	-41		-45	-45			
	Lasten	3.358	3.748	3.745	3.664	3.474	3.479	3.479
	Saldo (excl. mutaties reserves)	3.316	3.748	3.700	3.619	3.474	3.479	3.479
63.6301	Openbare orde en veiligheid	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
	Baten	-1.340	-735	-735	-735			
	Lasten	5.916	5.667	5.829	5.913	5.167	4.984	4.984
	Saldo (excl. mutaties reserves)	4.576	4.932	5.094	5.178	5.167	4.984	4.984
63.6302	WABO	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
	Baten	-6.049	-5.127	-5.247	-5.298	-5.298	-5.298	-5.298
	Lasten	3.803	4.291	4.470	4.522	4.522	4.522	4.522
	Saldo (excl. mutaties reserves)	-2.246	-836	-776	-776	-776	-776	-776
63.6303	Handhaving & overig	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
	Baten	-1.407	-1.316	-1.334	-1.334	-1.334	-1.334	-1.334
	Lasten	4.873	4.821	4.710	4.876	4.875	4.873	4.871
	Saldo (excl. mutaties reserves)	3.466	3.506	3.376	3.542	3.541	3.539	3.537

63.6304 Branden en crisis	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Baten	-390						
Lasten	12.031	12.548	12.848	13.106	12.968	12.968	12.968
Saldo (excl. mutaties reserves)	11.641	12.548	12.848	13.106	12.968	12.968	12.968
71.7101 Belastingen	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Baten	-617	-449	-455	-455	-455	-455	-455
Lasten	4.612	5.001	5.080	5.080	5.080	5.078	5.077
Saldo (excl. mutaties reserves)	3.995	4.553	4.625	4.625	4.625	4.623	4.622
71.7102 OZB	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Baten	-39.768	-40.583	-42.151	-42.151	-42.151	-42.151	-42.151
Saldo (excl. mutaties reserves)	-39.768	-40.583	-42.151	-42.151	-42.151	-42.151	-42.151
71.7103 Precariobelasting	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Baten	-6.083	-6.227	-6.237	-6.237	-718	-718	-718
Saldo (excl. mutaties reserves)	-6.083	-6.227	-6.237	-6.237	-718	-718	-718
71.7104 Overige belastinginkomsten	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Baten	-3.196	-4.063	-4.071	-4.071	-4.071	-3.995	-3.978
Saldo (excl. mutaties reserves)	-3.196	-4.063	-4.071	-4.071	-4.071	-3.995	-3.978
72.7201 Algemene uitkering	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Baten	-299.465	-310.177	-322.720	-321.326	-318.676	-320.914	-322.212
Saldo (excl. mutaties reserves)	-299.465	-310.177	-322.720	-321.326	-318.676	-320.914	-322.212
72.7202 Financiering	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Baten	-176	-167	-151	-141	-131	-122	-115
Lasten	-1.869	-1.340	208	-1.655	-2.641	-2.568	-2.587
Saldo (excl. mutaties reserves)	-2.046	-1.507	57	-1.796	-2.772	-2.690	-2.702

72.7203 Dividend	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Baten	-1.175	-864	-964	-964	-964	-964	-964
Lasten	1	1	1	1	1	1	1
Saldo (excl. mutaties reserves)	-1.174	-864	-964	-964	-964	-964	-964
72.7204 Algemene baten en lasten	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Baten	-160						
Lasten	1.738	1.032	2.063	-684	-1.231	-1.186	-1.157
Saldo (excl. mutaties reserves)	1.579	1.032	2.063	-684	-1.231	-1.186	-1.157
72.7205 Saldo kostenplaatsen	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Baten	-6						
Lasten	453	-249					
Saldo (excl. mutaties reserves)	447	-249					
72.7206 Onvoorzien	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Lasten		176	426	426	426	426	426
Saldo (excl. mutaties reserves)		176	426	426	426	426	426
72.7207 Vennootschapsbelasting	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Lasten	746	700	700	700	700	700	700
Saldo (excl. mutaties reserves)	746	700	700	700	700	700	700
73.7301 Facilitair huisvest. materieel	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Baten	-3						
Lasten	7.000	6.936	6.622	6.594	6.695	6.633	6.587
Saldo (excl. mutaties reserves)	6.997	6.936	6.622	6.594	6.695	6.633	6.587
73.7302 ICT materieel	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Baten	-13						
Lasten	4.981	5.244	6.996	7.685	8.183	8.774	9.473

	Saldo (excl. mutaties reserves)	4.968	5.244	6.996	7.685	8.183	8.774	9.473
73.7303	Overige materiele overhead	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
	Baten	-8	-16	-16	-16	-16	-16	-16
	Lasten	2.948	3.311	3.255	3.274	2.958	2.954	2.994
	Saldo (excl. mutaties reserves)	2.940	3.295	3.239	3.258	2.942	2.939	2.978
73.7304	Pers.centri.besturend proces	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
	Baten	-108						
	Lasten	6.866	7.052	7.029	7.111	7.111	7.111	7.111
	Saldo (excl. mutaties reserves)	6.758	7.052	7.029	7.111	7.111	7.111	7.111
73.7305	Pers.centri.ondersteund.proces	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
	Baten	-10.051	-10.520	-10.621	-10.597	-10.597	-10.525	-10.525
	Lasten	31.947	33.790	34.145	34.354	33.942	33.325	33.295
	Saldo (excl. mutaties reserves)	21.896	23.270	23.524	23.757	23.346	22.800	22.770
73.7306	Personeel decentrale overhead	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
	Lasten	5.793	6.214	6.458	6.540	6.441	6.441	6.441
	Saldo (excl. mutaties reserves)	5.793	6.214	6.458	6.540	6.441	6.441	6.441
73.7307	Stelposten & doorbel.overhead	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
	Lasten	-1.098	-1.425	-1.245	-1.147	-1.145	-1.061	-1.079
	Saldo (excl. mutaties reserves)	-1.098	-1.425	-1.245	-1.147	-1.145	-1.061	-1.079
998.9982	Project kostenplaatsen	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
	Baten	-37.722	-7.452	-7.789	-8.187	-7.532	-7.372	-7.372
	Lasten	37.722	7.452	7.789	8.187	7.532	7.372	7.372
	Saldo (excl. mutaties reserves)							

5.7 Overzicht taakvelden

Nr.	Taakveld	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Lasten (inclusief mutaties reserves)								
0.1	Bestuur	5.095	5.062	5.241	5.241	5.228	5.233	5.233
0.10	Mutaties reserves	32.819	19.752	27.817	25.029	20.597	20.919	19.664
0.2	Burgerzaken	5.523	4.676	4.535	4.817	4.852	4.801	4.799
0.3	Beheer ov. gebouwen en gronden	2.340	2.728	2.729	2.907	2.918	2.920	3.007
0.4	Overhead	59.776	61.877	64.018	65.220	65.045	65.104	65.826
0.5	Treasury	-1.869	-1.339	208	-1.654	-2.640	-2.568	-2.587
0.64	Belastingen Overig	3.371	3.726	3.786	3.786	3.786	3.784	3.784
0.8	Overige baten en lasten	1.943	1.194	2.754	-29	-611	-599	-606
0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)	746	700	700	700	700	700	700
1.1	Crisisbeheersing en Brandweer	12.031	12.548	12.848	13.106	12.968	12.968	12.968
1.2	Openbare orde en Veiligheid	9.536	9.941	10.008	10.155	9.411	9.209	9.209
2.1	Verkeer en vervoer	32.955	34.454	35.362	36.951	37.198	38.080	38.679
2.2	Parkeren	9.750	10.711	10.203	10.354	10.595	10.621	10.599
2.4	Economische Havens/waterwegen	3.274	3.938	3.754	4.239	4.241	4.022	4.115
3.1	Economische ontwikkeling	1.797	2.229	2.716	2.726	2.676	2.499	2.482
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	1.908						
3.3	Bedrijfsloket en -regelingen	398	341	344	346	346	346	346
3.4	Economische promotie	989	741	756	756	756	756	756
4.2	Onderwijshuisvesting	17.084	16.343	16.480	17.211	16.717	15.376	15.339
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzkn	10.877	12.021	11.231	11.515	10.903	10.791	10.721
5.1	Sportbeleid en activering	6.630	6.837	6.883	6.883	6.883	6.883	6.883
5.2	Sportaccommodaties	4.719	4.893	5.116	5.500	5.862	6.103	6.125
5.3	Cultuurpres., -prod. en -part.	16.290	18.757	18.870	18.026	17.961	17.872	17.726
5.4	Musea	5.254	6.858	6.380	6.441	6.481	6.441	6.431
5.5	Cultureel erfgoed	761	305	489	500	495	487	485
5.6	Media	4.546	5.052	4.843	4.842	4.929	5.104	5.100
5.7	Openb. groen en (ol) recreatie	9.771	10.665	10.368	10.475	10.429	10.114	10.016
6.1	Samenkracht en burgerparticip.	14.104	14.834	11.842	11.930	11.911	11.904	11.850
6.2	Wijkteams	1.928	2.903	3.670	3.681	3.674	3.674	3.674

Nr.	Taakveld	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
6.3	Inkomensregelingen	73.169	73.433	73.821	74.363	74.613	74.813	74.913
6.4	Begeleide participatie	26.957	23.721	25.648	25.252	24.768	24.266	23.806
6.5	Arbeidsparticipatie	6.651	5.246	5.022	5.076	5.203	5.205	5.205
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	3.093	5.316	5.368	5.391	5.366	5.366	5.366
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	17.953	16.661	17.771	17.775	17.751	17.751	17.751
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	28.749	24.199	28.708	28.113	27.870	27.819	27.818
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	59.770	63.575	63.813	64.077	64.029	64.028	64.025
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	5.280	5.259	5.562	5.362	5.362	5.362	5.362
7.1	Volksgezondheid	12.132	14.201	14.466	14.005	13.845	13.848	13.848
7.2	Riolering	9.419	9.941	9.561	9.996	10.459	10.737	11.018
7.3	Afval	16.365	18.428	19.060	19.202	18.666	18.263	18.080
7.4	Milieubeheer	4.780	6.097	5.056	5.632	5.638	5.052	5.104
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	1.597	1.835	1.705	1.646	1.634	1.633	1.626
8.1	Ruimtelijke ordening	3.370	4.683	4.106	3.989	3.802	3.802	3.802
8.2	Grondexploitatie(nt bedrijftr)	8.169	4.671	15.402	7.668	6.552	2.653	2.653
8.3	Wonen en bouwen	20.105	14.900	12.861	13.104	11.458	11.104	11.099
	Totaal lasten	571.910	564.910	591.884	582.303	571.327	565.248	564.801

Nr.	Taakveld	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Baten (inclusief mutaties reserves)								
0.1	Bestuur	-27						
0.10	Mutaties reserves	-29.755	-28.543	-23.678	-19.430	-18.851	-13.115	-12.819
0.2	Burgerzaken	-3.425	-2.182	-2.209	-2.210	-2.210	-2.214	-2.214
0.3	Beheer ov. gebouwen en gronden	-6.928	-6.392	-6.736	-6.736	-6.736	-6.736	-6.736
0.4	Overhead	-10.273	-10.606	-10.709	-10.685	-10.685	-10.613	-10.613
0.5	Treasury	-1.351	-1.031	-1.115	-1.106	-1.096	-1.086	-1.079
0.61	OZB woningen	-21.222	-21.754	-23.059	-23.059	-23.059	-23.059	-23.059
0.62	OZB niet woningen	-18.546	-18.829	-19.093	-19.093	-19.093	-19.093	-19.093
0.63	Parkeerbelasting	-1.281	-1.364	-1.383	-1.383	-1.383	-1.383	-1.383
0.64	Belastingen Overig	-8.042	-7.693	-7.722	-7.722	-2.203	-2.203	-2.203

Nr.	Taakveld	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
0.7	Alg. en ov. uitk.Gemeentefonds	-299.465	-310.177	-322.720	-321.326	-318.676	-320.914	-322.212
0.8	Overige baten en lasten	-143						
1.1	Crisisbeheersing en Brandweer	-390						
1.2	Openbare orde en Veiligheid	-1.516	-765	-766	-766	-31	-31	-31
2.1	Verkeer en vervoer	-2.568	-1.762	-1.787	-1.787	-1.787	-1.787	-1.787
2.2	Parkeren	-20.416	-20.874	-21.160	-21.160	-21.160	-21.160	-21.160
2.3	Recreatieve Havens	-534	-528	-528	-528	-528	-528	-528
2.4	Economische Havens/waterwegen	-501	-495	-509	-509	-509	-509	-509
3.1	Economische ontwikkeling	-103	-45	-46	-46	-46	-46	-46
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-1.908						
3.3	Bedrijfsloket en -regelingen	-745	-1.394	-1.400	-1.400	-1.400	-1.324	-1.307
3.4	Economische promotie	-1.932	-2.563	-2.565	-2.565	-2.565	-2.565	-2.565
4.2	Onderwijshuisvesting	-1.168	-1.125	-946	-946	-927	-927	-927
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzkn	-8.040	-7.623	-7.049	-6.906	-6.764	-6.764	-6.764
5.1	Sportbeleid en activering	-3	-1	-1	-1	-1	-1	-1
5.2	Sportaccommodaties	-1.213	-1.403	-1.423	-1.423	-1.423	-1.423	-1.423
5.3	Cultuurpres., -prod. en -part.	-38	-44	-45	-45	-45	-45	-45
5.5	Cultureel erfgoed	-4						
5.7	Openb. groen en (ol) recreatie	-186	-156	-157	-157	-157	-157	-157
6.1	Samenkracht en burgerparticip.	-682	-200	-205	-205	-205	-205	-205
6.2	Wijkteams	-102	-105	-106	-106	-106	-106	-106
6.3	Inkomensregelingen	-58.641	-58.710	-58.598	-56.123	-56.123	-56.123	-56.123
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-1.084	-44	-44	-44	-44	-44	-44
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	-2.319	-975	-994	-994	-994	-994	-994
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	-62						
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	-5.227	-4.577	-4.667	-4.667	-4.667	-4.667	-4.667
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	-1.654	-1.131	-1.157	-1.157	-1.157	-1.157	-1.157
7.1	Volksgezondheid	-128	-90	-90	-90	-90	-90	-90
7.2	Riolering	-12.469	-13.061	-12.372	-12.806	-13.269	-13.548	-13.828
7.3	Afval	-21.281	-24.649	-24.772	-24.949	-24.257	-23.787	-23.604
7.4	Milieubeheer	-247	-56	-57	-57	-57	-57	-57

Nr.	Taakveld	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	-1.403	-1.288	-1.302	-1.302	-1.302	-1.302	-1.302
8.1	Ruimtelijke ordening	-153		-45	-45			
8.2	Grondexploitatie(nt bedrijftr)	-11.105	-4.796	-16.799	-12.775	-8.471	-7.139	-7.139
8.3	Wonen en bouwen	-14.157	-9.636	-9.479	-9.456	-9.416	-9.402	-9.402
	Totaal baten	-572.438	-566.669	-587.494	-575.763	-561.492	-556.303	-557.378

Nr.	Taakveld	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
	Saldo (inclusief mutaties reserves)							
0.1	Bestuur	-5.068	-5.062	-5.241	-5.241	-5.228	-5.233	-5.233
0.10	Mutaties reserves	-3.064	8.791	-4.138	-5.599	-1.746	-7.804	-6.844
0.2	Burgerzaken	-2.098	-2.494	-2.325	-2.607	-2.642	-2.587	-2.585
0.3	Beheer ov. gebouwen en gronden	4.588	3.664	4.007	3.830	3.818	3.816	3.729
0.4	Overhead	-49.503	-51.271	-53.309	-54.535	-54.361	-54.491	-55.213
0.5	Treasury	3.219	2.371	907	2.760	3.736	3.654	3.666
0.61	OZB woningen	21.222	21.754	23.059	23.059	23.059	23.059	23.059
0.62	OZB niet woningen	18.546	18.829	19.093	19.093	19.093	19.093	19.093
0.63	Parkeerbelasting	1.281	1.364	1.383	1.383	1.383	1.383	1.383
0.64	Belastingen Overig	4.671	3.967	3.936	3.936	-1.583	-1.581	-1.580
0.7	Alg. en ov. uitk.Gemeentefonds	299.465	310.177	322.720	321.326	318.676	320.914	322.212
0.8	Overige baten en lasten	-1.799	-1.194	-2.754	29	611	599	606
0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)	-746	-700	-700	-700	-700	-700	-700
1.1	Crisisbeheersing en Brandweer	-11.641	-12.548	-12.848	-13.106	-12.968	-12.968	-12.968
1.2	Openbare orde en Veiligheid	-8.019	-9.176	-9.243	-9.389	-9.380	-9.178	-9.178
2.1	Verkeer en vervoer	-30.387	-32.691	-33.575	-35.164	-35.411	-36.293	-36.892
2.2	Parkeren	10.666	10.163	10.957	10.806	10.565	10.539	10.561
2.3	Recreatieve Havens	534	528	528	528	528	528	528
2.4	Economische Havens/waterwegen	-2.774	-3.443	-3.244	-3.730	-3.732	-3.513	-3.606
3.1	Economische ontwikkeling	-1.695	-2.184	-2.670	-2.681	-2.631	-2.453	-2.436
3.3	Bedrijfsloket en -regelingen	348	1.053	1.056	1.054	1.054	978	960
3.4	Economische promotie	943	1.822	1.810	1.809	1.809	1.809	1.809

Nr.	Taakveld	Rek 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
4.2	Onderwijshuisvesting	-15.917	-15.219	-15.534	-16.266	-15.790	-14.449	-14.412
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzkn	-2.837	-4.398	-4.183	-4.608	-4.139	-4.027	-3.957
5.1	Sportbeleid en activering	-6.627	-6.837	-6.882	-6.882	-6.882	-6.882	-6.882
5.2	Sportaccommodaties	-3.506	-3.490	-3.693	-4.077	-4.439	-4.681	-4.702
5.3	Cultuurpres., -prod. en -part.	-16.252	-18.712	-18.825	-17.981	-17.916	-17.827	-17.681
5.4	Musea	-5.254	-6.858	-6.380	-6.441	-6.481	-6.441	-6.431
5.5	Cultureel erfgoed	-757	-305	-489	-500	-495	-487	-485
5.6	Media	-4.546	-5.052	-4.843	-4.842	-4.929	-5.104	-5.100
5.7	Openb. groen en (ol) recreatie	-9.584	-10.508	-10.211	-10.319	-10.273	-9.957	-9.859
6.1	Samenkracht en burgerparticip.	-13.422	-14.634	-11.637	-11.725	-11.706	-11.700	-11.646
6.2	Wijkteams	-1.826	-2.799	-3.564	-3.575	-3.568	-3.568	-3.568
6.3	Inkomensregelingen	-14.528	-14.723	-15.223	-18.240	-18.490	-18.690	-18.790
6.4	Begeleide participatie	-26.957	-23.721	-25.648	-25.252	-24.768	-24.266	-23.806
6.5	Arbeidsparticipatie	-6.651	-5.246	-5.022	-5.076	-5.203	-5.205	-5.205
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-2.009	-5.272	-5.324	-5.347	-5.322	-5.322	-5.322
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	-15.634	-15.686	-16.777	-16.781	-16.757	-16.757	-16.757
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	-28.687	-24.199	-28.708	-28.113	-27.870	-27.819	-27.818
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	-54.544	-58.998	-59.146	-59.410	-59.362	-59.361	-59.359
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	-3.626	-4.128	-4.405	-4.205	-4.205	-4.205	-4.205
7.1	Volksgezondheid	-12.004	-14.111	-14.376	-13.915	-13.755	-13.758	-13.758
7.2	Riolering	3.050	3.120	2.811	2.811	2.810	2.811	2.811
7.3	Afval	4.917	6.221	5.712	5.746	5.591	5.524	5.524
7.4	Milieubeheer	-4.533	-6.041	-4.999	-5.575	-5.581	-4.995	-5.047
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	-194	-547	-403	-344	-332	-331	-324
8.1	Ruimtelijke ordening	-3.217	-4.683	-4.061	-3.944	-3.802	-3.802	-3.802
8.2	Grondexploitatie(nt bedrijftr)	2.936	125	1.397	5.107	1.919	4.486	4.486
8.3	Wonen en bouwen	-5.949	-5.264	-3.382	-3.647	-2.042	-1.702	-1.697
	Totaal saldo	527	1.759	-4.390	-6.539	-9.835	-8.945	-7.423

5.8 Incidentele baten en lasten

Structurele baten en lasten	B 2020	B 2021	B 2022	B 2023	B 2024
Lasten					
1. Maatschappelijke participatie	64.439	65.330	65.703	66.712	66.588
2. Ondersteuning en zorg	126.532	126.205	126.194	126.145	126.144
3. Werk en Inkomen	93.610	95.857	95.885	95.735	95.835
4. Duurzame stedelijke vernieuwing	40.264	40.138	38.925	37.885	37.931
5. Beheer en onderhoud	104.948	106.483	107.768	108.727	109.507
6. Burger, bestuur en veiligheid	39.660	40.394	40.089	39.999	39.994
7. Algemene dekkingsmiddelen en overhead	69.649	68.788	66.141	65.066	64.952
Totaal structurele lasten	539.102	543.195	540.705	540.269	540.951
Baten					
1. Maatschappelijke participatie	-7.468	-7.325	-7.164	-7.164	-7.164
2. Ondersteuning en zorg	-5.235	-5.235	-5.235	-5.235	-5.235
3. Werk en Inkomen	-58.830	-56.344	-56.344	-56.344	-56.344
4. Duurzame stedelijke vernieuwing	-308	-308	-308	-308	-308
5. Beheer en onderhoud	-78.378	-78.063	-78.637	-78.913	-79.192
6. Burger, bestuur en veiligheid	-8.790	-8.843	-8.843	-8.846	-8.846
7. Algemene dekkingsmiddelen en overhead	-381.868	-380.440	-377.780	-379.861	-381.134
Totaal structurele baten	-540.877	-536.558	-534.311	-536.671	-538.223
Saldo					
1. Maatschappelijke participatie	56.971	58.005	58.539	59.548	59.424
2. Ondersteuning en zorg	121.297	120.970	120.959	120.910	120.909
3. Werk en Inkomen	34.780	39.513	39.541	39.391	39.491
4. Duurzame stedelijke vernieuwing	39.956	39.830	38.617	37.577	37.623
5. Beheer en onderhoud	26.570	28.420	29.131	29.814	30.315
6. Burger, bestuur en veiligheid	30.870	31.551	31.246	31.153	31.148
7. Algemene dekkingsmiddelen en overhead	-312.219	-311.652	-311.639	-314.795	-316.182
Saldo structurele baten en lasten	-1.775	6.637	6.394	3.598	2.728

Programma 1	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
	2020	2020	2021	2022	2022	2022	2023	2023	2024	2024
Totaal programma inclusief reserves	67.709	-7.642	69.071	-7.946	68.163	-7.314	66.962	-7.314	66.837	-7.264
<u>Minus: incidentele baten en lasten</u>										
Mutatie reserves	100	-174	100	-621	100	-150	100	-150	100	-100
Tijdelijke huisvesting scholen	3.021		3.492		2.211					
Overige incidentele posten < € 0,25 mln	149	0	149	0	149	0	149	0	149	0
Structurele lasten en baten programma 1	64.439	-7.468	65.330	-7.325	65.703	-7.164	66.712	-7.164	66.588	-7.164

Programma 2	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
	2020	2020	2021	2022	2022	2022	2023	2023	2024	2024
Totaal programma inclusief reserves	136.494	-14.928	138.589	-14.378	136.311	-14.379	135.919	-13.881	135.808	-13.636
<u>Minus: incidentele baten en lasten</u>										
Mutatie reserves	9.204	-9.693	12.047	-9.143	10.117	-9.144	9.773	-8.646	9.664	-8.401
Meicirculaire steunpunt huiselijk geweld	250		250							
Septembercirculaire zorg voor jeugd	471									
Overige incidentele posten < € 0,25 mln	37	0	87	0	0	0	0	0	0	0
Structurele lasten en baten programma 2	126.532	-5.235	126.205	-5.235	126.194	-5.235	126.145	-5.235	126.144	-5.235

Programma 3	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
	2020	2020	2021	2022	2022	2022	2023	2023	2024	2024
Totaal programma inclusief reserves	94.663	-59.061	94.793	-56.344	94.685	-56.344	94.386	-56.344	94.026	-56.344
<u>Minus: incidentele baten en lasten</u>										
Mutatie reserves	0	-241	0	0	0	0	0	0	0	0
Bijstelling BUIG	1.155									
Taakstelling tekort WSW	-466		-1.064		-1.201		-1.349		-1.808	
Meicirculaire 2019: informatienota	186									
Overige incidentele posten < € 0,25 mln	178	10	0	0	0	0	0	0	0	0
Structurele lasten en baten programma 3	93.610	-58.830	95.857	-56.344	95.885	-56.344	95.735	-56.344	95.835	-56.344

Programma 4	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
	2020	2020	2021	2022	2022	2022	2023	2023	2024	2024
Totaal programma inclusief reserves	62.099	-21.075	52.762	-12.894	46.902	-8.273	44.471	-6.882	44.518	-6.882
<u>Minus: incidentele baten en lasten</u>										
Mutatie reserves(exclusief GREX)	6.649	-4.482	4.990	-325	1.636	-59	4.144	0	4.144	0
Grex wordt als incidenteel aangemerkt	15.179	-16.234	7.445	-12.210	6.329	-7.606	2.430	-6.574	2.430	-6.574
Overige incidentele posten < € 0,25 mln	7	-51	189	-51	13	-300	13	0	13	0
Structurele lasten en baten programma 4	40.264	-308	40.138	-308	38.925	-308	37.885	-308	37.931	-308
Programma 5	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
	2020	2020	2021	2022	2022	2022	2023	2023	2024	2024
Totaal programma inclusief reserves	107.957	-79.296	109.826	-78.951	110.354	-79.193	110.884	-79.128	111.664	-79.408
<u>Minus: incidentele baten en lasten</u>										
Mutaties reserves (exclusief IP maatschappelijk nut)	219	-485	219	-445	219	-345	219	0	219	0
Mutatie voorzieningen	785	-305	785	-305	785	-305	785	-305	785	-305
Incidenteel onderhoud/calamiteiten	277		277		277		277		277	
Onderhoud beweegbare bruggen	337		749		105					
Taakstelling straatparkeren		106		106		106		106		106
Anterieure overeenkomsten	637		637		637		637		637	
Initiatieven	192		192		192		192		192	
Overige incidentele posten < € 0,25 mln	562	-234	484	-243	372	-12	47	-17	47	-17
Structurele lasten en baten programma 5 (inc. dotatie en onttrekking ip maatschappelijk nut)	104.948	-78.378	106.483	-78.063	107.768	-78.637	108.727	-78.913	109.507	-79.192

Programma 6	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
	2020	2020	2021	2022	2022	2022	2023	2023	2024	2024
Totaal programma inclusief reserves	40.478	-9.720	41.202	-9.623	40.161	-8.843	39.931	-8.846	39.926	-8.846
<u>Minus: incidentele baten en lasten</u>										
Mutaties reserves	0	-150	0	0	0	0	0	0	0	0
Bijdrage Riec	735	-735	735	-735						
Overige incidentele posten < € 0,25 mln	83	-45	72	-45	72	0	-68	0	-68	0
Structurele lasten en baten programma 6	39.660	-8.790	40.394	-8.843	40.089	-8.843	39.999	-8.846	39.994	-8.846
<hr/>										
Programma 7	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
	2020	2020	2021	2022	2022	2022	2023	2023	2024	2024
Totaal programma inclusief reserves	80.082	-393.371	72.650	-392.217	71.745	-384.141	70.011	-381.222	69.519	-382.495
<u>Minus: incidentele baten en lasten</u>										
Mutaties reserves	8.345	-5.984	4.373	-6.259	5.226	-6.361	3.383	-1.361	2.237	-1.361
Reservering capaciteitsknelpunten	1.000									
Precario leiding wordt afgeschaft per		-5.463		-5.463						
Stelpost personeel	1.525		1.595		1.514		1.622		1.610	
Taakstellingen	-728		-2.302		-1.982		-905		-125	
Te verwachten formatiebesluit	-150		-150		500		500		500	
Overige incidentele posten < € 0,25 mln	442	-56	346	-56	346	0	345	0	346	0
Structurele lasten en baten programma 7	69.649	-381.868	68.788	-380.440	66.141	-377.780	65.066	-379.861	64.952	-381.134

5.9 Reserves en voorzieningen

Reserves

Naam	1-1-2020	Toevoeging	Onttrekking	31/12/2020
Algemene reserves				
Algemene reserve	28.852	3.906	-714	32.044
Subtotaal	28.852	3.906	-714	32.044
Bestemmingsreserves				
Grondexploitatie	19.211	5.249	-5.364	19.096
Sociaal Domein	10.224	2.235	-7.324	5.135
Budgetoverheveling	464	0	-364	100
WWB Inkomensdeel	0	0	0	0
Rekenkamercommissie	20	0	0	20
Vastgoed	4.948	0	-200	4.748
Duurzame sportvoorzieningen	605	100	-100	605
Bodemprogramma	7.444	1.400	0	8.844
Achterstand onderhoud Dolhuijs	622	0	0	622
Baggeren	1.377	219	0	1.596
Beheer en onderhoud openbare ruimte	10.234	2.019	0	12.252
Leefomgeving	7.176	0	0	7.176
Wonen	227	0	-188	39
Regionaal IEC NH	475	0	0	475
Regionaal Kompas	173	0	0	173
Minimagelden	481	0	0	481
Regionaal Werkbedrijf	80	0	0	80
Kapitaallasten maatschappelijk nut	19.234	3.300	-869	21.665
Participatie en leefbaarheid	882	0	-150	732
Groei van de stad	1.315	1.919	-1.436	1.798
Ongedeelde stad	5.000	0	0	5.000
Schuldbeheersing	2.083	500	0	2.583
Waterberging	575	0	0	575
Subtotaal	92.851	16.941	-15.995	93.797
Totaal reserves	121.703	20.848	-16.709	125.841

Voorzieningen

Naam	1/1/2020	Toevoeging	Onttrekking	31/12/2020
Voorzieningen niet bestede middelen derden				
Fietsknooppunt	11	0	0	11
Egalisatie Afvalstoffenheffing	-300	0	0	-300
Waterbergingen	72	0	0	72
Monitoring Rookmakerterrein	18	0	0	18
Tariefsegalisatie riolering	287	0	0	287
GR Reg Bereikbaarheid ZdkrInd	6.269	1.562	0	7.831
Afkoopsommen Leerplein/RBL	6	0	0	6
Subtotaal	6.363	1.562	0	7.925
Voorzieningen voor verplichtingen en risico's				
Wachtgeld en boventalligen	1.124	0	0	1.124
Parkstad - VVE Schalkwijk	890	480	0	1.370
Wethouderspensioenen	6.743	60	0	6.803
Wachtgeld wethouders	434	0	0	434
Liquidatie Land in Zicht	118	0	0	118
Liquidatie Land in Zicht HJC	33	0	0	33
Grafleges	2.631	305	-305	2.631
Subtotaal	11.974	845	-305	12.514
Totaal voorzieningen	18.337	2.407	-305	20.439

Meerjarenoverzicht reserves

Naam	1/1/2021	Mutatie	1/1/2022	Mutatie	1/1/2023	Mutatie	1/1/2024	Mutatie	1/1/2025
	2021		2022		2023		2024		
Algemene reserves									
Algemene reserve	32.044	-4.419	27.626	-2.359	25.267	1.096	26.362	0	26.362
Subtotaal	32.044	-4.419	27.626	-2.359	25.267	1.096	26.362		26.362
Bestemmingsreserves									
Grondexploitatie	19.096	3.595	22.690	1.407	24.097	4.144	28.241	4.144	32.385
Sociaal Domein	5.135	1.303	6.439	-627	5.811	-473	5.338	-337	5.001
Budgetoverheveling	100	-100	0	0	0	0	0	0	0
WWB Inkomensdeel	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rekenkamercommissie	20	0	20	0	20	0	20	0	20
Vastgoed	4.748	-200	4.548	-100	4.448	0	4.448	0	4.448
Duurzame sportvoorzieningen	605	0	605	0	605	0	605	0	605
Bodemprogramma	8.844	0	8.844	0	8.844	0	8.844	0	8.844
Achterstand onderhoud Dolhuijs	622	0	622	0	622	0	622	0	622
Baggeren	1.596	219	1.815	219	2.034	219	2.253	219	2.472
Beheer en onderhoud openbare ruimte	12.252	2.019	14.271	0	14.271	0	14.271	0	14.271
Leefomgeving	7.176	0	7.176	0	7.176	0	7.176	0	7.176
Wonen	39	0	39	0	39	0	39	0	39
Regionaal IEC NH	475	0	475	0	475	0	475	0	475
Regionaal Kompas	173	0	173	0	173	0	173	0	173
Minimagelden	481	0	481	0	481	0	481	0	481
Regionaal Werkbedrijf	80	0	80	0	80	0	80	0	80
Kapitaallasten maatschappelijk nut	21.665	2.263	23.928	2.108	26.035	1.943	27.978	1.943	29.921
Participatie en leefbaarheid	732	0	732	0	732	0	732	0	732
Groei van de stad	1.798	419	2.216	599	2.815	876	3.691	876	4.567
Ongedeelde stad	5.000	0	5.000	0	5.000	0	5.000	0	5.000
Schuldbeheersing	2.583	500	3.083	500	3.583	0	3.583	0	3.583
Waterberging	575	0	575	0	575	0	575	0	575
Subtotaal	93.797	10.017	103.814	4.105	107.919	6.709	114.628	6.844	121.472
Totaal reserves	125.841	5.599	131.440	1.746	133.186	7.804	140.990	6.844	147.835

5.10 Kostenonderbouwingen heffingen conform model VNG

Afvalstoffenheffing

Activiteiten	Begroot bedrag 2020	Gemengde activiteit	Toe-rekening	Verhaalbare kosten/baten
<i>Kapitaallasten (5101)</i>				0
Kapitaallasten van eerdere investeringen	0	NEE	100%	0
<i>Product afvalinzameling en reiniging (5101) activiteit huishoudelijk afval</i>				353.815
Technisch uitbesteed werk	283.108	NEE	100%	283.108
Doorbelaste goederen	489	NEE	100%	489
Doorbelaste lonen	70.218	NEE	100%	70.218
Doorberekende overhead 900 uur x € 52,60	47.700	NEE	0%	0
<i>Product afvalinzameling en reiniging (5101) activiteit huishoudelijk afval</i>				0
Uitbesteed werk	0	NEE	100%	0
<i>Product afvalinzameling en reiniging (5101) activiteit wegafval</i>				0
Uitbesteed werk	4.669.815	JA	0%	0
<i>Product afvalinzameling en reiniging (5101) openbare hygiene</i>				0
Uitbesteed werk	257.083	JA	0%	0
<i>Product afvalinzameling en reiniging (5101) afval en reiniging</i>				16.293.084
Afval en reiniging DDO	16.163.854	NEE	100%	16.163.854
Doorbelaste goederen	1.119	NEE	100%	1.119
Doorbelaste lonen	128.111	NEE	100%	128.111
Doorberekende overhead 1.760 uur x € 52,60	94.605	NEE	0%	0
<i>Product afvalinzameling en reiniging (5101) duurzaam afvalbeheer</i>				2.156.403
Uitvoering SPA	1.955.635	NEE	100%	1.955.635
Doorbelaste lonen	200.069	NEE	100%	200.069
Doorbelaste goederen	669	NEE	100%	699
Doorberekende overhead 1125 uur x€ 52,6	71.010	NEE	0%	0
<i>Meerjarig perspectief (5101)</i>				0
Onttrekking/toevoeging voorziening	0	NEE	100%	0

Bijdrage algemene middelen	0	NEE	100%	
<i>Product afvalinzameling en reiniging (5101) baten</i>				24.922.200
<i>afvalstoffenheffing</i>				<hr/>
Afvalstoffenheffing	24.652.200	NEE	100%	24.922.200
Overige opbrengsten	0	NEE	100%	0
<i>Toe te rekenen kosten</i>				6.119.109
Toerekenbare BTW	3.970.746	NEE	100%	<hr/>
Perceptiekosten heffingen (Product 7101)	505.716	NEE	100%	505.716
Kwijtschelding(Product 7101)	1.443.556	NEE	100%	1.443.556
totaal toe te rekenen overhead 3785 uur x € 52,60	199.091	NEE	100%	199.091
Totaal baten				24.922.200
Totaal lasten				24.922.200
Toerekenbare BTW				3.970.746
Kostendekkendheid				100%

Rioolheffing

Activiteiten	begroot bedrag 2020	Gemengde activiteit	Toe-rekening	Verhaalbare kosten/baten
<i>Kapitaallasten riolering (5012)</i>				5.745.637
Kapitaallasten van eerdere investeringen	5.745.637	NEE	100%	<hr/>
<i>Onderhoudskosten riolering (5012)</i>				799.973
Doorbelaste lonen en inhuur	117.033	NEE	100%	<hr/>
Onderzoeken	393.591	NEE	100%	393.591
Elektriciteit, water, publiekrechtelijke heffingen	136.529	NEE	100%	136.529
Overige onderhoudskosten	152.820	NEE	100%	152.820
Doorberekende overhead 1.986 uur x € 52,60	104.464	NEE	0%	0
<i>Riolering en grondwater DDO (5012)</i>				3.227.852
Uitbesteed werk	3.001.700	NEE	100%	<hr/>
Doorbelaste lonen	224.194	NEE	100%	224.194
Doorbelaste goederen en inhuur	1.958	NEE	100%	1.958
Doorberekende overhead 3012 uur x € 52,60	158.431	NEE	0%	0
<i>Meerjarig perspectief (5012)</i>				145.370
Dotatie reserve baggeren	219.000	NEE	100%	<hr/>
Onttrekking / toevoeging voorzieningen (saldo)	0	Ja	100%	
Overige opbrengsten	-73.630	NEE	100%	-73.630

<i>Baten riolering (5012)</i>					-12.298.836
Rioolrechten woningen	-11.420.000	NEE	100%		-11.420.000
Rioolrechten niet-woningen	-878.836	NEE	100%		-878.836
<i>Toe te rekenen kosten</i>					2.380.012
Wegafval	4.669.815	JA	18%		840.567
Toerekenbare BTW	1.006.775	NEE	100%		1.006.775
Perceptiekosten heffingen (Product 7101)	269.775	NEE	100%		269.775
Totaal toe te rekenen overhead 4998 uur x €52,6	262.895	NEE	100%		262.895
Totaal kosten					12.298.844
Toerekenbare BTW:					1.006.775
Totaal baten					-12.298.836
Kostendeckendheid					100%

Leges

Leges burgerzaken	Uren	uurtarief , incl overhead	Gemengde activiteit	Toe- rekening	Toelichting	Verhaalbare kosten	Baten	Kosten- dekkendheid
Burgelijke stand						318.376	308.962	97%
Huwelijken en burgerlijke stand	2485	92,99	Nee	100%	Uren x tarief	231.080		
Trouwboekjes e.a.			Nee	100%	Materiële kosten	54.673		
Indirecte Algemene kosten			Nee	100%	Materiële kosten	32.598		
Reisdocumenten						430.509	382.886	89%
Klant Contact Centrum	3735	92,99	Nee	100%	Uren x tarief	347.318		
Software e.d.			Nee	100%	Materiële kosten	34.298		
Indirecte Algemene kosten			Nee	100%	Materiële kosten	48.893		
Rijbewijzen						466.418	436.160	94%
Klant Contact Centrum	4113	92,99	Nee	100%	Uren x tarief	382.468		
Eigen verklaring rijbewijs			Nee	100%	Materiële kosten	30.002		
Indirecte Algemene kosten			Nee	100%	Materiële kosten	53.948		
Verstrekingen GBA						218.786	188.000	86%
Klant Contact Centrum	2000	92,99	Nee	100%	Uren x tarief	185.980		
Software onderhoud en betalingsverkeer			Nee	100%	Materiële kosten	6.573		
Indirecte Algemene kosten			Nee	100%	Materiële kosten	26.233		

Naturalisatie en Verklaring omtrent gedrag						248.926	133.960	54%
Klant Contact Centrum	2346	92,99	Nee	100%	Uren x tarief	218.155		
			Nee	100%	Materiële kosten	30.771		
Totalen Burgerzaken						1.683.014	1.449.968	86%

Omgevingsvergunning (WABO)	Uren	Uur-tarief, incl. overhead	Gemengde activiteit	Toe-rekening	Toelichting	Verhaalbare kosten	Baten	Kosten-dekkendheid
Beschikkingen	32593	92,99	Nee	100%	Uren x tarief	3.030.823		
Omgevingsbeleid	7519	100,81	Nee	100%	Uren x tarief	757.990		
Data informatie en Analyse	1127	88,48	Nee	100%	Uren x tarief	99.717		
Klantcontactcentrum	4593	92,99	Nee	100%	Uren x tarief	427.103		
Adviescommissie ruimtelijke kwaliteit			Nee	100%	materiële kosten	134.090		
Software e.a.			Nee	100%	materiële kosten	95.123		
Adviezen VRK brandveilig bouwen			Ja	50%	materiële kosten	355.000		
Indirecte algemene kosten			Nee	100%	materiële kosten	45.334		
TotalenWABO	45832					4.945.180	4.881.375	99%

* Voor slooppmeldingen en de activiteiten milieu mag van Rijkswegge geen leges worden geheven. Voor het behandelen van een aanvraag voor de activiteit monument van gemeentelijke monumenten worden eveneens geen leges in rekening gebracht; voor de overige monument (Rijks/provincie) worden wel leges geheven. De leges voor overige monumenten zijn een vast bedrag in plaats van voorheen een percentage van de bouwsom.

Vergunningen titel 1	Uren	Uurtarief, incl. overhead	Gemengde activiteit	Toe-rekening	Toelichting	Verhaalbare kosten	Baten	Kosten-dekkendheid
Bodemrapporten						56.768	55.924	99%
Ambtelijke uren	500	88,48	Nee	100%	Uren x tarief	44.240		
Materiaalkosten en software			Nee	100%	Materieel	12.528		
Huisvesting						16.240	13.006	80%
Ambtelijke uren	154	92,99	Nee	100%	Uren x tarief	14.344		
Materiaalkosten			Nee	100%	Materieel	1.845		
Indirecte algemene kosten			Nee	100%	Materieel	51		
Leegstand						10.491	6.522	62%
Ambtelijke uren	103	92,99	Nee	100%	Uren x tarief	9.532		
Materiaalkosten			Nee	100%	Materieel	925		
Indirecte algemene kosten			Nee	100%	Materieel	34		
Standplaatsen						6.816	3.476	51%
Ambtelijke uren	68	92,99	Nee	100%	Uren x tarief	6.301		

Materiaalkosten			Nee	100%	Materieel	493		
Indirecte algemene kosten			Nee	100%	Materieel	22		
Kansspel						8.248	6.170	75%
Ambtelijke uren	79	92,99	Nee	100%	Uren x tarief	7.347		
Materiaalkosten			Nee	100%	Materieel	875		
Indirecte algemene kosten			Nee	100%	Materieel	26		
Hinder en graven						170.629	101.724	60%
Ambtelijke uren	1674	92,99	Nee	100%	Uren x tarief	155.641		
Materiaalkosten			Nee	100%	Materieel	14.433		
Indirecte algemene kosten			Nee	100%	Materieel	555		
Gehandicaptenparkeerplaats en kaart						36.710	32.234	88%
Ambtelijke uren	282	92,99	Nee	100%	Uren x tarief	26.193		
Materiaalkosten			Nee	100%	Materieel	10.424		
Indirecte algemene kosten			Nee	100%	Materieel	93		
Overige vergunningen titel 1							5.039	0 0%
Ambtelijke uren	54	92,99	Nee	100%	Uren x tarief	5.021		
Materiaalkosten			Nee	100%	Materieel	0		
Indirecte algemene kosten			Nee	100%	Materieel	18		
Totalen Vergunningen titel 1							310.941	219.056 70%

De legesbaten voor de parkeervergunningen worden niet apart in rekening gebracht maar zijn in de belastingtarieven verwerkt. Die baten worden geboekt bij Hoogdabdeling Gebiedsontwikkeling en Beheer. De werkzaamheden vinden plaats bij hoofdabdeling Dienstverlening, Veiligheid en Vergunningen. Dit heeft als consequentie dat de kostendekkendheid van de leges Vergunningen overig laag is.

Vergunningen titel 3	Uren	Uurtarief, incl overhead	Gemengde activiteit	Toe-rekening	Toelichting	Verhaalbare kosten	Baten	Kosten-dekkendheid
Horeca						127.756	100.818	79%
Ambtelijke uren	1369	92,99	Nee	100%	Uren x tarief	127.303		
Indirecte algemene kosten			Nee	100%	Materieel	453		
Evenementen						120.944	71.606	59%
Ambtelijke uren	1296	92,99	Nee	100%	Uren x tarief	120.515		
Indirecte algemene kosten			Nee	100%	Materieel	429		
Escort						2.987	2.200	74%
Ambtelijke uren	32	92,99	Nee	100%	Uren x tarief	2.976		

Indirecte algemene kosten			Nee	100%	Materieel	11		
Speelgelegenheden						2	0	0%
Ambtelijke uren	0	92,99	Nee	100%	Uren x tarief	0		
Indirecte algemene kosten			Nee	100%	Materieel	2		
Overigen						36.797	27.445	75%
Ambtelijke uren	180	92,99	Nee	100%	Uren x tarief	16.738		
Materiele kosten			Nee	100%	Materieel	20.000		
Indirecte algemene kosten			Nee	100%	Materieel	59		
Totale Vergunningen titel 3						288.486	202.069	70%

Lijkbezorgingsrechten

Activiteiten	begroot bedrag 2020	Gemengde activiteit	Toe-rekening	Verhaalbare kosten/baten
<i>Kapitaallasten (5302)</i>				47.529
Kapitaallasten van eerdere investeringen	47.529	NEE	100%	47.529
<i>Onderhoud en het verlenen van rechten (5302)</i>				1.132.207
Salarissen en sociale lasten	703.878	NEE	100%	703.878
Externe onderhoudskosten	428.329	NEE	100%	428.329
<i>Meerjarig perspectief (5302)</i>				0
Onttrekking/toevoeging voorziening (saldo)	0	NEE	100%	0
<i>Opbrengsten (5302)</i>				-996.663
Begrafnisrechten	-966.663	NEE	100%	-966.663
Subsidies	-30.000	NEE	100%	-30.000
<i>Toe te rekenen kosten</i>				854.224
Doorberekende overhead: 16.240 uur x € 52,60	854.224	NEE	100%	854.224
Toerekenbare BTW (over externe kosten)		NEE	0%	0
Totaal baten				-996.663
Totaal lasten				2.033.960
Toerekenbare BTW				0
Kostendekkendheid				49,0%

Havengelden

Activiteiten	bedrag begroot 2020	Gemengde activiteit	Toerekening	Verhaalbare kosten/baten
<i>Kapitaallasten (5301)</i>				101.785
Kapitaallasten van eerdere investeringen	101.785	NEE	100%	101.785
<i>Onderhoud en het verlenen van rechten (5301)</i>				1.716.874
Salarissen en sociale lasten	1.225.516	NEE	100%	1.225.516
Externe onderhoudskosten	341.129	NEE	100%	341.129
Water, electra en overige kosten	143.947	NEE	100%	150.229
<i>Meerjarig perspectief (5301)</i>				0
Onttrekking/toevoeging voorziening	0	NEE	100%	0
<i>Opbrengsten (5301)</i>				-1.037.703
Opbrengsten doorvaart	-294.387	NEE	100%	-294.387
Overige opbrengsten	-743.316	NEE	100%	-743.316
<i>Toe te rekenen kosten</i>				1.175.926
Doorberekende overhead 22.356 uur x € 52,6	1.184.868	NEE	100%	1.175.926
Toerekenbare BTW	491.358	NEE	0%	0
Totaal saldo				2.994.585
Toerekenbare BTW				0
Totaal baten				-1.037.703
Kostendekkendheid				35%

Marktgelden

Markten	Uren	Uur- tarief	Gemengde activiteit	Toerekening	Toelichting	Verhaalbare kosten
Electra			Nee	100%	Materiële kosten	42.734
Doorbelaste lonen en inhuur	2.815		Nee	100%	Materiële kosten	152.100
Overige diensten			Nee	100%	Materiële kosten	153.747
software incl. kapitaallasten			Nee	100%	Materiële kosten	1.398
Doorberekende overhead ad € 52,60	2.815	99	Nee	100%	Uren x tarief	148.069
Totale lasten Markten						498.048
Totale baten Markten						434.754
Kostendekkendheid						87%

5.11 Overzicht risico's

(peildatum: 1 augustus 2019)

Programma 1

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risico-categorie
Risico	R1304	Wegvallen van ESF-subsidies Werkpas Holding in 2019 en 2020	50%	€ 111.000	Financiën	Financieel
Opmerking		Dit risico heeft betrekking op ESF-gelden voor begeleiding van kwetsbaren op de arbeidsmarkt. De middelen van het programma Actieve Inclusie van het Europees Sociaal Fonds (ESF) zouden in drie porties worden verdeeld over de arbeidsmarktregio's, die het vervolgens doorsluizen naar gemeenten en scholen. Het ministerie van SZW heeft echter recent laten weten dat het geld op is en dat daarmee de derde tranche vervalt. Voor 2019 en 2020 vervalt daarmee de betaling aan de gemeente. Deze ESF-gelden maken een aanzienlijk deel uit van de (reguliere) baten van de Leerwerkbedrijven Kennemerland B.V. ("Perspectief"). Gezien de omvang van de ESF-bijdragen is tevens de Holding als geheel betrokken. In gezamenlijkheid met regiogemeenten en betrokken partijen is een financieringsplan opgesteld. Concreet betekent dit dat Haarlem in 2019 € 47.000 bijdraagt. Voor 2020 heeft Perspectief de opdracht vanuit de RvA en Holding scenario's op te stellen om het tekort te dekken. Welke bijdrage Haarlem eventueel dan zal moeten bijdragen, is op dit moment nog niet bekend maar deze wordt voorlopig geraamd op € 111.000. Beide bedragen zijn in de Kadernota 2019 opgenomen. De aandeelhouders van Werkpas Holding B.V. moeten nog een besluit over het financieringsplan nemen. Tot dat moment blijft het risico voor 2020 nog overeind.				
Maatregel		Dekking is gevonden voor 2019. Voor 2020 is een voorstel gedaan aan de Aandeelhoudersvergadering van Werkpas, wat in de aandeelhoudersvergadering nog moet worden bekrachtigd.				

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risico-categorie
Risico	R1309	Uitbreiding btw-sportvrijstelling per 1-1-2019	50%	€ 1.200.000	Sport & recreatie	Financieel
Opmerking		Met ingang van 1 januari 2019 is de btw-sportvrijstelling uitgebreid. Het geven van gelegenheid tot sportbeoefening zonder winstoogmerk is dan niet meer belast met btw. Het beheer en de exploitatie van gemeentelijke sportaccommodaties wordt voor de gemeente door SRO uitgevoerd. Stel dat SRO als niet winstbeoogend wordt aangemerkt en dat daarmee de sportvrijstelling van toepassing is, dan moet SRO de btw die aan hen in rekening wordt gebracht blijven betalen, maar kan deze niet langer verrekenen. De btw wordt daarmee een kostenpost. De raming van het btw-nadeel over de periode 2019-2021 is ca € 2,6 mln per jaar. Voor de jaren 2022 en 2023 bedraagt het nadeel resp. € 2,2 mln en € 1,3 mln. Compensatie hiervan is mogelijk via de compensatieregeling speciale uitkering sport (SPUK) waarvoor landelijk € 152,0 mln beschikbaar wordt gesteld. Of de compensatie het btw-nadeel volledig dekt, is nu nog niet te voorspellen. Dit hangt af van het totale beroep wat hierop door alle gemeenten zal worden gedaan. Voorlopig wordt uitgegaan van een SPUK-vergoeding van € 1,4 mln.				

Maatregel	<p>Met de fiscus wordt onderzocht en afgestemd of SRO na de verruiming van de btw-sportvrijstelling als winstbeogend kan worden aangemerkt. Alleen dan blijft de btw aftrekbaar. Uitsluitsel hierover wordt in het derde kwartaal van 2019 verwacht. Eventuele btw-nadelen als gevolg van de nieuwe wetgeving kunnen gemeenten compenseren via de door het Rijk in het leven geroepen compensatieregeling specifieke uitkering sport (SPUK). De SPUK is echter landelijk gemaximeerd. Onzeker is of de uitkering vanuit de SPUK voldoende is om het btw-nadeel voor de gemeente Haarlem volledig te compenseren. Bovendien is de looptijd van de SPUK 5 jaar (2019 tot en met 2023). Daarna wordt het totaalbedrag van de SPUK via het gemeentefonds verdeeld. Ook dan is onduidelijk of de toevoeging aan het Gemeentefonds het nadeel volledig dekt. Uitkomst kan zijn dat er minder geld beschikbaar is voor sport of dat er meer middelen beschikbaar moeten komen om dezelfde faciliteiten te realiseren. De raad is naar aanleiding van het collegebesluit nr. 2019/434939 dd 28-5-2019 geïnformeerd over de stand van zaken met betrekking tot de aanvraag van de SPUK.</p>
------------------	--

Programma 2

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risico-categorie
Risico	R1127	Opvang, wonen en herstel: Budgetten MO en BW niet toereikend	30%	€ 500.000	Zorg & Welzijn	Financieel
Opmerking		<p>Onder opvang, wonen en herstel vallen zowel Beschermd wonen als de Maatschappelijke opvang. In 2018 is er, net als in voorgaande jaren, sprake van een overschot bij Beschermd wonen. Bij de Maatschappelijke opvang is er in 2018 wederom sprake van een tekort. Dit tekort is volledig ten laste van de reserve sociaal domein (deel beschermd wonen) gebracht. Ook in 2019 wordt een zelfde beeld verwacht. Daarna in 2020 is de verwachting dat door uitbreiding van de (BW)-voorzieningen het budget voor BW onvoldoende ruimte meer biedt voor dekking van de meerkosten op MO. Zodra daar meer zicht op is, zal hierover op de reguliere momenten worden gerapporteerd. Voor zowel Beschermd wonen als Maatschappelijke opvang zijn per 1 juli 2018 nieuwe contracten afgesloten. Deze nieuwe contracten kennen een innovatief bekostigingsmodel waarvan verwacht wordt dat het passend is binnen het totaalbudget maar wat zich wel moet bewijzen. In 2021 zal er in alle waarschijnlijkheid sprake zijn van een nieuwe financiële situatie. Hier spelen drie ontwikkelingen op rijksniveau:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Doordecentralisatie van budgetten MO en BW naar de regiogemeenten, waarbij Haarlem niet langer centrumgemeente is voor deze taken. 2) Invoering van een nieuw objectief verdeelmodel BW en MO. 3) Overgang van een deel van de beschermd wonen cliënten, en daarmee budget, naar de Wet Langdurige Zorg. Deze herverdelingen vallen naar verwachting voor Haarlem ongunstig uit, met name omdat Haarlem de meeste voorzieningen op haar grondgebied heeft en daarmee de hoogste kosten. 				
Maatregel		<p>-Monitoren op nieuwe contracten. -Monitoren op de instroom en de toegang. -Monitoring op in gebruik name van zorglocaties en starten van nieuwe initiatieven door aanbieders. Eventueel resterend nadelig resultaat wordt ten laste gebracht van de reserve sociaal domein (beschermd wonen).</p>				

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risico-
--	-----	--------	------	------------	--------------	---------

					categorie
Risico	R1215	Open einde regeling WMO: jaarlijks toegekende WMO-budget is ontoereikend om de kosten van de voorzieningen en/of uitvoeringskosten te financieren	50%	€ 500.000	Zorg & Welzijn Financieel
Opmerking	<p>Bij de Wmo is sprake van een open-einde regeling. Uit onderzoek blijkt dat er voor de komende jaren een toename wordt verwacht van het aantal meldingen Wet Maatschappelijke ondersteuning (WMO). De kans dat het risico zich voordoet wordt geschat op 50%. De verhoging heeft twee oorzaken: 1) als gevolg van externe ontwikkelingen zoals onder andere extramuralisering, langer zelfstandig thuiswonen en invoering van het abonnementstarief is er sprake van een toename aan ondersteuningsvragen 2) als gevolg van ons eigen beleid zijn we beter in staat om ondersteuningsvragen te vinden die voorheen verborgen bleven.</p>				
Maatregel	<p>Periodiek monitoren en signaleren van de ontwikkeling van de uitgaven. Inzet om ondersteuning toe te leiden naar de sociale basis en in gesprek gaan met de aanbieders over inzet zorg vanuit andere wettelijke kaders. Gezien de uitputting van de reserve sociaal domein zijn er meer maatregelen nodig om tot een structureel evenwicht tussen inkomsten en uitgaven te komen. Daarom is gestart met een analyse op beleid, sturing en beheersing naar de structurele oorzaken voor het ontstaan van het tekort. Deze analyse moet leiden tot verbetervoorstellen die structureel bijdragen aan een betere financiële balans in het sociaal domein. De resultaten hiervan zullen bij de herijking in 2020 vertaald worden, een mogelijk overschrijding van de Wmo-uitgaven wordt gedekt uit de algemene reserve sociaal domein</p>				

Programma 3

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risico-categorie
Risico	R96	Indien het aantal bijstandsgerechtigden oploopt draagt de gemeente het risico op een overschrijding van de BUIG tot op het punt dat aan de voorwaarden van de vangnetuitkering wordt voldaan	10%	€ 4.130.000	Sociale uitkeringen	Financieel
Opmerking	<p>Dit risico heeft betrekking op het budget dat het Rijk beschikbaar stelt voor het betalen van de uitkeringen in het kader van de Participatiewet (de bijstandsuitkeringen). Deze middelen worden separaat aan de gemeente toegekend via de BUIG (Bundeling uitkeringen inkomensvoorziening aan gemeenten). Het financiële gevolg is afgeleid van de huidige uitgaven aan uitkeringen.</p> <p>De vangnetuitkering biedt gemeenten financiële compensatie voor grote(re) tekorten op het budget als bedoeld in artikel 69 van de Participatiewet. Ten opzichte van 2018 zijn de voorwaarden om op de vangnetuitkering een beroep te kunnen doen gewijzigd. Om over 2019 in aanmerking te komen voor de vangnetuitkering moet worden voldaan aan de volgende financiële en procedurele voorwaarden:</p> <p>a. over 2019 moet sprake zijn van een tekort dat meer bedraagt dan 7,5% van de definitief over dat jaar toegekende gebundelde uitkering als bedoeld in artikel 69 Participatiewet;</p> <p>b. over 2017, 2018 en 2019 moet sprake zijn van een gecumuleerd tekort dat meer bedraagt dan 7,5%, berekend over alleen de definitief over 2019 toegekende gebundelde uitkering als bedoeld in artikel 69 Participatiewet;</p> <p>Totdat aan deze voorwaarden voldaan is, is een eventueel tekort voor eigen rekening.</p>					

Twee factoren hebben invloed op de kans op voordoen van het risico:

1. Het is onduidelijk hoe het bestand van uitkeringsgerechtigden zich het komende jaar zal ontwikkelen. Op het ogenblik is een stabilisering van het aantal personen in de bijstand zichtbaar. Daarnaast zien we stijgende kosten van loonkostensubsidie en beschut werk. Op basis van de laatste prognoses wordt een overschot op het BUIG budget verwacht.

2. De hoogte van de rijksbijdrage is (mede als gevolg van de verdeelsystematiek) onzeker.

Door opheffing van de reserve WWB zal vanaf 2019 dit risico gedekt worden uit de algemene reserve.

Maatregel

Vanaf 2019 zal dit risico volledig gedekt worden uit de algemene reserve, De uitkeringen in het kader van de participatiewet betreft een opneinde regeling. Als beheersmaatregel wordt monitoring op overschrijding ingezet. Bijsturing is gezien het open eind karakter van de bijstand problematisch. Daar waar mogelijk worden maatregelen om de instroom te beperken voorgesteld en tevens extra maatregelen genomen om de uitstroom te stimuleren.

Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risico-categorie
Risico	R1209 Toename van het aantal burgers dat een beroep doet op de open einde regelingen Minima/Bijzondere bijstand	20%	€ 200.000	Sociale uitkeringen	Financieel
Opmerking	<p>Als gevolg van open einde regelingen voor bijvoorbeeld minimabeleid en bijzondere bijstand, loopt de gemeente een financieel risico omdat de vraag van tevoren niet precies is in te schatten. Door brede communicatie vanaf 2016 wordt geconstateerd dat de doelgroep beter bereikt wordt. Hierdoor is een duidelijke groei in de HaarlemPas-houders zichtbaar. Dat heeft er in 2018 toe geleid dat het risico zich daadwerkelijk heeft voorgedaan.</p> <p>Door het succes van het bereiken van de minima zullen de kosten voor de minima-regelingen verder stijgen. Dit is een gewenst resultaat, maar budgettair gezien een risico.</p> <p>Kortom, het risico blijft bestaan maar kans op voordoen wordt verlaagd door de volgende oorzaken:</p> <p>1 Het bereik onder minima is verder vergroot en de doelgroep is in 2019 verbreed naar 120%. Budgettair is deze stijging volledig voorzien, echter het realiseren van bereik van de nieuwe doelgroep vindt gefaseerd plaats.</p> <p>2 De lasten bijzondere bijstand komen naar verwachting in 2019 uit op begroot.</p> <p>3 De kosten beschermingsbewind zien wij stabiliseren.</p>				
Maatregel	<p>De verstrekkingen in het kader van de minima en de gemeentelijke regelingen betreffen open einde regelingen, als beheersmaatregel wordt monitoring ingezet. Als overschrijdingen voorzien worden, zullen beleidsaanpassingen nodig zijn, hetgeen een doorlooptermijn kent die snelle bijsturing bemoeilijken., Budget ondersteuning op Maat (BooM) is een structureel onderdeel van schuldienstverlening geworden. Inkomensgrens van 115% handhaven voor aanvraag budgetondersteuning.</p>				

Programma 4

Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risico-
-----	--------	------	------------	--------------	---------

					categorie	
Risico	R84	Garantstelling van een lening van oorspronkelijk € 1,3 miljoen aangegaan aan de culturele instelling Hart	25%	€ 780.000	Cultuur	Financieel
Opmerking	De Culturele instelling Hart is ten behoeve van het nieuwe organisatiemodel een lening van oorspronkelijk € 1,3 miljoen aangegaan. Hiervoor staat de gemeente garant. De garantstelling vormt een zeker risico. De lening wordt in 10 termijnen van € 130.000 afgelost. De stand van deze lening bedraagt per ultimo 2018 € 780.000.					
Maatregel	Conform de nota verbonden partijen en de subsidieverordening (het stellen van randvoorwaarden en monitoring door middel van gesprekken en toetsing P&C-documenten) wordt dit risico beheerst. Vanwege de lening met garantstelling van de gemeente staat Hart sinds 2014 onder verhoogd toezicht. Het jaar 2018 wordt afgesloten met een positief resultaat van circa € 231.000. (2017: € 165.000 positief). Het is Hart gelukt tot deze positieve resultaten te komen door het treffen van aanvullende structurele bezuinigingsmaatregelen op personele kosten. Ook vertonen de inkomsten uit verhuur en horeca een stijgende lijn. Het negatieve eigen vermogen is ten gevolge van het positieve resultaat over 2018 teruglopen tot circa € 0,72 mln. Hart voldoet aan haar verplichtingen met betrekking tot aflossing van de door Haarlem gegarandeerde lening. Alhoewel de financiële positie van Hart kwetsbaar blijft, kan het risico op 25% worden gehandhaafd.					

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risico-categorie
Risico	R1124	(Nogmaals uitstel van) Invoering Omgevingswet naar verwachting (mogelijk later dan) 1-1-2021	60%	€ 1.000.000	Ruimtelijke ordening	Bedrijfs-proces
Opmerking	<p>Het voorbereiden van de komst van de Omgevingswet is complex en intensief. De onderstaande risico's worden herkend:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De invoering van de wet brengt hoge kosten met zich mee. De kosten van de implementatie (transitie en materieel) komen voor rekening van de gemeente, waaronder de kosten van een omvangrijke digitaliseringsopgave. • Er is onvoldoende of niet tijdig beschikbare ambtelijke capaciteit voor het implementatietraject waardoor we per 2021 onze wettelijke taken niet kunnen uitvoeren. • Het ontwikkelen van benodigde applicaties door externe leveranciers kost meer tijd dan gedacht waardoor de tijd aanbesteding, implementatie en testen door de gemeente korter wordt. • Er is onvoldoende bestuurlijke daadkracht (keuzes maken), inzet (voor afstemming intern en contacten met de stad) en/of draagvlak (om tot bepalende bestuurlijke keuzes te komen). • De gemeente is m.b.t. de informatievoorziening afhankelijk van de kwaliteit van de gegevens die onder andere door de ketenpartners beschikbaar worden gesteld. • De financiële impact op termijn is naar verwachting groot. Zo vervalt mogelijk een deel van de legesinkomsten voor de gemeenten en worden op rijksniveau al besparingen ingeboekt. • De invoeringsdatum is verschoven naar 1 januari 2021. Deze extra tijd komt een zorgvuldige voorbereiding ten goede en geeft ons meer tijd de organisatie voor te bereiden op de nieuwe wet. 					
Maatregel	Op landelijk niveau wordt al enige tijd gewerkt aan een effecten model, dat bij de keuzes die gemaakt worden					

in Omgevingsvisie en vooral Omgevingsplan, kan worden ingezet. Dit model moet helpen om ook de financiële effecten van de omgevingswet inzichtelijk te krijgen. Naar verwachting is dit model eind 2e kwartaal/begin derde kwartaal 2019 zover gereed dat het toegepast kan gaan worden.

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risico-categorie
Risico	R1273	Marktpartij verzilvert optie niet	40%	€ 130.000	Grondexploitatie	Financieel
Opmerking	De impact van twee jaar vertraging a.g.v. niet uitoefenen optie is 2 jaar extra rentelasten, er komen namelijk geen grondopbrengsten binnen (alleen de optievergoeding, maar deze is onvoldoende om de boekwaarde te compenseren). Betreft Slachthuissterrein.					
Maatregel	Geen beheersmaatregel mogelijk					

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risico-categorie
Risico	R1284	Saneringskosten als gevolg van verontreinigingen op het Haarlemmer Stroom terrein	35%	€ 1.400.000	Grondexploitatie	Financieel
Opmerking	In geval er bij de herontwikkeling verontreinigingen worden aangetroffen die conform de afspraken voor rekening van de gemeente gesaneerd dienen te worden, dan kost dit de gemeente geld. Betreft GREX Minkelersweg e.o.					
Maatregel	In gesprek blijven met de beoogde nieuwe ontwikkelaar om te sturen op zo min mogelijk roering van de grond.					

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risico-categorie
Risico	R1285	Programmatische onzekerheid rentabiliteit kavels Minckelersweg	40%	€ 330.000	Grondexploitatie	Financieel
Opmerking	Indien het programma minder rendabel is dan thans in de grondexploitatie is opgenomen, dan zal de gemeente de grond voor een lager bedrag verkopen. Betreft GREX Minckelersweg					
Maatregel	In onderhandeling gaan met de marktpartij om het programma op de gemeentelijke kavels te optimaliseren, zodat er een hogere grondwaarde ontstaat.					

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risico-categorie
Risico	R1286	Bijdrage aan woonrijp maken Minckelersweg	50%	€ 540.000	Grondexploitatie	Financieel
Opmerking	Mogelijk zal de grex Minckelersweg in de toekomst een bijdrage moeten leveren aan het woonrijp maken van het eerste gedeelte van de weg. Betreft GREX Minckelersweg e.o.					
Maatregel	Geen beheersmaatregel bekend					

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risico-categorie
Risico	R1288	Onzekerheid over uitgifte van kavel	20%	€ 420.000	Grondexploitatie	Financieel
Opmerking	Betreft GREX Ripperda					
Maatregel	De kavel op een gedegen wijze op de markt zetten of eventueel genoeg nemen met lagere opbrengsten.					

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risico-categorie
Risico	R1346	Verbreding van Oorkondelaan en het noodzakelijk moeten verleggen van 50Kv kabels blijkt een te dure oplossing	50%	€ 410.000	Grondexploitatie	Financieel
Opmerking	Betreft GREX Slachthuissterrein					
Maatregel	Aanleggen van een zwaarverkeersbrug, en mogelijk combineren met de langzaamverkeersbrug die de ontwikkelaar wil aanleggen. Het hiervoor gereserveerde budget kan dan gebruikt worden voor een gecombineerde brug. Wenselijkheid van een gecombineerde brug moet uitgezocht worden					

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risico-categorie
Risico	R1347	Op basis van het meest actuele masterplan ligt het voor de hand dat de gemeente een deel van de openbare ruimte in het plangebied voor haar	40%	€ 400.000	Grondexploitatie	Financieel

rekening en risico gaat realiseren

Opmerking Betreft Haarlemmer Stroom (GREX Minckelersweg e.o.)

Maatregel Verkopen aan een ontwikkelende partij en door hen openbare ruimte laten aanleggen. Dit zal dan verrekend worden met de baten uit de grondverkoop. Hiermee ontstaat een lagere grondwaarde (Dat is een ander risico).

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risico-categorie
Risico	R1348	De rekening voor de parkeerbehoefte van bijna 800 parkeerplaatsen (op basis van het meest actuele masterplan) dat voor een deel door de nog uit te geven kavels wordt veroorzaakt komt voor dat deel bij de gemeente te liggen	40%	€ 600.000	Grondexploitatie	Financieel

Opmerking Betreft Haarlemmer Stroom (Dekking uit Grex Minckelersweg e.o.)

Maatregel Op zoek gaan naar elementen in het masterplan die wel binnen hun bereik liggen, voldoende voor de gemeente opleveren en geen afbreuk doen aan het masterplan. Alternatief is het tenderen van de gemeentelijke kavels, waarbij een integrale ontwikkeling op het spel komt te staan.

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risico-categorie
Risico	R1352	Geaggregeerd risico: Ontwikkelplannen en -projecten zorgen voor extra onverwachte kosten	25%	€ 1.000.000	Planning	Financieel

Opmerking Bij ontwikkelplannen en -projecten kan een burger of ondernemer hinder ondervinden van dit plannen en planschade of nadeelcompensatie claimen. Dit wil niet zeggen dat de claim ook wordt toegekend. Bij het opstellen van ontwikkelvisies, ontwikkelplannen en -projecten kan de inbreng uit de stad de plannen en uitvoering inhoudelijk verrijken, maar ook tot hogere kosten leiden (als gevolg van bijvoorbeeld vertraging of extra wensen)

Maatregel - bij hogere kosten a.g.v. participatie en inspraak en bij schaarste op de arbeidsmarkt en materialen: aanhouden marges in tijd en financieel (onvoorzien)

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risico-categorie
Risico	R1353	Geaggregeerd risico Ontwikkeling van programma's, plannen en projecten (zowel ontwikkelprojecten als	50%	€ 2.000.000	Uitvoering	Financieel

projecten in de openbare ruimte) vertragen

Opmerking Door verschillende financiële redenen kan vertraging ontstaan bij ontwikkeling van programma's, plannen en projecten.

Maatregel Aanhouden marges in tijd en financieel (onvoorzien)

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risico-categorie
Risico	R1354	Burger en/of ondernemer starten een beroepsprocedure op Ontwikkelprogramma en -projecten	20%	€ 500.000	Algemeen juridisch	Juridisch / Aansprakelijkheid
Opmerking	-					
Maatregel	Juridisch risico aanvaarden, geen beheersmaatregel.					

Programma 5

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risico-categorie
Risico	R1111	Achterstallig onderhoud vastgoed wordt de komende jaren niet ingelopen	10%	€ 2.500.000	Vastgoed	Financieel
Opmerking	<p>In 2016 is geraamd dat een verkoopopbrengst van € 2,5 miljoen euro boven boekwaarde benodigd is om achterstallig onderhoud in te lopen. In 2018 is er een verkoopopbrengst van € 3,1 miljoen boven boekwaarde gerealiseerd. Er is voor de komende jaren nog een gering risico, gezien de verbeterde marktomstandigheden, dat de gewenste opbrengst niet zal worden behaald. Oorzaken kunnen vertragingen in het verkoopproces zijn of de gewenste sturing op herontwikkelingen en daarmee gepaard gaande bestemmingswijzigingen die waardedrukkend werken.</p> <p>Naar verwachting kan na het zomerreces 2019 op basis van de dan beschikbare NEN 2767-inspectierapporten de actuele onderhoudsbehoefte nader worden bepaald. Daarna kan het risico nader worden gespecificeerd.</p>					
Maatregel	In de situatie dat de Reserve Vastgoed onvoldoende middelen bevat om het achterstallig onderhoud in te lopen zal er worden getemporiseerd bij het inlopen van het achterstallig onderhoud.					

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risico-categorie
Risico	R1200	Kosten uitvoering overschrijden de door de PNH vastgestelde plafondbedrag subsidie (> € 2.887k)	30%	€ 50.000	Project- en programmaman	Financieel

agement

Opmerking Betreft project HOV Noord

Maatregel

In SOK opnemen dat vertraging als gevolg van fasering uitvoering en vertraging als gevolg van overige zaken waar de aannemer in de uitvoeringsfase mee geconfronteerd wordt geen invloed heeft op de hoogte van de te verstrekken subsidie;- In SOK opnemen een bepaling dat omrijkosten binnen de subsidiale kosten vallen en dus door de PNH worden vergoed.

Programma 6

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risico-categorie
Risico	R88	Calamiteiten: onverwachte gebeurtenissen kunnen leiden tot hoge, niet begrote kosten	5%	€ 10.000.000	Crisisbeheersing	Financieel
Opmerking		Verzamelrisico van alle grootschalige calamiteiten die de gemeente kunnen overkomen en een lage kans van voordoen hebben. Hieronder vallen alle grotere, onvoorspelbare rampen, zoals trein- en vliegtuigongelukken. Maar het gaat ook over calamiteiten zoals bouwtechnische problemen of milieurisico's.				
Maatregel		De situaties hebben zich tot en met 2018 niet voorgedaan. Voor algemene rampen e.d. mogen geen voorzieningen worden getroffen. Derhalve is geen voorziening opgenomen. Intern worden medewerkers opgeleid in de regionale crisisorganisatie.Preparatie en repressie brandweerzorg (VRK)				

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risico-categorie
Risico	R1052	FLO VRK\ Claims inzake uitvoering functioneel leeftijdsontslag veiligheidsregio Kennemerland	50%	€ 500.000	Personeel	Financieel
Opmerking		-				
Maatregel		Monitoring op de individuele dossiers en de prognose door deskundige arbeidsrecht.				

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risico-categorie
Risico	R1053	Planschade: Claims inzake foutieve planadviezen bij bouwvergunningen	30%	€ 200.000	Bouwvergunning	Financieel
Opmerking		-				

Maatregel	Planschade wordt niet specifiek als voorziening opgenomen. Indien deze zich wel voordoet zal deze gefinancierd worden uit de alg. middelen.
------------------	---

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risico-categorie
--	-----	--------	------	------------	--------------	------------------

Risico	R1110	Tussentijds aftreden van een wethouder, waardoor recht op wachtgeld ontstaat	20%	€ 300.000	College	Imago / politiek
---------------	-------	---	-----	-----------	---------	------------------

Opmerking	-					
------------------	---	--	--	--	--	--

Maatregel	Het betreft een extern risico waarvoor geen beheersmaatregelen kunnen worden getroffen.					
------------------	---	--	--	--	--	--

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risico-categorie
--	-----	--------	------	------------	--------------	------------------

Risico	R1117	Lagere inkomsten bouwleges	50%	€ 1.000.000	Omgevingsvergunning (Wabo)	Financieel
---------------	-------	-----------------------------------	-----	-------------	----------------------------	------------

Opmerking	Het risico is permanent aanwezig dat de geraamde begroting niet behaald wordt. Immers het is voorshands nooit exact te voorspellen welke of wanneer bouwactiviteiten plaatsvinden.					
------------------	--	--	--	--	--	--

Maatregel	Maandelijks wordt een prognose gemaakt door de accounthouders naar aanleiding van de contactmomenten met de (toekomstige) vergunning afnemers van grote projecten (> ca 1 mln bouwsom).					
------------------	---	--	--	--	--	--

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risico-categorie
--	-----	--------	------	------------	--------------	------------------

Risico	R1121	Verlaging rekenrente voor pensioenen (oud)wethouders waardoor dotatie aan de voorziening pensioenverplichtingen nodig is	40%	€ 800.000	College	Financieel
---------------	-------	---	-----	-----------	---------	------------

Opmerking	<p>Kosten pensioenen wethouders: Verlaging van de te hanteren rekenrente voor Appa-pensioenen. (Appa = Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers). Wethouders bouwen pensioen op, gemeenten zijn verantwoordelijk voor de toekomstige pensioenverplichtingen.</p> <p>Voor (een deel van) de toekomstige pensioenverplichtingen is een voorziening gevormd. Jaarlijks wordt een actuariële berekening gemaakt van de benodigde voorziening. Hierbij moet de rekenrente in lijn zijn met de rekenrente die wordt gehanteerd voor waardeoverdrachten. Er bestaat een kans dat deze rekenrente wordt verlaagd door de huidige lage markrente. Een lagere rekenrente kan ertoe leiden dat bijgestort moet worden in de voorziening voor pensioenverplichtingen.</p> <p>De rekenrente 2018 bedroeg 1,648% en is in 2019 gedaald naar 1,577%. De kans bestaat dat de rekenrente verder daalt (max 40%). De impact wordt ingeschat op maximaal € 800.000.</p>					
------------------	---	--	--	--	--	--

Maatregel Het betreft een extern risico waarvoor geen beheersmaatregelen kunnen worden getroffen.

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risico-categorie
Risico	R1282	De gemeente Haarlem is wettelijk aansprakelijk in geval een wethouder overlijdt, om levenslang nabestaanden en/of wezenpensioenen te betalen	5%	€ 1.000.000	College	Financieel
Opmerking		Het kortleven-risico treedt op wanneer een wethouder overlijdt wanneer hij in functie is, of wachtgeld geniet. De gemeente moet dan levenslang nabestaanden en/of wezenpensioenen betalen. Bij een actieve wethouder en de voormalige wethouder met wachtgeld wordt altijd het grootste risico gelopen bij overlijden, aangezien er bij overlijden (fictieve) doortelling van de pensioenopbouw tot de AOW-leeftijd plaatsvindt. Mocht het risico zich voordoen, dan zal de gemeente de totale verplichting in één keer moeten doteren aan de voorziening. De gemeente is niet wettelijk verplicht dit risico af te dekken. De gemeente Haarlem heeft er voor gekozen dit risico niet te verzekeren.				
Maatregel		Het betreft een extern risico waarvoor geen beheersmaatregelen kunnen worden getroffen.				

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risico-categorie
Risico	R1340	Afstel invoering 2e tranche van de WKPB	25%	€ 1.000.000	Vergunning en handhaving	Financieel
Opmerking		De invoering van de 2e tranche op de Wet Kenbaarheid Publiekrechtelijke Beperkingen (WKPB) is afgesteld. De eerste tranche van de Wet Kenbaarheid Publiekrechtelijke Beperkingen (WKPB) is reeds doorgevoerd. De tweede tranche bestaat voornamelijk uit het toevoegen van de gemeentelijke bestemmingsplannen aan de reeds ingevoerde publiekrechtelijke beperkingen. Het risico op financiële gevolgen blijft bestaan. De financiële risico's bestaan uit het feit dat de gemeenten aansprakelijk kunnen worden gesteld, als iemand bvb. een pand koopt, waarvan de publiekrechtelijke beperkingen (bvb een monumentstatus) niet goed is geregistreerd bij de gemeente. Omdat het bijbehorende brondocument van de beperking op dit moment niet in de huidige registratie is opgenomen, bestaat dat risico. In de nieuwe registratie moet dat verholpen zijn.				
Maatregel		-				

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risico-categorie
Risico	R1341	Kwaliteit van informatie voldoet niet aan de (wettelijke) eisen	50%	€ 1.000.000	Archief	Bedrijfsprocesses

Opmerking	De juiste kwaliteit van informatie is de verantwoordelijkheid van de eigenaren van de informatie; te kort komende kwaliteit kan leiden tot risico's in de uitvoering van de taken van de gemeente, van inefficiënte in de uitvoering van taken tot juridische en financiële risico's i.v.m. het gebruiken en/of verstrekken van onjuiste informatie of het ontbreken van informatie. De inschatting van het financiële risico is gebaseerd op juridische kosten van bijv. schadeclaims als gevolg van de verstrekking van incorrecte informatie, imagoschade en kosten ten gevolge van transacties die gebaseerd zijn op incorrecte data (denk aan: vastgoedtransacties).
Maatregel	Voor het toetsen van de kwaliteit van informatie worden monitoringsinstrumenten opgezet in het kader van de uitvoering van het programma Gegevensmanagement; dit betreft het al opgezette kwaliteitssysteem voor Informatiebeheer en de geplande uitbreidingen en aanvullingen daarop om daarmee het gehele informatiedomein te kunnen gaan bestrijken.

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risico-categorie
Risico	R1342	Duurzame toegankelijkheid van informatie voldoet niet aan de wettelijke eisen	20%	€ 1.000.000	Archief	Bedrijfsprocesses
Opmerking		Informatie is niet meer toegankelijk doordat het onterecht is vernietigd of niet leesbaar meer is; dit kan leiden tot inefficiënte in de uitvoering van taken of tot juridische en financiële risico's i.v.m. het niet meer kunnen gebruiken en/of verstrekken van informatie of het ontbreken van informatie. De inschatting van het financiële risico is gebaseerd op juridische kosten van bijv. schadeclaims als gevolg van de verstrekking van incorrecte informatie en imagoschade. Daarnaast kan de toezichthouder (gemeentearchivaris) een dwangsom opleggen mocht de gemeente zich niet aan de Archiefwet houden.				
Maatregel		Voor duurzame toegankelijkheid van informatie vindt continue toezicht plaats door de Gemeentearchivaris; dit toezicht is gebaseerd op de rapportage van het kwaliteitssysteem informatiebeheer, aangevuld met steekproeven en interviews; daarnaast zorgt de stuurgroep Informatiebeheer voor continue toezicht op de uitvoering en verbetering van de duurzame toegankelijkheid; de stuurgroep bestaat uit de CIO, de strategisch adviseur Informatiebeheer van de gemeente Haarlem en de gemeentearchivaris van het Noord-Hollands Archief.				

Programma 7

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risico-categorie
Risico	R61	Daadwerkelijke Algemene Uitkering wijkt af van de raming	10%	€ 11.700.000	Economische situatie	Financieel
Opmerking		Algemene uitkering: De algemene uitkering uit het gemeentefonds bedraagt ongeveer € 235 miljoen. Een afwijking van 5% leidt tot een begrotingsrisico van bijna €12 miljoen.				
Maatregel		Het betreft een extern risico en het risico kan niet worden vermeden. De belangrijkste beheersmaatregelen				

zijn: Alert zijn op ontwikkelingen op rijksniveau en deze ontwikkelingen z.s.m. vertalen naar gevolgen voor Haarlem en de begroting daarop bijstellen.

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risico-categorie
Risico	R68	Brandschade: Eigen risico bij verzekering tegen brandschade aan eigendommen van de Gemeente.	50%	€ 800.000	Gebouwenbeheer	Financieel
Opmerking		De gemeente heeft haar eigendommen verzekerd via de beurs met een lage premie en eigen (rest)risico van maximaal € 800.000 per jaar. De polis loopt steeds af op 1 juli, waardoor er formeel 2 schades kunnen ontstaan in één jaar waardoor een maximale impact per jaar 2x € 400.000 eigen risico ontstaat.				
Maatregel		Geen voorzieningen getroffen, situatie doet zich thans nog niet voor en assurantie eigen risico is niet gebruikelijk binnen gemeenten. Het is niet gebruikelijk om een voorziening hiervoor te treffen.				

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risico-categorie
Risico	R929	Kosten (realisatie) van investeringen zijn hoger dan geraamd	20%	€ 650.000	Financiële Administratie	Financieel
Opmerking		In de begroting wordt er van uit gegaan dat van de geplande investeringen in een jaar 70% ook in dat jaar wordt uitgevoerd. Indien de realisatie hoger uitvalt, betekent dit een financieel nadeel.				
Maatregel		Bij de bestuursrapportage van elk jaar worden afwijkingen t.o.v. verwachting t.l.v. de begroting gebracht.				

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risico-categorie
Risico	R1088	Het niet volledig realiseren van de te ontvangen belastingen en rechten	15%	€ 1.000.000	Belastingen	Financieel
Opmerking		Belastingheffing: De gemeente heft jaarlijks voor een bedrag van bijna € 100 miljoen aan belastingen en rechten. Er bestaat een risico van het niet-realiseren van een gedeelte van deze opbrengst. Indien tarieven onjuist in de tarieventabel zijn opgenomen of een verordening wordt onverbindend verklaard op basis van een beroepschrift, wordt een gedeelte van de geraamde opbrengst niet gerealiseerd. Het beeld is dat er minder incidenten met onnauwkeurigheden plaatsvinden dan dat in het verleden het geval was.				
Maatregel		De verordeningen worden opgesteld door JZ en getoetst door Cocensus. De tarieven worden voorbereid door concerncontrol en ter toetsing voorgelegd aan de specifieke budgethouder (vier ogen principe).				

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risico-categorie
Risico	R1089	Bezwaarprocedures binnen het sociaal domein	10%	€ 200.000	Juridische zaken	Juridisch / Aansprakelijkheid
Opmerking	Door de veranderingen in de wetgeving in het Sociaal Domein (Schuldhelpverlening, AWBZ, Wet werken naar vermogen, Jeugdzorg en WMO) is het de verwachting dat er in aanzienlijk meer bezwaarprocedures gevoerd zullen gaan worden. Het aantal bezwaren binnen het sociaal domein neemt de afgelopen tijd af en daarom is de kans op risicoprocedures ook afgenomen van 25% naar 10%.					
Maatregel	Er zijn op dit moment beheersmaatregelen getroffen bij Juridische Zaken. Daar is 1 fte geworven voor bezwaar en beroep sociaal domein.					

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risico-categorie
Risico	R1123	Uitval van kritische applicaties/systemen in verband met een cyberaanval	50%	€ 1.000.000	ICT	Imago / politiek
Opmerking	Het risico op schade door een cyberaanval neemt toe. Jaarlijks brengt het Nationaal Cyber Security Centrum een 'Cyber Security Beeld Nederland' uit, waarin o.a. voor alle sectoren wordt aangegeven waar de risico's zitten. Voor overheden is de laatste jaren een trend zichtbaar: Het risico op verstoring van de ICT door 'cybervandalen en scriptkiddies' was al hoog en neemt toe, het risico van verstoring van de ICT door beroepscriminelen is ongewijzigd hoog. Een grote verstoring van de ICT door een cyberaanval is van een andere aard dan het risico 'uitval van ICT systemen'. Bij een Cyberaanval is sprake van ICT voorzieningen die normaliter afdoende zijn maar kortdurend en herstelbaar worden verstoord. Een dergelijke verstoring kan bijvoorbeeld bestaan uit een gijzeling van data (ransomware), wijziging of vernietiging ervan, of diefstal (en evt. publicatie) van privacygevoelige informatie. Een incident van enige omvang brengt direct hoge schade met zich mee. Deels om schade te herstellen (waarvoor dure specialisten nodig zijn) maar zeker ook vanwege de (forensische) onderzoeken die moeten worden uitgevoerd om vast te stellen wat er is gebeurd en om uit te sluiten dat de aanval voortduurt. Afhankelijk van de omvang van de hack zijn schadebedragen van meerdere miljoenen niet ondenkbaar. Het bedrag van 1 miljoen is gebaseerd op een aantal verstoringen met elk een schade van enkele tonnen.					
Maatregel	De gemeente geeft uitvoering aan het Strategisch Informatiebeveiligingsbeleid, en heeft maatregelen genomen om digitale aanvallen te weren. Denk hierbij aan het aanstellen van een Chief Information security officer, security officer, toegangsbeveiliging en inhuren van professionele hackers.					

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risico-categorie
Risico	R1130	Voordoen van een substantieel datalek	50%	€ 250.000	Data	Imago /

Opmerking Per 25 mei 2018 is de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) van toepassing. Op grond van de AVG wordt de boetebevoegdheid van de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) verder uitgebreid. De boetes kunnen dan maximaal €20.000.000 of 4% van de wereldwijde jaaromzet bedragen. Afhankelijk van de omstandigheden van het geval (in hoeverre valt de organisatie iets te verwijten, heeft de organisatie aan haar zorgplicht voldaan etc.) kan die schade oplopen. De maximale impact bestaat uit een wettelijke boete, onderzoekskosten en herstel en juridische kosten. Voor het jaar 2019 geeft de AP aan dat ze waarschijnlijk géén of een lage boete zullen opleggen, tenzij gemeentes niet de intentie hebben om het te verbeteren. De inschatting van het risico is daarom gebaseerd op een gematigde boete, onderzoekskosten en herstel, juridische kosten en kosten door imagoschade.

Maatregel Functionaris Gegevensbescherming is aangesteld in 2018. Verwerkingsregister wordt bijgehouden. DPIA's worden uitgevoerd (in kader van privacy by design). Bewustwordingscampagnes Informatiebeveiligingsmaatregelen worden getroffen die voortvloeien uit het beleid zoals, autorisatiebeheer, fysieke beveiliging etc.

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risico-categorie
Risico	R1132	Grote/langdurige uitval van ICT-systemen (als gevolg van problemen in de interne infrastructuur)	35%	€ 10.000.000	ICT	Bedrijfsprocesses
Opmerking		Doordat Haarlem er naar streeft 100% digitaal te werken wordt de infrastructuur steeds belangrijker. Eén van de kritische factoren is de uitwijk (kan de gemeente Haarlem – indien zich storing intern voordoet – andere infrastructuur benutten om de continuïteit van ICT-bedrijfsvoering te waarborgen), deze is beperkt georganiseerd. Dit risico kwantificeert de kans en impact van uitval van ICT-systemen met ernstige gevolgen.				
Maatregel		Binnen de huidige infrastructuur zijn diverse componenten (fysieke servers, netwerkcomponenten, firewalls en verbindingen) dubbel uitgevoerd, om zo het risico op uitval te reduceren. Het datacenter van de Gemeente Haarlem voldoet aan de hoogste standaarden voor uptime, beveiliging en brandveiligheid. In geval van grote calamiteiten kan er beperkt uitgeweken worden naar de interne infrastructuur. Hiervoor is een continuïteitsplan opgesteld dat periodiek verder wordt aangescherpt en up-to-date blijft., Op dit moment wordt een nieuwe (professionelere) infrastructuur aangelegd die meer toekomstgericht is en verdeeld zal zijn over twee fysieke locaties, waarbij één locatie volledig uit kan vallen. In de loop van 2019 zal deze nieuwe infrastructuur volledig geïmplementeerd zijn.				

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risico-categorie
Risico	R1167	Dividenduitkeringen van verbonden partijen zijn lager dan geraamd	10%	€ 250.000	Deelnemingen	Financieel
Opmerking		Wanneer er minder dividend wordt uitgekeerd dan begroot leidt dit tot een financieel nadeel voor de gemeente. Er is op dit moment sprake van een hoogconjunctuur, er kan een vermindering in dividenduitkering				

plaatsvinden, maar géén dividenduitkering van de grootste dividendverstrekkers is niet realistisch.

Maatregel Dit is een extern risico waar geen beheersmaatregelen tegen te treffen zijn

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risico-categorie
Risico	R1168	Naheffing voor niet afgedragen belastingen en premies voor ingehuurde medewerkers (inlenersaansprakelijkheid, Wet Waadi en Wet DBA).	30%	€ 400.000	Contractbeheer	Financieel
Opmerking		Op grond van de wet op de inlenersaansprakelijkheid kan de gemeente een naheffing krijgen voor niet afgedragen belastingen en premies van ingehuurde medewerkers waarvan de werkgever inmiddels failliet is. Op grond van de Wet WAADI kan de gemeente een boete krijgen voor het inlenen van arbeidskrachten bij bureaus die zich niet hebben geregistreerd in het Handelsregister. De handhaving omtrent de Wet DBA is opgeschort tot 2020 indien niet kwaadwillend gehandeld wordt. De voortgang omtrent de invoering en naleving van de wetgeving met betrekking tot DBA wordt gevolgd en zo nodig worden acties ondernomen.				
Maatregel		WAADI: bij de invoering van de Wet Waadi is een gemeentebrede controle gedaan of bureaus Waadi gecertificeerd zijn, ook bij aanbesteding wordt deze controlevraag gesteld. Inlenersaansprakelijkheid: Bij 'inlenen' worden liquiditeitseisen vooraf getoetst door Inkoop. Bij gunningen in de lijn – zonder tussenkomst van Inkoop – zal door middel van analyse en voorlichting geborgd gaan worden.				

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risico-categorie
Risico	R1171	Er is een dubbele betaling van inkoopfacturen door de gemeente.	5%	€ 200.000	Financieel Administratie	Financieel
Opmerking		Het risico bestaat dat een factuur ten onrechte dubbel in de administratie (s) terecht komt of dubbel betaald wordt.				
Maatregel		In de reguliere processen zijn verschillende maatregelen opgenomen om het risico op dubbele betalingen van inkoopfacturen te mitigeren. In Qlikview is een functionaliteit ontwikkeld waarmee data-analyses en visuele controles kunnen worden uitgevoerd om na te gaan of er zich ook werkelijk geen dubbele betalingen hebben voorgedaan.				

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risico-categorie
Risico	R1266	De dienstverlening van Haarlem voldoet niet aan de Zandvoortse verwachtingen en/of de samenwerking brengt minder efficiëncyvoordeel dan beoogd.	40%	€ 500.000	Bestuur & Management	Bedrijfsprocessen

Opmerking	<p>De betekenis van het Dienstverleningshandvest is onvoldoende doorgrond en/of de daadwerkelijke uitvoering voldoet niet aan de verwachting. Het beoogde efficiencyvoordeel van € 500.000 door harmonisatie van werkwijzen wordt niet behaald, het financieel risico hierbij wordt met name bij de organisatiekosten zichtbaar. De kans dat het efficiencyvoordeel niet gehaald wordt kan als klein ingeschat. Bij het niet of later realiseren van het efficiencyvoordeel ontstaat een financieel nadelig gevolg. Het inschatten van de grootte van dit mogelijke gevolg is lastig te bepalen omdat kwantificering van efficiencyvoordelen niet altijd mogelijk is. Het gaat om het totaal aan efficiencyvoordelen, dus zowel om voordelen in beleid(sbepaling) als om voordelen bij het uitvoeren van de bedrijfsvoering. De beleidsefficiency wordt reeds behoorlijk gerealiseerd, de efficiency op bedrijfsvoering vraagt (inherent aan het type efficiency en in lijn met landelijke ervaringen) meer tijd. Vooralsnog wordt een maximaal financieel gevolg van € 500.000 gehandhaafd. De kans op het niet volledig realiseren van het efficiencyvoordeel wordt voor 2019 (net als in 2018) ingeschat op 40%.</p>
Maatregel	<p>- Overleg is het startpunt, afstemming en bijstelling is een verantwoordelijkheid van het management. Bij blijvende verschillen van inzichten is er een geschillenregeling en een Haarlemse klachtenregeling. - De aanvullende wensen van Zandvoort worden vertaald naar de P&C-producten Zandvoort. - De kaders en monitoring van de uitvoering worden actief bewaakt.- Er wordt prioriteit gegeven aan harmonisatiewerkwijzen.</p>

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risico-categorie
Risico	R1267	Verzamelrisico met betrekking tot de ambtelijke fusie tussen Haarlem en Zandvoort	15%	€ 1.750.000	Bestuur & Management	Bedrijfsprocesses
Opmerking		<p>1. Uit evaluaties blijkt dat de (vanuit samenwerking) gestelde doelen van Haarlem en Zandvoort niet of onvoldoende worden bereikt. 2. De couleur locale Zandvoort wordt onvoldoende gerealiseerd. Het ontbreken van een uitgewerkte visie leidt tot een hogere ambitie dan de eigen inbreng van Zandvoort rechtvaardigt. 3. Stagnatie onderling vertrouwen tussen Haarlem en Zandvoort met nadelige gevolgen voor de samenwerking. Voor goede samenwerking is onderling vertrouwen nodig. 4. De samenwerking tussen Zandvoort en Haarlem wordt beëindigd. De kans bestaat dat door wijzigende omstandigheden de samenwerking wordt beëindigd, de kans hierop is echter zeer klein. De eerste vijf jaar is ontvlechting van de samenwerking niet mogelijk, mocht binnen deze periode toch de wens ontstaan om de samenwerking te beëindigen dan dient een ontvlechtigingsplan te worden opgesteld. Intensivering van het bestuurlijk gesprek in Zandvoort over de samenwerking met Haarlem zorgt voor een verlaging van de kans van 20% naar 15%.</p>				
Maatregel		<p>1. Wanneer geconstateerd wordt dat de doelen mogelijk niet of onvoldoende bereikt worden vindt bijsturing plaats en worden de consequenties van deze bijsturing in beeld gebracht. 2. De beschrijving van de couleur locale in Dienstverleningskader zichtbaar Zandvoort is het uitgangspunt. 3.1 De bestuurlijke regiegroep en de ambtelijke stuurgroep geheel 2018 laten bestaan ten behoeve van de monitoring van de samenwerking en (naleving van) de gemaakt afspraken. 3.2 Voortzetten van de huidige goede samenwerking op zowel bestuurlijk als ambtelijk niveau. 4. Door onder andere een bestuurlijke regiegroep, een ambtelijke stuurgroep en veelvuldig onderling overleg blijven wederzijdse verwachtingen en bevindingen goed in beeld. Hierdoor is tijdige (bij)sturing mogelijk en wordt de kans op beëindiging van de samenwerking tussen Haarlem en Zandvoort verkleind.</p>				

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risico-categorie
Risico	R1294	Niet realiseren van voldoende garantiebanen	25%	€ 12.500	Personeel & Organisatie	Imago / politiek
Opmerking		Eind 2017 is de quotumwet in werking getreden. De gemeente heeft doelstellingen voor het realiseren van garantiebanen. Vanaf 2020 gaat de belastingdienst controleren op deze realisatie en legt boetes op van € 5.000,- per niet gerealiseerde baan.				
Maatregel		De gemeente oriënteert zich momenteel op de wijze van verdere realisatie. Er is monitoring en rapportage over de voortgang in de realisatie van garantiebanen.				

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risico-categorie
Risico	R1295	Frictie bij grote organisatieveranderingen	25%	€ 200.000	Personeel & Organisatie	Financieel
Opmerking		Door de economische opleving is sprake van een toename aan werk en stijgt het aantal vaste medewerkers. Wanneer de economische situatie verslechtert kan dat leiden tot verlaging van de formatie en frictielasten.				
Maatregel		De ontwikkeling tot een flexibele netwerkorganisatie en versterking van de vaardigheden en competenties van medewerkers maken dat medewerkers een sterkere positie op de arbeidsmarkt krijgen. Hierdoor maken zij een grotere kans op nieuw werk en betekent dit lagere frictielasten voor de gemeente.				

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risico-categorie
Risico	R1297	Een toename van de personeelslasten	25%	€ 50.000	Personeel & Organisatie	Financieel
Opmerking		De krapte op de arbeidsmarkt kan leiden tot hogere personeelslasten bij specifieke groepen functies. Het kan gaan om duurdere inhuur maar ook aan arbeidsmarkttoelagen voor medewerkers met een vast dienstverband. Het financiële gevolg hiervan is lastig te kwantificeren en betreft daarom een inschatting.				
Maatregel		Op dit moment wordt nog onderzocht wat de beste maatregelen zijn om dit risico te vermijden. Gedacht wordt onder andere aan het opleiden van vaste medewerkers, vooruitlopend op het vrijkomen van vacatures bijvoorbeeld door pensionering.				

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risico-
--	-----	--------	------	------------	--------------	---------

						categorie
Risico	R1305	Noodzakelijke herstelwerkzaamheden/veiligheidsmaatregelen aan nog niet uitgefaseerde systemen	10%	€ 1.000.000	ICT	Financieel
Opmerking	Een aantal systemen/applicaties (oorspronkelijk Zandvoort) zijn nog niet uit gefaseerd waardoor hier nog risico's kunnen optreden.					
Maatregel	De uitfasering wordt medio 2019 afgerond					

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risico- categorie
Risico	R1343	Kleine/kortstondige uitval van ICT-systemen (als gevolg van problemen in de interne infrastructuur)	50%	€ 1.000.000	ICT	Bedrijfspr oces
Opmerking	Doordat Haarlem er naar streeft 100% digitaal te werken wordt de infrastructuur steeds belangrijker. Eén van de kritische factoren is de uitwijk (kan de gemeente Haarlem – indien zich storing intern voordoet – andere infrastructuur benutten om de continuïteit van ICT-bedrijfsvoering te waarborgen), deze is beperkt georganiseerd. Dit risico kwantificeert de kans en impact van kortstondige (en/of beperkte) uitval van ICT-systemen.					
Maatregel	Op dit moment wordt een nieuwe (professionelere) infrastructuur aangelegd die meer toekomstgericht is en verdeeld zal zijn over twee fysieke locaties, waarbij één locatie volledig uit kan vallen. In de loop van 2019 zal deze nieuwe infrastructuur volledig geïmplementeerd zijn., Binnen de huidige infrastructuur zijn diverse componenten (fysieke servers, netwerkcomponenten, firewalls en verbindingen) dubbel uitgevoerd, om zo het risico op uitval te reduceren. Het datacenter van de Gemeente Haarlem voldoet aan de hoogste standaarden voor uptime, beveiliging en brandveiligheid. In geval van grote calamiteiten kan er beperkt uitgeweken worden naar de interne infrastructuur. Hiervoor is een continuïteitsplan opgesteld dat periodiek verder wordt aangescherpt en up-to-date blijft.					

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risico- categorie
Risico	R1360	Consequenties van het Cao-akkoord en stijging sociale lasten	50%	€ 740.000	Personeel & Organisatie	Financieel
Opmerking	Het is goed mogelijk dat de sociale lasten in 2020 als gevolg van de nieuwe CAO zullen stijgen. Om een inschatting van de impact hiervan te maken is een doorrekening gemaakt van de stijging van de pensioenpremie met 1%, dit zou leiden tot een extra stijging van de loonsom van ruim € 0,5 miljoen. Ook is in het CAO akkoord is een voorstel voor transitievergoedingen opgenomen. Een grove inschatting van de maximale kosten van transitievergoeding in 2020 is € 0,2 miljoen.					
Maatregel	Er is in de Programmabegroting reeds (maar na peildatum risico-inventarisatie) een beheersmaatregel					

getroffen door het opnemen van een structurele stelpost van € 550.000 voor loonkostenstijging.

Adres:
Postbus 511
2003 PB Haarlem

T 023 - 511 3024

Foto omslag:
Marisa Beretta

Oplage:
85 exemplaren

Reageren
info@haarlem.nl

Vragen
023 - 511 3024

Meer informatie
www.haarlem.nl